

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

**İLKOKUL BİRİNCİ SINIFA BAŞLAYAN ÖĞRENCİLERE
UYGULANAN OKULA UYUM HAFTASI VE UYUMU
ETKİLEYEN FAKTÖRLERE İLİŞKİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

Nülifer YILMAZ

Danışman

Doç. Dr. Zeki APAYDIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Temmuz, 2019

TELİF HAKKI

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 40 hükümleri çerçevesinde (Ek:22/2/2018-7100/10 md.) “*Lisansüstü tezler yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından gizlilik kararı alınmadıkça, bilime katkı sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından elektronik ortamda erişime açılır.*”

Araştırmacılar tezlerin tamamı veya bir bölümünü yazarın izni olmadan ticari veya mali kazanç amaçlı kullanamaz, yayınlamayaz, dağıtamaz ve kopyalayamaz. Ulusal Tez Merkezi Web Sayfasını kullanan araştırmacılar, tezlerden bilimsel etik ve atıf kuralları çerçevesinde yararlanırlar.

YAZARIN

Adı : Nülifer
Soyadı : YILMAZ
Bölümü : İlköğretim Anabilim Dalı - Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı
İmza :
Teslim Tarihi : 08/ 08/ 2019

TEZİN

Türkçe Adı : “İlkokul Birinci Sınıfa Başlayan Öğrencilere Uygulanan Okula Uyum Haftası ve Uyumu Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri”

İngilizce Adı : “Teachers’opinions about adaptation week of the students who started the first grade of primary school and the factors affecting the adaptation”

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Nülifer YILMAZ

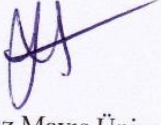
İmza:

KABUL VE ONAY

Nülifer YILMAZ tarafından hazırlanan “İlkokul Birinci Sınıf Başlayan Öğrencilere Uygulanan Okula Uyum Haftası ve Uyumu Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi **İlköğretim** Anabilim Dalı, **Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Doç. Dr. Zeki APAYDIN)

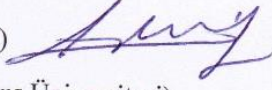
(Temel Eğitim Anabilim Dalı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Başkan: (Doç. Dr. Zeki APAYDIN)

(Temel Eğitim Anabilim Dalı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Üye: (Dr. Öğr. Üyesi Nurhan ÖZTÜRK)

(Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, Sinop Üniversitesi)

Üye: (Dr. Öğr. Üyesi Elif MERCAN UZUN)

(Temel Eğitim Anabilim Dalı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Bu tezin **İlköğretim** Anabilim Dalı, **Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Tarihi: __/__/__

Prof. Dr. Ali ERASLAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

“Tüm uyumsuz çocuklara”

TEŞEKKÜRLER

Bilim, bilgi tüm insanlığın birikimsel bir sürecidir. Küçük bir bilginin bile ortaya konulmasında, evreni ve doğayı anlama ve anlamlandırmamızda, doğruya biraz daha yaklaşmamızda insanlığın binlerce yıllık birikimi vardır. Bu bilgi birikimin oluşmasında tanıdığımız ya da tanımadığımız yüz binlerce insanın emeği vardır. Başta, bu tezin bitmesinde beni yüreklendiren tez danışmanım Doç. Dr. Zeki APAYDIN'a teşekkür ederim. Tezin biçimlenmesindeki desteği için Doç. Dr. Kasım KIROĞLU'na, araştırma sorularının oluşmasında emeği olan Prof. Dr. Elife DOĞAN KILIÇ'a, bilgisi ve desteğini canı gönülden veren Dr. Öğretim Üyesi Nurhan ÖZTÜRK'e, tezin teknik olarak oluşmasını sağlamada özveri ile zamanını ve emeğini esirgemeyen değerli arkadaşım Öğr. Gör. Selman ALMIŞ'a, yüksek lisansım sürecinde karşılaştığım sorunları aşmamda yol gösteren Doç. Dr. Hasan AYDIN'a, tezi yazma konusunda bana cesaret veren Dr. Öğretim Üyesi Sema TAN'a, desteği ve sevgisiyle bütün zorluklarımı kolaylaştıran eşim M. Taki YILMAZ'a teşekkür ederim.

**İLKOKUL BİRİNCİ SINIFA BAŞLAYAN ÖĞRENCİLERE
UYGULANAN OKULA UYUM HAFTASI VE UYUMU
ETKİLEYEN FAKTÖRLERE İLİŞKİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Nülifer YILMAZ

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temmuz, 2019

ÖZ

Bu araştırma, ilköğretim birinci sınıfa başlayan öğrencilerin okula uyumlarını kolaylaştırmak amacıyla düzenlenen, okula uyum haftası ve uyumu etkileyen faktörlerle ilgili öğretmen görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Aynı zamanda öğretmenlere göre okula uyum kriterleri ve okul uyumunu etkileyen faktörler de bu araştırmanın konusudur. Bunun için nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırma, 2015-2016 öğretim yılında birinci dönemin sonunda Sinop merkezde ilköğretim okullarında birinci sınıfları okutan 9 sınıf öğretmeni ile görüşme yapılarak yürütülmüştür. Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, içerik analizine göre analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında öğretmenlere göre öğrencinin okula uyumunun en önemli göstergesinin okuldaki kurallara uyması olduğu görülmüştür. Çocukların okul uyumlarını en fazla etkileyen etmen anne- baba- çocuk ilişkisinin niteliği olarak belirtilmiştir. Okula başlama yaşı küçük, göçmen, kasları gelişmemiş olan öğrencilerin okula uyum gücünü çekerken, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin ise okula daha kolay uyum sağladıkları ifade edilmiştir. Uyum haftasında okul ortamının kalabalık olmamasının çocuktaki okul korkusunu azalttığı, öğrenci ve veliyi tanımaya katkı sağladığı belirtilmiştir. Okuldaki ve sınıftaki öğrenci sayısı fazla olan öğretmenlere göre, uyum haftası gerekli görülürken, öğrenci sayısı az ya da taşınmalı okul öğretmenlerine göre uyum haftası gereksiz olduğu belirtilmiştir. Öğretmenler, özellikle çekingen, ilk defa evden ayrılan, okul öncesi eğitim almamış çocuklar için uyum haftasının etkili olabileceğini ifade etmişlerdir. Okul öncesi eğitim kurumundan

gelen– özellikle de aynı okulun anasınıfından gelen- çocuklar için okul açılmadan öğrencilerle tanışılmasının önemli, ancak beş günlük uyum haftasının gereksiz olduğunu vurgulamışlardır. Bulgular, ilgili literatür ışığında tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Uyum, okula uyum, uyum haftası, hazırbulunuşluk.

Sayfa Sayısı : 180

Danışman : Doç. Dr. Zeki APAYDIN

İkinci Danışman :

**TEACHERS'OPINIONS ABOUT ADAPTATION WEEK OF THE
STUDENTS WHO STARTED THE FİRST GRADE OF PRİMARY
SCHOOL AND THE FACTORS AFFECTİNG THE
ADAPTATION**

MS Thesis

Nülifer YILMAZ

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

July, 2019

ABSTRACT

This study was conducted to determine the opinions of the teachers about the school adaptation week, which was organized in order to facilitate the adaptation of the students to the first year of primary education. At the same time, the school adherence criteria and the factors affecting school compliance according to the teachers, are also the subject of this research. For this purpose, a case study of qualitative research designs was used. The research was carried out in the 2015-2016 academic year at the end of the first semester with 9 class teachers teaching first grades in primary schools. In order to collect data, a semi-structured interview form developed by the researcher was used. Data were analyzed according to content analysis. In the light of the findings obtained from the study, it was seen that the most important indicator of the students' compliance with the school was the compliance with the rules in the school according to the teachers. The most important factor affecting the school adaptation of the children was the quality of the parent-child relationship. While the students who are younger than the age of school, immigrant, have not developed their muscles, they have difficulty in adapting to school. It was stated that the lack of crowding of the school environment during the integration week reduced the fear of schooling in the child and contributed to the recognition of students and parents. According to the teachers who have a high number of students in the school and in the classroom, it is stated that the week of adaptation is required, while the number of students is low or the week of adaptation according to the school teachers is unnecessary. Teachers, especially timid, stated that the week of adaptation could be effective for the children

who had left home for the first time and who had not received pre-school education. They emphasized that it was important to meet the students before the school was opened, especially for the children coming from the pre-school education - especially from the kindergarten of the same school, but the five-day adjustment week was unnecessary. The findings were discussed in the light of the relevant literature and recommendations were presented.

Key Words : **Adaptation, adaptation to school, adaptation week, readiness.**

Number of Pages : **180**

Advisor : **Associate Professor Zeki APAYDIN**

Co-advisor :

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜRLER	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT	IX
İÇİNDEKİLER	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XIV
SİMGELER VE KISALTMALAR	XVI
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu.....	2
1.2 Araştırmanın Amacı.....	3
1.3 Araştırmanın Önemi	5
1.4 Sayıtlar	6
1.5 Sınırlılıklar.....	6
1.6 Araştırmanın Temel Kavramları	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	8
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1 Uyum.....	8
2.2 Okula Uyum.....	9
2.3 Okula Uyumun Önemi	10
2.4 Okula Uyum Sürecini Etkileyen Faktörler	12
2.4.1 Aile.....	12
2.4.2 Akranlar	22
2.4.3 Okul – Öğretmen	23
2.4.4 Bireysel Faktörler	26
2.5 İlkokul Birinci sınıf Çocuğunun Özellikleri.....	38
2.6 Öğrencilerin Okula Uyumunu Kolaylaştırmak İçin Yapılan Çalışmalar	43
2.6.1 Uyum Haftası.....	43
2.6.2 Uyum ve Hazırlık Çalışmaları Programı (12 Haftalık).....	46
2.6.3 İlkokul Birinci Sınıf İlkokula Uyum Programı.....	51
2.6.4 Okula Uyum Kılavuzu 2017-2018 ve 2018-2019 Öğretim Yılları.....	55
2.7 İlgili Araştırmalar	57
2.7.1 Literatür	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	72
YÖNTEM	72
3.1 Araştırmanın Deseni	72
3.2 Çalışma Grubu	72
3.3 Veri Toplama Araçları.....	74
3.4 Verilerin Toplanması ve Analizi	75
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	77
BULGULAR	77
4.1 Okula Uyum Göstergeleri İlgili Öğretmen Görüşlerini İçeren Bulgular.	77
4.2 Uyumsuz Öğrencilerin Sınıf Ortamına Etkilerine Yönelik Öğretmen Görüşlerini İçeren Bulgular	79
4.3 Uyum Haftası	81
4.3.1 Öğretmenlerin Uyum Haftası Konusunda (2006-2007 Eğitim Öğretim Yılından Sonra) Bilgilendirilme Durumlarına İlişkin Görüşlerinden elde edilen Bulgular	81
4.3.2 Uyum Haftasında Öğretmenlerin Yaptığı Çalışmalar İle İlgili Bulgular	82
4.3.3 Uyum Haftasının Çocuğun Okula Uyumuna Etkisi Konusunda Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular	88
4.3.4 Uyum Haftasının Uygulanma Şekline Yönelik Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular	93
4.4 Okula Başlama Yaşının Okul Uyumuna Etkisiyle İlgili Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular	95
4.4.1 Okula Başlama Yaşının Küçülmesine Bağlı Öğrencilerin Okulda Yaşadıkları Güçlüklerin Etkisi İle İlgili Öğretmen Görüşlerini İçeren Bulgular	101
4.5 Okul Öncesi Eğitim Alma ve Okul Uyumunu İle İlgili Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular	103
4.6 Okul Uyumsuzluğunun Nedenleri İle İlgili Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular	109
4.7 Çocukların Okula Kolay Uyum Sağlamaları Konusunda Öğretmen Tavsiyelerine İlişkin Bulgular	113
BEŞİNCİ BÖLÜM	118
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	118
5.1 Sonuçlar	118
5.2 Tartışma	120
5.2.1 Okula Uyum Göstergeleri İlgili Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgulara İlişkin Tartışma.....	120
5.2.2 Uyum Haftasıyla İlgili Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgulara İlişkin Tartışma.....	122

5.2.3 Okula Başlama Yaşının Çocuğun Okul Uyumuna Etkisi ile İlgili Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgulara İlişkin Tartışma.....	127
5.2.4 Okul Öncesi Eğitim Alma Durumunun Çocukların Okul Uyumlarına Etkisi ile İlgili Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgulara İlişkin Tartışma.....	132
5.2.5 Okul Uyumsuzluğunun Nedenlerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgulara İlişkin Tartışma.....	136
5.2.6 Çocukların Okula Kolay Uyum Sağlamaları Konusunda Öğretmen Önerileri ile İlgili Bulgulara İlişkin Tartışma.....	141
5.3 Öneriler	147
KAYNAKÇA	150
EKLER.....	163

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri	73
Tablo 2: Öğretmen Görüşme Yer ve Zaman Bilgileri	75
Tablo 3: Öğretmenlere Göre Uyum Göstergeleri.....	77
Tablo 4: Uyumsuz Öğrencilerin Sınıf Ortamına Etkileri.....	80
Tablo 5: Uyum Haftasının Okullar Açıldıktan Sonra Uygulanmasının Uyuma Etkisi.....	86
Tablo 6: Uyum Haftasını Etkili Kılan Nedenler	88
Tablo 7: Uyum Haftasını Etkisiz Kılan Nedenler	91
Tablo 8: Öğretmenlerin Uyum Haftasının Uygulanma Şekline Yönelik Eleştirileri	94
Tablo 9: Okula Başlama Yaşının Okul Uyumuna Etkileri.....	95
Tablo 10: Okul Öncesi Eğitimin Okul Uyumuna Katkıları	103
Tablo 11: Çocukların Okula Uyumları Konusunda Öğretmen Tavsiyeleri	114

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB Milli Eğitim Bakanlığı

PDR Psikolojik Danışma ve Rehberlik

YÖK Yüksek Öğretim Kurumu

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölüm araştırmanın problemi, amacı, önemi, sayılıları, sınırlılıkları ve konu ile ilgili temel kavramlardan oluşmaktadır.

İnsanlık tarihi okulun ne zaman başladığı hakkında kesin bir zaman gösteremese de, MÖ. 5000 yılına ait belgelerde Eski Mısır'da okulun varlığını gösteren kayıtlara rastlanmaktadır. Bunun anlamı, en az yedi bin yıldan beri insanların, çocuklarının eğitimi için okuldan yararlandıklarıdır. Eski çağlarda bir toplumsal ayrıcalık olan eğitim ve öğretim bu gün çağdaş insan için bir hak olduğu kadar bir sorumluluk olma özelliğini de taşımaktadır (Oktay, 2010).

İlkokula başlama çocuğun yaşamındaki önemli dönüm noktalarından biridir. Artık çocuk içinde yaşadığı, uyum sağlamayı başardığı, kendini kabul ettirdiği ev ve anaokulu ya da anasını ortamından ayrılarak farklı özellikler gösteren ilköğretim ortamına geçiş yapmaktadır. İlköğretim okulu çocuk için yepyeni bir sosyal ortamdır. Bu çevrede çocuğun uyması gereken kurallar, farklı özelliklere sahip öğretmenler, farklı kişilik yapısında arkadaşlar, başarmak zorunda olduğu dersler ve yapması gereken birtakım görevler bulunmaktadır (Dinçer, 2005).

Bir yetişkin yeni bir iş yerinde çalışmaya başlayacağı zaman, zihninde birçok soru ile yola çıkar. Bu sorular bazen kaygı yaratır. Bu durum insanın bilinmeyene verdiği doğal bir tepkidir. Okula başlayacak çocuklar için de durum çok benzerdir. Biz yetişkinler, zihnimizde oluşan sorular karşısında, tecrübelerimize ve bilgi birikimimize dayanarak daha kolay yanıt bulabiliriz. Bulduğumuz yanıtları eyleme dökmek ve deneme yanılmalar yapmak için kendimizi güdüleyebiliriz. Ancak küçük çocukların böyle bir birikimi yoktur. Bu nedenle ilkokula başlayacak çocukların zihinlerinde bu yeni ve bilinmeyen duruma ilişkin soruların belirmesi; yanıtlayamadıkları bu sorular yüzünden tepki göstermeleri doğaldır. Üstelik çocukların bu soruları dile getirmeleri yetişkinlere oranla daha güçtür (Temiz Yılmaz, 2009).

“Okula ilk gittiğim günü ömrüm boyunca unutamadım, unutamayacağım da artık. Henüz altı yaşında idim. Babam elimden tutmuş, sokaklarda yürüyorduk. Ben küçücük aklımla büyük bir merak, sevinç ve heyecan içinde, “Neler olacak, nerede oturacağım, kimlerle beraber olacağım, beni dövecekler mi, sabahtan akşama kadar annemsiz nasıl duracağım orada?” diye düşünüyordum Okulda benim gibi çocukların olduğunu duyuyordum. Acaba ben onları sevecek miyim, onlar beni sevecekler mi? Diye bir yığın soru vardı kafamda. Bir taraftan da orada birçok bilgi edineceğimi düşünerek seviniyordum. Gece birkaç kez sıçrayarak uyanmış, en sonunda bir daha uyuyamamıştım... Ludingirra'nın yaşam öyküsü. Tablet 6” (Çığ, 2010, s. 31).

Çocuklar binlerce yıldır okula gidiyor olsalar da her çağda evden okula geçişte bazı sorunların yaşandığı da bir gerçektir (Oktay, 2010). Yukarıdaki metin bize, bundan en az 3000 yıl önce yaşamış bir çocuğun okula ilk başladığındaki kaygılarının neler olabileceğini özetliyor. Binlerce yıldır çocuklar, aynı kaygı ve korkularla ilkokullarının merdivenlerinden çıkmaktalar.

Çocukların okul denilen bu yeni çevreye uyum sağlamaları, anlamlı, mutlu ve yaratıcı deneyimler edinmeleri, anne babaların ve öğretmenlerin, okulun ve sosyal çevrenin desteğiyle olacaktır. Bu durumda, çocukların bu yeni yaşama uyum göstermelerinde aile, öğretmen, okul ve çevreye önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir (Dinçer, 2005).

1.1 Problem Durumu

İlkokul birinci sınıfa yeni başlayan çocuklar için, okulun önceden belirlenmiş zaman akışına ve kurallarına ayak uydurmak üstesinden gelinmesi gereken ciddi bir sorundur. Okul çağı çocukları sadece okulun zaman akışı ya da kurallarına uymak için çaba göstermezler; aynı zamanda anne-babadan ayrılmanın verdiği korku ve kaygıyla da baş etmek zorundadırlar.

Birçok çocuk için, ilkokulun birinci sınıfına başlamak, daha önceki yaşantılarından köklü biçimde bir ayrılma deneyimidir. Artık çocuk, günün belli saatlerinde, ailesinin dışında, hukuken ve psikolojik olarak, bir başkasının gözetimi altındadır. Bütün çocuklar attıkları bu önemli adımın etkisinde kalırlar. Bazı çocuklar, bu yeni varoluş

aşamasına geçmeyi şevkle beklerler, fakat çoğu çocuk için okul, bir baskı dönemidir. Ancak, çok az çocuk, bu baskıyı, “davranış sorunları” yoluyla açığa vurmaktadır. Anne-babaya yapışma, ağlama, maskaralık etme gibi yollarla, okulun ilk günlerinde hatta ilk haftalarında bu baskıyı açığa vuran çocuk sayısı az da değildir (Jersild, 1979).

Çocuklar okula başladıklarında, kişisel farklılıklarla, yeni bir kimlikle, yeni davranışlarla ve okul çocuğu olma durumu ile karşılaşmaktadırlar. Bu yeni durumda psikolojik, sosyal ve akademik olarak başarılar göstermek ve bazı sorumlulukları üstlenmek durumundadırlar. Bunlar, bağımsız olarak görev yapmak, okul personeli ve akranlarıyla ilişkilerini geliştirmek, kurallara uymak ve sınıfına ve okuluna uyum sağlamaktır. Birinci sınıfa başlayan çocuklar ailelerindeki hareketli hayatlarından ve günlük eğitimlerinden ayrılarak, yüksek beklentilerin, tanımadıkları insanların ve kuralların olduğu yeni bir ortama girmektedirler. Çocuklar burada kendi başlarına bu değişikliklere adapte olmak zorunda kalmaktadırlar (Mangione ve Speth, 1998; aktaran Bilgili ve Yurtal, 2009).

Yapılan araştırmalar çocukların okula uyum sorunlarının birçok nedeni ve bunların bilişsel, sosyal ve psikolojik olumsuz sonuçlarını ortaya koymuştur. Eğitim sistemi bu uyum sorununu aşmak ya da en aza indirmek, uyum süresini kısaltmak için çeşitli yöntemler geliştirmektedir. Buna yönelik olarak Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) İlköğretim Genel Müdürlüğünün 23. 08. 2006 tarih ve 3354 sayılı, 2006/70 numaralı genelgesi doğrultusunda, ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin diğer sınıflardan bir hafta önce okula başlamasını zorunlu hale getirmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün okula uyum haftası uygulamasının, ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumları üzerinde bir etkisinin olup olmadığı, bu çalışmada öğretmen görüşlerine göre değerlendirilecektir. Okula uyum haftası uygulamasının aksayan yönlerinin, öğretmen görüşlerine göre ortaya konulması, sorunların anlaşılmasına ve giderilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilkokul I. sınıfa başlayan öğrencilere uygulanan okula uyum haftasının ve uyumu etkileyen faktörlerin öğretmen görüşlerine göre

değerlendirilmesidir. Araştırmadan elde edilen verilerle ilkokula başlayan çocukların okula uyumlarına yönelik yaşadıkları sorunları ve nedenlerini anlamak, çözüm önerileri geliştirmek amaçlanmaktadır. Bu temel amaca ulaşmak için öğrencilerin okula uyumları konusunda MEB ve İl Milli Eğitim Müdürlüklerinin yaptıkları planlamalar ve bunun yansımaları olan okuldaki uygulamalar incelenerek, ilkokul birinci sınıfı okutan öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Bu amaçla aşağıdaki soru, araştırma problem cümlesi olarak belirlenmiştir.

“İlkokul birinci sınıfa başlayan öğrencilere uygulanan okula uyum haftası ve uyumu etkileyen faktörler konusunda ilkokul birinci sınıfı okutan öğretmenlerin görüşleri nelerdir?”

Bu temel araştırma problem cümlesi doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenler okula uyumlu öğrenciyi nasıl tanımlamaktadırlar?
2. Öğretmenlerin uyumsuz öğrencilerin sınıf ortamına etkilerine yönelik görüşleri nelerdir?
3. Okula uyum haftasına yönelik öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
 - a) Öğretmenlerin uyum haftası konusunda (2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren) bilgilendirme durumlarına ilişkin açıklamaları nasıldır?
 - b) Öğretmenlerin uyum haftası süresince yaptıkları çalışmalara ilişkin açıklamaları nasıldır?
 - c) Öğretmenlerin uyum haftasının çocuğun okula uyumuna etkisine yönelik açıklamaları nasıldır?
4. Öğretmenlerin uyumu etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri nelerdir?
 - a) Öğretmenlerin okula başlama yaşının uyuma etkisi konusunda açıklamaları nasıldır?
 - b) Öğretmenlerin okul öncesi eğitimin uyuma etkisi konusunda açıklamaları nasıldır?
 - c) Öğretmenlerin okul uyumsuzluğunun nedenleri ile ilgili açıklamaları nasıldır?
 - d) Öğretmenlerin çocukların okula kolay uyum sağlamaları konusunda önerileri nelerdir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Uyum, bütün canlı varlıklar için yaşamsal öneme sahiptir. Toplu olarak yaşayan insan için de yeni bir duruma hızlı uyum sağlamak bireyin ve toplumun yararınadır. Bu özellikle bilişsel performansın yoğun olarak ortaya konulduğu eğitim kurumunda daha fazla bir önem kazanmaktadır. Öğretme- öğrenme etkinliği içinde önemli bir yere sahiptir. Anlatılanları algılama, dikkatini toplama, anlama gibi bilişsel süreçler açısından uyum gereklidir. Uyum sorunu, tüm bu bilişsel süreçlerin engelleyicisi olduğu gibi, uyum süresi uzadığı oranda farklı sorunlar da ortaya çıkmaktadır. Eğitim dünyasında bireyin temel sorunlarının çözülmeden öğrenme etkinliğinin sağlıklı ve tam anlamıyla gerçekleşmeyeceği konusu genel kabul gören bir olgudur.

Anne-babadan ayrılmak, tanımadığı çocukların olduğu bir çevrede bir başına kalmak, ister istemez bazı çocuklarda korku ve kaygıya neden olabilir. Okula yeni başlayan çocuklardaki bu korku ve kaygı anne-baba ve çocuk arasında oluşan “bağlanma” biçiminden, çocuğun okulda yaşayacağı ilk izlenimlerden, öğretmen tutumlarından ve daha birçok nedenden kaynaklanabilir. Okula uyum süresinin uzaması, çocuğun öğretim etkinliğine tam anlamıyla katılamama, geri kalma ya da yetişememesi vs. sorunlara neden olabileceği gibi, bu sorunlar beraberinde farklı sorunları da ortaya çıkartabilir. Tüm bunlar düşünüldüğünde “uyum” ya da “okula uyum” üzerinde çalışılması, araştırılması gereken önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Alan yazın incelendiğinde okula uyum haftasına ilişkin iki adet yüksek lisans tezi, iki adette makale olduğu görülmektedir. Okula uyum sorunlarının bilişsel, sosyal, duygusal, psikolojik hatta fiziksel sonuçları düşünüldüğünde bu konuya ilişkin yapılan araştırmaların sayısının yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle okula uyumda etkisi olan faktörlerin belirlenmesinde öğretmenlerin görüşlerine başvurmak yine öğretmenlerin gözlem ve deneyimlerinden yola çıkarak okula uyum haftasının, okula uyumda etkili olup olmadığını anlamak açısından bu araştırma alan yazına katkı sağlayacaktır.

30.03.2012 tarihli 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 05.01.1961 tarihli 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunuyla eğitim sistemi kademelendirilmiş ve ilköğretime başlama yaşı yeniden düzenlenmiştir. Daha yeni olan bu sistemde okula yeni başlayan çocukların,

okula uyumları ve MEB tarafından bu konuda yapılan çalışmalar konusunda öğretmenlerin deneyimlerini, ne düşündüklerini ve böyle düşünmelerine neden olan etmenleri ortaya koymak, okula uyum sorunlarını anlamada ve öneriler geliştirmede de bu araştırma önemli olacaktır.

1.4 Sayıtlar

Bu araştırmada;

1. Araştırmaya katılan ilkokul birinci sınıf öğretmenlerinin sorulara içtenlikli ve doğru yanıtlar verdikleri varsayılmıştır.
2. Görüşme sorularının problem ve alt problemler durumlarını karşılar nitelikte olduğu varsayılmıştır.
3. Görüşmeler sonunda elde edilen verilerin gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında ve Sinop il merkezindeki ilkokulların birinci sınıflarında görev yapan dokuz sınıf öğretmeninden elde edilen verilerle sınırlıdır.
2. Sinop ili merkezinde uyum haftasına tabii ilkokulların birinci sınıflarında görev yapan dokuz sınıf öğretmeniyle sınırlıdır.
3. Birinci sınıfta görev yapan öğretmenlerin uyum haftasına ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak için hazırlanan görüşme formundaki ifadelerle sınırlıdır.

1.6 Araştırmanın Temel Kavramları

Uyum: Bireyin değişen koşullar karşısında kendisinde ve çevresinde değişiklikler yaparak, gereksinimlerini uygun şekilde gidermesini,

Hazırbulunuşluk: İnsanın belli bir gelişim görevini olgunlaşma ve öğrenme yoluyla yapabilecek düzeye gelmesini,

Oryantasyon Hizmeti: Öğrencilerin okula ve okul çevresine uyumlarını amaçlayan, okullarda psikolojik danışman ve sınıf rehber öğretmenlerince verilen bir hizmetini,

Okul Korkusu: Gerçek okul durumundan korkma ve kaçınmadan çok, bağlı oldukları kişinin yokluğu veya kaybından ya da güven duydukları ortamdan (ev vb.) uzak kalmaktan kaynaklı korku ile okula kalmak istememesini,

Bağlanma: Bebekle anne arasında duygusal, olumlu, karşılıklı güven, işbirliğine dayalı ve geliştirici ilişkinin kurulmasını,

İlkokul: Devlet tarafından veya devlet adına açılan ve yönetilen veya denetlenen resmi ve özel ilkokullar, mecburi öğrenim çağında bulunan kız ve erkek çocukların eğitimi ve öğretimini sağlayan ilköğrenim kurumlarını,

İlkokul Öğretmeni: Alanı sınıf öğretmenliği olan öğretmenleri, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Bu amaçla; uyum, okula uyum, okula uyumu etkileyen faktörler, ayrılık anksiyetesi, ailenin sosyo-ekonomik durumu, ailenin göç etmesi, uyumu etkileyen bireysel faktörler, okul çağının özellikleri, okula başlama yaşı ve uyum, okul öncesi eğitim alma durumu ve uyum, uyum haftası ile uyuma hazırlık program ve yönetmelikler başlıkları incelenmiştir. Ayrıca uyum, okula uyum ile ilgili yapılan çalışmalar bölümün sonunda yer almaktadır.

2.1 Uyum

Yeni bir ortamın getirdiği farklılıklar ve belirsizlikler yeni doğanından ileri yaşta kiler kadar tüm insanlar için çeşitli zorluklar oluşturmaktadır. Canlılar, uyum sağlayabildiği oranda varlıklarını sürdürebilirler. Bundan dolayı da uyum sağlamak için kendimizde ya da çevremizde değişiklik yapma ihtiyacı duyarız (Bakırcıoğlu, 2010).

Uyum, öncelikle organizmayla çevresi arasında karşılıklı bir ilişkidir. Organizmanın kendi mekanizmasının bütünü ve çevresi tarafından ortaklaşa belirlenen gerçek işlevler, sağ kalması açısından olumluysa, işte orada o organizmayla çevresi arasında bir uyum ilişkisi vardır (Günaydın Balta, 2015).

İnsanın kendisinden, başkalarından veya çevresinden kaynaklanan; biyolojik, psikolojik ve sosyal talepler karşısında verdiği reaksiyona uyum denmektedir (Napoli ve diğerleri, 1996: Aktaran Gençöz, 1998). Bakırcıoğlu'na (2010) göre, bireysel niteliği nedeniyle uyum, göreceli bir kavramdır. Uyum, bireyin içinde bulunduğu çevrede kurduğu ilişkilerle gereksinimlerini kendisi ve çevresindekiler için yararlı olacak biçimde gidermesi, isteklerini gerçekleştirmesidir (Bakırcıoğlu, 2012).

2.2 Okula Uyum

Holmes ve Rahe (1967), yaşamdaki istenilen ya da istenilmeyen her türlü değişikliğin bireyde stres yarattığından hareketle stres yaratan, uyum gerektiren yaşam olaylarını yaratacağı stres derecelerine göre tanımlamışlardır. Onlara göre insanlarda stres yaratan yaşam olaylarından biri de okula başlamaktır (aktaran Atkinson, Atkinson, Smith, Bem ve Hoeksema, 2010). Çünkü çocuk için olan okula başlama fiziksel, sosyal, bilişsel ve duygusal uyumu gerektiren zorlu bir süreçtir (Seven, 2011). Araştırmalar, beş ilkokul çocuğundan dördünün okulun ilk günü sınıfta gerginlik yaşadığını göstermektedir (Yavuzer, 2002). Bu çocukların çoğunun sorun süregelenleşmeden duruma uyum sağladıkları görülür (Kültür, Tiryaki ve Ünal, 2003).

Okula uyum; çocuğun okul başarısı ve akademik becerisi ile birlikte okula ilişkin duyguları, okula karşı tutumu, okul çevresine ve okulda yer alan etkinliklere katılımı olarak tanımlanmaktadır (Birch ve Ladd, 1997; aktaran Yeşilyaprak, Temüroğlu Sungur ve Eşkisü, 2014).

Demirtaş-Zorbaz'a (2016) göre, okula uyum, akademik uyum, sosyal uyum ve davranışsal uyumu içeren kapsamlı bir kavramdır. Akademik uyum öğrencilerin eğitim-öğretimlerinde alacakları akademik içerikte başarılı olmaları ve okul çevresine uyum sağlamalarıdır (Cura, 2015). Sosyal duygusal uyum; duyguları düzenleme, akran ilişkileri, kendini kontrol, iletişim becerileri gibi birçok bileşenden oluşmaktadır (Kotil, 2010). Davranışsal uyum ise okuldaki kurallara uyma davranışlarını içermektedir (Demirtaş-Zorbaz, 2016).

Bir başka ifadeyle okula uyum, öğrenci ile okul kurumunun kimliğini, kapasitesini, yerini ve konumunu oluşturan, okul yaşamına dâhil olabilmek için gerekli olan değerleri yansıtan okula ait öğelerin (öğretmen, yönetici, okulun binası vb.) arasındaki sürekli, dinamik ve etkileşimli karmaşık bir süreçtir. Okula uyuma Piaget'in bilişsel yaklaşımı ile bakacak olursak okula uyum bir taraftan öğrencilerin konumları ve rollerine ilişkin normların ve bilişsel içeriklerin özümsemesi diğer taraftan ise okul çevresinin bilişsel ve duygusal süreçlere ilişkin beklentilerine yönelik bir denge sağlama sürecidir (Yeşilyaprak ve diğerleri, 2014).

2.3 Okula Uyumun Önemi

Çocuklar gelişimleri sırasında karşılaştıkları zorluklarda, buldukları gelişim dönemine uygun olarak farklı tepkiler verirler. Çocuklar olumlu ya da olumsuz duygularını sözel olarak ifade edebilme becerisini ancak ilkokula başladıkları dönemde, daha belirgin olarak da dokuz – on yaşlarından sonra kazanmaktadırlar. Duyguların sözle ifade edilemediği dönemlerde yaşanan kaygı bedensel tepkilerle dışa vurulmaktadır. Yuvaya ya da okula başlamada zorlanan çocukların karın ağrıları olmakta, uyku, iştah bozuklukları yaşamakta ya da davranışsal tepkiler göstermektedirler. Çocuklar “karnım ağrıyor”, “başım ağrıyor” ya da “midem bulanıyor” gibi bedensel yakınmalarla aslında okula uyum güçlüklerini “zorlanıyorum” ya da “alışamadım” şeklinde dile getirmeye, anlatmaya çalışırlar (Şenol, 2004). Bu çocukların bu güçlüğü üstesinden gelip bir an önce okula uyum sağlamaları çok önemlidir. Öğrenme ve gelişme, çocuk bulunduğu ortamda mutluydu mümkün olabilir. Çocukların okula devam etmeleri, okul başarıları, yetişkinlikte iyi bir kariyere sahip olmalarının okul uyumlarıyla ilişkili olması (MEB, 2016) şaşırtıcı bir durum değildir.

Birçok araştırma, çocukların akademik ve sosyal başarılarının onların ilköğretime geçişteki adaptasyonlarına bağlı olduğunu göstermiştir (Entwisle, 1995; Entwisle ve Alexander, 1989; aktaran Seven, 2011). Okula başlanılan ilk yıl, çocukların sadece akademik değil aynı zamanda arkadaş edinme, iş birliği gibi sosyal becerilerinin de başarılı bir uyum süreciyle inşa edildiği görülmüştür (Ladd ve Price, 1987; Ladd, 1990; aktaran Seven, 2011).

Okula uyum sağlayan çocuklar, dikkatlidirler, etkinliklerde katılımcı, aktiftirler, bağımsız çalışabilirler ve akademik başarıları yüksektir. Ayrıca bu çocuklar akranları ve öğretmenleriyle yakın ve güvene dayalı ilişkiler kurarlar (Bart, Hajami ve Bar-Haim, 2007; Buhs ve Ladd, 2001; aktaran Gülay, 2011). Okula uyum sağlayan çocukların sosyal etkileşimlerinin daha iyi olduğu, sosyal becerileri sıklıkla kullandıkları ve akranları tarafından sevildikleri, kabul edildikleri görülmektedir. Konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, okul uyumsuzluğunun akranlar tarafından reddedilmeyi, dışlanmayı beraberinde getirebileceği belirtilmektedir (Bacchini, Affuso ve Trotta, 2008; aktaran Gülay, 2011). Gülay (2011) tarafından yapılan 5-6 yaş

grubu çocuklarda okula uyum ve akran ilişkilerine yönelik araştırma sonucuna göre; eğitim öğretim yılının başındaki okula uyum düzeyi bahar döneminin sonundaki akran ilişkileri ile anlamlı ilişki içindedir. Güz ve bahar dönemlerinde çocukların okula uyum düzeyleri yükseldikçe olumlu sosyal davranış düzeyi de yükselmekte, uyum düzeyleri azaldıkça olumlu sosyal davranış düzeyleri de azaldığını göstermektedir. Ayrıca iki dönemde de okula uyum düzeyi yükseldikçe saldırganlık, korkulu-kaygılı olma, dışlanma, aşırı hareketlilik ve akran şiddetine maruz kalma düzeyleri azalmakta, okula uyum düzeyi yükseldikçe akran ilişkilerinin olumsuz boyutları azalmaktadır. Bulgular, iki dönemde okula uyum ile akran ilişkilerinin farklı boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. İki dönemde aynı bulguların elde edilmiş olması okula uyumun ve akran ilişkilerinin önemi ve kısa süreli etkisi açısından tutarlılığı ifade etmektedir. Ayrıca okula uyum sağlayamayan bu çocukların ileriki yıllarda içe ve dışa yönelik psikolojik sorunlar yaşayabildikleri belirlenmiştir (Walker, 2009; aktaran Işıkoğlu Erdoğan ve Şimşek, 2014).

Okula uyum güçlüğü akademik başarısızlığa da neden olmaktadır. Obalar (2009) tarafından, ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilk okuma yazma becerileri ile sosyal duygusal uyum ve zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği doktora tezinde, öğrencilerin sosyal duygusal uyum düzeyleri yükseldikçe okuma yazma becerisi ölçeklerinden aldıkları puanlar da yükselmiştir. Sosyal duygusal uyum düzeyinin düşüklüğü, okuma yazma ölçeklerinden alınan puan düşüklüğünü de beraberinde getirmiştir.

MEB ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) işbirliğinde yapılan araştırmaya göre, sınıf tekrarı yapmış öğrenci, öğretmen, yönetici ve ailelerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde sınıf tekrarının nedenlerinden biri uyum problemleri (%8) olarak belirlenmiştir. Okula alışamama, yeni geldiği okulda arkadaşlık ilişkileri kuramama ve bu nedenle okula “yabancılaşma”, farklı illerden, köy ve kasabalardan gelen öğrencilerin uyum sorunu yaşamaları gibi faktörlerin akademik başarısızlık ve sınıf tekrarında etkili olabileceği ifade edilmiştir. Aynı araştırmada okulu terk nedenlerinden biri, okula uyum sağlayamama (%4) olarak tespit edilmiştir. Araştırma bulguları okula uyum sağlayamamanın dolaylı ya da doğrudan olarak okulu terk etmeye neden olduğunu göstermektedir (MEB, 2013).

2.4 Okula Uyum Sürecini Etkileyen Faktörler

Çocuğun okula uyum sürecinde; aile özellikleri, bireysel faktörler, akran ilişkileri ve okul ve öğretmen ilişkileri etkili olmaktadır (Yeşilyaprak ve diğerleri, 2014). Okul uyumunu etkileyen faktörler incelendiğinde, aile ile ilgili faktörlerin daha belirleyici olduğu görülmektedir (Ogelman ve Erten, 2013).

2.4.1 Aile

Ailenin çocuğu olumsuz yaşam olaylarından koruyan, destekleyici bir işlevi vardır (Karakoç Demirkaya ve Abalı, 2012). Çünkü çocuğun yaşamındaki etkisi doğumdan önce başlayan ve ilk gelişim yıllarından ömrünün sonuna dek etkisi sürecek olan aile, fizyolojik, toplumsal ve ekonomik yönleriyle çocuğu biçimlendirmekte ve çocuğun çevreye uyumunun gelişmesine etki etmektedir (Tezel Şahin, 2003).

Çocuklar belirli bir kalımsal potansiyel ile doğarlar. Ancak bu potansiyelin sonuna kadar kullanılabilmesi çocuğun içinde bulunduğu çevreye bağlıdır. İlk yıllarda çocuğun ilk çevresi de evidir. Ailenin sosyo- ekonomik düzeyi, aile bireylerinin birbirleriyle ve çocukla ilişkisi, çocuk yetiştirme tutumları, nasıl model oldukları, sağlık, beslenme, gelişim ve eğitim konusundaki bilgileri ve çocuğun ihtiyaçlarını karşılama düzeyleri gibi aileyle ilgili pek çok değişken çocuğun kalıtımla getirdiği özelliklerin gelişme ve biçimlenme derecesini belirler (Güler Yıldız, 2008; UNESCO, 2008).

Yapılan çalışmalar göstermiştir ki ailenin çocuk yetiştirme yöntemleri ve anne-baba-çocuk iletişimi çocukların doğrudan davranış ve sosyal becerileri dolaylı olarak da okula uyumu üzerinde etkilidir (Önder ve Gülay, 2010). Çocuğun aile üyeleriyle ilişkisi diğer bireylere, nesnelere ve yaşamın tümüne karşı aldığı tavırların, benimsediği tutum ve davranışların temelini oluşturur. Bunun yanında aile, çocuğa toplumun bir parçası olduğu bilincini aşılabilir ve uyum biçimlerinin temelini atar (Yavuzer, 1993).

Konuyla ilgili kaynaklar incelendiğinde anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının farklı olduğu görülür. Bu tutumlar genel olarak, otoriter, demokratik, aşırı koruyucu, kayıtsız ve ilgisiz ve kayıtsız, tutarsız, aşırı hoşgörülü/izin verici tutum olarak ele

alınmaktadır. Ailelerin birbirinden farklı tutumları geliştirmekte olan çocuğa örnek model oluşturduğu için çocuğun kişiliğini etkiler ve çocuğun özdeşim kurduğu modellerden edindiklerini sergilemesine neden olur (Yavuzer, 2001).

Çocuğun otoriter, ilgisiz ya da reddedici kusurlu ana baba tutum ve davranışlarına maruz kalması sosyal ve duygusal gelişimini olumsuz biçimde etkileyerek çocukta güvensizlik, bağımlılık, utangaçlık, suçluluk ve aşağılık duygusu gibi birçok olumsuz duygunun yerleşerek, yetişkinlik yıllarına dek taşınması ile sonuçlanmaktadır. Otoriter ebeveynlerin çocuklarının çekingen, endişeli ve hoşnutsuz oldukları; buna karşı demokratik olan ebeveynlerin çocuklarının girişken, bağımsız, öz denetimi olan, kendine güvenen, araştırmacı özellikleri taşıdıkları görülmektedir (Ceyhan, 2007).

Anne- baba- çocuk ilişkisi, temelde anne babanın çocuk yetiştirme tutumlarına bağlı biçimlenir. Çocuklarda görülen uyum bozukluklarına, yeterli ve uygun olmayan ilk anne baba çocuk ilişkisinin neden olduğu saptanmıştır (Yavuzer, 1993).

Okul, belirli kuralları ve disiplini olan bir yerdir. Kendisine kural konulmamış aşırı serbest yetiştirilmiş, ev yaşantısında kural tanımayan çocukların okula uyumları da zorlaşacaktır. Çünkü bu çocuk, kurallara alışık olmadığı için ve istediği zaman istediği şeyi yapabilmesine imkân verilmediği için okulu istediklerini yapamadığı bir yer olarak değerlendirecek ve daha rahat olduğu ev ortamında olmayı isteyecektir (İnal, 2010). Bunun yanında ebeveynlerin sert cezalandırma uyguladığı durumlarda da psikolojik uyumun ve okul başarısının azaldığı görülmektedir (Öngider, 2013). Anaokulu çocukları üzerinde yapılan gözlem ve görüşmeler sonucunda sosyal çevreye, eve ve en önemlisi okula en iyi uyum sağlamış çocukların, anne babalarının çocuklarına sıcak, destekleyici, aynı zamanda denetleyici yaklaştıkları, yüksek beklenti içinde oldukları ortaya çıkmıştır (Ekşi, 1990).

Çocukların uyumunu etkileyen başka bir faktör de anne baba geçimsizliğidir. Öngider'e (2013) göre, yıkıcı çatışmaların yaşanmadığı ailelerde çocuklar psikolojik uyum sorunu yaşamazlar. Aynı çalışmada Öngider, evlilik çatışması ile çocuğun uyumu arasında iki tip ilişkiden söz etmektedir. Evlilik çatışması ile çocuğun uyumu arasındaki doğrudan ilişki, çocukların anne babaları model almaları ve kendi çevreleriyle yaşadıkları çatışmalarını çözme ve duygularını ifade etmede anne babalarının düşmanca ve agresif tavırlarına benzer davranışlar sergilemeleridir. Yine

Öngider'e göre, evlilik çatışması, çocuğun benlik saygısını azaltmakta, depresyon ve anksiyete gibi içsel sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu durum da çocukların psikolojik uyumlarını olumsuz etkilemektedir.

Ailedeki tüm bireyler özellikle de çocuklar için oldukça zor ve stresli başka bir olay da aile birliğinin bozulmasına neden olan boşanmadır. Çocuk açısından düşünüldüğünde, o güne kadar en fazla bağlı olduğu iki kişiye yani anne ve babasın bundan sonra eşit olarak ulaşamayacak, sadece tek bir ebeveyni ile aynı evde yaşayacak belki de yaşadığı ev, okulu, yaşadığı ortam değişecektir (Öngider, 2013). Annesi babası boşanan çocuklar birçok güçlükle karşılaşır.

Boşanmanın çocuk üzerindeki etkileriyle ilgili araştırmalar, boşanmış aile çocuklarının boşanmamışlara göre akademik, davranışsal, psikolojik ve sosyal yönden daha fazla sorun yaşadıklarını göstermektedir. Bu sorunlar özellikle boşanmayı izleyen ilk iki yıl içinde görülmektedir (Arifoğlu ve Öz, 2008).

İlkokul çağındaki çocukların boşanma sonrası gösterdikleri tepkiler şiddetli üzüntü, korku ve kaygıdır. Boşanmadan sonra ailenin güvenli ortamından uzaklaşan çocuklar kimse tarafından istenmeme ve anne-babalarını kaybetme korkularına kapılmaktadırlar. Çocuk beraber yaşamasına karar verilen ebeveyninin de kendisini terk edeceği düşüncesiyle onun yanından ayrılmak istememektedir. Çocuk için okul, kendisini annesinden (babasından) ayıran bir ortam olduğu için okula gitmek istememektedir. Bu endişeyle okula gitse bile dikkatini öğrenilecekler üzerine toplayamamaktadır (Mağden ve Temel, 1991).

Kendi çocukluk hayatında okula uyum konusunda sorun yaşayan ve dolayısıyla okula karşı olumsuz tutum geliştiren bireylerin; çocuklarının okula başlaması sürecinde takındığı tavır ve tutumlardan dolayı çocuklarının okula uyumlarını da etkiledikleri belirlenmiştir. Bu açıdan aile, çocuğunu ya okul hakkında ve okuldaki yaşantı hakkında yanlış bilgilendirmekte ya da kendi yaşadığı olumsuzluğu çocuğunun yaşamaması konusunda aşırı kaygılı olmasından dolayı çocuğunun da yoğun kaygı yaşamamasına neden olmaktadır (İnal, 2010).

Çocuğun stres verici yaşam olaylarıyla baş etmesinde ve davranış sorunlarının oluşumunda annenin mizaç özelliklerinin etkili olduğu bilinmektedir (Erermiş ve

diğerleri, 2009). Çocuk için önemli özdeşim nesnesinin anne olduğu ve doğumdan itibaren annesi ile uzun süreli bir ilişki kurduğu da göz önüne alındığında; anksiyete düzeyi yüksek, yeni durumlara uyum güçlüğü çeken annelerin çocuklarının da benzer davranışlar sergilemeleri kaçınılmazdır.

2.4.1.1 Ayrılık Anksiyetesi

Yeni bir ortam, bilinmedik birçok kural ve bunlara alışmak... İlkokula başlama çocukları ve aileleri bekleyen önemli bir süreçtir. Okulun ilk günleri öğrenciler okula anne babalarıyla birlikte gelmekte, sınıflarda küçük sınıflarda öğrencilerin yanında anne babaları da sığmaya çalışarak oturmaktadır. Haftalar içinde bu sıraları dolduran davetsiz konuklar birer ikişer azalmakta, ancak bazı sınıflarda derslere düzenli devam eden anne babalar kalmaktadır (Şenol, 2004). Bir kısım çocuk için okula gitmek arzu edilenin dışında sıkıntılı bir durumdur. Bu çocuklar okula devam etmekte güçlük yaşamakta ve/veya okula gitmeyi reddetmektedir (Bahalı ve Tahiroğlu, 2010).

Okula gitmek istemeyen bu çocuklar, geçtiğimiz yüzyıldan beri literatürde kendisine yer bulmaya başlamıştır. İlk kez 1913 yılında okula gitme durumuyla ilgili olarak nörotik reddetme terimi ortaya atılmıştır (Bahalı ve Tahiroğlu, 2010). Okul fobisi (school phobia) tanımı, Jonhson ve diğerlerinin (1941) bu konuyla ilgili çalışmalarıyla kullanılmaya başlanmıştır (aktaran Soysal ve Bodur, 2004). Yaşadıkları duygusal sıkıntılar nedeniyle okula gitmek istemeyen çocukları tanımlamak için ilk kez İngiltere’de “okul reddi” terimi kullanılmıştır. Okula gitmek istemeyen çocuklar iki gruba ayrılmaktadır. Okula ilgi duymadıkları için ya da yetişkin otoritesine karşı olduklarından dolayı okula gitmeyenlerle yaşadığı kaygı ve korkudan dolayı okula gitmeyenler. Birinci grup için “okuldan kaçma” terimi kullanılırken ikinci grup için de “okul reddi”, “anksiyöz okul reddi”, “okul fobisi” ya da “ayrılma anksiyetesi bozukluğu” ifadeleri kullanılmaktadır. Günümüzde, daha kapsamlı ve tanımlatıcı olmasından dolayı okul reddi terimi tercih edilmektedir (Bahalı ve Tahiroğlu, 2010).

Okul reddi, çocuğun okula gitmeyi istememesi, okula gitmesi ancak daha sonra derslere devam etmeyip okuldan ayrılması, okul günlerinde psikosomatik yakınmalar veya öfke patlamaları gibi davranış sorunlarının olması, okula gitmek yerine bakım verenleriyle evde kalmayı tercih etmesi şeklinde görülebilir. Bu problem de sıklıkla uzun süre okula devam edememe ile sonuçlanır (Özcan ve Aysev, 2009). Çalışmalar,

özellikle ilkököl döneminde olan çocukların % 5'inin okul korkusu yüzünden okuldan geri kalmakta olduğunu göstermektedir (Soysal ve Bodur, 2004).

Broadwin (1932) bu durumu araştırdığında çocukların evden ayrılmaktan korktuklarını, Patridge (1939) bu çocukların annelerinden ayrılmak istemedikleri için okula gitmek istemediklerini belirtmiştir (aktaran Soysal ve Bodur, 2004). Bowlby, okul korkusu olan çocukları gerçek okul durumundan korkma ve kaçınmadan çok, bağılı oldukları kişinin yokluğu veya kaybından ya da güven duydukları ortamdaki (ev vb.) uzak kalmaktan korkanlar olarak nitelendirmektedir (aktaran Özcan ve Aysev, 2009).

Okul fobisi, DSM IV tanı sınıflandırmasında ayrı bir tanı olarak yer almamasına rağmen, genellikle ayrılık kaygısı bozukluğunun davranışsal bir yansıması olarak kabul edilir. Ayrılık kaygısı bozukluğu olan çocukların psikiyatriste getirilmesi sıklıkla okul fobisi ya da somatik belirtilerin varlığında olmaktadır. AKB (Ayrılık kaygısı bozukluğu) tanısı alan çocukların %75'inde okul reddi, okul reddi olan çocukların ise %80'inde AKB bildirilmiştir (Özcan ve Aysev, 2009). Özellikle küçük yaşta çocukların okul reddi ayrılık kaygısı bozukluğu (AKB) ile ilişkilidir (Bahalı ve Tahiroğlu, 2010).

Erken çocukluk dönemlerinde tüm gereksinimleri için anneye bağlanan çocuk, anneden ayrılma olasılığı ortaya çıktığında ya da ayrılık durumunda, bağlanma nesnesini ve ilk koruyucusu olan anneyi kaybetme korkusu yaşar. İşte, anneyi kaybetme korkusu ya da annenin kaybına bağılı olarak yaşanan kaygıya Freud "ayrılık kaygısı" adını vermiştir (Türkbay, 1999). Ayrılma anksiyetesi, bebekte bağlanmanın başlangıcı olan altıncı ayda başlar ve okul öncesi döneme kadar devam eder. Çocuğun normal ruhsal gelişimi sırasında ortaya çıkan bu anksiyete, 18. ay civarında pik yapar, 3-5 yaşlarında yavaş yavaş ortadan kalkar (Bellibaş, Büküşoğlu ve Eremiş, 2005).

Ayrılık Kaygısı Bozukluğu'nun (AKB) temel özelliği çocuğun evden ya da evde bağlandığı kişiden ayrılmasına bağılı ortaya çıkan ve gelişimsel seviyesine göre beklenenden fazla düzeyde anksiyetenin olmasıdır. DSM-IV'e göre bu anksiyete en az 4 hafta sürmeli, 18 yaşından önce başlamalı ve klinik açıdan önemli bir sıkıntıya ya da toplumsal, okul (mesleki) ya da önemli diğeri işlevsellik alanlarında bozulmaya neden olmalıdır (Kültür ve diğeri, 2003). Bu bozukluğu olan bireylerde her evden

ya da bağlandığı kişilerden ayrıldığında yineleyici bir biçimde aşırı sıkıntı ve kaygı yaşanması, kendilerinin ya da bağlandıkları kişilerin bir kaza geçirecekleri ya da hastalanacaklarına ilişkin endişeler, kaybolma korkuları, tek başına bir yere gitmekten kaçınma, anne ya da babaya yapışma, yalnız yatamama ve gece kâbusları gibi ruhsal belirtilerin yanında ayrılık durumlarında ortaya çıkan çarpıntı, baş dönmesi, halsizlik, karın ağrıları, baş ağrıları, bulantı ve kusma gibi bedensel yakınmalar da sık görülür (Leung 1989, Sadock ve Sadock 2003; aktaran Kültür ve diğerleri, 2003).

Becerileri yeterli derecede gelişmemiş olan bebeğin, kendisine bakım veren kişiye bağımlı olduğu görülür, bu bağımlılık sürecinde bakım verenle kurduğu birebir ilişki ise, onun duygusal ve zihinsel gelişimi için çok önemlidir. Bebeğin, ihtiyaçlarını karşılayabilmedeki yetersizliği dikkate alındığında kendisine bakan kişiyle bir bağlanmanın oluşması kaçınılmazdır. Bowlby'e göre anne ve çocuk arasında kurulan güvenli bir bağlanma ilişkisi çocuğa sağlıklı psikolojik gelişim olanağı sağlarken güvensiz bağlanma biçimleri nevrotik bir kişiliğin gelişmesine zemin oluşturur (Tüzün ve Sayar, 2006). Çocuğun annesinden sağlıklı ve gelişim düzeyine uygun bir şekilde ayrılabilmesi, bebekken annesiyle geliştirdiği güvenli bağlanma ilişkisiyle ilişkilidir (Bellibaş ve diğerleri, 2005).

Bowlby'e (1988) göre, hayatlarının ilk yıllarında anneleriyle duygusal olarak yeterli bağ kuramayan ya da yoksunluk yaşayan çocuklarda oluşan güvensiz bağlanma, çocuğun sosyal ilişkilerinde başarısızlığına neden olabilmektedir. Bu çocuklar kişiler arası ilişkilerde sorun yaşamalarının yanında işbirliği yapamama, huysuz olma, içe kapanma gibi birtakım sorunları da yaşayabilmektedirler (aktaran Akhunlar, 2010). Güvensiz bağlanma yaşayan çocukların davranışlarının diğer gruba oranla daha fazla saldırgan davranışlar ve uyumsuzluk içerdiği ortaya konmaktadır (Moss ve diğerleri, 1998; aktaran Sevimli, 2010). Bowlby (1982), güvensiz bağlanması olan çocukların sıklıkla kaygılı olduklarını ve bu kaygılarının güvenli ortam ve koşullarda da sürdüğünü belirtmiştir (aktaran Türkbay, 1999).

Güvenli bağlanmış olan çocukların, bakıcı ile sıcak, yakın ve tutarlı deneyimleri olmaktadır. Bunun sonucunda da diğer insanların güvenilir, sevebilir ve iyi huylu olduklarına dair olumlu zihinsel temsiller geliştirmektedirler. Güvenli bağlanan çocuklarda sosyal uyumun daha fazla olduğu görülmektedir. Çevrelerindekiyle

işbirliği kurabilen, olumsuz duygularını daha kolay tolere edebilen çocuklardır (Akhunlar, 2010). Genellikle güvenli bağlanma ile sosyal yetenek, öz düzenleme, organize olabilme, okul için gerekli düzenlemeleri sağlayabilme arasında olumlu ilişki söz konusudur (Sevimli, 2010). Bellibaş ve diğerleri (2005), Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Çocuk Psikiyatrisi Anabilim Dalı'na, okul korkusu nedeniyle getirilen 4-6 yaş arası ayrılma anksiyetesi bozukluğu tanısı alan 60 çocukla yaptıkları çalışmada bu çocukların uyumluluk puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı ölçüde daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir.

Literatürde ayrılma anksiyetesinin yoğunluğuna ilişkin verilerin daha çok annenin çocuğa aşırı ilgisi üzerine odaklandığı görülür. Annenin çocuğa karşı aşırı koruyuculuğu, çocuğun güvensiz bağlanma stilleri ile ilişkilidir (Bellibaş ve diğerleri, 2005). Böyle ailelerde, aile bireylerinin birbirine bağlı ve bağımlı olduğu bir yapılanma söz konusudur, biri ötekine veya kendisine bir şey olacağı korkusu yaşar (Tüzün ve Sayar, 2006). Genellikle ayrılma korkusuna neden annedir. Anne okula gittiğinde onu çok özleyeceğini, aslında birlikteyken çok eğlendiklerini söylediğinde çocuk, okula gitmeyi adeta annesine ihanet etmekle eşanlamlı görmeye başlar ve okula gitmek istemeyebilir (Soysal ve Bodur, 2004).

Ayrılık kaygısını yoğun yaşayan aileler değerlendirildiğinde bunların çocuklarının anneleri tarafından aşırı özenle büyütüldükleri görülmektedir. Bu tür annelerin sürekli olarak çocuklarını memnun ederek onların sevgisini kazanma çabası içinde oldukları, tüm gereksinimlerini karşıladıkları ve onları sürekli olarak hayal kırıklığına uğramaktan korudukları dikkati çekmektedir. Bu anneler, psikolojik, fizyolojik olarak çocuklarıyla yakın olma gereksinimi duyarlar bundan dolayı çocuklarını arkadaşlarının evine bile oyun oynamaktan kaçındıkları görülür (Yavuzer, 1993).

2.4.1.2 Ailenin Eğitim Etkinliklerine Katılımı

Ailenin çocukla ne kadar ilgilendiği de okul uyumunda öne çıkan bir faktördür. Yapılan araştırmalara göre, anne babalar çocuklarıyla ilgi olduklarında ailenin sosyo ekonomik düzeyi, etnik kökeni, eğitim düzeyi ne olursa olsun çocukların istenilmeyen davranışlarında yüksek oranda azalma olduğu görülmüştür (Sucuoğlu, 2006). Argon ve Kıyıcı (2012) tarafından yapılan araştırmaya göre, ailenin eğitime katılımı öğrenci başarısını olumlu yönde etkilemekte, öğrencinin bir bütün olarak gelişimini

sağlamakta ve akademik başarısını artırmaktadır. Ailenin eğitim sürecine katılıp katılmaması öğretmenin öğrenciyi daha kolay tanınmasında etkilidir. Argon ve Kıyıcı'nın (2012) araştırma sonuçlarına göre, aileleri eğitim sürecine katılmayan öğrencilerde davranış-uyum bozuklukları, kötü alışkanlıklar, disiplin sorunları, akademik başarısızlık, okul başarısında azalma, derslere ve okula karşı isteksizlik, sorumsuzluk ve motivasyon eksikliği, sevilmediğini hissetme, yalnızlık ve güvensizlik gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır.

2.4.1.3 Ailenin Dilinin Eğitim Dilinden Farklı Olması

Çocukların okula uyumlarında etkili faktörlerden biri de çocuğun evinde konuşulan dil ile okuldaki resmi dilin farklı olması ve ebeveynlerin eğitim dilini konuşup konuşamama durumlarıdır. Gökşen, Cemalcılar ve Gürlesel (2008), tarafından yapılan araştırma sonucuna göre, özellikle ilköğretimin ilk yıllarında çocukları derslerde başarısız kılan ve okuldan uzaklaştıran etkenlerin başında Türkçeyi anlamamak ve kullanamamak gelmektedir. Evde konuşulan dilin Türkçe olması durumunda, Türkçe olmamasına göre, çocuğun okula devam etme olasılığı %40 artmaktadır. Aynı zamanda ebeveynlerin eğitim dilinden farklı bir dil konuşuyor olmaları okul aile işbirliğini sekteye uğratan bir durumdur. Ailenin okulla ilgili olması çocuğun okulda kalma ihtimalini % 141 arttırmaktadır.

2.4.1.4 Ailenin Sosyo Ekonomik Durumu

Ailenin gelir düzeyinin düşük olması çocukların fiziksel, bilişsel ve ruh sağlıklarını olumsuz yönde etkiler. Özellikle fiziksel sağlığı belirlemede yoksulluk en önemli etkendir. Yoksulluğun sağlık üzerindeki etkileri sayılamayacak kadar çoktur (Hatun, 2002). Doğum öncesi ve sonrası beslenme yetersizliği, temiz suya düzenli erişememe, düzenli sağlık kontrollerinin olmaması çocukların fiziksel sağlığını riske sokar (Semerci ve diğerleri, 2012). Engelliler, yeterince gelişemeyenler ve kronik hastalıklara yakalananlar daha çok yoksul olanlardan çıkmaktadır. Yoksul çocukların okul öncesi eğitim alma şansları daha azdır (UNICEF, 2011). Yoksulluk, öğrenci devamsızlığının en önemli belirleyicisidir. Anne ve babanın eğitim düzeyinin devamsızlığa etkisi yoksulluğun etkisine oranla son derece sınırlıdır (UNICEF, 2015). Gökşen ve diğerlerine (2008) göre, aileleri ekonomik yetersizlik yaşayan çocuklar, eğitim sisteminin dışında kalmaktadır. Bu durum iki şekilde olmaktadır; ya okul

masraflarının çokluğu nedeniyle okula gönderilmemekte, ya da eve ek gelir getirmesi için dışarıda çalıştırılmaktadırlar. Sokakta çalışma çocukların okuldan zihinsel olarak uzaklaşmalarını da beraberinde getirmektedir. Aynı zamanda anne babalarının yeterli desteği sağlayamadığı bu çocuklar kazalara, suiistimale, sokak yaşamına veya suça daha açık hale gelmektedirler. Ekonomik yetersizlikten dolayı zihnen ve bedenen sınıfın dışındaki bu çocukların okul başarıları düşüktür. Sarier (2019) tarafından yapılan Türkiye’de öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlere yönelik araştırma sonucuna göre, öğrencilerin akademik başarısını etkileyen en önemli faktörlerin sosyo-ekonomik durum, öz-yeterlik ve motivasyon olduğu belirlenmiştir.

2.4.1.5 Ailenin Göç Etmesi

Ailenin göç etmesi de okula uyumu etkileyen başka bir faktördür. Yerleşik kültürden ayrılma, yeni bir dil, yeni bir kültür, yeni bir ortamla karşılaşmanın yeni sorunlar oluşmasına neden olması ve bireyde uyum problemleri yaratması kaçınılmazdır. Bu olumsuz etki, dış göç için olduğu gibi iç göç için de geçerlidir. Ancak, dış göçte kültürel farklılıklar daha fazla olduğu için problemler daha da artmaktadır (Özdemir, Benzer ve Akbaş, 2009). Çocuklar, yetişkinlerden daha fazla stresten etkilenme olasılığı taşıdıkları için çeşitli nedenlerle yaşanan bu göçler en fazla çocukları etkilemektedir (Demirbaş ve Bekaroğlu, 2013). Çocukların büyüme ve gelişme süreçlerinin devam etmesi, ebeveynlerine bağımlı olmaları ve kendilerini korumadaki yetersizlikleri gibi nedenlerle göç sürecinde yaşanabilecek olumsuzluklar çocukların fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişiminde derinden ve bazen de kalıcı şekilde zarar görmesine neden olabilmektedir (Polat ve Evliyaoğlu, 2008).

Göçmen çocukların bir kısmı göçe bağlı olarak eğitim olanaklarından yararlanamamakta bir kısmı da kayıt oldukları okullarında yaşadıkları göçe bağlı uyum problemleri yaşamaktadırlar. Öğretmenlerle, ailelerle ve çocuklarla yapılan çalışmalarla göç edip gelen çocuklarda, okula uyumu etkileyecek pek çok problem tespit edilmiştir. Bunların başında okul başarısı düşüklüğü gelmektedir (Polat Uluocak, 2009). Aslında çocukların yaşadıkları dil sorunları, ödev yapmama, ders materyalini getirmeme, derse ilgisiz olma, sorumluluktan kaçma, devamsızlık gibi sorunlar göz önüne alınınca okul başarısızlığı kaçınılmazdır (Öngören, Özkan, Yüksel ve Sever, 2017; Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016; Topsakal, Merey ve Keçe, 2013).

Çocukların okula uyumlarında okul- aile işbirliği çok önemlidir. Oysa bu ailelerin eğitim dilini bilmemelerinden kaynaklanan okul aile işbirliği sorunları yaşandığı görülmektedir (Saritaş ve diğerleri, 2016; Topsakal ve diğerleri, 2013). Ayrıca bu aileler dil ve eğitim yetersizlikleri nedeniyle çocuklarının ödevlerine destek olamamakta bu durum da çocukların akademik başarısını olumsuz etkilemektedir (Şeker ve Aslan, 2015).

Yine yapılan araştırmalar incelediğinde bu çocukların, okula uyumlarını engelleyecek göçten kaynaklı bir takım sosyal ve duygusal sıkıntılarının olduğu görülmektedir. Bu çocuklar saldırgan davranışlar sergilemektedirler, şiddet eğilimindedirler ve arkadaş grupları ile iyi ilişkiler kuramamaktadırlar (Öngören ve diğerleri, 2017; Saritaş ve diğerleri, 2016; Topsakal ve diğerleri, 2013). Bu çocukların ruhsal uyumsuzluk oranları yüksektir (Polat Uluocak, 2009), genelleşmiş anksiyete, obsesif kompulsif bozukluk, kişilerarası ilişkilerde duyarlılık (Özen, Antar, Özbulut, Altındağ ve Oto, 2001), depresyon düzeyleri (Erdoğan, 2012), göç yaşamamış çocuklarla kıyaslandığında daha yüksektir. Bu çocukların benlik saygıları düşüktür (Gün ve Bayraktar, 2008). Psikolojik ve sosyal problemlerinin yanında bu öğrenciler okulda yapılan sosyal etkinliklere katılamamakta ve arkadaşları tarafından dışlandıklarını düşünmektedirler (Bozan ve Kaştan, 2018).

Çocukların ya da ailelerinin mevsimlik işçi olarak çalışmaları da çocukların uzun süre okuldan uzak kalmalarına neden olmasından dolayı çocukların okul uyumlarıyla ilişkilendirilen bir konudur. Bu çocukların eğitimle kesintili ilişkisi okul terklerinin, okula uyum sorunlarının ve okulda dışlanmanın nedenini oluşturmakta ve hatta bazı çocuklar tamamen okul ve eğitimin dışında kalmaktadır. Gökşen ve diğerlerine göre (2008), kendileri ya da aileleri mevsimlik işçi olarak çalışan bu çocuklar, okula ancak kasım ayı sonuna doğru gelebilmekte, ocak ayındaki bir aylık tatilden sonra nisan ayı içinde tekrar tarlaya dönmektedirler. Bu çocukların bir sene içinde okula devam edip eğitim gördükleri süre 3,5–4 ayı geçmemektedir. Öğrencilerin okula geç başlamalarının sınıfa uyum sorunu yarattığı bu durumun da derslerde başarısızlığa neden olduğu görülmüştür. Aynı araştırmaya göre bu çocuklar çoğu zaman okula devam etmedikleri günler için izinli sayıldıklarından sınıf atlayabilmektedirler. Bu durumun çocukların okulla ve eğitimle olan bağlarını daha da zayıflatması kaçınılmazdır.

Mevsimlik tarım göçü ve işçiliği sırasında içinde bulunulan olumsuz koşullar çocuğun sağlığını göç sonrası dönemde de olumsuz olarak etkilemeye devam ettiği için bu çocuklar sık hastalanmaktadırlar (Demirli Yıldız, 2015). Sağlık durumu da çocuğun eğitim sürecine etkin katılımını engelleyerek eğitimden kopma riskini artırabilmektedir.

Yetersiz beslenme, zirai kimyasallara maruz kalma, aşırı stres kaynaklı mevsimlik tarım göçü ve işçiliği çocuğun sinir sistemi ve buna bağlı olarak bilişsel gelişimine zarar veren riskleri artırmaktadır (Kalkınma Atölyesi, 2011). Çocuğun okul başarısı ve buna bağlı olarak oluşacak okulda kendini iyi hissetme durumu, okulu sevmeye dolayısıyla okul uyumu çocuğun bilişsel gelişiminden ayrı düşünülemez.

Yılın önemli bir bölümünü göç ederek, olumsuz çevre koşullarına maruz kalarak geçiren bu çocuklar için olumsuz çevresel etmenlerin okul ortamında da biçim değiştirerek devam ettiği görülmektedir. Çocuklar, giysi, okul materyalleri, kişisel bakım vb. yoksunluklarından dolayı okulda ayrımcılığa maruz kalmakta ve dışlanmaktadırlar. Sınıftaki çocuklar bu çocuklarla oynamamakta, aynı sırada oturmak istememekte, çadırcı öğrenci olarak yaftalamaktadırlar (Uysal, Sayılan, Yıldız, Eylem ve diğerleri, 2016). Sadece çocukların değil öğretmenlerin de olumsuz yaklaştığı bu çocukların okulda bir çevre yaratmaları ve okula aidiyet geliştirmeleri çok zordur.

2.4.2 Akranlar

Akran ilişkileri de okula uyum sürecine etki eden bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğer öğrenci, akranları ile rahat bir şekilde tanışabileceği, ortak etkinliklere katılabileceği olumlu ilişkiler geliştirirse okula uyum süreci kolaylaşmaktadır. Aksi halde, arkadaşlık kurmanın zor olduğu, akranlar arası olumlu ilişkilerin olmadığı okul ortamına uyum da zorlaşmaktadır (Berndt ve Keefe,1996; aktaran Yeşilyaprak ve diğerleri, 2014).

Saldırganlık, şiddete maruz kalma, sevilme vb. gibi akran ilişkilerinin farklı boyutları çocukların uyum düzeylerini azaltabilmektedir (Estell, Jones, Pearl, Van Acker, Farmer, ve Rodkin, 2008; Klima ve Repetti, 2008; Ladd, 2006; aktaran Işıklar, Bilgin ve Bilgin, 2015). Çocukların, şiddetin düzeyi düşük olsa bile, kronik olarak akran şiddetine maruz kalmaları, sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Akran şiddeti, sosyal gelişimin yanında duygusal alanda da olumsuz etki yaratmakta özellikle depresyon ve kaygıya neden olmaktadır (Hawker ve Boulton, 2000; aktaran Seçer, Gülay Ogelman, Şimşek, Önder ve Bademci, 2014). Bunun yanında okuldaki akranlarıyla olumsuz ilişki geliştiren, sosyal becerilerden yoksun olan çocuklar, çocukluk ve hatta ergenlik boyunca akran reddi, iletişim problemleri ve akademik başarısızlık yaşayabilmektedirler (Leve, Fisher ve DeGarmo, 2007; aktaran Işıklar ve diğerleri, 2015).

Akranlar, sağladıkları destek, bakım, güven ve arkadaşlıkla çocukların özgüvenlerini arttırmaktadır. Olumlu akran ilişkileri, grup içindeki aidiyet duygusunu geliştirir (Gülay, 2011). Gülay ve Erten (2011) tarafından okul öncesi dönem çocuklarının akranları tarafından kabul edilme düzeyinin okula uyum değişkenleri üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla yapılan araştırmada, akranlar tarafından kabul edilme düzeyi ile okulu sevme, işbirlikli katılım ve kendi kendini yönetme düzeyleri arasında olumlu yönde ilişki bulunurken aynı araştırmada, akranlar tarafından kabul edilme düzeyi ile okuldan kaçınma düzeyi arasında olumsuz yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Akranlar tarafından reddedilmenin, kabul edilmeye göre okula uyum düzeyini daha fazla etkilediğini belirtmiştir (Ladd ve diğerleri, 1999; 2012; aktaran Ogelman ve Erten, 2013). Ayrıca Ladd (1990), 125 anasınıflı öğrencisiyle gerçekleştirdiği araştırmada, akran reddinin okul performansını olumsuz yönde etkilediğini ve okuldan kaçınmaya yönelik tutumları arttırdığını, arkadaşlığın özellikle erkeklerde okul uyumu ile yakından ilişkili olduğunu tespit etmiştir (Ladd ve diğerleri, 1990; 2012; aktaran Ogelman ve Erten, 2013). Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Türkiye genelinde 15 ilde sınıf tekrarı yapmış olan 2599 öğrenci ile yapılan çalışmada da öğrencilerin %6'sı öğrenciler ile ilişkilerinin iyi olmamasını ve %6'sı arkadaş bulmakta zorluk çekmesini sınıf tekrarının nedeni olarak ifade etmişlerdir (MEB, 2013). Grup aidiyeti okulun olumlu algılanmasına, okula devamın artmasına, okul başarısına dolayısıyla okul uyumuna katkı sağlamaktadır.

2.4.3 Okul – Öğretmen

Eğitimle istenilen davranışların oluşturulması için gerekli koşullardan biri de iyi bir eğitim ortamıdır. Çünkü eğitim ortamı, öğrencinin okula gelmede istekli olup olmamasını etkileyen, gelişim düzeyine uygun öğrenme fırsatları sunan bir

değişkendir (Dönmez, 2008). Sınıf ortamıyla ilişkili değişkenler birçok boyutta ele alınmaktadır. Sınıf kuralları, motivasyon, iletişim, aile okul ilişkileri, öğretmen öğrenci ilişkileri, fiziksel çevre gibi pek çok değişkenden bahsedilebilir (Uğurlu, 2014). Özdemir ve Sezgin (2011) tarafından yapılan ilköğretim okulu öğrencilerinde okul memnuniyeti, sosyal destek ve algılanan şiddet arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmada genel olarak okul memnuniyetinin olumlu bir öğrenme ortamı, öğretmen ve yönetici desteği ve şiddetten arınık bir okul ve sınıf ortamı ile ilişkili olduğu yönünde tespit edilmiştir.

Sınıf ortamının değişkenleri göz önüne alındığında en belirleyici değişken öğretmendir. Çünkü eğitim süreçlerinin düzenlenmesinden ve yürütülmesinden sorumlu olan kişi öğretmendir. Yine, eğitim ortamının oluşturulması için gerekli psikolojik koşulları oluşturan ve fiziksel düzenlemeleri yapan da öğretmendir (Aydın, 2007).

Öğretmenin kişisel özellikleri ve mesleki yeterlilikleri çocuğun okula ve derse yönelik tutumlarını etkiler. Olumsuz özelliklere sahip bir öğretmen çocuğun bir dersten ya da okuldan tümüyle uzaklaşmasına ya da başarısız olmasına neden olabilir (Erden, 1998). Sezer (2018) tarafından, öğretmenlerin sınıf yönetimi tutumlarının öğrencilerin gelişimi üzerindeki etkilerini tespit etmek üzere, eğitim fakültesinde pedagojik formasyon dersi alan öğrenciler üzerinde yaptığı araştırma sonuçları bu konuda ilginçtir. Araştırmaya katılan öğretmen adayları, öğretmenlerin olumsuz sınıf yönetimi tutum ve davranışlarının öğrenememelerine, okuldan ve dersten soğumalarına, derse ve öğretmene karşı önyargılı olmalarına, korku, kaygı ve özgüven eksikliğine neden olduğu şeklinde görüş belirtmişlerdir. Kısa bir süre sonra öğretmen olacak genç yetişkinleri bu kadar çok etkileyen öğretmen davranışlarının birinci sınıf öğrencilerinde ne tür olumsuzluklar yaratacağını tahmin etmek hiç güç değildir.

Sınıftaki sıralar, masa, sandalye, dolap, tahta, pano, büyüklük, temizlik, ısı, ışık, renk gibi değişkenler sınıfın fiziksel ortamını oluşturmaktadır (Uğurlu, 2014). Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde öğrenci başarısı, öğrenci devamı, öğrenci ilişkileri, öğretmen- öğrenci ilişkisi, çocuğun sınıftaki mutluluk ve aidiyeti üzerinde dolayısıyla çocuğun okula uyumunda fiziksel ortamın etkili olduğu görülmektedir. Griye boyanan okullar, öğrencilerin okuldan soğumaları ya da okulu sevmemeleri için

psikolojik bir neden oluşturabilmektedir (Dönmez, 2008). Aşırı sıcak ya da soğuk ortamlar öğrencinin konsantrasyonunu bozmaktadır; aşırı sıcak ortamlar derse olan ilginin dağılmasına, dikkatsizliğe ve bunların yansıması olan sorunlara yol açarken, aşırı soğuk ise çabaların ısınmaya yönelmesine neden olmaktadır. Ayrıca, ısı düzeyindeki değişimler de fiziksel rahatsızlıklara neden olabilmektedir (Dönmez, 2008). Karanlık ya da yeterince aydınlatılmamış yerler kişinin ruh ve beden sağlığını bozar; gözde olumsuz etki, daha kolay sinirlenme ve yorulmaya neden olur (Dirican, 1993). Öğrencilerin fiziksel ortamdan duyduğu memnuniyet düzeyleri, öğrenci başarısı ve okul devamsızlığı ile doğru orantılıdır (Al Şensoy ve Sağsöz, 2015). Çünkü okul mutluluğu eğitim ortamıyla mümkündür (Sezer ve Can, 2018).

Okullardaki kalabalık sınıflar, uyum problemlerinin oluşması en azından var olan uyum probleminin üstesinden gelinmesini engelleyici bir faktördür. Uyum güçlüğü yaşayan öğrenciler, normal ilişkilerin ötesinde öğretmenlerle bireysel ve destekleyici ilişkiye gereksinim duyarlar (Celep, 2002). Çocuğun uyum problemi yaşamaması durumunda öğretmenin öğrenciyle bireysel olarak ilgilenebilmesinde de öğretmen başına düşen öğrenci sayısı önem kazanır (Beleli, 2012). Kalabalık sınıflarda öğretmenin yoğunluktan dolayı bu çocukları, problemlerinin nedenlerini fark edip çözüm üretebilmesi çok zordur.

Çeşitli kaynaklarda olumlu öğretmen- çocuk ilişkisi sevgiye, yakınlığa ve iletişime dayalı olarak tanımlanmaktadır. Sevgi, yakınlık ya da iletişimin varlığı ya da yokluğu okul uyumunu etkilemektedir (Yoon, 2002; aktaran Önder ve Gülay, 2010). Öğretmen- çocuk arasındaki ilişki bazı araştırmacılar tarafından da ebeveyn-çocuk arasındaki bağıllık ilişkisine (güvenli bağlanma, direnç, kaçınma vb.) benzetilmektedir (Birch ve Ladd, 1997; aktaran Önder ve Gülay, 2010). Bir öğrencinin öğretmeniyle kurduğu güven temeline dayanan ilişki, bu çocuğun çevresini aktif şekilde keşfini, olumlu davranışlar geliştirmesini, diğer kişilerle olan etkileşimlerinde sosyal yönden başarılı oluşunu desteklemektedir. Bunun aksine, öğretmenleriyle güvensiz bağlanma ilişkileri olan öğrencilerin, okula olan ilgilerinde bir düşüklük ve daha fazla öğrenme problemi yaşanmaktadır (Kıldan, 2011).

2.4.4 Bireysel Faktörler

Kendine güvenen, olumlu benlik algısına sahip, sosyal becerileri gelişmiş, bilişsel, dil ve akademik beceriler yönünden iyi durumda olan çocukların okula uyumlarının da o oranda iyi olduğu görülmektedir (Birch ve Ladd, 1996; aktaran Yeşilyaprak ve diğerleri, 2014). Gülay (2011) ve Erten (2012) tarafından yapılan çalışmalar da bu durumu destekler niteliktedir. Her iki araştırma sonucuna göre, çocukların olumlu sosyal davranış ve sosyal konumlarının okula uyum düzeylerini arttırdığı; korkulu-kaygılı olma, sosyal olmayan davranış, aşırı hareketlilik ve saldırganlık davranışlarının düzeyleri arttıkça da çocukların okula uyum düzeyinde azalma olduğu görülmektedir.

Okula uyumda cinsiyet değişkeninin önemli bir faktör olmadığı tespit edildiği araştırma sonuçları da (Yoleri, 2014) olmasına rağmen çocuğun cinsiyetinin de okula uyumunda önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Işıklar ve diğerleri (2015), kız öğrencilerin sosyal ilişkilerde özdenetimlerinin erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek, erkek öğrencilerinse fiziksel yıkıcılık düzeylerinin kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu dolayısıyla kızların sosyal uyum düzeylerinin erkeklerin sosyal uyum düzeylerinden daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Kaya ve Akgün (2016), işbirlikli katılım, kendi kendini yönetme ve genel uyum düzeylerinin kız çocuklarının lehine anlamlı fark bulunduğunu tespit etmişlerdir. Bakkaloğlu ve Sucuoğlu (2018), kız çocuklarının okula uyumlarının erkek çocuklardan daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir. Yapılan araştırma sonuçları kız öğrencilerin lehinedir ve cinsiyetin okula uyumdaki değişkenlerden biri olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Öğrencinin sağlık problemleri yaşaması okul uyumunu aksatan başka bir faktördür. Hasta olma ya da hastaneye yatma, ağrı, uyku ve iştah bozukluklarına bağlı çocuğun etrafında olan bitene ilgisini azaltır. Hastalık ve sakat kalma kaygıları, tedaviye direnç ve saldırgan tutumlar, arkadaş ilişkilerinden uzaklaşma, içe kapanma, depresyon görülebilecek problemlerdendir (Şenol, 2006). Sık sık hastalanma okula devam edememeye neden olacaktır. Öğrencinin devamsızlıkları uyumunu aksatırken öğrenmeye karşı motivasyonunu kaybetmesine dolayısıyla okul başarısızlığına en nihayetinde de okula uyumda güçlük yaşamasına neden olur (Bronfenbrenner, 1984; aktaran Tuğrul, 1992). Işıklar ve diğerleri (2015) tarafından yapılan araştırma bu

durumu destekler niteliktedir. Bu araştırmaya göre, öğrencilerden süreğen hastalığa sahip olanların, süreğen hastalığa sahip olmayanlara göre sosyal uyum düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Özel gereksinimli olmak da çocuğun okula uyumuna etki eden bir değişken olarak görülmektedir. Bakkaloğlu ve Sucuoğlu (2018) tarafından yapılan araştırmaya göre, özel gereksinimli çocukların okula uyum puanları akranlarına göre daha düşük çıkmıştır. Bakkaloğlu ve Sucuoğlu (2018) tarafından belirtildiği gibi özel gereksinimli çocukların akranlarına göre sosyal becerilerinin daha yetersiz, problem davranışlarının ise daha fazla olabileceği buna bağlı olarak da akran kabulünde ve öğretmenleriyle ilişkilerinde yaşanılabilecek problemler göz önüne alındığında, okula uyumlarının da akranlarına göre daha yetersiz olması beklenen bir durumdur.

Çocukların okul uyumuyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde çocukların mizaç özelliklerinin de okul uyumunu etkileyen bir faktör olduğu görülmektedir. Thomas ve diğerleri 1968 yılında çocuğun davranış tarzını tanımlamak üzere dokuz adet mizaç özelliği belirlemişlerdir (aktaran Akın Sarı, 2018). Araştırmacılar 2-3 aylık bebekleri olan annelerle görüşerek ve yedi yıl boyunca aynı bebekleri izleyerek bebeklerin mizalarındaki farklılıkları incelemiş ve yapılan değerlendirmeden sonra bebekleri dört kategoriye ayırmışlardır. Kolay ocuklar, yavaş ısınan çocuklar, zor çocuklar ve tek kategoriye girmeyen ocuklar (Plotnik, 2009). Daha çok olumlu duygulara sahip, değerikliklere çabuk uyum sağlayabilen, yeniliklere olumlu yaklaşan, tepkileri yumuşak olan çocuklar kolay ocuk olarak ifade edilmiştir. Kolay ocuklar, uyku ve beslenme problemi yaşamayan, sosyal, güler yzly, kolayca glen, yeni kural ve değerikliklere kolayca uyum sağlayan çocuklardır. Buna karşın zor çocuklar, düzenliliği düşük, yeni durumlara karşı ilk tepkileri geri çekilmek olan, yavaş uyum sağlayan, tepkileri aşırı ve olumsuz duygu durumuna sahip çocuklardır. Bu ocukların uyumada ve yemek yemede problemleri vardır, genelde öfke atakları ile sonlanan dş kırıklıklarını sık yaşarlar. Aileleri tarafından utangaç olarak adlandırılan son grup yavaş ısınan çocuklardır. Bu ocukların tepkileri ve aktivite seviyeleri düşüktür, yavaş uyum sağlarlar, yeni yerlerden, insanlardan ve durumlardan başta geri çekilirler, annelerine yapışırlar (Akın Sarı, 2018). Tek kategoriye girmeyen çocuklar, diğer üç kategoriden birine dâhil edilemeyen özelliklere sahip olanlardır (Plotnik, 2009).

Çocukların mizaç özellikleri göz önüne alındığında kolay çocukların okula uyumda sorun yaşamazken zor çocukların ve yavaş ısınan çocukların uyum güçlüğü yaşayacakları açıktır. Bunun yanında araştırmalar çocuğun mizaç özellikleri ve sınıf ortamı arasındaki ilişkinin öğretmen tutumunu, öğretmen-çocuk etkileşimini ve çocukların okula uyumlarını etkilediğini göstermektedir (Pullis ve Cadwell,1982; aktaran Yoleri, 2014). Çünkü öğretmenler için çocukların yıkıcı davranışlarıyla baş etmek çok zordur ve bu zorlanmalar öğretmenlerde stres, tükenmişlik, depresyon gibi sorunlara neden olmaktadır (Özdemir ve Sağkal, 2018).

Çocuğun olumsuz mizaç özellikleri davranışsal inhibisyon, ayrılma anksiyetesi bozukluğu ve diğer bazı anksiyete bozukluklarına eğilimini arttırmaktadır. Ayrılma anksiyetesi bozukluğu tanılı bir grup çocukta, mizaç özelliklerini tespit etmek amacıyla yapılan araştırmada, çocukların bazı mizaç özelliklerinin, ayrılma anksiyetesi bozukluğunun oluşumunda etkili olduğu görülmüştür (Bellibaş ve diğerleri, 2005). Ayrılma anksiyetesi bozukluğu genelde yaşça daha küçük çocuklardaki okul reddi ile ilişkilendirilmektedir (Bahalı ve Tahiroglu, 2010). Ayrılık Anksiyetesi bozukluğu (AAB) tanısı alan çocukların %75'inde okul reddi, okul reddi olan çocukların ise %80'inde AKB bildirilmiştir (Özcan ve Aysev, 2009).

Ayrıca Yeşilyaprak ve diğerlerine (2014) göre, ön bilgileri yeterli düzeyde olmayan, okula hazır olmayan, önceki okulunda olumsuz yaşantılar deneyimleyen çocuklar da okula uyumda zorlanan çocuklardır. Çocukların okula hazırbulunuşluğu üzerindeki iki önemli faktör, çocukların okula başlama yaşı ve okul öncesi eğitim almalarıdır. Üstelik 2012- 2013 eğitim öğretim döneminden beri okula başlama yaşı, ülkemizde çok tartışılıp pek çok araştırmaya konu olmuştur. Bundan dolayı çocukların okula başlama yaşları ve uyumları arasındaki ilişki ve okul öncesi eğitimin okul uyumuna etkileri aşağıda ayrıca tartışılmıştır.

2.4.4.1 Okula Başlama Yaşı ve Uyum

“66 Ay Mağduruyum

...

Okulların açıldığı eylül ayında tam tamına 66 ayımı doldururken, eğitim hayatıma başladım. Allah'ım kâbusun büyüğü! Okuyamıyorum, yazamıyorum, anlamıyorum, berbat! Fişler diyorlar, heceler diyorlar, sanki "Doomo arigato gozaimasu" diyorlar! Sanki ortamda Japonca konuşuluyor ve benden başka bütün sınıf Tokyo doğumlu!

Aylar geçti, ben bir "Bugün bayram," yazamadım arkadaş! Ablam iki saat uğraşiyor: "Bugnü beyrm". Abim üç saat ter döküyor: "Buguni byram"! (2012'ye geldik, hala ailede bayramları "Buguni byram" şakası yapılır!) Babam "Benim üçüncü çocuk acaba aptal mı çıktı" diye darlarda! Ezikliğim had safhada. Bazen aklıma esiyor, derste tahtaya gidip renkli tebeşirlerden resim yapıyorum, öğretmen "Hayırdır, delirdin mi, niye kalktın?" diyor. Bugün bayram'ı bırak, niye yerimde oturmam lazım onu bile anlamıyorum.

...

Bunun üzerine, olması gereken yaşta gönderilmek üzere, okuldan alındım.

Sanki Biri, Beynimdeki Şalteri Kaldırdı

Sevgili veliler, öğrenciler, değerli okuyucular, şu minimum 72 ay kuralı var ya, onu hangi pedagoglar, hangi eğitimciler çıkarttıysa alınlarından öpmek lazım, bu işi biliyorlar. Yemin ediyorum, mart ayının sonu geldi ve abim yağmurlu ve sıkıcı bir öğle, aylarca "Bugün bayram" yazamayan bana, bir günde bana okuma yazma öğretti! Buharlanmış cama harşeri yazdı, hepsinin ses olduğunu söyledi, "Birleşince kelimeler çıkıyor," dedi ve akşam annemler alışverişten döndüklerinde, söyledikleri her şeyi yazabiliyor, yavaş da olsa gazetede yazılan her şeyi okuyabiliyordum. Çok tuhaf, ama sanki zamanı geldi ve biri beynimdeki bir şalteri kaldırdı" (Birsal, 2012).

Evrensel düzeyde kabul edilmiş bilgilere göre, çocuklar gelişimlerini belirli evrelerden geçerek tamamlamaktadırlar ve kendine has özellikleri olan bu evrelerde çocukların yeni becerileri ortaya çıkmaktadır (TTB, 2012). Tamamen yoksun bir çevre olmadığı sürece neredeyse bütün çocuklar, aynı sırayla, aynı gelişim evrelerinden aşağı yukarı aynı zamanlarda geçerler (Ceyhan, 2013). Okul müfredatları ve beraberinde yapılacak

çalışmalar da öğrencilerin yaşlarına bağlı gelişim özellikleri doğrultusunda hazırlanır (İkiz, 2007).

Bireyin kendisinden beklenen bir davranışı yerine getirebilmesi o davranışın gerektirdiği olgunluk düzeyine ulaşmış olması ile mümkündür (Can, 2011). Aydın (1999) tarafından, “organizmanın biyo–fizyolojik yetkinliğe ulaşması” (s. 27); Senemoğlu (Senemoğlu, 2000) tarafından, “bireyin ya da herhangi bir organın kendisinden beklenen görevi yerine getirebilecek güce ulaşmış olması” (s. 12) olarak tanımlanan olgunlaşma için zaman gerekir. Burada zamanla kastedilen, kişinin belirli bir yaşa gelmesidir. Olgunlaşma, çevresel koşullar normal kaldığı sürece çevresel olaylardan oldukça bağımsızdır (Ceyhan, 2013) ve genetik kodlamanın bir sonucu olarak (Can, 2011) ortaya çıkar. Öğrenmenin ön koşulu olan fakat öğrenmeden bağımsız gerçekleşen olgunlaşma, Bakırcıoğlu’na (2012) göre, doğuştan getirilen fizyolojik bir özellik olarak zamanı geldiğinde belirir. Adeta bedeninin içinde belirli bir yerde bir “biyolojik saat” (Cüceloğlu, 1997, s. 333) çalışmakta zamanı geldiğinde birey, kendisinden beklenen davranışı sergilemektedir. Birsel’in (2012) belirttiği gibi, biri şalteri kaldırır ve eyleme geçmek artık çok kolaydır.

Gelişmiş birçok ülkede (İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Kuzey Avrupa ülkeleri) okula başlama uzman denetiminde aile ve çocuk ile birlikte kararlaştırılarak verilmektedir. Takvim yaşı temel alındığında ise çoğu ülkelerde aynı yaş aralığında ilköğretime başlanmaktadır. Bu yaş aralığı 5-8 yaşlar arasında değişse de genelde 6 ve 7 yılı tamamlamış olan çocuklar okula başlamaktadır (Bayat, 2015). Yapılan çalışmalar göstermiştir ki okula başlama yaşının 5,9 ile 6,3 yaşlar arasında olması olgunluk bakımından en iyi sonuçları vermektedir (Sharp, 1998; aktaran Ülkü, 2007).

Takvim yaşı temel alındığında da çoğu ülkede çocukların aynı yaş aralığında ilköğretime (ilkokula) başladıkları görülmektedir. Ülkelerin okula başlama yaşları incelendiğinde dünyanın pek çok ülkesinde ilkokula başlama yaşını 6 yaş-72 ay olduğu görülmektedir. Okula başlama yaşı açısından dünyadaki ülkeleri incelediğimizde çocukların bir ülkede dört, 19 ülkede beş, 119 ülkede 6,47 ülkede 7 ve bir ülkede 8 yaşında ilkokula başladığını görürüz. Dünya çocuklarının %95’i 6 yaş ve üzerinde ilkokula başlamaktadır (Yıldıran, 2012).

Bugün Türkiye’de ve dünyanın pek çok ülkesinde yaş, ilköğretime başlamak için başlıca ölçüt olarak ele alınmaktadır (Pirpir, 2011). Ülkeden ülkeye farklılık göstermesine ve okula başlanılacak yaş sık sık değiştirilmesine rağmen belli bir yaşa gelindiğinde okul olgunluğuna sahip olunabileceği düşüncesiyle yaş, en yaygın kullanılan ölçüttür (Gündüz ve Çalışkan, 2013).

Ülkemizde, 30.3.2012 tarih ve 6287 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”la çocukların ilkokula başlama yaşı yeniden düzenlenmiş, çocukların okula başlama yaşları düşürülmüştür. İlgili kanunda ilkokula başlama yaşı “çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar” düzenlemesiyle 60 ay olarak belirlenmiştir (İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 2012). Çocukların okula başlama yaşlarının düzenlendiği bir önceki 12 Eylül 1997 tarihli İlköğretim Kurumları Yönetmeliğine göre, İlköğretim okullarının birinci sınıfına, o yılın 31 Aralık tarihinde 72 ayını dolduran çocukların kaydı yapılmaktaydı. Yani eylül ayında 69 ayını dolduran çocuklar okula kaydedilmekteydi. Yeni düzenlemeye göre çocuklar, en az 9 ay önce okula başlayacaklardır.

Başta üniversiteler olmak üzere, çeşitli sivil toplum örgütleri, eğitimciler ve eğitim sendikaları zorunlu eğitime başlama için 60 ayı erken bulduklarını ve nedenlerini anlatan görüşlerini kamuoyuyla paylaşmışlardır (Ankara Üniversiteler Derneği, 2012; Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2012; Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası (Eğitim-İş), 2012; Hacettepe Üniversitesi (HÜ), 2012; ODTÜ Eğitim Fakültesi, 2012; TTB, 2012). Bunun üzerine MEB tarafından okula başlama yaşı yeniden belirlenmiştir. Bu yönetmelikle okula başlama yaşı “eylül ayı sonu itibarıyla 66 ayını dolduran çocuklar” şeklinde belirtilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde, 2012). Gelişim yönünden ilkokula hazır olduğu anlaşılan 60-66 ay arası çocuklardan, velisinin yazılı isteği bulunanların da ilkokul birinci sınıfa kaydedileceği, yaşça kayıt hakkını elde eden, ancak bedenen veya zihnen yeterince gelişmemiş olup okula uyum sağlayamayan 66 ay ve üzeri çocuklar da kasım ayı sonuna kadar sağlık kurumlarından verilen bedenen veya zihnen gelişmemiş tıbbi tanımlı rapor üzerine okul öncesi eğitime yönlendirilebileceği de aynı yönetmeliğe eklenmiştir.

Veli isteğine bağılı olarak 60- 66 aylık çocuklara 1. sınıfa başlama yolunun açılması, velinin çocuğunun olgunluğunu gerçekçi bir gözle değerlendirerek karar vermesini gerektirmektedir. Ancak velinin çocuğunun okula başlamasını onaylamadığı durumlarda yetersizliği belgeleyen rapor almak zorunda bırakılması yeni tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Çocuğunu zaten olduğundan daha zeki, başarılı, yetenekli olarak tanıtmak isteyen pek çok veli rapor almayı göze alamamış çocuğunun gerçekten yeterli olup olmadığına bakmaksızın, ilkokula başlamasına karar vermiştir (Kerimoğlu, 2014). Sonuç:

“60 aylıklara kurs desteği”

Geçen eğitim öğretim yılında okula başlayan 60-66 aylık 450 bin çocuğa, takviye kursu verilecek. Öğrenciler, ailelerinin onayıyla geri kaldıkları konularla ilgili destek alacak Milli Eğitim Bakanlığı, 2012- 2013 yılında ilköğretim okullarının birinci sınıflarına başlatılan 60-66 aylık 450 bin çocuğa, yeni öğretim yılında takviye kursu verecek...” (Özay, 2013).

Bütün bu olumsuzluklar okula başlama yaşının tekrar düzenlenmesi zorunluluğunu doğurmuştur. İlgili yönetmeliğe “Okul müdürlükleri, yaşça kayıt hakkını elde eden çocuklardan 66, 67 ve 68 aylık olanları, velisinin vereceği dilekçe ile 69, 70 ve 71 aylık olanları ise, ilkokula başlamaya hazır olmadıklarını belgeleyen sağlık raporu ile okul öncesi eğitime yönlendirebilir veya kayıtlarını bir yıl erteleyebilir” ifadesi eklenmiştir. (MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik, 2013).

Yapılan araştırmalar, çocukların yaşları büyüdükçe davranış problemlerinin azaldığı, akran ilişkilerinin, sosyal becerilerinin ve okula uyumlarının arttığını ortaya koymuştur (Campbell, 2006; Vandell ve diğerleri, 2006; aktaran Yoleri ve Tanış, 2014).

İlkokula başlama yaşına göre çocukların okula uyum konusunda güçlük yaşayıp yaşamadıkları birçok araştırmanın konusu olmuştur. İlkokula başlama yaşı küçüldükçe çocukların okula uyum sağlamada zorlandıkları bulgusuna birçok çalışmada (Boz ve Yıldırım, 2014; Calp ve Calp, 2015; Cerit, Akgün, Yıldız ve Soysal, 2014; Doğan, Demir ve Pınar, 2014; Ensar ve Keskin, 2014; Gürkan, 1987; Işıkoğlu Erdoğan ve Şimşek, 2014; Külekçi, 2013; Memişoğlu ve İsmetoğlu, 2013; Özarslan, 2014; Sağlam

ve Besen, 2015; Ünal, 2013; Ünver ve diğerleri, 2015; Yoleri ve Tanış, 2014) rastlanmaktadır.

Okula başlama yaşı küçük olanların okulda durmak (ya da okula gelmek) istemedikleri (Gündüz ve Çalışkan, 2013; Kerimoğlu, 2014; Sağlam ve Besen, 2015), derslerin kavratılmasında güçlük yaşandığı (Aslan, 2014; Aykaç, Kabaran, Atar ve Bilgin, 2014; Gürkan, 1987; Kapçı, Artar, Avşar, Daşcı ve Çelik, 2013; Memişoğlu ve İsmetoğlu, 2013; Ünver ve diğerleri, 2015), yönergeleri izleyemedikleri (Gündoğan Çögenli ve Uçansoy, 2014; Kapçı ve diğerleri, 2013), dikkatlerinin kısa olduğu (Gürkan, 1987; Kapçı ve diğerleri, 2013), oyundan kopamadıkları (ERG, 2013; Gürkan, 1987), çabuk sıkıldıkları ve yoruldukları (ERG, 2013; Kerimoğlu, 2014; E. Polat, 2014), ders sırasında ders dışı etkinliklere yöneldikleri, sınıf düzenini bozacak davranışlarda buldukları (Kerimoğlu, 2014), kurallara uymadıkları (Aykaç ve diğerleri, 2014; Gündüz ve Çalışkan, 2013; Gürkan, 1987; Kerimoğlu, 2014; Özarslan, 2014), anneye aşırı bağımlılık (Gürkan, 1987) araştırmacılar tarafından belirtilmiştir.

Okula başlama yaşı küçüldükçe çocukların ailelerinden zor ayrıldıkları (Aslan, 2014; Özarslan, 2014), aşırı duygusal oldukları (hemen ağlama, sinirlenme) (Gürkan, 1987; Kapçı ve diğerleri, 2013; Kerimoğlu, 2014), bebeksi davranışlar sergiledikleri (Gündoğan Çögenli ve Uçansoy, 2014), öğretmenleri ve arkadaşlarıyla iletişim sıkıntısı yaşadıkları (Aslan, 2014; Kapçı ve diğerleri, 2013; Sağlam ve Besen, 2015), hareket etmeden yerlerinde duramama gibi hiperaktivite sorunları ile başkalarının söz ya da etkinliklerinde araya girme gibi dürtüsel sorunlar yaşadıkları (Kapçı ve diğerleri, 2013), disiplin ve öğretmen otoritesine başkaldırma davranışları gösterdikleri (Aykaç ve diğerleri, 2014; Gürkan, 1987), zihinsel, fiziksel ve öz-bakım becerileri ile toplumsal alanda yaşam açısından çeşitli zorluklarla karşılaştıkları (Aslan, 2014; Aykaç ve diğerleri, 2014; ERG, 2013; Özenç ve Çekirdekçi, 2013), özellikle ince kas koordinasyonu gerektiren hareketlerde zorluk yaşadıkları (Aykaç ve diğerleri, 2014; ERG, 2013) tuvalet sorunu yaşadıkları (ERG, 2013; Gündüz ve Çalışkan, 2013; Kerimoğlu, 2014) araştırmalarla belirlenmiştir.

Çocukların kendilerinden beklenen davranışı gösterebilmeleri için öğrenebilecekleri yaşa, yani o davranışın gerektirdiği bilişsel, fiziksel, motor, sosyal olgunluk düzeyine ulaşmış olmaları gerekir. Aksi takdirde öğreten ve öğrenen açısından pek çok

olumsuzluk yaşanacaktır. Çocuklar 6 yaşlarını (72 ay) tamamladıkları zaman daha önce üstesinden geledikleri bilişsel, dil, motor, sosyal gelişim alanlarında okul için gerekli olan olgunluğa erişmişlerdir. Bu yaştan sonra çocuğun, okuldaki beklentileri yerine getirmesi çok kolay olacaktır.

2.4.4.2 Okul Öncesi Eğitimden Faydalanma ve Uyum

Çocuğun hayatındaki dönüm noktalarından biri de belki de en önemlisi ilkokula başlamaktır. Çocuk, evden ilk kez ayrılacak, günün büyük bölümünü yeni arkadaşları ve yetişkinlerle evden farklı bir ortamda geçirecektir. Üstelik bu ortamda, uyulması gereken kurallar, yerine getirilmesi gereken görev ve sorumluluklar daha da önemlisi üstesinden gelmesi gereken okuma- yazma, matematik gibi dersler vardır (MEB, 2006b).

“Hayatın her yeni evresi bir öncekinin izlerini taşır” (Oktay, 2010). İlkokula başlamadan önce çocuk, bu yeni sosyal çevrenin gereklerini yerine getirmeye yönelik bir takım becerileri edinmişse bu ortamın gereklerini yerine getirirken zorlanmayacak yani bu ortama kolayca uyum sağlayacaktır. Böyle bir uyumun sağlanabilmesi belli düzeyde hazırbulunuşlukla mümkün olabilmektedir (Erkan, 2011).

Hazırbulunuşluk “belli bir öğrenme faaliyetini gerçekleştirmek için gerekli olan ön koşul davranışların kazanılmış olması” anlamına gelir (Ülgen, 1997). Hazırbulunuşluk, olgunlaşmadan daha geniş kapsamlı bir kavramdır. Yeni bir öğrenme durumunda kalıtsal donanıma bağlı olgunlaşma ile birlikte çevresel faktörlerin etkileşimi bireyin hazırbulunuşluk düzeyini belirler. Dolayısıyla bu kavram bireyin sadece olgunlaşma düzeyini değil; ilgilerini, güdülenme düzeyini, psikolojik ve fiziksel sağlık durumunu, yeteneklerini ve daha önceki öğrenme yaşantılarını da kapsar (Akbağ, 2007).

Bir şeyi öğrenmeye hazır olmayan çocuğa, onu öğretmeye kalkmak sadece verimsiz olmakla kalmaz aynı zamanda çocukta başarısızlığa, hayal kırıklığına ve aşağılık duygusunun oluşmasına yol açar. Böyle bir olumsuzluk yaşayan çocuk yeteri kadar olgunlaştığı zaman bile kendi yaşındaki çocukların başardığı işleri yapmaya cesaret edemez. Çocukta gelişen aşağılık duygusu, onun yaratıcılığını ve öğrenmeye olan ilgisini baltalar (Bilir, 2005).

Okula hazır bulunuşluk ya da okul olgunluğu kavramı ilk defa 1964 yılında National Association for the Education of Young Children (NAEYC) tarafından vurgulanmış ve “bir çocuğun okula başlamadan önceki evrede edindiği yeteneklerin toplamı” şeklinde tanımlanmıştır (Skeete, 2006; Akt. Koçyiğit, 2009). Okula hazır bulunuşluk, çocukların etkin bir şekilde öğrenme ve okula uyum sağlayabilme becerileri olarak da tanımlanmaktadır (Lewit ve Baker, 1995; aktaran Dağlı, 2013).

Yapılan çalışmalarla, okula hazır bulunuşluk göstergelerinin; sağlık ve fiziksel gelişim; sosyal ve duygusal gelişim; öğrenmeye yaklaşımlar; dil gelişimi; zihinsel gelişimi ve genel bilgi olmak üzere beş ana alanı kapsadığı belirlenmiştir (Getting Ready, 2005; aktaran Dağlı, 2013).

Okula hazır oluşla ilgili tanım ve hazır bulunuşluk göstergeleri incelendiğinde, okul öncesi eğitim kurumları ve buralarda uygulanan programların önemi ortaya çıkmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında, zengin uyarıcı koşullar sağlanarak, çocukların tüm gelişim alanları desteklenmektedir. Ayrıca, aile katılımı ve eğitimi okul öncesi eğitimin vazgeçilmez parçalarındandır. Okulda kazanılan davranışların ve çocuğun tüm gelişim alanlarının evde desteklenmesi, okul ile ev arasında uygun geçişlerin sağlanabilmesi için, aile katılımı etkinliklerine büyük önem verilmektedir (MEB, 2006b).

Okul öncesi eğitim programı çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyen bir program olmasının yanında aynı zamanda programın bütünü bir ilkokula hazırlık programıdır (MEB, 2013a). Programda ilkokula hazırlık çalışmaları; çocukların okul öncesi eğitim kurumlarına devam ettiği süre boyunca sosyal ve duygusal, motor, bilişsel, dil ve öz bakım becerileri gibi tüm alanlarda eşit şekilde desteklendiği çalışmaların bütünüdür. Bütün bu çalışmalar yapılırken asla okuma yazma öğretilmez okuma-yazmaya hazırlayan çalışmalar yapılır (MEB, 2006b). İlkokula hazırlıkta temel olan becerilerin gelişimini desteklemeye yönelik okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında yapacakları çalışmalar 2013 okul öncesi eğitim programında şu şekilde sıralanmıştır:

“1. Görsel algı çalışmaları (el-göz koordinasyonu, şekil-zemin ayrımı, şekil sabitliği, mekânda konum, mekânsal ilişkiler hız, vb.).

2. İşitsel algı/fonolojik farkındalık çalışmaları (dinleme, konuşma, sesleri hissetme, ayırt etme, aynı sesle başlayan ve biten kelimeler üretme vb.).
3. Dikkat ve hafıza çalışmaları (benzerlikleri ve farklılıkları bulma, akılda tutma, hatırlama vb.)
4. Temel kavram çalışmaları (program kitabındaki kavram listesinde bulunan ve gerekli görölen diğer kavramlar ile ilgili çeşitli alışmalar).
5. Problem özme ve tahmin alışmaları.
6. Kalem kullanma ve el becerisi çalışmaları (kalemi doğru tutabilme, kalem kontrolü ve doğru kullanabilme, çizme, boyama, kesme, katlama, yoğurma, yapıştırma vb.).
7. Özbakım becerilerini geliştirme alışmaları.
8. Güven ve bağımsız davranış geliştirme alışmaları.
9. Sosyal ve duygusal olgunluk geliştirme alışmaları.
10. Okuma yazma farkındalığı ve motivasyon geliştirme alışmaları.
11. Duyu eğitimi alışmaları.
12. Nefes ve ritim çalışmaları vb.” (MEB, 2013a, s. 44- 45)

Yukarıda yer alan çalışmaların yanında ilkokuldaki matematiksel işlemleri yapabilmek için gerekli olan becerilerin çocuklara kazandırılması da hedeflenmiştir. Sıralama, eşleştirme, karşılaştırma, gruptama gibi çocukların kavramları öğrenirken kullanacakları zihinsel beceriler, sayma, rakamları tanıma, nesnelere toplama çıkartma yapma işlemleri, geometrik Őekilleri tanımaya yönelik çalışmalar, ölçme çalışmaları, grafik yorumlama çalışmaları da okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan çalışmalardan bir kaçıdır (MEB, 2013a). Yapılan bu çalışmalar çocuğun ilkokula başladığında okula ve uygulanacak müfredata uyumunu, çabuk öğrenme becerisini ve akademik başarısını sağlayacaktır. Çünkü gerekli becerileri edinerek okula başlayan çocuklar için okul ortamındaki beklentileri karşılamak zor olmayacaktır. Bu durumda,

okul öncesi eğitim hizmetinden yararlanamayan çocuklar, bu hizmeti alanlara göre ilköğretim okullarına daha dezavantajlı durumda başlamaktadırlar (MEB, 2006b).

İlkokul öncesi okul öncesi eğitim kurumuna giden ve gitmeyen öğrencilerle yapılan çalışmalar, okul öncesi eğitimin çocukların okula hazırbulunuşluğunu arttırdığını göstermektedir. Okulöncesi eğitim kurumuna gitmiş olan çocukların gitmemiş olan çocuklara oranla hazırbulunuşlukları daha yüksektir (Altıntaş, 2015; Erkan ve Kırca, 2010; Koçyiğit, 2009; Unutkan, 2003). Genel olarak sınıf içerisindeki diğer çocuklara göre okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin hazırbulunuşlarının eksik olduğu görülmektedir (Uzun ve Alat, 2014).

Yine yapılan araştırmalarla, okul öncesi eğitim kurumuna giden öğrencilerin bilişsel hazırbulunuşluk düzeyinin daha yüksek (Oktay, 2010); daha başarılı (Gürkan, 1987); daha çabuk öğrendikleri, el becerilerinin gelişmiş ve dil gelişimlerinin daha iyi düzeyde (Koç, Taylan ve Bekman, 2002); sosyal beceri düzeylerinin daha gelişmiş (Erbay, 2008; Öztürk, 2008); matematik becerileri ve öz bakım becerilerinin daha iyi olduğu (Kılıç, 2008) tespit edilmiştir. Okul öncesi eğitimi alan birinci sınıf öğrencilerinin okul olgunluğu puanları, okul öncesi eğitimi almayan çocukların okul olgunluğu puanlarından daha yüksektir (Cinkılıç, 2009; Yazıcı, 2002).

Çocuğun okuldaki öğrenmeler için hazır olması, herhangi bir zorluğa ve kırıklığa uğramadan öğrenebilmesini dolayısıyla ilkokula rahat bir geçiş yapmasını sağlayacaktır. Bu da okula uyum problemlerini en aza indirecektir. Yapılan çalışmalarla bu durum da ortaya konulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, okul öncesi eğitim almayan çocuklar evden ve aileden ayrılma korkusu, utangaçlık, içe kapanıklık ve korkaklık davranışları sergilemekte ve öğretmeni ve diğer sınıf arkadaşları ile iletişim kurma, grup içinde çalışma ve sırasını bekleme gibi sosyal becerilerde sıkıntı yaşarken (Tantekin Erden ve Altun, 2014) okulöncesi eğitim alan çocuklarda ilköğretime başlarken sorun yaşama durumlarının azaldığı hatta hiçbir sorun yaşanmadığı tespit edilmiştir (Ülkü, 2007); okul öncesi eğitimi alan çocuklar ilkokula daha kolay uyum sağlamaktadırlar (Ensar ve Keskin, 2014; Gürkan, 1987; Işıkoğlu Erdoğan ve Şimşek, 2014; Koç ve diğerleri, 2002; Oktay, 2010; Şahin, Sak ve Tuncer, 2013; Tekin ve diğerleri, 2013; Topçu, 2012; Yeşil, 2008; Yoleri ve Tanış,

2014), okul öncesi eğitimde geçen sürenin artışına paralel olarak çocukların uyum puanları artmakta, uyumsuzluk puanları azalmaktadır (Günindi, 2008).

2.5 İlkokul Birinci sınıf Çocuğunun Özellikleri

Gelişim psikolojisi literatürü incelendiğinde çocukların gelişim süreçlerinin yaşa bağlı zaman dilimleri içinde ele alındığı görülür. Gelişim süreci içinde çocuğun hangi gelişim görevlerini ne zaman kazanması gerektiği ya da bu görevleri yerine getirip getiremeyeceğinin anlaşılmasını kolaylaştırması açısından çocukların gelişim dönemlerinin özelliklerini bilmek önemlidir (Can, 2011). Bu bölümde ilkokul birinci sınıfa başlayan çocukların özellikleri incelenip sıralanmıştır. İnceleme yapılırken bu yaş çocuklarının bir önceki dönem olan okul öncesi dönemdeki çocuklardan farklılaştığı noktalara da değinilmiştir.

- Okul çağında çocukların motor becerileri oldukça gelişmiştir. Motor becerileri ilk çocukluk dönemine göre daha düzgün ve koordinelidir. Koşma, tırmanma, halata asılma, yüzme, bisiklete binme gibi pek çok beceriyi ustaca yerine getirebilmektedirler (Kulaksızoğlu, 2003).
- Okulöncesi yıllarda çocukların görme duyusu ve küçük kasları yeterli düzeyde olgunlaşmadığı için çocuklar, tam olarak el ve göz koordinasyonunu gerçekleştiremezler. Böylece, çok ince motor becerileri gerektiren küçük objeler üzerinde ve ayrıntı gerektiren işlerde, gerekli başarıyı sergileyemezler (Ceyhan, 2011). Okulöncesi döneme oranla ilköğretimin ilk yılından itibaren küçük kaslar bir hayli gelişme gösterir. Öğrenciler artık okulöncesi yıllara oranla daha küçük kalemler ve fırçalarla çalışabilir hale gelir (Senemoğlu, 2000). Bu dönemde çocuğun küçük kasları oldukça gelişmiş olduğundan, diğer yaşlara oranla el işlerinde daha beceriklidir. Kesip yapıştırır, boya yapar, resim yapar, tüm araç ve gereçleri iyi kullanır (Yavuzer, 2002). Bununla birlikte, bu dönemin ilk yıllarında çocukların bilek ve parmaklarındaki kemik ve kaslar henüz yeterli olgunluğa ulaşmamıştır. Bu durum, okula başlanılan ilk yıllarda çocukların, ilk çocukluktaki gibi (ince motor gelişimi) kontrol gerektiren becerilerde zorlanmalarına neden olabilir (Selçuk, 1999). Küçük kas becerilerinden olan el yazısı ile yazmayı 7 yaşın sonuna doğru daha düzgün yapmaktadırlar (Kulaksızoğlu, 2003). Yedi yaş çocuğu yazı yazarken

parmakları üzerinde tam kontrol sağlayamadığından ve el göz koordinasyonu yetersiz olduğundan yazıları iri ve eğridir. 8-10 yaşlarında parmakları üzerinde hâkimiyetleri artar yazı ve çizgileri düzelir. 10-12 yaşları arasında ellerini bir yetişkin gibi kullanmayı öğrenirler (Arı, 2005).

- Okul öncesi çocuklar yazı için gereken el hareketlerini bilekten yönlendirememekte kol veya omuzdan yönlendirilmektedir. Okul çocuğu ise fizyolojik olarak bu aşamayı geçmiştir (Tekin ve diğerleri, 2013).
- Çocuklar uyarıcıyı seçmek, dikkatlerini odaklamak için gittikçe çoğalan bir beceriye sahip olurlar (San Bayhan, 2004). 72 aylık çocukların dikkat süreleri uzamıştır. İlkokul çağındaki çocukların dikkat süreleri yaklaşık 30 dakika civarında iken okulöncesi dönem çocuklarında bu süre çok daha kısalmaktadır. Bu nedenle aynı anda duyuları kullanarak bilgi toplamak için farklı kanallardan gelen bütün uyarıcılara dikkat etmek mümkün değildir. Örneğin okulöncesi dönemde bir çocuk, hem masanın üzerindeki yapbozu yapıp aynı zamanda da annesinin sorduğu soruya cevap veremez (White ve Coleman, 2000; aktaran Dağlıoğlu, 2011).
- Bir önceki gelişim döneminde belirgin olan benmerkezcilikten çocuk, 7 yaş civarında büyük ölçüde çıkar (Ceyhan, 2013). Benmerkezciliğin azalması ve giderek kaybolması ile Piaget'nin dağılma adını verdiği olay gerçekleşir. Dağılma ile birlikte kişilerarası iletişimde ve sosyal gelişimde empatik düşünce kendini göstermeye başlamaktadır. Empatik düşüncenin gelişim sonucu diğerlerinin bakış açılarını ve duygularını anlamanın gerçekleşmesi ile başkalarının kendilerine has düşüncelerinin olduğunu anlamaya başlamaktadır. Bunun sonucu olarak daha yakın arkadaşlık ilişkilerinin gelişmesi söz konusu olabilmektedir (Çeçen, 2007). Benmerkezci düşünce yapısı, Piaget'e göre 2-7 arasındaki işlem öncesi dönem çocuklarında görülen bir özelliktir. Ben merkezlilik, bencillikten çok farklı bir biçimde ortaya çıkar. Bencillik, kişinin bilerek ve isteyerek durumların, koşulların kendi çıkarları yönünde olmasına çaba göstermesi anlamını taşımaktadır. Oysa ben merkezlilik, çocuğun bilişsel yapılarının yeterince gelişmemesi nedeniyle dünyaya ve diğer insanlara sadece kendi açısından bakabilmesi anlamını taşır (Berk, 2000; aktaran Ceyhan,

2013). Çocuk, başkalarının bakış açısı ile bakamadığı için, diğer insanların kendisinden farklı olabileceğini, gereksinimlerinin ve önceliklerinin olabileceğini dikkate alamaz (Ceyhan, 2013). Çocuğun benmerkezci eğilimleri kendi dışındaki bireylerin görüşlerini alma konusunda zorluk yaşamalarına neden olmaktadır (Can, 2012).

- Okul çocuğu (72 ay) gerçek dışı güçlere dayalı dış dünyanın tanımlanmasını artık bırakmış ve mantıklı düşünmenin hızla geliştiği, olaylar arasındaki bağlantıların kurulduğu bir düşünce yapısına doğru geçiş yapmaktadır (Tekin ve diğerleri, 2013).
- İşlem öncesi dönemdeki (2–7 yaş) çocukların düşünce biçimleri tek yönlüdür. Çocuklardan zihinsel bir işlem yapmaları istendiğinde ve bunu başardıkları gözlenir, süreci tersten işletip yanıtlaması istenerek soru sorulursa, işlemi yapamazlar. Tersine çevrilemezlik olarak adlandırılan bu düşünme biçimi de bilişsel yapıların yeterince gelişmemiş olmasının ürünüdür. Çocuklar, bu tür bir işlemi ancak bir sonraki gelişim döneminde yapmaya bilişsel olarak hazır olurlar (Can, 2011). Somut işlemler döneminde (7–11 yaş) bir süreci zihninde tasarlayabilir, bu sürecin sonunda işlemi başa çevirebilir. Örneğin ilköğretim birinci sınıf öğrencisi bir çocuktan elindeki abaküsü kullanarak, 10 sayısının (1+9, 5+5, 2+8 vb. gibi) çeşitli kombinasyonlarını kurmasını isteyebilirsiniz (Ceyhan, 2013).
- Somut işlemler dönemi (7 yaş sonrası) sınıflama becerilerinin edinildiği dönemdir. Çocuk çeşitli açılardan çeşitli sınıflamaların yapılabileceğini bu dönemde anlamaya başlar. Hatta birkaç boyutu dikkate alarak sınıflama yapabilir hale gelir (Bacanlı, 2002). İşlem öncesi dönemdeki (2-7 yaş) çocuklarda üst düzey sınıflama becerisi henüz gelişmemiştir. Nesnelere biçimlerine ya da renklerine göre sınıflayabilirler ancak aralarındaki ilişkinin tam olarak farkında değildirler. Bütün parça arasında ilişki kuramazlar (Senemoğlu, 2000).

- Sayı kavramının düşüncede kazanılması, sayı sisteminin korunumunun kazanılmasıyla olur. Piaget'e göre çocuk 7 yaşında sayı korunumunu kazanmaktadır (San Bayhan, 2004).
- Çocuk, nesne sıralamasını 7 yaşından itibaren yapabilir. Aslında çocuk, 7 yaşından öncede sıralama yapabilir ama kararsız davranabilir. Sistemi daha iyi anlar (San Bayhan, 2004).
- 6 yaşından itibaren grup oyununda giderek bir artma görülür. Bu değişimle birlikte toplumsallaşmada da belirgin bir artış meydana gelir. Çocuk daha az bencil ve saldırgan, buna karşılık, daha fazla grup bilincine sahip ve yardımsever olur (Orçan, 2011).
- Piaget, 6-7 yaşından daha küçük çocukların ortak kurallar çerçevesinde etkileşime girme yeteneğinde olmadıklarını belirtmiştir. Piaget'in ilk bulduğu şeylerden biri 4-7 yaş arasındaki çocukların oyunun ortak kurallarının farkında olmadıkları ve kuralları takip etmedikleridir. Ancak çocuklar oyunu kurallarına göre oynadıkları konusunda ısrar ederler (Özgün, 2018). İşlem öncesi dönemdeki çocuklar, başka konuşmacıları doğru olarak algılama kuralları hatırlama ve anlama konusunda çok zayıftırlar (Charles, 2003; aktaran Ceyhan, 2013). Çocuk ahlak kurallarına yetişkin baskısına saygı duymaksızın boyun eğer; kuralları anlamaz. Peygamber, Tanrı, polis gibi dış otoriteler tarafından bildirilmiş gibi bozulamaz, değiştirilemez ve kutsal olarak görülen kurallar çocuğu düşüncede bağlar; fakat uygulamada kısıtlayamaz. Çünkü çocuk ahlaki sorumluluğun gerektirdiği gibi davranmaya niyetlendiğinde benmerkezcilik bu niyete uygun davranmasına engel olur. Çocuk kuralların baskısını hisseder; fakat kurallar çocuğun davranışını yönetmezler. Çünkü uygulamada, çocuklar bu dokunulmaz kuralları öznel şemalarına uydururlar (benzetirler) (Aypay, 2007).
- 72 ay ve sonrasında, hayalle gerçek daha kolay ayırt edilebilir. Somut düşünceden soyut düşünceye geçiş başlar (Yörükoğlu, 2003).
- Çocukların sağ ve sol el ayrımı 6 yaşından (72 ay) sonra belirginleşir (Kulaksızoğlu, 2003).

- Okullarda aynı sınıf içinde yaşı daha küçük olanlar kendilerinden sadece 11 ay daha büyük olanların 2 katı oranında davranış problemi göstermektedir. Bu da davranış problemlerine zemin teşkil eden zaafın yaşa bağlı olarak azaldığını düşündürür. Kendini kontrol becerisi zaman içinde özellikle 7 yaş (84 ay ve sonrası) civarında çocukların yarısında tam, yaklaşık %40'ında ise tam olmasa da 'idare' edecek kadar mevcuttur. Beyinde kendini kontrol becerisinden sorumlu alanlar (başta prefrontal korteks) da 7 yaş civarında aynı oranlarda gerekli olgunluğa (kortekste belli bir kalınlık) erişirler. Bu noktadan sonra, ergenliğin başlangıcına (12-14 yaş) kadar gelişmelerini derinleştirirler (Yazgan, 2012).
- 7 yaş çocuğu daha sakin ve uyumludur. 6 yaş çocuğu 2,5 yaşında olduğu gibi biraz huzursuzluk gösterebilir (Kulaksızoğlu, 2003). Dürtü kontrolü tam gelişmemiş olan 5 yaşındaki çocukların sınıfta davranış kontrolünü sağlamada, sırasında beklemede ve uyulması gereken kurallara uymada güçlükler yaşama riskleri fazladır (TTB, 2012).
- 7 Yaşındaki çocuk, çevredeki tehlikelerin daha çok farkında olduğu için uzun süre evden uzak kalmaya hazırdır. Bu yaşta, ilköğretim için gerekli gelişim düzeyine genellikle ulaşılmış ve ön yaşantılar kazanılmıştır (Oğuzkan ve Oral, 2000). Okul öncesi ya da oyun dönemi olarak kabul edilen 3 - 5 yaş (72 aya kadar) dönemindeki çocukların, kendisinden yapması istenen davranışları veya kendi yaptığı davranışların sonuçlarını kestirememesi, davranışların neden ve sonuçlarını algılayamaması bu yaş çocuğunun henüz kendini tehlikelerden koruyamayacağını da bir göstergesidir (TTB, 2012).
- Altı yaş grubu (72 ay) çocuklar bedenlerini daha iyi kontrol edebilirler. Giyinip soyunma ve tuvalet konusunda yardım almazlar. Öğrenmeye isteklidir (Oktay, 2004).
- 7 yaş öncesi çocuklarla dil yoluyla anlaşma yapmak zordur. Örneğin "çünkü" sözcüğü 7 yaş öncesinde kullanılmaya başlansa da çocuklar, insan ilişkilerindeki nedensel bağlantıları daha geç anlamaya başlarlar. 7 yaşından itibaren ise dil aracılığı ile diğer insanları tanımaya, insanların bakış açılarını

anlamaya başlarlar. Giderek mantıklı, anlamlı ve dil bilgisel açıdan kabul edilebilir bütünlük taşıyan metinlerin ne anlama geldiğini anlama ve üretme yetisine sahip; dinleyicinin gereksinimlerine, neyi ne kadar bilmesi gerektiğine duyarlı hale gelen yetkin ve etkili iletişimci olurlar Cümleleri bağlamada kullanılan “ve, çünkü, ama, onun için” gibi sözcüklerle kurulan bağlı cümleleri anlayarak kullanma; 7 yaşlarında belirginleşir (Topbaş, 2013).

2.6 Öğrencilerin Okula Uyumunu Kolaylaştırmak İçin Yapılan Çalışmalar

2.6.1 Uyum Haftası

2006-2007 eğitim öğretim yılından itibaren B.08.0.IGM.008.04.02.531//3354 sayılı, 2006/70 numaralı genelge ile ilköğretim 1. sınıfa yeni kayıt yaptıran öğrencilerin okulların açılacağı tarihten bir hafta önce okula alınma uygulaması başlatılmıştır. Bu yeni uygulama genelgede, “Okul eğitimini Geliştirme Çalışmaları” adıyla anılmaktadır. Böyle bir uygulamaya geçiş kararının alınmasında etkili olan nedenler ve okul eğitimini geliştirme çalışmalarının faydaları genelgede açıklanmıştır. İlgili genelgede (MEB, 2006) belirtildiğine göre, öğrencilerin sınıf öğretmenlerinin gözetiminde ders dışı etkinliklerle okulu, sınıfını arkadaşlarını öğretmenlerini tanıması, okul kurallarını öğrenmesi, evlerine güvenle gidip-gelme eğitimini alması onların okula iyi bir başlangıç yapmalarını sağlayacağı dolayısıyla öğrenciler okul ortamına ve sınıf ortamına kademeli olarak hazırlanacağı için daha az endişe yaşayacakları, okula devam sorunlarının böylelikle önüne geçileceği düşüncesi bu kararın alınmasında etkili olmuştur

Genelge ekinde 1. sınıflarda uygulanmak üzere beş günlük “Haftalık Ders Programı” yer almaktadır. Haftalık ders programında günlük eğitim akışı, 40’ar dakikalık üç ders saati olarak planlanmıştır. Ders saatleri arasında 20 dakikalık teneffüsler yer almaktadır.

Haftalık ders programı incelendiği şu çalışmalar görülmektedir: Tüm okul personelinin veliler ve öğrencilerle tanışması, okulun bölümlerinin gezdirilmesi ve nasıl kullanıldıklarının anlatılması, okuldan eve güvenle gelip gitme eğitimi verilmesi, giriş çıkışlarda sıra olma, arkadaşlarına saygılı olma davranışlarının öğretilmesi ve uygulamalı gösterilmesi, defter kullanma, kalem tutma, tahtayı kullanma, sınıf içi araç

gereçlerin kullanımının öğretilmesi. Haftalık ders programında ayrıca oyun, drama çalışmaları ve resim yapma çalışmalarına da yer verilmiştir. Programın son günü öğrencilerin, öğretmen ve yöneticilerle okulla ilgili izlenimlerini paylaşmalarına yönelik bir ders ve çocuklara yönelik ikram da planlanmıştır. Öğretmenlerin öğrencilere adıyla hitap etmeleri için ilk gün açılıştan önce öğrencilere yaka kartları takmaları ve öğretmenlere de kendi yaka kartlarını kullanmaları hususunda uyarı yapılmıştır.

2007-2008 eğitim-öğretim yılında da birinci sınıf öğrencilerinin eğitim öğretime hazırlanması için okullar açılmadan bir hafta önce okula alma uygulamasına devam edilmiştir. Bu uygulamanın velilerden ve kamuoyundan olumlu tepkiler alması nedeniyle 2007-2008 eğitim öğretim yılından itibaren bağımsız anaokulları, anasınıfları ve uygulama sınıflarını da kapsamı kararı alınmıştır. Bu öğretim yılında da 1. sınıflarda uygulanmak üzere beş günlük “Haftalık Ders Programı” gönderilmiş haftalık ders programında günlük eğitim akışı, 40’ar dakikalık üç ders saati olarak planlanmıştır. Teneffüs saati düşürülmüş 15-20 dakikalık teneffüsler verilebileceği belirtilmiştir. Haftalık ders saati incelendiğinde bir önceki yıldan çok farklı olmadığı söylenilebilir. Etkinlikler oyun, drama, resim, öykü daha fazla zenginleştirilmiş önceki yıl yer verilmeyen makasla kesme çalışmalarına yer verilmiştir. Burada göze çarpan nokta, öğrencilerin bu süreler içinde okuma yazmayla karşılaşmamasının öğrencilerde isteksizliğe yol açtığı bundan dolayı sürenin sonuna doğru okuma yazmaya da yer verilmesi gerektiğine yönelik uyarının yer almasıdır. Yani öğretmenler isterlerse bu hafta içinde okuma yazma çalışmalarına başlayabileceklerdir. Daha sonraki öğretim yıllarında MEB tarafından gönderilen uyum haftası haftalık ders programlarında okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına da yer verildiği görülmektedir.

Yazı ekinde uygulamalar sırasında dikkat edilecek noktalar belirlenmiş ve 20 madde halinde sıralanmıştır. Uyarılarda göze çarpan husus, bir önceki programda ihmal edilmiş olan veli eğitimine bu genelgede yer verilmiş olmasıdır. Velilere yönelik rehberlik ve psikolojik danışma servisinde, öğrenciyi tanıma, okul, öğrenci ve veli ilişkisi, öğrencilerde oluşabilecek kaygılar, korkular ve alınacak önlemler gibi konularda bilgilendirme çalışmaları yapılması gerektiği belirtilmiştir.

2008-2009 ve 2009-2010 öğretim yıllarında uygulamaya devam edilmiş, bir değişiklik yapılmamıştır.

2010-2011 eğitim öğretim yılında, 27.05.2010 tarihli ve 08.0GM.0.72.01.00.010.06.01/4280 (2010/32) sayılı genelge ile uygulama “okula uyum programı” adıyla duyurulmuştur. Genelgeye ilkokullarda ve okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanacak bir haftalık (Günde 3 ders. 15-20 dakika teneffüs) uyum programı da eklenmiştir. Yazı ekinde açıklamalara yer verilmemiştir.

2011-2012 eğitim öğretim yılında bir önceki yıldan farklı bir duruma rastlanmamıştır.

2012-2013 eğitim öğretim yılında eğitim sisteminde bir takım köklü değişiklikler yapılmıştır. 30.03.2012 tarihli 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile ilköğretime başlama yaşı yeniden düzenlenmiş ve 5 yaş olarak belirlenmiştir. Okula başlama yaşının düşürülmesine bağlı olarak MEB tarafından ilk üç ayın okuma yazmaya hazırlık dönemi olarak planlandığı açıklaması yapılmıştır. Çocukların okula uyumlarını kolaylaştırmak, okuma-yazma çalışmalarına temel oluşturmak amacıyla ülke genelinde ilk kez uygulanacak olan 1. sınıf öğretim materyallerinin (Öğretmen Kitabı Uyum ve Hazırlık Çalışmaları, Öğrenci Çalışma Kitabı 1 ve Öğrenci Çalışma Kitabı 2 Kes Kullan) kullanımına bu eğitim öğretim yılında başlanılmıştır. Adı geçen materyaller ve uygulaması konusunda daha detaylı bilgi bir sonraki bölümde yer almaktadır.

Söz konusu öğretim materyallerinin içeriğinin uyum programını da kapsamı gereğiyle birinci sınıf öğrencileri için ayrıca haftalık uyum programı gönderilmemiştir. Uyum ve hazırlık çalışmaları öğretmen kitabı incelendiğinde oryantasyon haftasında yapılacak çalışmaların önceki yıllardan farklılaşmadığı görülmektedir. Yenilik olarak uyum haftasında kart sistemi uygulamasından bahsedilebilir. Kart sistemi, çocukların okulda geçirecekleri zamanı somutlaştırmaları için gün boyunca yapılacak çalışmaların görsellerinin tahtaya asılması/ yapıştırılması şeklinde gerçekleşecek bir uygulamadır.

Kitapta öğretmenlerin uyum haftası boyunca uygulayabileceği etkinliklere süreleri ve uygulanma şekilleriyle yer verilmiştir. Yapılacak etkinlikler haftalık ders programı şeklinde düzenlenmemiştir. Oryantasyon haftası boyunca öğretmenlerin

uygulayacakları çok sayıda boyama, kesme, resim, oyun, müzik çalışmaları için etkinliklere yer verilmiştir. Okulun bölümlerinin gezilmesi, sınıfta ve okulda uyulacak kurallardan haberdar etme de yapılacak çalışmalar arasındadır.

2013-2014 eğitim öğretim yılında, bir önceki öğretim yılında hazırlanan Öğretmen Kitabı Uyum ve Hazırlık Çalışmaları, Öğrenci Çalışma Kitabı 1 ve Öğrenci Çalışma Kitabı 2 Kes Kullan kitaplarının hazırlandığı gerekçesiyle hazırlanılmasına gerek duyulmayan bir haftalık uyum programının okullar tarafından hazırlanılması istenmiş, ayrıca yukarıda adı geçen uyum materyallerinin de kullanılacağı belirtilmiştir. Ancak bir önceki dönemde öğretmenlere çok geç ulaşan (Boz ve Yıldırım, 2014) ve öğretmenlerin çoğunun uygulamadığı (Susar Kırmızı, 2015) ya da uygulama süresini 12 haftadan kısa tuttuğu (Altıntaş, 2015; Demir ve Ersöz, 2016) bu materyaller bu öğretim yılında okullara gönderilmemiştir.

2014-2015 eğitim öğretim yılından itibaren okul öncesi, ilköğretim 1.sınıf öğrencilerin yanında, ortaokul ve imam hatip ortaokulları 5. Sınıf öğrencileri için de ilk defa uyum programı uygulanacağı uyum programı konulu yazıyla bildirilmiştir. “Okul Uyum Programı”nın okulöncesi ve sınıf zümre öğretmenleri kurulunca hazırlanarak uyum haftasında uygulanması istenmiştir. Bunların dışında, çalışmalar yürütülürken öğretmenlerin dikkat edecekleri noktalarla ilgili açıklamalar yazı içerisinde yer almaktadır. Açıklamalarda bir yenilik, farklılık yoktur.

2015-2016 eğitim öğretim yılında kurban bayramı tatili nedeniyle okulların açılma tarihi 14 Eylül 2015 tarihinden 28 Eylül 2015 tarihine ertelenmiştir. Çalışma takvimine göre, 14 Eylül den önceki hafta olarak planlanan birinci sınıflar için uyum haftasının okulların açılacağı ilk haftada yapılması konusunda MEB okullara yazı göndermiştir. Aynı yazı içinde uyum haftası programının, sınıf zümre öğretmenlerinden oluşturulan komisyon tarafından hazırlanması istenilmiştir. Bakanlık tarafından başka bir program gönderilmemiştir. Uyum haftası, okulların açıldığı ilk hafta 28 Eylül 2015 - 1 Ekim 2015 tarihleri arasında yapılmıştır.

2.6.2 Uyum ve Hazırlık Çalışmaları Programı (12 Haftalık)

30.03.2012 tarihli 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 05.01.1961 tarihli 222 sayılı İlköğretim ve

Eğitim Kanununun 3. maddesi değiştirilerek mecburi ilköğretime başlama yaşı yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme yapılına kadar, 12 Eylül 1997 tarihli İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre İlköğretim okullarının birinci sınıfına, o yılın 31 Aralık tarihinde 72 ayını dolduran çocukların kaydı yapılmaktayken- eylül ayında minimum 69 aylık olanlar- okula başlama yaşı beş yaşa (60) düşürölmüştür. Bu düzenlemeye yönelik çeşitli üniversiteler, eğitim sendikaları ve sivil toplum örgütlerince, ilkokula başlama yaşının düşürölmесinin doğuracağı olumsuzluklar ve bu yaş çocuklarının özelliklerini anlatan açıklamalar yapılmıştır (AÇEV, 2012; Ankara Üniversiteliler Derneği, 2012; Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakölteci, 2012; Eğitim-İş, 2012; Eğitim- Sen, 2012; Hacettepe Üniversitesi (HÜ), 2012; ODTÜ Eğitim Fakölteci, 2012; TTB, 2012).

Okula başlama yaşının düşürölmесiyle ilgili bu eleştiriler karşısında MEB tarafından, müfredatın hafifletilmesi ve baskının azalmasının okula uyumda önemli bir faktör olduğu bundan dolayı 1. sınıflarda müfredatın değişeceği ilk üç ayın okuma yazmaya hazırlık dönemi olarak planlandığı açıklaması yapılmıştır (Karip, 2012). Aynı açıklamada program değişiklikleri olduğu için ilk yılda kitap yerine öğretmen ve öğrenciler için hazırlanan öğretim materyali adı altında uygulama olacağı, bu materyallerin test edilerek, bir sonraki öğretim yılında ders kitabına dönüştüröleceği kamuoyuna duyurulmuştur. Bu açıklamalardan sonra, 1. sınıf haftalık ders çizelgeleri güncellenmiş; Türkçe, Serbest Etkinlikler, Görsel Sanatlar ve Müzik dersleri birer saat eksiltirmiştir. Serbest etkinliklerin zorunluluğu kaldırılarak velilerin isteği doğrultusunda okul yönetimin kararına bırakılırken matematik dersi bir saat artırılmıştır. Beden Eğitimi dersi "Oyun ve Fiziki Etkinlikler" dersine dönüştürölerek ders saati sayısı ikiden beşe çıkartılmıştır, 1. sınıfta uygulanan öğretim programlarında bunun dışında değişiklik yapılmamıştır (ERG, 2012). Programla ilgili asıl önemli değişiklik 2012- 2013 Eğitim ve öğretim yılında ilkokul birinci sınıflarda uygulanmak üzere MEB, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile TÜBİTAK arasında imzalanan protokol kapsamında Uyum ve Hazırlık Çalışmaları Öğretmen Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabı-I, Öğrenci Çalışma Kitabı-II (Kes- Kullan) hazırlanmıştır. Bu kitaplar Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 17.08.2012 gün ve 4755 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiştir.

On iki haftalık süreyi kaplayacak şekilde planlanan okula hazırlık çalışmalarının üç amacı belirtilmiştir:

“1.İlkokula yeni başlayan öğrencilerin okula, arkadaşlarına, öğretmenine, öğretim faaliyetlerine uyumunu kolaylaştırmak,

2. Birinci sınıf derslerine hazırlık çalışmaları yaparak okuma yazma çalışmalarına temel oluşturmak,

3. Hayat Bilgisi, Matematik, Görsel Sanatlar, Müzik, Oyun ve Fiziki Etkinlikler derslerindeki kazanımları belli oranlarda ele almaktır” (MEB, 2012, s. 7).

Yukarıdaki amaçları gerçekleştirmek için haftalara bölünerek -12 hafta- tahmini süre ve yönergeleriyle etkinlikler hazırlanmıştır. Öğretmen kılavuz kitabında ve öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerin tamamı okul öncesi ve ilkokul programlarının kesişim noktası olarak belirtilmiştir (MEB, 2012). Hayat Bilgisi, Matematik, Görsel Sanatlar, Müzik, Oyun ve Fiziki Etkinlikler derslerinin hangi içerikle alındıklarına dair açıklama ve etkinliklerin Organizasyonu hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Kart Sistemi, Kalem Tutma, Kâğıt Pozisyonu ve Oturuş Şekli başlıkları altında çeşitli bilgiler verilmiştir. Yukarıda bahsi geçen açıklamalar dört sayfadır. 198 sayfadan oluşan öğretmen kitabının diğer sayfalarında etkinlikler vardır.

Uyum ve Hazırlık kitabı 2012-2013 öğretim yılında uygulanmış pek çok araştırmaya konu olduktan ve pek çok açıdan eleştirildikten sonra okullara dağıtımı sonraki öğretim yılında yapılmamıştır. Aşağıda ilgili materyale yönelik eleştiriler yapılan araştırmalarla sıralanmıştır.

- ERG (2013) inceledikleri uyum ve hazırlık çalışmaları materyalinin bir uyum programından çok, çocukların ilkokul derslerine hazır olmaları için gerekli görülen akademik becerileri kazandırmaya yönelik- oysa hazır olmanın farklı boyutları da vardır- ve daha çok kâğıt üzerinde çizgi ve boyama çalışmaları şeklinde hazırlanmış olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklere dengeli biçimde yer verilmezken bu dönem çocuğu için çok önemli bir öğrenme yöntemi olan oyunlara yeterince yer verilmediğine dair de tespitleri vardır.

- Uyum ve hazırlık çalışması programına yönelik geniş kapsamlı başka bir çalışma da Gözütok, Ulubey, Akçatepe, Koçer ve Rüzgar (2014) tarafından yapılmıştır. Çalışma için farklı uzmanlık alanlarından 19 kişilik bir grup oluşturularak uzmanların kitaplara ilişkin değerlendirmeleri alınmıştır. Etkinliklerin ve kullanılan görsellerin büyük bölümünün birinci sınıftaki çocukların gelişim düzeyine uygun olmadığı, olumsuz örtük mesajlar, etkinlik içeriklerinde bilimsel hatalar, etkinliklerde ve yönergelerde birçok dil ve anlatım hataları uzman grup tarafından tespit edilmiştir. Etkinliklerle ilgili olarak birinci sınıf öğretmenleri de etkinliklerin basit etkinliklerden oluştuğu, etkinliklerin nasıl uygulanılacağına ilişkin açıklamaların eksik olduğu, sayıca az olmasından dolayı ek etkinliklere gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir (Altıntaş, 2015; Gündoğan Çögenli ve Uçansoy, 2014; İnam, 2013).
- Derslerin hangi içerikle alındıklarına dair açıklama yapılmış ancak içerik derslerle/ etkinliklerle ilişkilendirilmemiş öğretmenlerin bu ilişkiyi kendilerinin kurmaları beklenmiştir. Kılavuz kitabın kenarındaki renklere bakarak öğretmenlerin, ders- etkinlik ilişkisi kurmaları gerektiği belirtilmiştir. Daha da kötüsü çocukların ulaşması beklenen kazanımlar belirtilmemiştir. Yapılan çalışmalarda öğretmenler, kazanımlar olmadığı için yaptıkları çalışmalarını anlamlandıramadıklarını (Gündoğan Çögenli ve Uçansoy, 2014), süreç sonunda öğrencinin neyi kazanmasının hedeflendiği belirsiz olduğu için etkinliklerin amacına ulaşıp ulaşmadığını tespit edemediklerini belirtmişlerdir (İnam, 2013). İçerik düzenlenirken kolaydan zora doğru gidilmediğini bu durumun kimi zaman çocukların zorlanmalarına kimi zaman da çok basit buldukları için sıkılmalarına neden olduğunu belirtmişlerdir (Gündoğan Çögenli ve Uçansoy, 2014).
- Güler ve Veziroğlu (2013) tarafından materyalde tespit edilen başka bir eksiklik de aile katılımına hiç yer verilmemiş olmasıdır (aktaran ERG, 2013). Oysa okul konusunda kaygılanan çocuğunu teskin edecek kişi öncelikle ailesidir. Bazı durumlarda da aile okula başlangıç konusunda çocuktan daha fazla kaygılı olabilmektedir. Bu durumdaki ailelere yol gösterilmesi ve rahatlatılmaları gerekmektedir. Çünkü ailenin kaygısı mutlaka çocuğa bulaşacak ve bu durumda okula uyumda engel oluşturabilecektir.

- On iki hafta süresince uygulanması gereken bu programın bazı okullarda (hatta aynı okulda farklı sınıflardaki öğretmenler tarafından uygulanmadığı (Susar Kırmızı, 2015), çalışmaların süresinin her yerde 12 hafta olmadığı daha kısa tutulduğu (Altıntaş, 2015; Demir ve Ersöz, 2016), sürecin gerçekleşmesine dair herhangi bir denetimin olmadığı (Gündoğan Çögenli ve Uçansoy, 2014) yapılan araştırmalarda görülmektedir. Böyle bir denetimsizlik ve keyfilik uyum programı uygulanan sınıf velilerinde kaygı yaratmıştır. Programın uygulanmadığı sınıflarda okuma yazmaya geçildiği için velilerin beklentileri de bu yönde olmuştur (Susar Kırmızı, 2015). Veliler, çocuklarının kalan sürede okuma yazma öğrenemeyecekleri konusunda kaygı yaşamışlardır.
- Öğretmenler, kitapta zaten az sayıdaki oyun, drama, sanat etkinliklerini fiziki yetersizlikler yüzünden yapamadıklarını (Demir ve Ersöz, 2016; Durmuşçelebi ve Bilgili, 2014; ERG, 2013; Tekin ve diğerleri, 2013), bu çalışmaları yapabilecek kadar yeterli olmadıklarını, bu çalışmaları yapmanın okul öncesi öğretmenlerinin işi olduğunu belirtmişlerdir (Gündoğan Çögenli ve Uçansoy, 2014; Tekin ve diğerleri, 2013). “66 ay ve üstündeki çocuklar için düzenlenen linci sınıf müfredat içeriği ‘anasınıfı’ özelliklerinde ise, beyin/davranış gelişimleri buna elverebilir. Bu iyi haber. Peki, o zaman sınıfın adı neden linci sınıf? İçerik okulöncesi ama öğretmen okulöncesi öğretmeni değil?” (Yazgan, 2012) ifadeleriyle Yazgan bu durumu çok güzel özetlemiştir.
- Öğretmenler, üç aylık uyum sürecini uzun bulduklarını (Demir ve Ersöz, 2016; Gündoğan Çögenli ve Uçansoy, 2014) ve bu geçen süreyi zaman kaybı olarak gördüklerini, 60-72 ay arasındaki çocukları birinci sınıf uyum kitaplarının zorlarken (Aslan, 2014; Demir ve Ersöz, 2016; Kerimoğlu, 2014) okul öncesi eğitim kurumuna gidenlerde etkili olmadığı aksine anaokuluna gidenler ve 72 aydan büyük çocuklar için sıkıcı ve bıkkınlık verici olduğu (Boz ve Yıldırım, 2014; Cerit ve diğerleri, 2014; Durmuşçelebi ve Bilgili, 2014; Gündoğan Çögenli ve Uçansoy, 2014; İnam, 2013; Kerimoğlu, 2014; Polat, 2014; Susar Kırmızı, 2015), bu durumun sınıflarda kargaşa yarattığı sınıf yönetiminde zorlandıklarını (Altıntaş, 2015; İnam, 2013; Kerimoğlu, 2014) belirtmişlerdir.

- Bazı çalışmalarda öğretmenlerin 66 aydan küçük ve okul öncesi eğitim almamışlar için öğrencilere psikomotor gelişim açısından olumlu katkı sağladığı (Altıntaş, 2015) yönünde açıklamaları olmasına rağmen materyalin öğrencilere temel becerileri kazandırmaktan uzak olduğu, öğrencileri okula alıştıramadığı, okulu sevmeyi kolaylaştırmadığı (Ünal, 2013) okula, arkadaşlarına, öğretmene ve öğretim etkinliklerine uyumunu kolaylaştırmadığı (İnam, 2013); diğer derslere hazırlama gücünün olmadığı- etkinlikler ya çok basit ya da çok zor (Gündoğan Çögenli ve Uçansoy, 2014) olduğu görülmektedir.
- Öğretmenlerin Uyum ve Hazırlık Çalışmaları programına yönelik eğitim almadıkları görülmektedir (Demir ve Ersöz, 2016; ERG, 2013; İnam, 2013). Eğitim aldığını belirten öğretmenler de, uzaktan eğitim yöntemiyle sunulan eğitimin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Ayrıca öğretmenler uyum ve hazırlık kitaplarının geç geldiğini (Boz ve Yıldırım, 2014) belirtmişlerdir.

2.6.3 İlkokul Birinci Sınıf İlkokula Uyum Programı

2.6.3.1 İlkokul Birinci Sınıf Okula Uyum Programı, 2016-2017

Bu bölüm, 2016- 2017 eğitim öğretim yılında pilot uygulaması yapılmak üzere MEB ve UNICEF iş birliğinde hazırlanan İlkokul Birinci Sınıf Uyum Programı ve bu programla beraber hazırlanan materyallerin (Yönetici Kılavuzu, Öğretmen Kılavuzu, Rehber Öğretmen Kılavuzu, Öğretmen ve Veli Etkinlik Kitapçıkları, Veli Bilgi Broşürü ve Veli El Kitabı) sıralı bir şekilde incelenmesi şeklinde oluşturulmuştur.

2016-2017 eğitim öğretim yılında çocukların okula uyumlarını sağlamak için okul öncesi, ilkokul ve ortaokul beşinci sınıflar için uyum materyalleri hazırlanmıştır. 25-27 Mayıs 2016 tarihleri arasında, 81 ildeki İl Millî Eğitim Müdürlüklerindeki bir yönetici ve bir rehberlik öğretmenine MEB ve UNICEF iş birliğinde hazırlanan “Okula Uyum Programı Eğiticilerin Eğitimi Çalıştayı” ile tanıtılmıştır. 2016-2017 öğretim yılı eylül ayında okular açılınca pilot uygulamasını yapmak üzere valilikçe her kademe ve türden 10 ilköğretim okulu seçilmesi istenmiştir. İzleme ve değerlendirme çalışmasının eylül ayında tamamlanacağı bakanlıkça duyurulan

uygulamayla ilgili MEB tarafından hazırlanmış herhangi bir olumlu/ olumsuz rapora ulaşılammıştır. 2017-2018 eğitim öğretim yılında ise tamamen farklı bir uyum kılavuzu hazırlanmıştır.

Uyum programı incelendiğinde, okula yeni başlayan ya da daha sonraki öğretim kademelerine geçiş yapan çocukların uyum problemlerini azaltmayı yönelik teorik bilgiler ve uygulamaya yönelik etkinlik örnekleri verildiği görülmektedir. Okula Uyum Programı çocuğu bir bütün olarak ele almakta ve “Tüm Çocuk Yaklaşımı”nı benimsemektedir. “Tüm Çocuk Yaklaşımı; okula uyumu, çocukların sadece akademik performansını ön plana alan ve bilişsel becerilerin edinimini değil onların duyguları, tutumları ve çevreleriyle olan ilişkilerini de içeren bir süreç” olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşım uygun olarak Okula uyum programının kuramsal temelleri ve ilkeleriyle programın tanıtımı yapılmıştır. Çocuğun okula hazır olmasının yanında ailenin ve okulun da hazır olması önemsenmiş ve “hazır çocuk” ifadesiyle beraber “hazır aile” “hazır okul” ifadeleri de kullanılmıştır. Hazır aileden söz edilirken; çocuklarının kaygılarını anlayan, çözüm bulmaya çalışan, okula başlanılan bu süreçte çocuğuna destek olan ve bütün paydaşlarla verimli bir ortaklık kuran aileler kastedilmiştir.

Okula hazırlık, okula yerleşme, okulla bütünleşme sırasıyla devamlılık gösteren okula uyum aşamaları sıralanmış ve her aşamada yapılması gerekenlerle ilgili bilgi verilmiştir. Hazırlık aşamasında ailelerin yapması gereken çalışmalar belirtilmiştir. Çocuklarla gidecekleri okulla ilgili bilgilendirmek, sosyal becerilerini ve temel sorumluluk duygularını geliştirmeye çalışmak ailelerin yapması gereken çalışmalar olarak belirlenmiştir. Yerleşme aşamasında sorumlu okuldur. Sınıf kurallarının, okulun, okuldaki ve okul dışındaki programlarının tanıtılması çocuklarda duygusal güven sağlayacağı gerekçesiyle yapılması önerilmektedir. İlk uyum aşamasını geçen çocukların ve ailelerin okulla bütünleşmelerini sağlayacak sınıftaki çocukların birbirini tanınması, ailelerin birbirini tanınmasına yönelik okul içi ve okul dışı etkinliklerin düzenlenmesi bütünleşme aşamasıdır.

Okula uyum programında belirtildiği gibi programın merkezine çocuk konulmakla beraber çocuğun aile ve okuldan bağımsız düşünölemeyeceği anlayışıyla veli, öğretmen, yöneticilere yönelik okula uyum programının materyalleri de hazırlanmıştır. Birinci sınıf okula uyum programı yönetici kılavuzu, çocukların okula

uyumunu desteklemesine yönelik etkinlik örneklerinin yer aldığı veli el kitabı, birinci sınıf okula uyum programı öğretmen kılavuzu, birinci sınıf okula uyum programı rehberlik öğretmeni kılavuzu, birinci sınıf okula uyum programı öğretmen etkinlik kitapları hazırlanmıştır. Aşağıda bu materyalleri tanıtmaya yönelik kısa bilgiler verilecektir.

İlkokul Birinci Sınıf Okula Uyum Programı Yönetici Kılavuzu: Okula uyum programının uygulanmasında yöneticilerin dikkat edeceği noktalar, okula uyum sürecinde yöneticinin sorumlulukları, etkinlikler oluşturulurken kazanımların seçilmesi, etkinliklerin seçimi ve uygulanması ve uyum programı'nın uygulanmasına ve program'ın çocukların davranış ve tutumları üzerindeki etkisine ilişkin sürecinin nasıl değerlendirileceği anlatılmıştır.

İlkokul Birinci Sınıf Okula Uyum Programı Öğretmen Kılavuz Kitabı: Okula uyum programının uygulanmasında dikkat edilecek noktalar, uyum sürecinde öğretmenlerin sorumlulukları, etkinlikler oluşturulurken kazanımların, etkinliklerin nasıl seçileceği ve uygulanacağı, etkinliklerin nasıl değerlendirileceği açıklanmıştır.

Birinci Sınıf Okula Uyum Programı Rehberlik Öğretmeni Kılavuzu: Okula uyum programının uygulanmasında dikkat edilecek noktalar, uyum sürecinde rehberlik öğretmenin sorumlulukları, etkinlikler oluşturulurken kazanımların, etkinliklerin nasıl seçileceği ve uygulanacağı, etkinliklerin nasıl değerlendirileceği açıklanmıştır.

İlkokul Birinci Sınıf Okula Uyum Programı Öğretmen Etkinlik Kitabı: Program kapsamında öğretmenler için hazırlanan etkinlik kitabı her üç kademeye yönelik olarak yapılacak etkinlikleri içermektedir. Öğretmenler tarafından uygun derslerde yapılmak üzere etkinlikler planlanmıştır. Etkinlikler ilgili derslerle ilişkilendirilerek öğrenme alanları ve kazanımlarıyla beraber, yaklaşık olarak alacakları süre de belirtilerek verilmiştir. Etkinliklerin öğrenme süreç planları ve bu süreçlere dâhil olmakta güçlük çekeceği düşünülen engel grupları için uyarlamalara ve etkinliğin farklı uygulanışını anlatan alternatif uygulamalara yer verilmiştir. Etkinliklerin, yalnızca dönem başında değil, uyum süreci içerisinde öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak belirli zaman aralıkları ile tekrar edilmesi önerilmektedir.

İlkokul Öğretmen Etkinlik Kitabında: Yerleşme (11 tane), bütünleşme (10 tane) etkinliklerine yer verilmiştir.

İlkokul Birinci Sınıf Okula Uyum Programı Veli El Kitabı: Çocuğun bütün gelişim alanlarının okul başarısı ile bağlantılı olmasından dolayı çocuğun motor gelişim, sosyal-duyuşsal gelişim, bilişsel gelişim ve dil gelişiminin desteklenmesine vurgu yapılmış ve ailelerin çocuklarının gelişimlerini takip edebilmeleri, çocukların gelişimlerinde eksik kalan yönleri takip edebilmeleri için ilkokula başlayan çocukların yaş grubuna ait gelişimsel özellikleri sıralanmıştır. Bu şekilde velinin “acaba çocuğumun gelişimi normal mi” sorusuna yanıt ararken kriterleri ortaya konulmuştur. Ayrıca bu kitapta, ilkokula geçiş sürecinde karşılaşılabilecek problemle ve bu problemlere yönelik etkili ve pratik çözüm önerileri, okula uyum sürecinde ailenin sergilediği olumlu ve olumsuz tutumlar ile çocukların okula uyum sürecini kolaylaştırmak amacıyla kullanılabilir etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Okula hazırlık için çocukların tüm gelişim alanlarına yönelik olarak velilerin evde yapabileceği çalışmalara örnekler verilmiştir. Okula alışma dönemine velilerin ne tür yanlışlardan kaçınmaları gerektiği sıralanmıştır.

Okula Uyum Veli Etkinlik Kitabı: Kitapta, birbirinden farklı dokuz etkinlik vardır. Kitapta belirtildiğine göre, etkinlikler seçilirken okula başlamadan önce çocuklara kazandırılması gereken temel beceriler dikkate alınmış ve her evde uygulanabilir etkinlikler olmasına dikkat edilmiştir. 5 tane okula hazırlanma, 5 tane okula yerleşme, 1 tane de okulla bütünleşme etkinlik örneğine yer verilmiştir. Etkinlik sonunda çocukların neler kazanacakları, etkinliğin yaklaşık olarak ne kadar süreceği, etkinlik ortamı ve etkinlik süreci tüm etkinlikler için ayrı ayrı düzenlenmiştir.

Değerlendirme Kılavuzu: Okula uyum programının etkililiğini saptamak yöneticilerin yapacakları değerlendirme çalışmalarının neler olduğu ve kullanılacak değerlendirme formları verilmiştir. Okul yöneticilerinin Okula Uyum Programı'nın kalitesini kontrol etmeleri için çok sayıda ölçek verilmiştir. Söz konusu ölçeklerin kimler tarafından nasıl doldurulacağı ve değerlendirileceklerine dair ayrı ayrı uygulama yönergeleri de hazırlanmıştır. Yöneticilerden İlkokul Birinci Sınıf Okula Uyum Programı'na yönelik paydaşlardan gelen verilere ilişkin sonuçları öncelikle ayrı ayrı yorumlamaları

ardından tüm bilgileri birleştirerek Program'ın genel değerlendirilmesini yapmaları istenmiştir.

İlkokul Birinci Sınıf Okula Uyum Programı Kazanımlar: Hayat bilgisi, Türkçe, görsel sanatlar, oyun ve fiziki etkinlikler dersleriyle ilişkilendirilerek hazırlanan kazanımların neler olduğu bu kitapta anlatılmıştır. İncelendiğinde 15 tane Okula Hazırlanma, 26 tane Okula Yerleşme, 17 tane de Okulla Bütünleşme kazanımları hazırlanmıştır.

Okula Uyum Programı'nın kullanımı aşamasında öğretmenlerin programı etkili kullanabilmeleri için Web-tabanlı öğretmen eğitim modülü hazırlanmıştır. Bu modül, görsellerle desteklenmiş bir portal olup öğretmenlerin hem birbirleriyle hem de diğer paydaşlarla aynı zamanda etkileşim içinde olabilecekleri bir yapıda oluşturulmuştur.

2.6.4 Okula Uyum Kılavuzu 2017-2018 ve 2018-2019 Öğretim Yılları

2017- 2018 eğitim öğretim yılında, okul öncesi eğitim, ilkokul 1 ve ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin okula uyumlarının sağlanması sürecinde yer alan yönetici ve öğretmenlere yol göstermek amacıyla, UNICEF'in finansal desteği ile Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından, bir önceki yıldan tamamen farklı, 27 sayfalık okula uyum kılavuzu hazırlanmıştır. Bu bölüm ilgili dokümanın incelenmesi şeklinde oluşturulmuştur.

2017- 2018 eğitim öğretim yılı için hazırlanan uyum kılavuzunda bir çocuğun ağzından, okula uyumun amaçları, temel ilkeleri; okula başlayan çocukların, yönetici, öğretmen ve ailelerden beklentilerinin neler olabileceği dile getirilmiş, ayrıca kılavuzda temel eğitimde yapılan değişikliklerden bahsedilmiştir. Kılavuzda bahsedilen temel eğitimdeki değişiklikler beş başlık altında açıklanmıştır. İlköğretim kurumlarında güncellenen haftalık ders çizelgesi, öğretim programları ve bunlara bağlı hazırlanan yeni ders kitapları, ülke genelindeki bazı ortaokul ve imam hatip ortaokullarının 5. sınıflarında yabancı dil (İngilizce) ağırlıklı eğitim uygulaması, dik temel harflerle yazı uygulamasına geçileceği açıklanan yeniliklerdir.

Kılavuzda, okul öncesi, ilkokul 1. sınıf ve 5. sınıf öğrencileriyle okula uyum haftasında etkinlikleri uygularken dikkat edilecek noktalar belirtildikten sonra yapılabilecek beş

günlük etkinlik örnekleri hazırlanmıştır. Etkinlikler amaç, süre, süreç ve değerlendirilmenin nasıl yapılacağı belirtilerek hazırlanmıştır. İlkokul birinci sınıf için hazırlanan etkinlikler şu şekildedir: Tanıma- tanışma etkinlikleri, aileleri bilgilendirme, okulu tanıma etkinlikleri, sınıf kahvaltısı yapılması, kuralları öğrenme etkinlikleri, oyun etkinlikleri. Uyum haftasını keyifli bir şekilde geçirmiş, artık okula uyum sağlamış bir çocuğun ağzından yazılmış mektupla kılavuz tamamlanmıştır

2018-2019 öğretim yılında da bir önceki yıl hazırlanan okula uyum haftası kılavuzu kullanılmıştır. Kılavuzda temel eğitimdeki yeniliklerden dik temel harflerle yazılacağı bilginin yerini Görsel Sanatlar Dersi (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretmen Materyali Hazırlandı bilgisi almıştır.

2018-2019 öğretim yılında bir önceki yıldan farklı olarak okula uyum sürecine yönelik olarak birinci sınıfa yeni başlayan çocukların ebeveynlerini bilgilendirmek ve desteklemek amacıyla “Çocuğum Okula Başlıyor! Ebeveynler İçin Bilgi Kılavuzu” isimli kitapçık hazırlanmıştır. 5 bölüm 47 sayfadan oluşan; Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu, Prof. Dr. Haluk Yavuzer ve Prof. Dr. Acar Baltas’ın da katkıda bulunduğu söz konusu kitapçık öğretmen ve akademisyenler tarafından hazırlanmıştır. Kitapçıkta ele alınan konular aşağıya çıkarılmıştır (MEB, 2018):

1. Bölüm: Çocuğumu tanıyorum başlığı altında bu yaş çocuklarının gelişim özellikleri gelişim alanlarına göre ayrı ayrı anlatılmış ve gelişimlerini desteklemeye yönelik olumlu ebeveyn davranışları açıklanmıştır.
2. Bölüm: Okula başlarken başlığı içinde okula iyi bir başlangıç yapmanın önemi ve sonraki öğretim kademelerine etkileri anlatılmıştır. Okula başlayan çocuk ne /neler düşünür, çocuğu okula başlayan anne- babalar neler düşünür. Çocuk okul fikrine nasıl hazırlanır. Uyku, beslenme konularında dikkat edilecek noktalar nelerdir çocuğun okula güvenli bir şekilde ulaşması nasıl sağlanır konularında bilgi verilmiştir.
3. Bölüm: Okula uyum süreci de karşılaşılabilecek güçlükler, uyum sağlamada çocuğa nasıl destek olunabileceği açıklanmıştır

4. Bölüm: Çocuğun öğrenme isteğini zedeleyen ebeveyn tutumları, okuldan geldiğinde çocuklara sorulacak sorular, bir sonraki gün çocukların okula gitmeleri konusunda nasıl motive edilecekleri gibi konularda anne babalar bilgilendirilmiştir.

5. Bölüm: Destek kaynakları adı altındaki bu bölümde, çocuğun okul hayatı konusunda kiminle konuşulacağı, çocuğun özel eğitime gereksinimi olup olmadığının tespiti, rehber öğretmenlerin hangi konularda veliler yardımcı olabilecekleri anlatılmıştır.

2.7 İlgili Araştırmalar

2.7.1 Literatür

2.7.1.1 Uyum Haftası İle İlgili Araştırmalar

Bilgili (2007) tarafından, ilköğretime başlayan öğrencilere uygulanan eğitim-öğretime hazırlık çalışmasına yönelik öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerini tespit etmek ve nasıl uygulandığını gözlemlemek amaçlı yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Araştırma verileri, 3 öğretmen, 30 öğrenci ve 30 veliden, Adana il merkezindeki 3 okuldan 2006-2007 eğitim-öğretim yılında gözlem ve görüşme yapılarak elde edilmiştir.

Araştırmada; öğrencilere uygulanan uyum çalışmasının hem öğrencilerde hem de velilerde okula karşı pozitif izlenim edinmesini sağladığı, öğretmen ve öğrencilerin birbirlerini tanıma fırsatı sağladığı, öğrenciler daha rahat davranırken, kendilerini güven içinde duyumsadıkları, yapılan çeşitli faaliyetler okulun eğlenceli bir ortam izlenimi verdiği, ayrıca öğretmen-veli ilişkisini katkı sağladığı ortaya konulmuştur.

Veli ve öğretmen görüşmesi sonucunda; okula uyumlu başlanıldığında bunun sınıf iklimini olumlu etkilediği, öğretmenin sınıf yönetimini kolaylaştırdığı bulunmuştur. Öğretmenlere göre uygulama hakkında Milli Eğitim ve okul yöneticilerince yeterli bilgi verilmediği, bun da ön hazırlık yapmayı engellediği ve kendilerine gönderilen program kitapçıklarının yeterli bilgi içermediği belirtilmiştir. Ayrıca çocuklar arasındaki gelişimsel farklılık uyum sürecini de farklılaştıracağından bu durumun dikkate alınması ve sürenin uzatılabileceği vurgulanmıştır.

Öğrenci görüşmelerinden; öğrenciler çeşitli etkinliklerle okulu tanıdıkları, ilk hafta kalabalık olmadığından okul ve sınıf kurallarını daha çabuk kavradıkları, sınıf

arkadaşları ve öğretmenleriyle daha kolay kaynaştıkları ve okulda olmaktan mutluluk duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

Çeliktürk (2011) tarafından hazırlanılan yüksek lisans tezinde, ilköğretim birinci sınıfa uyum haftasına ilişkin öğretmen ve veli görüşleri araştırılmıştır. Araştırma, 2010-2011 eğitim- öğretim yılında Burdur merkez ve merkeze bağlı köy ilköğretim okullarındaki; birinci sınıfları okutan 59 sınıf öğretmeni ile çocukları birinci sınıfta okuyan 419 velinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada öğretmen görüşmesinden elde edilen bulgular ışığında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

İlköğretim Birinci Sınıfa Uyum Haftası'nın (İBSUH) öğrencilerin okula alışmasına, okulu tanınmasına, okul kurallarını öğrenmesine yardımcı olduğu; il merkezindeki okulların daha kalabalık olması nedeniyle İlköğretim Birinci Sınıfa Uyum Haftası'nın bu okullardaki birinci sınıf öğrencilerine okula uyum sağlamak konusunda daha fazla yardımcı olduğu ve öğrencilerin okula gelme isteğini daha fazla artırdığı araştırmada yapılan öğretmen görüşlerinde ortaya konmuştur. Ayrıca öğretmenler İlköğretim Birinci Sınıfa Uyum Haftası'nın süresini yeterli bulmadıklarını; il merkezindeki velilerin okulun ilk haftalarını çocukları için daha fazla önemsediklerini belirtmişlerdir.

Araştırmada veli görüşmelerinden elde edilen bulgular: İlköğretim Birinci Sınıfa Uyum Haftası'nda okulun kalabalık olmamasının öğrencilerin daha rahat hareket edebilmesini sağladığını, öğrencilerin okula gelme isteğini artırdığını ve İlköğretim Birinci Sınıfa Uyum Haftası'nın öğrencilerin okula uyumuna yardımcı olduğunu; İlköğretim Birinci Sınıfa Uyum Haftası'nın il merkezindeki çocuklara okulu fiziksel olarak tanımak ve okul fobisinden kurtulmak konularında daha fazla yardımcı olduğu veli görüşünde ortaya çıkmıştır. Ayrıca köy ilköğretim okullarında ise daha az öğrenci olduğu için uygulamanın gereksiz olduğu; bu öğrencilerin diğer öğrencilerle birlikte okula başlayabileceğini; bunun yanı sıra okulöncesi eğitim almayan öğrenciler için uyum haftasının süresinin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmada ailelerin gelir düzeyi ile okula uyum arasındaki ilişkiye ilişkin veliler, aylık gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının okulu önemsiz-gereksiz gördükleri; aylık gelir düzeyi azaldıkça

çocukların okula uyumu için gereken sürenin de artması gerektiği yönünde görüş belirttikleri ortaya konmuştur.

Işıkoğlu Erdoğan ve Şimşek (2014) tarafından, okula uyum sürecini destekleyen ve engelleyen faktörler araştırılmıştır. Araştırma, Denizli ili merkezinde 3 öğretmen, 10 veli ve 85 çocuk ile yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre, çocukların ilkokula uyumunu kolaylaştıran en önemli faktörün okul öncesi eğitim kurumuna gitmiş olmaları olarak öğretmen ve veliler tarafından belirtilmiştir. Yine aynı araştırmada, uyum haftası uygulaması, öğretmenler ve veliler tarafından okula uyumu kolaylaştırıcı bir faktör olarak değerlendirilmiştir. Fiziksel koşulların küçük çocuklar için uygun olmayışı ve küçük yaşta okula başlanması çocukların okula uyumlarını etkileyen diğer faktörler olarak öğretmen ve veliler tarafından dile getirilmiştir.

Taşçı ve Sığırtmaç (2014) tarafından, okula uyum haftasına yönelik okul öncesi öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek üzere bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, 2011-2012 eğitim öğretim yılında Mersin ilindeki 20 okul öncesi öğretmeni ve farklı bölgelerde çalışan 20 sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırmaya katılan ilkokul öğretmenleri uyum haftası uygulamasının etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ancak uyum haftasının etkili olması için çocukların tamamının bu haftaya katılması ve ailelerin bilgilendirilmesi gerektiği öğretmenler tarafından belirtilen diğer bir husus olmuştur.

2.7.1.2 Çocukların Okula Uyumunu Etkileyen Faktörlerle İlgili Araştırmalar

Gürkan (1987) tarafından, 1983 yılında ilkokula başlama yaşının 5 yaşa düşürülmesiyle (ilgili yönetmelikte 6 yaş uygulaması olarak belirtilmiştir) çocuklarda uyum ve davranış sorunu görülüp görülmediğini tespit etmek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, 1983–1984 öğretim yılında 6 yaş uygulamasına başlamış Ankara'daki okullardaki 22 idareci, 34 öğretmen, 82 öğrenci velisi ile 18 ilkokulda yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre öğretmenler, okul öncesi eğitim kurumuna devam etmiş çocukların altı yaş grubu içinde daha başarılı olduklarını ve okul çalışmalarına daha kolay uyum sağladıklarını belirtmişlerdir. 6 yaşında okula başlatılan bu çocukların sosyo ekonomik düzey farkı gözetmeksizin okula uyumda çok fazla zorluk çektiklerini belirtmişlerdir. Dikkat süresinin kısa olması uyumsuz çocukların en belirgin özelliği olarak belirtilmiştir. Kurallara uymama, Oyundan

kopamama, anneye bağıllık, kavrama ve kıyaslama yetisindeki güçlükler, disiplin ve öğretmen otoritesine başkaldırma, aşırı duygusallık öğretmenlerin belirttiği uyumsuz davranış örnekleridir. Velilerin yarısı çocuklarının okula uyumda zorlandıklarını, idarecilerin büyük bir kısmı da 6 yaşın çocuk eğitimi için erken bir yaş olduğunu belirtmiştir.

Koç ve diğerleri (2002) tarafından, 5-6 yaşlarında çocuğu olan annelerin, ana sınıfı öğretmenlerinin ve ilköğretim öğretmenlerinin ihtiyaç, görüş ve beklentilerinin belirlenmesi amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Bu amaçla, Diyarbakır, İstanbul ve Van illerinde enlemesine bir alan çalışması yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre öğretmenler, okul öncesi eğitim almış çocukların okula daha iyi uyum sağladıklarını, daha çabuk öğrendiklerini, el becerilerinin ve dil gelişiminin daha iyi olduğunu belirtmişlerdir. Okul ortamına uyum sağlamadaki fark anasınıfına giden ve gitmeyen öğrencilerin farklarıyla ilgili olarak en fazla belirtilen farktır.

Kırca (2007) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde, okul öncesi eğitimin okuma yazmaya hazırlık becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma Ankara ilinin Akyurt ilçesinde, 2005-2006 eğitim öğretim yılında yapılmıştır. Araştırmaya ilköğretim okullarının birinci sınıflarına devam eden 170 öğrenci ve anne babaları katılmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitim almış olmanın çocukların okula hazırbulunuşluğunu arttırdığı görülmüştür.

Ülkü (2007) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde, anasınıfı ve 1. Sınıfa giden çocukların ailelerinin ve öğretmenlerinin okul olgunluğu kavramından ne anladıkları araştırılmıştır. Araştırmaya göre, takvim yaşı öncelikli olmak üzere sosyal, duygusal, bilişsel, fiziksel, olgunluk çocukların ilkokula başlamaları için sahip olmaları gereken özellikler olarak veliler tarafından sıralanmıştır. Okula başlamada anne babadan ayrılmak istememe, çocukların en çok karşılaştıkları sorun olarak belirtilmiştir. Okulöncesi eğitim almış çocukların ilkokula başlamada çok az sorun yaşadıkları hatta hiçbir sorun yaşamadıkları görülmüştür.

Günindi (2008) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden altı yaşındaki çocuklarının sosyal uyum becerileri ile anne-babalarının empatik becerileri arasındaki ilişki araştırılmıştır. 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Yenimahalle ilçesindeki anasınıflarına devam eden 180

çocuk ve anne- babaları araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, çocukların okul öncesi eğitimde geçirdikleri sürenin artışına paralel olarak uyum puanlarının arttığı, uyumsuzluk puanlarının azaldığı tespit edilmiştir.

Erbay (2008) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde, okul öncesi eğitim almış ve almamış 1. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri araştırılmıştır. Araştırma, 2007–2008 eğitim- öğretim yılında Denizli il merkezinde 401 öğrenci ve bunların anne-babalarıyla yürütülmüştür. Araştırmada, okul öncesi eğitim almış olan birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Bu öğrencilerin, ilişkiyi başlatma ve sürdürme, grupla çalışma, stresle başa çıkma, planlama, problem çözme ve özdenetim becerilerinin okul öncesi eğitim almayanlardan anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür.

Kılıç (2008) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde, okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin birinci sınıf öğretmenlerinin görüşlerine gelişimsel becerileri karşılaştırılmıştır. Araştırma; 2006-2007 eğitim öğretim yılında, İstanbul ili Üsküdar ilçesindeki 30 ilköğretim okulunda birinci sınıf okutan 100 öğretmenle yapılmıştır. Araştırmada öğretmenler, okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrenciler arasında matematik becerisi, öz bakım becerisi, motor becerileri, sosyal ve duygusal beceriler, dil gelişim açısından fark olduğunu belirtmişlerdir.

Yeşil (2008) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde, ilköğretim okullarındaki okul öncesi eğitim almış ve almamış öğrencilerin öğretmen görüşlerine göre okula uyumları araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini, İstanbul ili; Bağcılar, Bakırköy, Bahçelievler İlçe Mili Eğitim Müdürlüklerine bağlı okullarda çalışmakta 213 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre; okul öncesi eğitimin okul uyumunu anlamlı düzeyde arttırdığı tespit edilmiştir

Obalar (2009) tarafından hazırlanan doktora tezinde, birinci sınıf öğrencilerinin ilk okuma yazma becerileri ile sosyal duygusal uyum ve zekâ düzeyleri arasındaki ilişkileri incelenmiştir. Araştırma verileri, İstanbul ilinde Kadıköy ve Ümraniye'de ilköğretim okulunda öğrenim gören 304 birinci sınıf öğrencisinden 2007- 2008 eğitim- öğretim yılında toplanmıştır. Araştırma sonucuna göre, okul öncesi eğitim alan öğrencilerin okuma yazma becerileri yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin, sosyal uyum düzeyinin artması okuma yazma beceri puanını da arttırmaktadır.

Koçyiğit (2009) tarafından hazırlanan doktora tezinde, okula hazırbulunuşluk için gerekli beceri ve yeterliklerin neler olduğunu ilköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin bakış açısıyla tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma, Konya ilinde ilköğretim okullarında görev yapan 14 birinci sınıf öğretmeni ve 13 ebeveyn ile yapılmıştır. Araştırmaya göre, öğretmenler okula hazır olarak başlayabilmeleri için çocukların mutlaka okul öncesi eğitim almaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Cinkılıç (2009) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde, ilköğretim 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin; okul olgunluklarını etkileyen faktörlerin neler olduğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma 2008-2009 öğretim yılında Sakarya ili Akyazı ilçesindeki ilköğretim okullarına devam eden 1. ve 2 sınıf öğrencileriyle yapılmıştır. Araştırma sonucunda, ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitim almaları ve okul öncesine devam etmelerinin okul olgunluk düzeylerini arttırdığı tespit edilmiştir. Ayrıca okul öncesi eğitimin olumlu etkilerinin ikinci sınıf öğrencileri üzerinde devam ettiği tespit edilmiştir.

Erkan ve Kırca (2010) tarafından, anne- baba eğitim düzeyi, cinsiyete göre okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazırlık becerileri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, Ankara ili Akyurt ilçesinde 170 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitim almanın çocukların okula hazırbulunuşluklarını arttırdığı tespit edilmiştir.

Gülay (2011) tarafından, okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ile akran ilişkilerinin farklı boyutları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, Denizli merkez ilçesinde okul öncesi eğitim alan 5-6 yaş grubundan 76 çocukla yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, her iki dönemde çocukların okula uyum düzeylerinin yükselmesi olumlu sosyal davranış düzeyini de yükseltmiş, uyum düzeylerinin düşmesi de olumlu sosyal davranış düzeylerini azaltmıştır.

Erten (2012) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde, okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri, akran ilişkileri, sosyal konumları ve okula uyum düzeylerinin eğitim-öğretim yılı içinde değişiklik gösterip göstermediğinin incelenmesi ve çocukların sosyal becerilerinin, okula uyum düzeyi üzerinde yordayıcı etkisi araştırılmıştır. Araştırma, Denizli ilinde, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında, 12

okul öncesi öğretmeni ve 175 çocuk ile yürütülmüştür. Araştırmanın sonuçlarına göre, çocukların okula uyum düzeylerini en fazla faktörün olumlu sosyal davranış olduğu tespit edilmiştir. Çocuklardaki saldırganlık, sosyal olmayan davranış, aşırı hareketlilik, korkulu-kaygılı olma, düzeylerinin artmasının okula uyum düzeyini düşürdüğü görülmüştür.

Topçu (2012) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde, ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve Türkçe dil becerileri üzerinde okul öncesi eğitimin etkisi araştırılmıştır. Araştırma, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır İli Kocaköy ilçesinde, toplam 205 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada, birinci sınıf öğrencilerinden okul öncesi eğitim alanların okula uyum düzeylerinin almayanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Şahin ve diğerleri (2013) tarafından, okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin ilköğretime hazırlık sürecine ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, 2012 yılında, Tokat ve Ankara illerinde; 35 okul öncesi 35 birinci sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 70 öğretmen ile yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre, okul öncesi ve sınıf öğretmenleri, okul öncesi eğitim almanın okula kolay uyum sağlamaya ve okula yönelik olumlu tutum geliştirmeye katkı sağladığını belirtmişlerdir.

Özenç ve Çekirdekçi (2013) tarafından, ilkokul 1. sınıfa kaydolun okul öncesi dönem çağındaki öğrencilerin (60-69 ay) yaşadıkları sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde görev yapan ve sınıflarında 60-69 aylık öğrencilerin bulunan 111 birinci sınıf öğretmeni ile yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler, 60-69 ay aralığındaki öğrencilerin; fiziksel, zihinsel ve öz-bakım becerileri ile toplumsal alanda yaşam açısından çeşitli zorluklarla karşılaştıklarını, okul ve sınıfın fiziki ortamından dolayı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Küleççi (2013) tarafından, 4+4+4 eğitim sistemi kapsamında birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin öğretmen görüşlerini tespit etmek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Kilis ve Gaziantep illerinde birleştirilmiş sınıflarda görev yapan 12 öğretmenle yürütülmüştür. Araştırmaya göre, öğretmenlerden bazıları 60 aylık çocukların, okula uyum sağlayamama, diğer çocuklar

tarafından küçük görülme ve arkadaş olarak kabul edilmeme problemlerini yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Memişoğlu ve İsmetoğlu (2013) tarafından, 4+4+4 uygulamasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma 17 okul yöneticisi ile yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre; okul yöneticilerinden bazıları; okula başlama yaşının erkene alınmasının derslerin kavratılmasında sıkıntı ve okula uyum gücünü problemlerine neden olduğunu belirtmişlerdir.

Ünal (2013) tarafından, birinci sınıf öğretmenlerinin 4+4+4'ün hazırlık sürecine ve uygulamasına yönelik görüşleri, uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerini belirlemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Ankara ilinde yapılan araştırma resmi ilkokullarda görev yapan 116 birinci sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre öğretmenler, 66 aylık çocuklar uyum sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yeniden düzenlenen ilkokul birinci sınıf programının çocukların okulu sevmelerinde, okula alıştırmalarında aynı zamanda temel becerileri kazandırmada yetersiz olacağını da belirtmişlerdir.

Tekin ve diğerleri (2013) tarafından, farklı yaşta ilkokula başlayan öğrencilerle ilgili okullarda yaşanan problemlerin belirlenmesine yönelik bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, 2012-13 eğitim-öğretim, İstanbul ilinde, altı okulda 264 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre öğretmenler, okul öncesi eğitim almış almanın okula uyum sağlamayı kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. Okul öncesi eğitimin zorunlu olması gerektiği düşüncesi öğretmen görüşü olarak öne çıkmıştır. Öğretmenler 12 haftalık uyum süreciyle ilgili olarak, donanım eksikliğinden kaynaklı yapılması gereken sanat, oyun, drama, etkinliklerini yapamadıklarını ayrıca bu yaş çocuklarına bu eğitimi verebilecek bir donanıma sahip olmadıklarını belirtmişlerdir.

İnam (2013) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde, ilkokul 1. sınıf uyum programına ilişkin öğretmen görüşleri araştırılmıştır. Araştırma, Ankara ilinde, 2012-2013 eğitim öğretim yılında görev yapan 23 birinci sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırmaya göre öğretmenler, uyum programdan memnun olmadıklarını, okulöncesi eğitim almadan gelen küçük çocuklara, bu programın, okuma yazma için gerekli temel becerileri kazandıramayacağını, 72 aylık ve daha büyük ve okul öncesi eğitim almış çocuklar için de on iki haftalık sürecin zaman kaybı olduğunu belirtmişlerdir. 72

aydan daha küçük olan çocukların, etkinlikleri oyun olarak gördükleri ve şeyler öğrenme çabasında olmadıkları öğretmen görüşü olarak öne çıkan bir diğer görüştür.

Kapçı ve diğerleri (2013) tarafından, ilkokula beş ve altı yaşında başlayan çocuklardaki duygusal davranışsal sorunlar, akademik benlik saygısı ve sosyal gelişim açısından karşılaştırılması amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Ankara il sınırlarındaki ilkokulların birinci sınıflarındaki 637 öğrenci ile araştırma yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre, 60-69 ay arasında olup birinci sınıfa başlayan çocuklar daha fazla problem yaşamaktadırlar. Bu problemler; utangaçlık, dikkatsizlik, huzursuzluk, sosyal problemler, dürtülerini denetleyememe, duygusal değişkenlik ve hiperaktivite sorunları şeklinde listelenebilir. Küçük yaştaki öğrencilerin, sosyal beceriler yönünden yetersiz oldukları, kolayca ağladıkları, duygularını ayarlayamadıkları belirlenmiştir. Dikkat sürelerinin kısalığı, ders yapmada isteksizlik, derslerde zorlanma, yönergeleri takip edememe, matematik okuma becerilerindeki yetersizlik küçük yaştaki çocuklarda tespit edilen okula başlamanın önünde engel teşkil eden diğer yetersizliklerdir.

Gündüz ve Çalışkan (2013) tarafından, 60 ay 84 ay arasındaki birinci sınıf öğrencilerinin okul olgunluğu ve okuma yazma becerisini kazanma düzeyleri arasındaki farkları belirlemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, 2012-2013 eğitim öğretim yılında Akşehir İlçe merkezindeki 11 ilkokulda 205 birinci sınıf öğrencisi ve 17 öğretmen ile yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre; 72 aydan büyük çocuklarda okula uyum sorunu yaşanmazken daha küçüklerde sorun yaşandığı tespit edilmiştir. Bu sorunlar: derste uyuma, tuvaleti kullanamama, oyun kuramama, okulda durmak istememe, okul kurallarına uyamama olarak sıralanmıştır. Yaş arttıkça çocukların okul olgunluk puanlarının da arttığı tespit edilmiştir.

Ensar ve Keskin (2014) tarafından, ilkokul birinci sınıftaki öğrencilerin okula sosyal duygusal uyumlarını etkileyen faktörler araştırılmıştır. Araştırma, İstanbul ili Sultangazi ilçesinde 609 ilkokul birinci sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre, okul öncesi eğitim almanın sosyal duygusal uyumu kolaylaştırdığı sonucuna varılmıştır.

Yoleri ve Tanış (2014) tarafından, ilkokul birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin okula uyumlarını etkileyen değişkenler araştırılmıştır. Araştırma 2013-2014 eğitim-

öğretim yılında Uşak il merkezinde 286 birinci sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitimin okula uyumu arttırdığı tespit edilmiştir. Ayrıca beş yaşında okula başlayanların okula uyum düzeylerinin yedi yaşında başlayanlardan daha az olduğu tespit edilmiştir.

Dirlik (2014) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde, 4+4+4 eğitim sisteminde 60-66 aylık öğrencilerin okula hazırbulunuşlukta sosyal uyum düzeyleri araştırılmıştır. Araştırma, 2012- 2013 eğitim öğretim yılında, İstanbul Bağcılar ilçesinde üç ve Bahçelievler ilçesinde bir ilkokuldaki 283 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre; genel olarak birinci sınıfa başlayan öğrencilerin okula uyum sağlamakta zorlandıkları görülmüştür. 67 aydan daha küçük öğrencilerin bulunduğu gruplarda sosyal duygusal uyum düzeyi çok daha düşük olarak tespit edilmiştir.

Aykaç ve diğerleri (2014) tarafından, 4+4+4 eğitim sisteminin uygulaması sonucunda ilkokul 1. sınıf öğrencilerinin yaşadıkları sorunlara yönelik öğretmen görüşleri araştırılmıştır. Araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Muğla il ve ilçelerinde görev yapmakta olan 102 ilkokul 1. sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre, 60- 66 aylıkken okula başlayanların pek çok problem yaşadıkları tespit edilmiştir. Bunlar: Okula uyum sorunu, sınıfta kapalı kalmaktan sıkılma, okulu sevmeme, iletişim problemleri, uzun süre dikkatini koruyamama, küçük kas koordinasyonu gerektiren hareketlerde zorluk yaşama, konular kavratılırken fazladan tekrar yapılması zorunluluğu, programda hedeflenen kazanımlara ulaşmada güçlük, okul içi kazalarda artış, sınıf ve okul kurallarını öğrenmede ve uygulamada zorluk, disiplin sorunlarında artış şeklinde öğretmenler görüş belirtmişlerdir.

Polat (2014) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde 12 yıllık zorunlu ve kademeli eğitim sisteminde ilkokul birinci sınıflarda yaşanan sorunlara yönelik öğretmen görüşlerini araştırmıştır. Araştırma, Amasya merkez ve Suluova ilçesindeki 38 ilkokulda görev yapan 121 birinci sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlere göre, 72 aydan küçük öğrenciler okula uyumda güçlük yaşamakta, derslerden sıkılmakta ve çabuk yorulmaktadırlar. 12 haftalık uyum programıyla ilgili olarak ise bu programın 72 aydan büyük öğrenciler için bıkkınlık verici ve sıkıcı olduğunu belirtmişlerdir.

Boz ve Yıldırım (2014) tarafından, 4+4+4 yeni okul sisteminin ilkokul birinci sınıf düzeyinde getirdiği değişikliklerle öğretmenlerin karşılaştıkları zorluklar ve farklı demografik gruplarla olan ilişkisi ve öğretmenlerin problemlerle başa çıkarken kullandıkları stratejileri saptamak amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma 301 birinci sınıf öğretmeniyle yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre, küçük yaşta okula başlayan öğrenciler, okula uyum zorluğu yaşamaktadırlar ve bu çocukların hastalık yakınmaları çok fazladır. Uyum programı kitaplarının geç gelmesinden dolayı materyal sorunu yaşanmıştır. Gelen kitaplar ise okul öncesi eğitim almamış ve küçük öğrenciler için yorucu, 72 ay ve okul öncesi eğitim almışlar içi ise sıkıcı olarak değerlendirilmiştir.

Cerit ve diğerleri (2014) tarafından, yeni eğitim sisteminin (4+4+4) uygulanmasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri yönetici ve öğretmen gözüyle değerlendirmek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, 2012-2013 eğitim öğretim yılında Bolu ili Merkez İlçede bulunan 38 ilkokulda, 10 okul müdürü, 16 müdür yardımcısı ve 100 öğretmenle yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre, öğretmen ve yöneticiler en önemli sorunun okula başlama yaşının düşürülmesi olduğunu belirtmişlerdir. Küçük yaşta okula başlayan öğrenciler okula uyumda güçlük çekmektedirler. 12 haftalık uyum programı genel olarak uzun bulunmuştur ayrıca okul öncesi eğitim alanlar ve 72 aydan büyükler için bıkkınlık verici olarak değerlendirilmiştir.

Aslan (2014) tarafından, 60 aylık çocukların okula başlamaları ve 60-72 aylık çocukların aynı sınıfta bulunmalarının ortaya çıkardığı sorunları belirlemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Bitlis ilindeki 1. ve 2. sınıf öğretmenlerinden 350 öğretmenle yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre; 72 aydan daha küçük okula başlayanlarda, okula uyum güçlüğü, öğretmen ve diğer öğrencilerle iletişim sıkıntısı, anne babadan ayrılamama, öz bakımda zorlanma, yazma ve kendini ifade becerisi konusunda zorlanma problemleri öğretmenler tarafından belirtilmiştir. 1. sınıf uyum programının ve kitaplarının çocuklara zor geldiği de öğretmenler tarafından belirtilmiştir.

Ensar ve Keskin (2014) tarafından, ilkokul birinci sınıfta okuyan öğrencilerin okula sosyal duygusal uyumlarında etkili olan değişkenleri belirlemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma İstanbul ilinin Sultangazi ilçesinde 10 resmî ilkokuldaki 609

ilkokul birinci sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; 60-66 aylık öğrencilerin sosyal duygusal uyum düzeyi 66-72 aylık öğrencilerden daha düşük tespit edilmiştir.

Özarslan (2014) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde birinci sınıfta öğrenim görmekte olan farklı yaşlardaki öğrencilerin okul olgunluk düzeyleri ve bu öğrencileri okutmakta olan birinci sınıf öğretmenlerinin yaşadığı okula uyum ve sınıf yönetimi sorunlarının neler olduğu araştırılmıştır. Araştırma, 2012- 2013 eğitim öğretim yılında Tekirdağ ili merkez ilçesinde 64 birinci sınıf öğrencisi ve 133 öğretmen ile yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, 72 aydan küçük öğrencilerin okula uyum güçlüğü yaşadıkları, aileden kopamadıkları, okul-sınıf kurallarına uymakta zorlandıkları tespit edilmiştir.

Kerimoğlu (2014) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde farklı yaştaki çocukların oluşturduğu ilkokul 1. sınıflarda ortaya çıkan problemler araştırılmıştır. Araştırma, Ankara ili merkez ve köy ilkokullarındaki 50 ilkokul birinci sınıf öğretmeniyle 2012-2013 eğitim öğretim yılında yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, öğretim yılı boyunca gerek 5 yaşındaki öğrenciler gerek 6 yaşındaki öğrenciler açısından uygulamanın pek çok sorunu beraberinde getirdiği görülmektedir. 5 yaşındaki öğrenciler açısından bakıldığında, bu öğrencilerin öğretim yılı başından itibaren okula gelmek istememe, derslerde sıkılma, ders sırasında ders dışı etkinliklere yönelme, sınıf düzenini bozacak davranışlarda bulunma eğiliminde oldukları görülmüştür. İlkokul öğrencisinin yetişkin desteğinden bağımsız olarak yerine getirmesi gereken tuvalete gitme, yemek yeme, oyunlara katılma, okul kurallarına uygun hareket etme gibi davranışlar da 5 yaşındaki öğrenciler için sorun olmuş, yerine getirmekte zorlandıkları veya sıkıldıkları konularda içinde buldukları durumlardan kurtulmak için ağlama, tuvalete gitmek isteme, karın ağrısı, mide bulantısı vb. şikâyetler öne sürmüşlerdir. Öğrencilerin düşük özgüvenleri, psiko-motor gelişim düzeylerinin yetersizliği, uzun süreli etkinliklere odaklanamamaları gibi sorunlar derse katılımlarını azaltmış buna bağlı olarak da akademik başarıları 6 yaşındaki öğrencilere göre düşük olmuştur.

Gündoğan, Çöğenli ve Uçansoy (2014) tarafından, sınıf öğretmenlerinin uyum ve hazırlık çalışmalarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, on sınıf öğretmeniyle, 2012-2013 eğitim öğretim yılının ilk döneminde

yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlere göre, 60 aylık çocuklarda bebeksi davranışlar, yönergeleri takip etmeme, diğer çocuklara ayak uyduramama problemleri yaşanmaktadır. Dolayısıyla 60 aylık çocukların okula başlamaya hazır olmadıkları görüşü öne çıkmıştır.

Uzun ve Alat (2014) tarafından, ilkokul birinci sınıf öğretmenlerinin 4+4+4 eğitim sistemiyle birinci sınıf öğrencilerinin hazır-bulunmuşlukları hakkındaki görüşleri araştırılmıştır. Araştırma Samsun'da görev yapan 20 ilkokul birinci sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre, Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sosyal, duygusal ve akademik alanlarda hazırbulunmuşluklarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Durmuşçelebi ve Bilgili (2014) tarafından, Türkiye'de 2012-2013 öğretim yılında uygulamaya konan yeni eğitim sisteminin ve karşılaşılan sorunların neler olduğunu öğretmen ve yönetici görüşleri doğrultusunda ele almak ve dünyadaki uygulamalarla karşılaştırarak sorunlara çözüm önerileri geliştirmek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma Türkiye'nin 14 ilinden seçilen 458 öğretmen ve yöneticilerle yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre öğretmenler, fiziki yetersizliklerden dolayı uyum programı etkinliklerinin uygulanmasının mümkün olmadığını belirtmişlerdir. Uyum programı etkinliklerinin yaşı büyük öğrencileri sıktığını, ilk defa bu etkinliklerle karşılaşarlarda da başarısızlık duygusu yarattığını belirtmişlerdir.

Ünver, Dikbayır ve Yurdakul (2015) tarafından, kesintili zorunlu eğitim ilkokul birinci sınıf uygulamaları araştırılmıştır. Araştırma, İzmir ili on iki merkez ilçesindeki toplam 50 ilkokulun birinci sınıf öğretmenleri, öğrencileri ve aileleri ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, 72 ay ve sonrasında okula başlayanların daha başarılı oldukları ve okula daha kolay uyum sağladıkları tespit edilmiştir.

Kol (2015) tarafından, ebeveynlerin okul öncesi eğitime yönelik algılarının belirlenmesi amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, Sakarya'da 2012-2013 eğitim öğretim yılında çocukları anaokulu ya da anasınıfına devam eden 43 ebeveyn ile yürütülmüştür. Araştırma sonucuna göre ebeveynler, okul öncesi eğitim alan çocukların akademik başarılarının, sosyal uyumlarının, arkadaş ilişkilerinin, öz güvenlerinin daha iyi olduğunu belirtmişlerdir.

Altıntaş (2015) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde, ilkokul birinci sınıf öğretmenlerinin uyum ve hazırlık çalışmaları hakkındaki görüşleri ile okula uyum ile ilgili yaşadıkları sorunlar araştırılmıştır. Araştırma Rize il merkezinde 2013- 2014 eğitim öğretim yılında görev yapan on altı birinci sınıf öğretmeniyle yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, küçük öğrencilerin parmak kaslarının gelişmediği ve etkinlikleri yaparken zorlandıkları ifade edilmiştir. Sosyal ve duygusal gelişim açısından bakıldığında yaşı küçük olan öğrencilerin okula uyum açısından sıkıntılar yaşadığı anlaşılmaktadır. Yaşı küçük olan öğrenciler etkinliklerde diğer öğrenciler kadar başarılı olamadıkları için kendilerine olan güveni kaybettiklerini ve okula gelmek istemediklerini ifade etmişlerdir. Bilişsel gelişim açısından yaşı küçük olan öğrencilerin harfler ve sayılar hakkında ön bilgileri yetersiz oldukları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin yönergeleri anlamakta zorluk çektikleri ifade edilmiştir. 66 aydan küçük olan öğrencilerin öz bakım becerilerini yerine getirmekte zorlandıkları, yaşı büyük olan öğrencilerin bu etkinlikleri daha önce (anasınıfı, kreş vb.) yaptıkları için bu etkinlikleri çok kısa sürede bitirdikleri belirtilmiştir. Bundan dolayı yaşı büyük öğrencilerin dersin diğer kısmında canlarının sıkıldığı ve sınıf düzenini bozdukları anlaşılmaktadır. Ancak okul öncesi eğitimi almış öğrencilerin etkinlikleri yaparken sıkıldıkları, okul öncesi eğitimi almamış öğrencilerin ise bir yılda almaları gereken eğitimi 12 hafta gibi bir sürede almalarından dolayı oldukça zorlandıkları görülmüştür. Öğretmenler belirtilen süreye uymamışlardır. Kitaplardaki etkinliklerin okuma ve yazmaya hazırlamada yetersiz olduğunu öğretmenlerin öğrencileri hazırlamak için ek kaynak ve fotokopilerle eksikleri gidermeye çalıştıkları anlaşılmıştır. Velilerin okuma ve yazma eğitimine geç geçilmesinden dolayı çocuklarının okuyamayacakları konusunda endişeye kapıldığı bundan dolayı öğretmenler üzerinde çok daha fazla baskı oluşturdukları ve diğer okullar hatta iller arası bile kıyaslamalar yaptıkları anlaşılmaktadır.

Calp ve Calp (2015) tarafından 4+4+4 eğitim sistemi hakkında branş ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, Ağrı ili merkez ilçe ve köylerinde görev yapan 334 sınıf ve branş öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenler, küçük yaşta okula almanın okula uyum güçlüğü yarattığını belirtmişlerdir.

Sağlam ve Besen (2015) tarafından, 60-66 aylık çocukların ilkokula başlamasıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin görüşlerini tespit etmek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, 2012-2013 eğitim öğretim yılında Batman İlinde 3 ilkokulda görev yapan 20 sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda öğretmenler, küçük yaşta okula başlayan (60-66 ay) çocuklarda daha fazla okul korkusu, okula gelmek istememe, öğretmenden çekinme, arkadaşlarıyla iletişime geçememe, okula alışamama, okula uyum sağlayamama problemleri yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Demir ve Ersöz (2016) tarafından, 4+4+4 eğitim yasaı değişikliği kapsamında ilkokuma ve yazma eğitiminde, birinci sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunların neler olduğunun tespit edilmesi amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma, 2013-2014 öğretim yılında 29 öğretmenle yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, algı ve uyumsuzluk, bedensel gelişim yetersizliği, çabuk sıkılma, kurallara uyma zorluğu, okuma hızında yavaşlık, öz-bakım becerilerinde yetersizliği ve sınıfın birbirlerine yakın yaş gruplarından oluşmamasından kaynaklanan sorunlar olarak belirtilmiştir. 5-5,5 yaşının hem çocukların fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimlerine uygun olmaması hem de bu durumun uyum süresini uzatması, ders kitaplarının sistemle örtüşmemesi programdan kaynaklı sorunlar olarak belirtilmiştir. Okul ile ilgili sorunlar; eğitici araç ve materyal, yeterli oyun alanının olmayışı, sıraların, yazı tahtasının ve lavaboların çocukların boylarına uygun olmayışı (aynı binada ilkokul ve ortaokul olması), sınıf mevcutlarının fazlalığı, dersliklerin öğrenci mevcuduna yeterli gelmemesi, okuldan kaynaklanan sorunlar olarak belirtilmiştir. Eski ve yeni sistem karmaşası, yeni sistemde eski alışkanlıkları sürdürme, zümrelerde görüş ve hedef birliği sağlayamama, sınıfların oluşumunda düzey farklılıklarının ortaya çıkması, öğretmenin okuma-yazmaya geçmede aceleci davranması, bizzat öğretmenin bitişik eğik yazı yazamaması öğretmenden kaynaklanan sorunlar olarak belirtilmiştir. Aynı zamanda 12 haftalık uyum programını bazı öğretmenler uygularken bazıları uygulamamış bazıları da daha az uygulamıştır. Bu anlamda denetimsel bir sorundan da bahsedilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmaya ilişkin araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analize ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1 Araştırmanın Deseni

Çocukların ilkokula başladıklarında yaşadıkları uyum ile ilgili öğretmen görüşlerinin inceleme konusu yapıldığı bu çalışmada, çalışma grubunun belirlenmesi, veri toplama aracı, uygulama süreci ve verilerin analizi boyutlarında nitel metodoloji esas alınmıştır. Nitel araştırmalarda veriler, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi yöntemler kullanılarak toplanmaktadır. Alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Creswell'e (2017) göre, nitel araştırmanın doğasında, insanların olaylar hakkında nasıl düşündükleri, olayları nasıl anlattıkları ve dünyayı nasıl gördükleri yer alır. Nitel araştırmada veri toplamak için gerçek ortama gitmek, sürecin nasıl geliştiğine bakmak, az sayıda insana ya da küçük kümelere odaklanmak, olgu ve uygulamalara ilişkin farklı görüşleri karşılaştırmak nitel araştırmanın özellikleri olarak sıralanabilir. Bu araştırmada ele alınan durum ise ilkokul birinci sınıfa başlayan öğrencilere uygulanan okula uyum haftasına ilişkin öğretmenlerin görüş, duygu ve düşüncelerini ortaya çıkartmaktır. Bu doğrultuda araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni esas alınmıştır. Durum çalışması, araştırılacak durumun sınırlı bir biçimde derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesini esas almaktadır (Merriam, 2013). Mevcut araştırmada analiz birimini öğretmenler oluşturmuş ve çocukların ilkokula başladıklarında yaşadıkları uyum süreci incelenmiştir.

3.2 Çalışma Grubu

Bu araştırma, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında ve Sinop il merkezinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcı grubunu belirlemek için ilk olarak 2015-2016 eğitim- öğretim yılında Sinop il merkezinde bulunan ilkokullar belirlenmiştir. Daha sonra merkeze bağlı ilkokulların birinci sınıflarını okutan sınıf öğretmenleri tespit edilmiştir. Tespit edilen sınıf öğretmenleriyle araştırmanın uygulama öncesinde

ön görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlere araştırmanın amacı, kapsamı gibi bilgiler verilmiş ve çalışma süreci detaylı biçimde açıklanmıştır. Ön görüşmeler sonrası gönüllülük esasına göre araştırmaya katılmak isteyen, 5 farklı ilkokulda görev yapan ve 1. sınıfta öğretmenlik yapan toplamda 9 öğretmen ile araştırma süreci yürütülmüştür. Çalışma grubu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemine göre araştırmacının zaman, daha önceden bilinen okul olması, ön görüşmelerin yapılması nedenleri de dikkate alınarak belirlenmiştir. Çalışma grubunun 1. sınıf öğretmenlerinden oluşmasının nedeni ise, çocukların uyumla ilgili durumlarının ilkokul 1. sınıfla birlikte meydana geldiğinin düşünülmesindedir.

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin detaylı bilgi Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Adı- Soyadı	Cinsiyeti	Mesleki kıdemi	Mezun olduğu okul
Öğretmen- 1	Erkek	20	Su Ürünleri Fakültesi
Öğretmen- 2	Kadın	19	Fen Edebiyat Fakültesi (Arkeoloji Bölümü)
Öğretmen- 3	Erkek	22	Eğitim Fakültesi
Öğretmen- 4	Kadın	30	Eğitim Yüksek Okulu
Öğretmen- 5	Erkek	28	Eğitim Yüksek Okulu
Öğretmen- 6	Erkek	23	Eğitim Fakültesi
Öğretmen- 7	Kadın	30	Eğitim Yüksek Okulu
Öğretmen- 8	Kadın	8	Eğitim Fakültesi
Öğretmen- 9	Erkek	26	Eğitim Yüksek Okulu

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 5’i erkek, 4’ü kadındır. Öğretmenlerin tamamına yakınının (n=7) kıdem yılı, 20 yıl ve üzerinde bir öğretmenin

19, bir öğretmenin de 8 yıldır. Ancak bu durum öğretmenlerin seçiminde bir kriter olarak belirlenmemiştir. Öğretmenlerin mezun oldukları birimlere bakıldığında üç öğretmen eğitim yüksekokulu, iki öğretmenin eğitim fakültesi, bir öğretmenin su ürünleri fakültesi ve bir öğretmenin ise fen edebiyat fakültesi mezunu olduğu görülmektedir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu kullanılmıştır. Form, 2 alan uzmanından görüş alındıktan sonra nihai halini almıştır. Formda 13 adet soru bulunmaktadır (Ek-1). Araştırmada elde edilen veriler araştırmaya katılan her bir öğretmen ile ayrı zamanlarda ve yapılan görüşme yöntemine uygun planlanan görüşmelerle elde edilmiştir. Görüşme, gözlemleyemediğimiz davranışlar, duygular veya insanların bazı olay ve durumları nasıl ifade etiklerinin belirlenmesinde tercih edilmektedir. Görüşme yapılandırılışlarına göre üçe ayrılmaktadır:

- Tam yapılandırılmış görüşme: Sorular ve sorulacak sırası daha önceden bellidir.
- Yarı yapılandırılmış görüşme: Görüşmede sorulacak sorular esnek, soru ayrıntıları önceden belirlenmemiştir.
- Yapılandırılmamış görüşme: Açık uçlu sorular biçiminde esnek ve açıklayıcı görüşme türüdür. Daha çok sohbet tarzındadır (Merriam, 2013).

Mevcut araştırmada öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşme tekniği benimsenmiştir. Sorular araştırmacı tarafından önceden hazırlanmış ve görüşme esnasında bazı sorulara açıklık getirmek amacıyla sondalardan faydalanılmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular öğretmenlerin verdikleri cevapların ardından farklı sorular yöneltmeye de imkân tanıdığından bu teknik tercih edilmiştir.

Veri toplama sürecinde araştırmaya katılım göstermek isteyen öğretmenlerle görüşme öncesinde yeniden görüşülmüş ve öğretmenlerle ortak yer ve zaman belirlenmiştir. Yüz yüze gerçekleşen görüşmeler 36.00-60.18 dakika arasında sürmüştür ve görüşme verileri öğretmenlerin izni dâhilinde ses kaydına alınmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelere ilişkin detaylı bilgi Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2: Öğretmen Görüşme Yer ve Zaman Bilgileri

Adı- Soyadı	Görüşme Yeri	Süre / Dakika	Tarih
Öğretmen- 1	Derslik	60.06	20 Ocak 2016
Öğretmen- 2	Kafe	60.18	18 Ocak 2016
Öğretmen- 3	Öğretmen Odası	54.00	21 Ocak 2016
Öğretmen- 4	Öğretmen Odası	55.00	21 Ocak 2016
Öğretmen- 5	Öğretmen Odası	36.00	22 Ocak 2016
Öğretmen- 6	Ev	49.00	23 Ocak 2016
Öğretmen- 7	Öğretmen Odası	54.29	22 Ocak 2016
Öğretmen- 8	Öğretmen Odası	44.32	20 Ocak 2016
Öğretmen- 9	Çay Bahçesi	55.00	20 Ocak 2016

Tablo 2’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenleri ile belirlenen yer ve zamanda görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler için özellikle öğretmenlerin derslerinin aksamaması dikkate alınmış ve öğretmenlerle okul saatleri dışında görüşme yapılmasına özen gösterilmiştir.

Araştırma grubunun heterojen (mezun oldukları okul) olması ve gönüllü katılımları, her bir görüşmeye ayrılan sürenin yeterli olması, görüşmelerin ses kaydı alınarak çözümlenmesi araştırmanın güvenilirliğini; soruların oluşturulmasında uzman görüşünün alınması, soruların anlaşılabilirliğini sağlamak için bir öğretmen ile örnek görüşme yapılması, soruların araştırmanın problemine uygunluğu ve sorular arasındaki tutarlılık, araştırmanın geçerliliğini olumlu yönde etkilemiştir.

3.4 Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler, içerik analizine tabii tutulmuştur. İçerik analizi bir veya birden çok metinde yer alan sözcüklerin, kavramların, temaların, deyimlerin, karakterlerin veya cümlelerin ortak bir biçimde kodlarla sayısallaştırılarak ifade

edilmesi yöntemidir (Kızıltepe, 2015). İlk olarak araştırmacı tarafından her bir öğretmen görüşünün alındığı forma numara verilmiştir (Örneğin Ö1, Ö2 gibi). Sonrasında Maxquda 12 programı kullanılarak öğretmen ifadeleri programa aktarılmış ve ortak kelime ya da cümleler kodlanarak belirli tema ve kodlar şeklinde gruplandırılmıştır (Bogdan ve Biklen, 2007; Gay, Mills ve Airasian, 2006). Araştırmacının oluşturduğu tema ve kodlar bir alan uzmanının görüşüne sunulmuş ve araştırmacı ile ayrı düşünülen yerler tespit edilmiştir. Araştırmacı ve uzmanın fikir birliğine varmasına dikkat edilmiş ve bu şekilde tema ve kod nihai halini almıştır. Örnek tema, kod ve öğretmen ifadesi şu şekildedir:

Tema: Okula uyum göstergeleri

Kod: Kurallara uyma

Öğretmen ifadesi: “ ... hep birlikte zil çalacak dışarıya çıkacaklar. Hep birlikte mi cevap verecekler teker teker mi işte bunlara uyum sağlaması. Nasıl olacak yine çocuk onları gözlemleyip öğrenecek.” (Ö2)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde ilkokul birinci sınıfları okutan sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular, araştırma sorularına uygun sınıflandırılarak verilmiştir.

4.1 Okula Uyum Göstergeleri İlgili Öğretmen Görüşlerini İçeren Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin okula uyum göstergeleri ile ilgili görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur:

Tablo 3: Öğretmenlere Göre Uyum Göstergeleri

Kategoriler	Öğretmen	f
Kurallara uyma	Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8	6
Diğer öğrencilerle ilişki kurma/ Geçinme	Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö9	5
Anneden ayrılabilme	Ö3, Ö4	2

Tablo 3'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin okula uyumu tanımlarken; kurallara uyma, diğer öğrencilerle ilişki kurma/geçinme ve anneden ayrılma kategorilerinde birleştikleri tespit edilmiştir. Bununla ilgili olarak öğretmen görüşleri kategorileriyle beraber aşağıya listelenmiştir.

Öğretmenlerin büyük bir kısmı (Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8) çocuğun okula uyumunu, kurallara uyması olarak tanımlamıştır. Öğretmenler tarafından bahsedilen kurallar; çocuğun gelip sırada oturması, 40 dakika boyunca derste kalması, zil çalınca sınıfa girmesi, öğretmen derse gelene kadar çantasını yerine koyup defterini kalemini çıkarıp sessizce beklemesi, hep birlikte değil teker teker konuşulacağını bilmesi ve buna uygun davranması, aynı saatte yatıp aynı saatte kalkması, aynı saatte okula gelmesi, izin isteyip dışarıya çıkması, sürekli oyun oynatılmayacağını bilmesi olarak belirtilmiştir. Örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö2: “... Hep birlikte zil çalacak dışarıya çıkacaklar. Hep birlikte mi cevap verecekler teker teker mi işte bunlara uyum sağlaması. Nasıl olacak yine çocuk onları gözlemleyip öğrenecek.”

Ö2: “Uyumda da en önemli nokta çocuğun gelip sırada oturması 40 dakika boyunca o sırada oturması ona uyum sağlamak. Uyum denilince önce fiziki değişikliği uyum sağlaması geliyor aklıma. Okula gelip zil çalınca sınıfa girip sırasını bilecek sırasını oturup öğretmenle bekleyene kadar sessizce ya da çantasını yerine koyup defterine çıkaracak kalemını çıkaracak hazır bir şekilde bekleyecek. Uyum bu.”

Ö5: “Uyumlu olması bizim okul olarak öğretmen olarak beklentilerimiz klasiktir bu zaten. Çocuğun davranışlarıyla sınıf içi kuralları uygulaması, davranışları arkadaşlarıyla geçimi, ilişkileri.”

Ö6: “Yani sınıftaki kurallara uymalı.”

Ö8: “Her gün kalkıp okula gelecek aynı saatte yemek yiyecek aynı saate okuldan çıkacak ona uyumdur. Ne bileyim sınıf içinde anasınıfından çok daha farklı. Oturup kalkması, izin isteyip dışarıya çıkması, sürekli oyun oynayamayacağını öğrenmesi onu anlaması. Birinci sınıf tamamen öyle harfleri öğrenecek, sesleri öğrenecek. Uyum haftasında tabi ki bunlara başlanmıyor daha çok alışsın diye. Mesela 40 dakika boyunca ders işleyip teneffüse çıkıp gelmesi. Çünkü anasınıfında teneffüs yok. Çocuk bunun farkında değil. Teneffüse çıkıp gelecek bunlara alışması.”

Sınıf ortamında çocuk yalnız değildir. Sınıfta uyum sağlanması gereken akranlar da vardır. Bu konuda görüş bildiren öğretmenler (Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö9) tarafından, çocuğun diğer çocuklarla beraber, onlarla kavga etmeden aynı mekânı paylaşabilmesi, grup içinde kendini ifade edebilmesi, malzemelerini paylaşabilmesi, diğerleriyle beraber hareket edebilmesi okula uyumunun göstergesi olarak ifade edilmiştir. Örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö5: “Çocuğun ... davranışları arkadaşlarıyla geçimi, ilişkileri.”

Ö6: “Sosyal bir durum var sınıfta işte arkadaşlarıyla aynı dili konuşmalı. aynı dil derken davranışsal olarak da birlikte aynı davranışları sergileyebilmeleri .”

Ö1: “Çocuğun yeni ortamda yabancılik çekmemesi, bence arkadaşlarına ve okula adapte olabilmesi.”

Ö2: “Sonrası arkadaşları ile ilişkisi arkadaşlarıyla paylaşımı onu vermesi gerekiyor mu gerekmiyor mu kalemini defterini silgisini. Mesela bazıları vermek istemiyor nereye kadar verecek nereye kadar vermeyecek bunları uyum sağlaması uyum aşamasında çocuğun bunlarla ilgili de netleşmesi gerekiyor buna uyum sağlaması gerekiyor arkadaşlarına toplu olarak sadece sıra arkadaşına değil hep birlikte oturacaklar hep birlikte kalkacaklar...”

Öğretmenlere göre, okula başlarken çocuklar için en büyük sıkıntı, anneden ayrılmadır. Bu konuda görüş bildiren öğretmenler (Ö3, Ö4) çocuğun anneden kolayca ayrılıp ayrılamamasına göre okula uyum sağlayıp sağlayamadığına karar vermektedirler Bu konuda görüş bildiren öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

Ö3: “Özellikle aileden bir kere ayrılıp okul ortamında rahatlıkla durabiliyor mu o önemli en büyük sıkıntı. Çocuk ilk defa okula geldiği için işte anneden özellikle annelerden kopma da sıkıntı yaşayabiliyor. Mesela çocuk okula geldiğinde rahatlıkla ağlamadan sızlamadan kalıyor mu ilk önceliğim o.”

Ö4: “İlk geldiği gün kendi kendine oturması sırada bazı çocuklar mesela annesi olmadan oturmuyorlar birisinin annesi geliyor diğeri de İlla benim de annem gelsin diyor o yüzden yani bunu en kısa sürede ne zaman yaparsak mesela ilk birinci saat biz aileleri içeri aldık 10 dakika sonra ben velilerimi dışarıya çıkardım.”

4.2 Uyumsuz Öğrencilerin Sınıf Ortamına Etkilerine Yönelik Öğretmen Görüşlerini içeren Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin uyumsuz öğrencilerin sınıf ortamına etkilerine yönelik görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmuştur:

Tablo 4: Uyumsuz Öğrencilerin Sınıf Ortamına Etkileri

Kategoriler	Öğretmen	f
Ders akışını bozmakta/ eğitim öğretimi aksatmakta	Ö1, Ö5	2
Diğer öğrencilere olumsuz örnek olmakta	Ö2, Ö7	2
Sınıf düzenini bozmakta	Ö2	1
Öğretmen açısından yorucu	Ö1	1

Tablo 4’de görüldüğü gibi sınıfta, okula uyumda güçlük çeken çocukların olması öğretmen ve sınıftaki diğer öğrenciler açısından bir takım olumsuz durumlara neden olmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler, uyumsuz çocukların kendilerini yorduklarını, eğitim öğretimi aksattıklarını, sınıf düzenini bozduklarını ve diğer çocuklara (özellikle sınıfa ebeveyniyle gelen çocukların) olumsuz örnek olduklarını belirtmişlerdir. Bununla ilgili örnek öğretmen görüşleri kategorileriyle beraber aşağıda verilmiştir.

Öğretmenlerden bazıları, bu çocukların kendileri açısından çok yorucu olduklarını söylemişlerdir.

Ö1: “...öğretmeni yoruyor çok yoruyor.”

Uyumsuz çocukların sınıfta kurallara uymadıklarını bundan dolayı sürekli kuralları hatırlatmak gerektiğini, bunun da dersin akışını bozduğunu söylemişlerdir. Bu durum da eğitim öğretimi aksattığını ifade eden öğretmen görüşlerinden birkaçı şu şekildedir:

Ö1: “Birinci sınıflara kurallara uymak istemiyorlar bu da çok aksamaya neden oluyor. Çocuğa sürekli hatırlatıyoruz sürekli sürekli hatırlat 24 kişinin içinde iki tane bunu uygulamayan öğrenci olursa diğerleri de çok fazla etkileniyor belirli tarihler arasında çocuklara öğretmeniz gerekenler var bu iki kişi sizin vaktimizin çoğunu çalıyor.”

Ö5: “Bu sefer olumsuz davranışlar da öğretimi etkiliyor.”

Öğretmenler, uyumsuz çocukların gürültü yaparak, garip sesler çıkararak, itişip kakışarak sınıf düzeni bozduğunu belirtmişlerdir. Bununla ilgili Ö2'nin görüşü şu şekildedir:

Ö2: "...oyun oynarken bunları zapt etmek... Bu çocuklar farklılar bu çocuklarla sınıfta toplandığı zaman oyun oynamak bile kabus oluyor. Gürültü yapıyorlar kafalarına göre şey yapıyorlar garip sesler çıkarıyorlar ortamı karıştırıyorlar."

Öğretmenlere göre uyumsuz çocuklar diğer çocuklara olumsuz örnek olmaktadır. Çünkü uyumsuz çocukların yaptığı davranışları diğer çocuklar da taklit etmeye kalkışmaktadır. Özellikler sınıfa ebeveyniyle gelen çocuklar, diğer çocuklarda da böyle bir talep doğurmaktadır. Örnek öğretmen görüşlerinden birkaçı şu şekildedir:

Ö2: "Bir kaç tane uyumsuz öğrenci varsa o diğerlerini de etkiliyor çok etkiliyor."

Ö7: "Annesini babasını yanında getiren bir çocuğu gören sınıftaki diğer çocuklar da bu sefer bizim annemiz babamız da gelsin diyorlar."

4.3 Uyum Haftası

4.3.1 Öğretmenlerin Uyum Haftası Konusunda (2006-2007 Eğitim Öğretim Yılından Sonra) Bilgilendirilme Durumlarına İlişkin Görüşlerinden elde edilen Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı uyum haftası konusunda bir bilgilendirme toplantısına katılmadıklarını, belirtmiştir. Öğretmenlerin uyum haftası ve yapılacak çalışmalar konusundaki bilgileri, eğitim öğretim yılı başında okullara gönderilen uyum haftası uygulama yazısından ibarettir. Bu konuyla ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö8: "Ana kaynağının ne olduğuna dair net bir bilgim yok. Sadece uyum haftası yapılacağı bilgim var."

Ö7: "Zaten hiç ayrıntılı açıklama bilgilendirme olmuyor. İçine giriyoruz uygulamanın bilmeden."

Ö3: “Bilgi derken uyum haftası ile ilgili çalışma programı takvim gibi bir şey geliyor söyleniyor ona göre biz yapıyoruz. Seminer türü bir şey de herhangi bir bilgilendirme yapılmadı hatırladığım kadarıyla.”

Uyum haftasının yapılma gerekçesi öğretmen görüşlerine göre; okulu tanıma, okula alışma, sınıfta uyulması gereken kuralların neler olduğunu söyleme / öğrencileri okul kurallarından haberdar etme olarak sıralanmıştır. Bu konuyla ilgili öğretmen görüşlerinden birkaçı şu şekildedir:

Ö2: “Sanki fiziksel ortama alıştırma gibi geliyor. Bize bir eğitim vermediler şöyle bir sürecimiz var bunu da şöyle yerine getirmeniz gerekiyor lazım gibi bir şey vermediler.”

Ö5: “Okul havasına alışması anlamında atmosfere alışması anlamında. Bölümleri tanıyor, kuralları veriyoruz. Yere çöp atma, aman ellerinizi yıkayın, tuvaletlere girdikten sonra kirli bırakmayın işte arkadaşın düşerse kaldır yardım et, birbirinize kötü laflar söylemeyin gibi birtakım şeyleri veriyoruz yoksa hemen çok iyi bir şekilde eğitime hazırlansın anlamında değil.”

Ö8: “Çocuklar Okulu tanışınlar. O süreci bir hafta önce gelip okulu tanışınlar öğrensinler. Okula alışma gibi bir süreç.”

4.3.2 Uyum Haftasında Öğretmenlerin Yaptığı Çalışmalar İle İlgili Bulgular

Okulu, bölümlerini gezme ve tanıma etkinliğini öğretmenlerin tamamı yapmıştır. Bu konuyla ilgili öğretmen görüşlerinden birkaçı şu şekildedir:

Ö1: “Okula ilk defa geliyorlarmış gibi neyin nerede olduğunu öğrendiler. Tabii ki onları anlattık ama biliyorlardı zaten.”

Ö2: “Çocuklara Okulu tanıttım, tuvaletlere götürdüm. Merdivenli eski bir bina. Onun için çok indirdim çıkarttım merdivenden. Aynı yere iki ayrı merdivenden ulaşılabilir ona uyum sağlasınlar düşmesinler etmesinler diye.”

Ö8: “En azından kullanacakları alanlar nereler bunları biz o süreçte öğrettik. Öğretmenleri, sınıfları. Yerlerini, Okulun kullanım alanlarını gördüler en azından gördüler bu süreçte. Yaptığımız çalışmalar bunlardı.”

Okulun açıldığı ilk günün kalabalığından kendi sınıfındaki öğrencilerin ürkmelerini istemediğini söyleyen bir öğretmen (Ö3), bayramdan önceki hafta velileri ve öğrencileri okula davet etmiştir. Öğretmen, sınıfındaki öğrencilerle ilk karşılaşmasının kalabalık ortamda olmasını tercih etmediğini, önceden tanışıldığında çocukların öğretmen ve okul korkusunun azalacağını belirtmiştir. Bununla ilgili olarak Ö3’ün ifadesi şöyledir:

Ö3: “Ben bu sene okul açılmadan önce velileri okula çağırdım. Yarın da dedim çocukları getirebilerseniz bana bir iki saat burada onlarla tanışacağım. Kendi kendime bir saatlik iki saatlik bir uyum planladım. Bunu yapmamdaki gerekçe okulun ilk açıldığı gün kalabalık bir ortamda çocuklarla tören alanında karşılaşmak uygun bir çalışma ortamı olmayacağını düşündüğüm için bunu yaptım. Biraz daha kendini sevdireyim şey yapayım karmaşaya girmeden bir hazırlık olsun diye düşündüm. Kalabalıkta daha bir korku yaşar çocuk korkak gözlerle (eee) kalabalıkta daha bir ürkerler.”

Bir öğretmen de (Ö4) sınıfındaki velileri tek tek telefonla aramış bayram öncesi toplantıya davet etmiştir. Bunu yapmadaki amacının velilerin kendisini tanımasını sağlamak ve velileri yapacağı /yapacakları çalışmalar konusunda bilgilendirmek olduğunu belirtmiştir. Bununla ilgili olarak Ö4’ün ifadesi şöyledir:

Ö4: “Okul açılmamıştı okul tatil olduğu halde tüm velilerimizi telefonla aradım okula çağırdım tanışmak için. Nasıl çalışacağız diye bilgi vermek için, veliler beni tanısnlar ben de onları tanıyıp tanışalım diye toplantıya çağırdım onları. Önceden tanıştım.”

İki öğretmen (Ö3 ve Ö4), anasınıfındaki öğretmenlerden sınıfına kayıt olan çocuklarla ilgili bilgi alarak uyumlarını kolaylaştırmaya çalışmıştır. Bununla ilgili olarak Ö4’ün ifadesi şöyledir:

Ö4: “Çocuğun özel durumunu bilmek bizim için de iyi oluyor çocuğa nasıl davranmamız gerektiğini. Çok özel durumu annesi olmayan babası olmayan çocuklar var. Tabi bu çocuklarla konuşurken itinalı olmak lazım özel durumu bilerek davranmak lazım. O konuda anasınıfı öğretmenlerinden mutlaka ön bilgi aldık.”

Rehberlik servisi olan okullarda görev yapan öğretmenlerin (Ö1 ve Ö6) okullarında ilgili birim velilere yönelik toplantı yapmıştır. Bu konuyla ilgili Ö1 ve Ö2'nin görüşleri şu şekildedir:

Ö1: “Rehberlik servisi seminerler verdi. Velilerle toplantı yaptı onlara gerekli bilgilendirmeleri yaptı.”

Ö6: “Sık sık toplantılar yaptım. İlk hafta rehber öğretmen çağırdım. Rehber öğretmenden şey istedim yani ben anlatırım ama bir rehberlikçi gözüyle anlatım farklıdır dedim. Rehberlikçiye işte birinci sınıf seviyesinde olan çocuklara velilerin nasıl davranması gerektiği, okula uyum konusunda nasıl davranması gerektiği, çocuklarıyla nasıl ilişki kurması gerektiği, okul öğrenci veli işbirliği nasıl olması gerektiği konusunda bilgi aktarımı yaparsanız dedim. Çok faydası oldu.”

Rehberlik servisi olmayan okullardaki öğretmenlerden bazıları da (Ö2, Ö5, Ö8, Ö9) veli toplantısı yapmıştır. Ancak bu toplantılar daha çok genel konulara yöneliktir. İlkokula başlamadan kaynaklı çocuk ve velinin kaygısını giderme çabasından uzak görünmektedir. Bununla ilgili olarak örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö2: “İlk hafta yaptık toplantı yaptım. Ne yapmamız gerektiğinin nasıl ders çalışmak gerektiğini nasıl yardımcı olacağımızı. Bu gidiş gelişlerde dikkat edilmesi gereken şeyleri. Benimle aynı tutum sergilemeleri gerektiğini. Gerçi bunlar okuma yazmaya yönelik öneriler daha çok. Çocukların bilgisayarla ilişkileri telefonla ilişkilere yatma saatleri kendilerinin misafir kabul etme misafirlğe gitme ilişkileri hep konuştum.”

Ö8: “Aileler ilk hafta iki gün boyunca okuldaydılar. Sonra sabah bırakıp öğleden sonra almaya geldiler. Okulun açıldığı ilk gün velilerimizle görüştük konuştuk. Ama bir eğitim vb. bir çalışmamamız olmadı.”

Bir öğretmen (Ö8) sınıfını süslediğini şu şekilde ifade etmiştir:

Ö8: “Sınıfımı süsledim. Çocukların hoşuna gitti. Anasınıfından renkli bir sınıftan geldikleri için hoşlarına gitti.”

Uyum haftası olarak planlanması istenilen ilk hafta da ilk birkaç günden sonra sınıflarda ilk okuma yazma çalışmalarına başlanıldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıfların çocukların tamamına yakını okul öncesi eğitim almıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan çalışmalar göz önüne alındığında hem çocukların tavsiye edilen bu çalışmaları yapmaya doyduğu hem de okuma yazmaya hazır hale geldikleri göz önüne alındığında okuma yazma çalışmalarına başlamanın zor olmayacağı ve kaçınılmaz olduğu anlaşılabilir bir durumdur. Örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö2: “Biz çizgi çalışmalarına geçtik.”

Ö3: “Zaten bir önceki dönemde yaptığımız çalışmada uyum şeyinden iki günlük bir oyundan sonra zaten hazırlık çalışmalarına başladık yani okumaya hazırlık çalışmalarına o açıdan da değerlendirdik. Bir hafta olması şart değil yani.”

Ö4: “Yani çizgi çalışmasını öne almış oluyoruz uyumun birazını da dersler için kullanıyoruz. Yani çocuğun daha güzel yazı yazmasını sağlamak için.”

Ö5: “Çocuklar tabi birden anasınıfından geldikleri için birden pat diye git kesip de derse geçme olayı. Yavaş yavaş alıştıra alıştıra görsellerle çalıştık. İlk iki gün çocukları sınıf ortamına alıştırmak için o şekilde oyun oynadık yavaş yavaş derse girdim yani.”

Ö5: “Çocuklar öğretmenim ne zaman geçeceğiz (Harflere) biz bunları çok yaptık zaten biliyoruz bunları zaten anasınıfında boyama yaptık çizgi çalıştık (...) ama gerçekten çok büyük bir rolü var (Okul öncesi eğitimi kastediyor).”

Araştırmanın yapıldığı 2015- 2016 eğitim öğretim yılında 14 Eylül 2015 olarak belirlenen okulların açılış tarihi kurban bayramından dolayı 28 Eylül 2015 olarak MEB tarafından yeniden düzenlenmiş ve tüm kamuoyuna duyurulmuştur. Öğrencilerin

eğitim öğretime uyum programlarının da okulların açıldığı ilk hafta içinde eğitim ğretim süreci içinde yapılması istenmiştir. Bundan dolayı öğretmenlerin belirtilen tarihler içinde uyum haftası programı hazırlayıp hazırlamadıkları, hazırladırsa ne tür çalışmalar yaptıkları, uyum haftasının eğitim öğretime başladıktan sonra yapılmasının çocukların uyumunu nasıl etkilediği de bu araştırma da incelenmiştir. Öğretmenlerin uyum haftasının okullar açıldıktan sonra uygulanmasına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur:

Tablo 5: Uyum Haftasının Okullar Açıldıktan Sonra Uygulanmasının Uyuma Etkisi

Kategoriler	ğretmen	f
Problem yaratmadı	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9	8
Problem yarattı	6	1

Tablo 5'de grldđđ gibi öğretmenlerin tamamına yakını (1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9), uyum haftasının okullar açılmadan önce yapılmayıp okulların açıldığı ilk hafta içinde yapılmasından kaynaklı herhangi bir uyum glđđ luşmadığını belirtmişlerdir. Ancak dikkat çeken nokta bu öğretmenlerin, sınıflarında kayda değer bir uyum problemi olmadığını söyledikten sonra sınıflarındaki çocukların okul öncesi eğitim kurumundan geldiklerini belirtmeleridir. Öğretmenlere göre, çocuğun okul öncesi eğitim kurumuna gitmiş olması birinci sınıfa uyumunda önemli bir etkindir. Uyum problemi yaşanmamasında okullardaki uyum problemini engellemek için alınan tedbirler de etkili olmuştur. 5'in okulunda çocukların okulun kalabalığından ve büyüklerden uzak tutulması için birinci sınıfların giriş katına yerleştirildikleri grlmştir. Okuldaki ğrenci sayısı ve sınıf mevcudu en fazla okulda çalışan bir ğretmen ise (6), bu eğitim ğretim yılında uyum haftası okullar açılmadan yapılamadığı için zorlandığını söylemiştir. Çünkü diğer sınıfların da bulunduğu kalabalık ortamda okulu ve bölümlerini tanıtmaq çok zor olmuştur. Üstelik ocukların okulla ve öğretmenleriyle ilk karşılaşmalarının bu kalabalık ortamda olması öğretmene göre, çocukların korkmasına neden olmuştur. Bu konudaki örnek ğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö1: “Uyum haftası olmadığı için bir olumsuz etkisini görmedim hiçbir uyum problem yaşamadı benim öğrencilerim. Anasınıfından gelenler üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünmüyorum çocuk zaten alışkın ortama uyum haftasına gerek yok.”

Ö2: “Şimdi şöyle anasınıfından gelenler iç içe okulla şey aynı ortamda zaten biliyorlardı. Onlarda bir problem olmaz zaten gelmeyenler de (anasınıfını kastediyor) problem olur da.”

Ö7: “Uyum haftasının çok gerekli olduğuna inanmıyorum. Zaten okul öncesinden geliyor çocuk. Okulla ilgili bir deneyimi var. Okula çok yabancı değil sonuçta.”

Ö8: “Bir fark yok. Çok olmazsa olmaz bir uygulama değil. Ben öğrencilerde o kadar büyük fark gözlemedim.”

Uyum problemi yaşanmamasında okullardaki uyum problemini engellemek için alınan tedbirler de etkili olmuştur. Ö5’in okulunda çocukların okulun kalabalığından ve büyüklerden uzak tutulması uyum problemini engellemiş görünmektedir. Bununla ilgili Ö5’in görüşü şu şekildedir:

Ö5: “Bizim avantajımız birinci sınıflar alt katta diğerleri üst katta olduğu için sıkıntı olmadı... gene bahçeye çıkıyorlar beraberler. Merdivenlerden iniş çıkışlarda bizinkiler daha önce çıkıyorlar. O şeyleri kaldırdık ortadan itişip kakışmaları veya çocuklara büyükler yanlış şekilde davranabilirler diye biraz da uzak dursunlar dedik.”

Bir öğretmen (Ö6) uyum haftası uygulayamayınca üst sınıfların olmadığı bir ortamda çocuklarla tanışmanın görüşmenin ne kadar önemli olduğunu anladığını belirtmiştir. Ona göre okulun kalabalık ortamının birinci sınıfları ürkütmesi büyük bir problemdir. Bununla ilgili olarak Ö6’nın görüşü şu şekildedir:

Ö6: “2011 yılında ki uyum haftasındaki o bir haftalık sürenin ne kadar kıymetli olduğunu bu sene anladım. Katkısı işte öncelikle diğer sınıfların olmadığı, büyük sınıfların olmadığı (eee) çocuklar çünkü korkuyor ürküyor büyükleri falan da görünce kendileri böyle özgüvenli bir şekilde davranış

sergileyemiyorlar. Ürküyorlar, korkuyorlar teneffüse çıktıklarında hatta çıkamıyorlar bile dışarıya atamıyorlar kendilerini.”

4.3.3 Uyum Haftasının Çocuğun Okula Uyumuna Etkisi Konusunda Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bazıları uyum haftası uygulamasının etkili olduğunu düşünürken bazıları da etkili olmadığını düşünmektedirler. Aşağıda öğretmenlerin bu konuyla ilgili görüşleri yer almaktadır.

4.3.3.1 Uyum Haftası Uygulamasının Çocuğun Okula Uyumunda Olumlu Etkisi Olduğunu Düşünen Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerden uyum haftası uygulamasının çocuğun uyumunda etkili olduğunu düşünenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 6’da sunulmuştur:

Tablo 6: Uyum Haftasını Etkili Kılan Nedenler

Kategoriler	Öğretmen	f
Okul ortamının kalabalık olmamasının avantajları	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6	5
Öğrenciyi ve veliyi tanımaya yardımcı olması	Ö4, Ö7	2
Öğretmen-veli ilişkisini güçlendirmesi	Ö4	1
Çocuktaki okul korkusunu azaltması	Ö3	1
Özellikle çekingen çocukların kendilerini daha rahat ifade etmesi	Ö4	1

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmenlerden bir kısmı uyum haftası uygulamasının çocukların okul uyumlarına etkili olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenler, uyum haftasının etkili yönlerinden bahsederken özellikle okul ortamının kalabalık olmamasının avantajlarını dile getirmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlere göre

uyum haftası aynı zamanda öğrenciyi ve veliyi tanımaya yardımcı olmaktadır. Bu durum öğretmen ve veli ilişkisini güçlendirmektedir. Bunların yanında çocuğun öğretmeniyle dersler başlamadan tanışması, ders yapacağı sınıfı öğrenmesi çocuktaki okul korkusunu azaltmaktadır. Öğretmenlere göre, özellikle içine kapanık çocuklar için kendilerini rahat ifade edebilmeleri açısından böyle bir başlangıç çok daha önemlidir. Bu konudaki öğretmen görüşleri kategorileriyle aşağıda belirtilmiştir.

Öğretmenler (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6) uyum haftasında daha çok, okul ortamının kalabalık olmamasının avantajlarını dile getirmiştir. Çünkü kalabalık okul ortamının çocuğu korkuttuğunu, ilk tanışmanın daha sakin bir ortamda olmasının çocuğu daha az tedirgin edeceğini düşünmektedirler. Özellikle öğrenci mevcudu fazla okullarda, okulu ve bölümlerini tanıtmaya çalışmalarının kalabalık ortamda yapılması güç olmaktadır. Birinci sınıftaki bazı öğrenciler için üst sınıflardaki öğrenciler korku kaynağı olabilmektedir. Aynı zamanda özellikle okuldan ayrılma saatinde kalabalıkta çocuklar velilerini göremeyince tedirgin olmaktadır. Diğer sınıfların olmadığı ilk günlerde bu tür problemler aşıldığı için uyum haftası, çocuğun kaygısının azalmasına katkı sağlamaktadır. Bu konudaki örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö2: “İlk zamanlarda zil çaldığı zaman çocuk direkt babasını onu almaya gelen kişiyi görmek istiyor bakıyor bakıyor oraya buraya göremeyebiliyor babasını dedesini kim alacaksa. Babam gelmedi diye başlıyor ağlamaya. Millet toplanıyor kalabalıkta ürüyor çocuk. Küçük çocuklar özellikle çok ağlayan çocuk oldu babasını annesini göremediği için. Aslında orada vardı çocuk göremedi onları. Ne yapacağım ben şimdi gelmediler beni almaya endişesi oluyor yüzünde ürüyor çocukları kalabalık.”

Ö3: “Kalabalıkta daha bir korku yaşar çocuk korkak gözlerle kalabalıkta daha bir ürkerler.”

Ö4: “Çok küçük oldukları için sıraya geçmekte sınıfına gitmekte zorlanıyor karmaşaya rastlıyor. Bu yüzden sadece onların olduğu bir ortam onların rahat etmelerini sağlıyor.”

Ö5: “Daha rahat verebilirsin daha rahat. Mesela okulun bölümlerini tanıttacağım ben daha rahat gezebiliyorsun, tanıtıyorsun hani kimse olmuyor

daha iyi (ee ee ee) fazla gürültü olmuyor çocuk daha iyi konsantre oluyor. Bence iyi yani o yönlerden gürültü olduğu zaman çocuk çekiniyor. Her çocuğun ruhsal yapısı bir değil çekinebilirler.”

İki öğretmen (Ö4 ve Ö7), uyum haftasının öğrenciyi ve veliyi tanımaya yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bununla ilgili Ö7'nin görüşü şu şekildedir:

Ö7: “Çocuk, veli beni tanımıyor. Bu açıdan olumlu. O uyum haftasında şunu gördüm. Çocuğu gözlemliyorsun. Dili, alt yapısı, çocuğun seviyesi ne onu gözlemliyorsun. Çocuk sosyal mi içine kapanık mı, arkadaşlarıyla ilişkilerinde serbest mi onları gözlemliyorsun. Veliyi tanıyorsun, çocuğu tanıyorsun. Bu yönden olumlu. Bunun için okulu erken açmak çok gerekli mi? Bence gerekmez.”

Bir öğretmene göre (Ö4), uyum haftasında velilere yönelik yapılan çalışmalar öğretmen-veli ilişkisini güçlendirmektedir. Bununla ilgili Ö4'ün görüşü şekildedir:

Ö4: “Tabi yani ben tek tek velilere telefonla aradım insanız hepimiz çok memnun kaldılar tek tek aranmak hiç tanımıyorum mesela ben telefon ediyorum ben kızınız Büşra'nın öğretmeniyim diyorum veli de şaşırıyor nasıl böyle bir şey olur diye çok hoşlarına gitti.”

Bir öğretmene göre (Ö3), çocuğun öğretmeniyle dersler başlamadan tanışması, ders yapacağı sınıfı öğrenmesi çocuktaki okul korkusunu azaltacaktır. Bununla ilgili Ö4'ün görüşü şekildedir:

Ö3: “Faydalı olduğunu düşünüyorum uyum çalışmasının. En azından çocuğun öğretmenini tanınması, geldiği sınıfını tanınması çocuk en azından korkularından biraz kurtulmuş olarak okula gelir diye düşünüyorum. Hangi bilimsel bilgiye göre planlandığı konusunda bir bilgim yok ama yanlış olduğunu da düşünmüyorum planlaması değişebilir belki faydalı diye düşünüyorum.”

Bir öğretmen (Ö4) de, özellikle çekingen çocuklar için böyle bir tanışmanın daha iyi olacağını düşünmektedir. Bununla ilgili Ö4'ün görüşü şu şekildedir:

Ö4: “Özel durumu olan çocuklar için çok önemli. Çok korkak çok ürkek işte dışarıya çıkmamış daha sıkılgan çocuklar için önemli.”

Bir öğretmene (Ö1) göre de ilk defa evden ayrılan, okul öncesi eğitim kurumuna gitmemiş çocuklar için etkilidir. . Bununla ilgili Ö1’in görüşü şu şekildedir:

Ö1: “Okulu hiç tanımamış bir çocuk için okulun koridorları nasıldır tuvalet nerededir okul kalabalık değilken herkesle birlikte sıraya girip okula girdiği zaman okulda bir tanışıklığı oluyor çocuğun iyi oluyor kendini daha rahat hissediyor. Bu açıdan iyi şöyle düşünelim bütün öğrencilerle birlikte ilk defa bahçede sıra olup okula gidecek bir çocuğun psikolojisi çok farklı. Ağlamalar sızlamalar başlıyor annesine ayrılma yanımdan demeler başlıyor.”

4.3.3.2 Uyum Haftası Uygulamasının Çocuğun Okula Uyumunda Etkisinin Olmadığını Düşünen Öğretmenlerin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerden uyum haftası uygulamasının çocuğun okula uyumunda etkisinin olmadığını düşünenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 7’de sunulmuştur:

Tablo 7: Uyum Haftasını Etkisiz Kılan Nedenler

Kategori	Öğretmen	f
Çocukların okul öncesi eğitim kurumlarından gelmeleri	Ö1, Ö2, Ö7	3
Okuldaki sınıf ve öğrenci sayısının az olması	Ö8, Ö9	2
Evde okula giden abi ya da ablanın bulunması	Ö7, Ö8	2

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğretmenlerden bir kısmı uyum haftası uygulamasının çocuğun okula uyumunda etkili olduğunu düşünmemektedirler. Uyum haftasının etkili olduğunu düşünmeyen öğretmenlerin böyle düşünmelerine neden, çocukların okul öncesi eğitim kurumundan gelmiş olmalarıdır. Özellikle aynı okulun

anasınıfından gelen çocuklar için okul ortamı, öğretmen zaten çok tanıdık/ bildiktir. Dolayısıyla bu çocukların erken okula alınması gerekmemektedir. Yine okuldaki ve sınıftaki öğrenci sayısı az olan öğretmenler de çocukların erkenden okula alınmalarının yersiz olduğunu düşünmektedirler. Çünkü okul açıldıktan sonra uyum haftası kapsamındaki çalışmaların yapılmasına okulun ortamı engel teşkil etmemektedir. Bu konuda görüş belirten iki öğretmenin okulu da öğrenci mevcudu az, taşınmalı bir okuldur. Böyle okullarda eğitim gören çocuklar birtakım güçlüklerle -ortak mekânı paylaşma, yemek yeme vb. gibi- ancak okul açıldıktan sonra karşılaşmaktadırlar. Çocuklar için uyum sağlanması zor olan güçlükler de bunlardır. Evde ilkokula giden abi ya da ablanın varlığı da öğretmenlerin uyum haftasının etkili olmadığı yönünde görüş belirtmelerine neden olmuştur. Çünkü okuldaki abi ya da abla çocuğun kendini daha iyi hissetmesini sağlamaktadır. Bu konudaki öğretmen görüşleri kategorileriyle aşağıda belirtilmiştir.

Uyum haftasının etkili olduğunu düşünmeyen öğretmenler, sınıflarındaki çocukların okul öncesi eğitim kurumundan gelmelerini neden olarak göstermişlerdir. Çünkü bu çocuklar için okul ortamı, sınıf çok tanıdiktir. Üstelik bu çocukların bir kısmı kendi okullarının anasınıflarından gelmektedir. Dolayısıyla çocuklar için okul ortamı, sınıf arkadaşları hatta öğretmen bile tanıdık olabilmektedir (Ö1, Ö2, Ö7). Örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö1: “Öğrenciler okul öncesinden. Çoğu da bu okulun anasınıfından geldikleri için bizim için uyum haftasının hiçbir önemi yok. Anasınıfından gelenler üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşünmüyorum çocuk zaten alışkın ortama uyum haftasına gerek yok.”

Ö7: “Zaten okul öncesinden geliyor çocuk. Okulla ilgili bir deneyimi var. Okula çok yabancı değil sonuçta. Bir haftada gözle görülecek derecede bir yol almıyor sonuçta. Sadece öğretmenini tanıyor, veliyi tanıyoruz. Okul açıldığında da zaten veli okula geliyor. Bir hafta boyunca.”

İki öğretmene (Ö7 ve Ö8) göre, evde abisi ablası okula gitmezken çocuk okulda bulunmasına anlam verememektedir. Ayrıca abi ya da ablaların okuldaki varlığı çocuğun kendisini daha iyi hissetmesini sağlamaktadır. Hatta asıl okula uyum evdeki

abiler ablalar okula başlayınca sağlanabilmektedir. Bununla ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö7: “Ben hatta hepsinin olmasından yanayım. Ben okulun diğer öğrencilerinin olmaması bizim için bile iyi değil. Abisi ablası evde otururken kendini sorguluyor. Ben niye okula gidiyorum. Abim ablam gitmiyor.”

Ö8: “Okul açıldığında abisi ablası okulda olanlar teneffüste ablasını abisini görünce onlarla zaman geçirip okula alıştılar.”

Özellikle sınıf ve öğrenci sayısı az olan okullarda uyum haftası uygulamasına gerek olmadığı şeklinde görüş belirten iki öğretmen (Ö8 ve Ö9) olmuştur. Öğrenci sayısı az olduğu için uyum haftası çalışmalarının okul açıldıktan sonra yapılması için bir engel yoktur. Üstelik okul taşınmalı bir okul olduğu için çocuklar birtakım güçlüklerle (ortak mekânı paylaşma, yemek yeme vb.) ancak okul açıldıktan sonra karşılaşmaktadırlar. Çocuklar için uyum sağlanması zor olan güçlükler de bunlardır. Bununla ilgili olarak Ö8’in ifadesi şu şekildedir:

Ö8: “Çok olmazsa olmaz bir uygulama değil. Çocuklar sadece kendilerine ait sadece kendileri olacak gibi düşünüyorlar. Başka öğrenciler geldiğinde asıl ona uyum sağlamaları gerekiyor Ama sonuçta okul da iki sınıf değil. Tamam, okula gidip gelme süreci tamam. Sonuçta bütün okul olmadığı için teneffüse sadece iki sınıf çıkıyor. Onu yaşıyor. Asıl uyum, normal okul açıldığında çünkü bütün öğrencilerle teneffüse çıkıp, yemeğe gitmesi asıl uyum o. Ona uyum sağlanması gerekiyor.”

4.3.4 Uyum Haftasının Uygulanma Şekline Yönelik Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin uyum haftasının uygulanma şekline yönelik görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 8’de sunulmuştur:

Tablo 8: Öğretmenlerin Uyum Haftasının Uygulanma Şekline Yönelik Eleştirileri

Kategoriler	Öğretmen	f
Süresinin uzun olması	Ö2, Ö3, Ö4,	3
Çocukların tamamının katılmaması	Ö8, Ö9	2

Öğretmenlerin bir kısmı (Ö2, Ö3, Ö4) uyum haftasının süresini uzun bulmaktadır. Özellikle sınıfında okul öncesi eğitim kurumundan gelen çocukların fazla olduğu öğretmenlerle daha az sayıda öğrencinin eğitim gördüğü okulda çalışan öğretmenler bu görüştedirler. Öğretmenlerin ifadelerinden (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6) beş gün süren uyum haftasında ilk bir iki günden sonra çizgi çalışmalarına geçildiği anlaşılmaktadır. Ancak öğretmenler, okullar açılmadan önce öğrenci ve veliyle tanışmayı doğru bir uygulama olarak değerlendirmektedirler. Uyum haftasına çocukların tamamının katılmaması da iki öğretmene göre (Ö8 ve Ö9) uyum haftasının uygulanma şekline yönelik eleştiri olarak belirtilmiştir. Bu öğretmenler taşınmalı okulda çalışmaktadırlar. Okula yakın evi olanlar uyum haftasında okula gelirken uzaktakiler okula gelememektedirler.

Öğretmenlerin bir kısmı (Ö2, Ö3, Ö4) uyum haftasının süresini uzun bulmaktadır. Özellikle sınıfında okul öncesi eğitim kurumundan gelen çocukların fazla olduğu öğretmenlerle daha az sayıda öğrencinin eğitim gördüğü okulda çalışan öğretmenler bu görüştedirler. Bununla ilgili olarak öğretmen görüşleri şu şekildedir.

Ö3: “Bir hafta önce çocukların okula başlaması şart değil zararı var mı dersiniz zararı yok. İki gün de olabilir bir gün de olabilir bir saat de olabilir bir tanışma.”

Ö4: “Bir hafta gibi uzun bir süre olmasına gerek yok. Bir günde de olur. Öğretmeni ile tanışması okula gelmeden şey olur daha iyi olur.”

Öğretmenlerin ifadelerinden (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6) beş gün süren uyum haftasında ilk bir iki günden sonra çizgi çalışmalarına geçildiği anlaşılmaktadır.

Ö3: “Zaten bir önceki dönemde yaptığımız çalışmada uyum şeyinde iki günlük bir oyundan sonra zaten hazırlık çalışmalarına başladık. Yani okumaya hazırlık çalışmalarına ... bir hafta olması şart değil yani.”

Ö4: “Yani çizgi çalışmasını öne almış oluyoruz uyumun birazını da dersler için kullanıyoruz. Yani çocuğun daha güzel yazı yazmasını sağlamak için.”

Uyum haftasının etkisini azaltan nedenlerden biri, iki öğretmene göre (Ö8 ve Ö9), bu haftaya sınıfta bulunan çocukların tamamının katılmamasıdır. Bu konuda öğretmenin görüşü şu şekildedir:

Ö8: “Biz bu yıl bayram tatilinden dolayı uyum haftası yapamadık ama önceki yıllarda da öğrencilerde yüzde yüz bir katılım yoktu... Sadece uyum haftasında gelen velileri görebiliyoruz. Gelmeyenlerle hiç tanışmamış oluyoruz. Bu durumda da uyum haftasının etkisi olmuyor.”

4.4 Okula Başlama Yaşının Okul Uyumuna Etkisiyle İlgili Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıftaki diğer öğrencilerden daha küçük yaşta okula başlayan çocukların okul uyumlarına engel olan problemlere yönelik görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 9’da sunulmuştur:

Tablo 9: Okula Başlama Yaşının Okul Uyumuna Etkileri

Kategoriler	Öğretmen	f
Akademik becerilerde gerilik	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9	8
Kurallara uymama	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9	7
Oyun oynama isteği	Ö1, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9	6
Çok fazla tekrar isteme	Ö3, Ö4, Ö7	3
Bebeksi davranışlar sergileme	Ö2, Ö5, Ö9	3
Öz bakım becerilerinde gerilik	Ö1, Ö9	2

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamına göre okula başlama yaşı, çocuğun okul uyumunda önemli bir faktördür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıfında 66 aydan daha küçük yaşta okula başlayan çocuk bulunmamaktadır. Tablo 9’da görüldüğü gibi öğretmenlerin, sınıftaki diğer öğrencilerden daha küçük yaşta olanlarda gözledikleri bazı problemlerin okula uyumlarının önünde engel olduğu görülmektedir. Bu problemlerle ilgili olarak; akademik becerilerde gerilik, kurallara uymama, oyun oynama isteği, çok fazla tekrar istemeleri, bebeksi davranışlar sergileme ve öz bakım becerilerinde gerilik göstermeleri kategorilerinde birleştikleri tespit edilmiştir.

Öğretmenlere göre, sınıfta diğerlerine göre daha küçük yaşta okula başlayanlarda okula uyumlarında güçlük çıkaracak en önemli problem, bu çocukların akademik becerilerindeki geriliktir. İkinci büyük problem kurallara uymamaları/uyamamalarıdır. Küçük yaştakilerin büyük yaştakilerle kıyaslandığında akademik becerilerde gerilik göstermeleri, kurallara uymamalarının yanında oyun oynama istekleri, çok fazla tekrar istemeleri, bebeksi davranışlar sergilemeleri ve öz bakım becerilerinde gerilik göstermeleri de okula uyumlarının önünde engeldir. Öğretmen görüşlerinden örneklere kategorileriyle beraber aşağıda yer verilmiştir.

Öğretmenlerin tamamına yakını (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9) bu çocukların akademik becerilerde geri olduklarını belirtmiştir. Bununla ilgili öğretmen görüşlerinden birkaçı şu şekildedir:

Ö4: “Güzel yazamıyor, harfleri gereken özeni gösteremiyor, gerektiği gibi yapamıyor, harf aralarını aralıklarını düzenleyemiyor, sayfa düzenini kuramıyor. Matematik zaten soyut olduğu için şey yapamıyor tasvir edemiyor. Ne yapacağını bilemiyor yani. Matematikte de çok zorlanıyorlar.”

Ö9: “Tabi ki Tabi ki çok fark var. Algılamada var, yazı da var, parmak kaslarında var, yazı düzeninde var. Bendeki büyük grup hepsi şu anda okudular. Küçük grup arkadan emekleyerek geliyor. Onlar koşuyor, onlar emekliyor.”

Öğretmen görüşlerinden yola çıkılarak akademik becerilerdeki geriliğin nedenleriyle olarak bir sınıflandırılmaya gidilmiştir. Küçük çocukların parmak kaslarındaki gelişimin yeterli olmaması, dikkat süresinin kısalığı ve çabuk sıkılmaları, ilkokulun,

yapılacak çalışmaların farkında ve bilincinde olmamaları, dil gelişimindeki gerilik ve çocukların sürekli oyun istekleri akademik becerinin önünde bir engel olarak tespit edilmiştir. Bunlardan, çocukların oyun istekleri öğretmenler tarafından küçük yaş çocuklarında kendilerini zorlayan bir problem olarak bahsedilmesinden dolayı ayrı bir kategoride irdelenmiştir.

Öğretmenlerden büyük bir kısmına göre (Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö9) küçük yaştaki çocukların parmak kaslarındaki gelişim yeterli değildir. Bu konuyla ilgili olarak Ö2'nin ifadesi şöyledir:

Ö2: “Benim sınıfımda ilk zamanlarda küçüklerden biri kalemini tutuyor aslında anasınıfına da gitmiş ama tutuşu yanlış. Onu düzeltemiyor bir baktım kasları şeydi yani o şekle giremiyor eli, eli çabucak ağrıyor, kavrayamıyor kalemi tarif edemeyeceğim garip bir yazım şekli kendince geliştirmiş ya da olmayınca ağlıyor, bakıyor bakıyor yazıya bir şeye benzemiyor bana bakıyor yazıya bakıyor.”

Öğretmenlere göre (Ö5, Ö8, Ö6, Ö9) küçük yaştaki çocukların dikkat süreleri kısadır ve çabuk sıkılmaktadırlar. Bununla ilgili öğretmen görüşlerinden birkaçı şu şekildedir:

Ö8: “Çocuk sürekli oturamıyor. Kırk dakika boyunca bir etkinlikle uğraşamıyor. Dikkat süresi daha kısa olduğu için onu beceremiyor. Birinci sınıf harfler, şeyler daha yoğun. Okuma yazma sürecine geçmeleri olduğu için de çocuk daha sıkılıyor, çocuk yapmak istemiyor, dolaşiyor sürekli.”

Ö9: “Yazı konusunda mesela küçük yaştakiler hemen sıkılıyor oyuna geçmek istiyorlar.”

Ö6: “Bir öğrencimiz vardı en son RAM'a gitti. Ay olarak daha küçük diğerlerinden direk belli oluyor yazısı, çizim her şeyde belli oluyor çocuk doğal olarak dikkat çok dağınık.”

Öğretmenlere göre (Ö7, Ö8), küçük yaştaki çocuklar ilkokulun, yapılacak çalışmaların farkında ve bilincinde değildir. Bununla ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö8: “Yaş küçüldükçe çocuk oyun çağında. Çocuk farkında değil ders ve okulun okuma yazma öğrenmenin. Oyun çağında olduğu için. Ama büyük olan çocuklar bunun daha farkında daha bilinci.”

Ö7: “Birde böyle her şeye çok önemsizce bakıyor her şeye. Onun dünyasında oyun var.”

İki öğretmene göre (Ö5 ve Ö9), bu çocukların dil gelişimleri geridir. Bununla ilgili olarak öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö5: “Sesleri doğru telaffuz edemeyen öğrenciler var. Çok eskiden bu kadar çok yoktu hele bir tane çocuğun konuştuğunu hiç anlayamıyorum.”

Ö9: “R “sesini söyleyemeyenler var. Henüz dil gelişimi tamamlanmadığı için telaffuzda sıkıntı yaşıyorlar. R harfini öğreneceğimiz gün bir öğrencinin annesi geldi” Siz bugün R ye geçecekmışsiniz x gelmek istemedi”. Yok dedim ben ona okutmam beraber okuruz dedim.”

Öğretmenlerin büyük bir kısmı (Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9), küçük yaştaki çocukların kurallara uymadıklarını belirtmiştir. Görüşler incelendiğinde öğretmenlerin, küçük yaştaki çocukların daha çok kuralları unuttuklarını, kuralın ne anlama geldiğini (işlevini bilmediklerini), kurallardan hoşlanmadıklarını belirttikleri görülmüştür. Örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö1: “En çok etkileyen dersi oyun haline getirebiliyorsunuz ilgisini çekebiliyorsunuz ama kural koymak zor birinci sınıflara, kurallara uymak istemiyorlar reddettiği o zaten Oturmak zorundayım yazmak zorundayım bu harfi öğrenmek zorundayım çocuğu rahatsız ediyor.”

Ö6: “Çocuğa söylüyorsunuz şu kural var yavrum diyorsunuz bu kuralı yerine getirelim diyorsunuz o öyle mi falan derken aradan 20 - 30 saniye geçmiyor unutuyor gidiyor ama kendi yaşını tamamlamış çocuk mesela 72 ayını doldurmuş çocuk söylediğiniz zaman yapıyor onu kural olduğunu biliyor hatta arkadaşlarını uyarıyor bakınız bu kuralımız vardı bunu yerine getirelim lütfen diyor. Mesela parmak kaldırmak kuraldır en basitinden arkadaşlarından

biri parmak kaldırmadan konuşunca o çocuk müdahale ediyor parmak kaldıracaktık kuralımız buydu arkadaşlar diyor.”

Ö7: “Ben büyük yaş grubunu bitirdim. Benim küçük yaştaki ilk sınıfım. Önceki çocuklarımdaki başarıyı, hızı, kuralları bunlarda göremiyorum. Onda bir dediğin kural- üst yaş grubundaki çocuklarda 7 yaşta- çocuk geri yaslan dediğimde yaslanıyor. Hadi dinlemeye hazırlık yapalım dinleme yapacağız hemen çocuk daha dikkatli, daha bilinçli, daha kontrollü, daha kurallı.”

Ö4: “Mesela yazı yazma kurallarını öğrenemiyor... Mesela büyük harfle başlayacak bin kere söylüyorsun diğeri (büyük olan) anlıyor bu anlamıyor. Defalarca söylüyorsunuz büyük harfle başlayacağını defalarca söylüyorsunuz virgül koyacağını defalarca cümlelerin sonuna nokta konulacağını defalarca söylüyorsunuz ama yapamıyor.”

Öğretmenlere göre (Ö1, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9), sınıfta yaşı küçük olanlar, dersten sık sık kopmakta, oyun oynamaya başlamakta ya da oyun oynamak istemektedir. Örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö5: “Çocuk duramıyor o küçük oyun çağında böyle sürekli dönüyor ediyor olduğu yerde konsantre olamıyor, tahtaya bakamıyor. Eline iki tane kalem alıyor başlıyor oynamaya kopup gidiyor dersten bir anda bir silgi iki kalemle hemen bir şeyler yapıyor.”

Ö6: “Bunlar daha fazla oyun yani sürekli oyun istiyor. Ayakta gezilecek oyun oynayacak oturtamazsınız.”

Ö1: “Sürekli oyun. Kalem alsa oyun yapıyor defteri alsa oyuna çeviriyor kendi kendine sürekli bir konuşma 2 - 3 öğrenci de oldu sürekli konuşma sürekli oyun oynama eğilimi sınıf kurallarına uyumsuzluk birden adapte olamamak etkisi oldu bir kaç kişide.”

Üç öğretmen (Ö2, Ö5, Ö9) çocukların bebeksi tavırlarıyla ilgili görüş belirtmiştir. Örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö2: “Küçük yaş grubunda sürekli bir şikâyet var diğerlerini en ufak bir şey için bile bir şikâyet var. Yapamadığı zaman üzülüp ağlamak var.”

Ö5: “Bir tane öğrenci var (gülerek) gerçekten o kadar çocuksu ki beni babası gibi görüyor annesine babasına nasıl hitap ediyorsa benle de aynı şekilde konuşuyor yapmayacağım bana ne diyor beni uğraştırıyor gönlünü alıncaya kadar... Sıkıldım ben yapmayacağım bana ne diyor (Öğretmen bunları gülerek anlatıyor). Küçük ay olarak da küçük biraz beni uğraştırıyor ama epey toparladık seviyesi çok geriydi sınıfta. Seni hiç dinlemiyor kopuyor.”

Öğretmenlere göre (Ö3, Ö4, Ö7), yapacakları işlere yönelik yönergelerin bir defa söylenmesi bu çocuklara yeterli gelmemektedir. Öğretmenler her seferinde çocuklara yapılacakları tekrar tekrar anlatmak gerektiğini ifade etmişlerdir. Örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö3: “Çocuklara da yazık oluyor sınıfta 20 kişi var Dört tanesi en küçük en çok zorlananlar onlar biri bir seferde anlıyorsa o üç sefer de anlıyor.”

Ö4: “Mesela yazı yazma kurallarını öğrenemiyor. Mesela büyük harfle başlayacak bin kere söylüyorsun diğeri (büyük olan) anlıyor bu anlamıyor. Defalarca söylüyorsunuz büyük harfle başlayacağını defalarca söylüyorsunuz virgül koyacağını defalarca cümlelerin sonuna nokta konulacağını defalarca söylüyorsunuz ama yapamıyor.”

Ö7: “Ben büyük yaş grubunu bitirdim. Benim küçük yaştaki ilk sınıfım... Eskiden alt seviyedeki çocuklar için alımı zayıf çocuklar için iki kez tekrar ediyordum. Şimdi üç kez beş kez on kez tekrar. Papağan gibi oluyoruz. Üst yaş grubunda konuyu işliyorsun bitiriyorsun bir başkasına geçeceksin çocuk hemen hazır hale geliyordu. Ama bunlarda her türlü kontrol edeceksin. Mesela kitabını defterini çıkartması gerekiyor. Ders aşamasında her ikisi de kullanılıyor. Defalarca dememe rağmen çocuk mesela sadece Türkçe defterini çıkartıyor bunun yanında kitapta lazım kitabın yanında defterde lazım. Tekrar tekrar söylememe rağmen. Önceki sınıflarda asla böyle bir şey görmedim. Bir kez söylediğim zaman daha hatırlatma gereği görmüyordum. Bunu yaş grubuna bağlıyorum yaşı küçülmesine.”

İki öğretmene göre (Ö1 ve Ö9), bu çocuklar öz bakım becerilerinde güçlük yaşamaktadırlar. Okula başlama yaşının küçülmesine bağlı olarak öz bakım becerilerinde yaşanan problemlerin daha çok olacağı düşünülmekteydi. Ancak öğretmenlerden sadece iki tanesi bu konuda görüş belirtmiştir. Bunda da çocukların büyük bir kısmının okul öncesi eğitim almış olmasının etkisi olduğu düşünülmektedir. Çünkü araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıflarındaki öğrencilerin neredeyse tamamı okul öncesi eğitim almıştır. Yine öz bakım becerilerini Ö9'un dile getirmesi de bu konuda önemlidir. Çünkü Ö9, merkeze biraz uzak, okul öncesi eğitim almayan çocukların daha fazla olduğu bir okulda öğretmenlik yapmaktadır. Örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö1: “Altına kaçıranlar oluyor tabi bizde de oluyor ne kadar çocuklar iyi olsalar da tuvalete gidip düğmesine, ilikleyemeyen, atkısını boynuna saramayan çocuklar oluyor.”

Ö9: “Küçüklerle ilgili en çok gözlediğim, kendi temel ihtiyaçlarında sorun yaşıyorlar. Bağcıkları çözülüyor. Öğretmenim bağcıklarımı bağla. Tuvalete gidiyor düğmesini ilikleyemiyor. Geliyor öğretmenim düğmemi ilikler misin tarzında sıkıntılar.”

4.4.1 Okula Başlama Yaşının Küçülmesine Bağlı Öğrencilerin Okulda Yaşadıkları Güçlüklerin Etkisi İle İlgili Öğretmen Görüşlerini İçeren Bulgular

Çocukların henüz ilkokulun beklentilerine yaşça uygun olmamalarından kaynaklanan bazı problemler yaşadıkları ve bunların uzun süreli etkileri araştırmaya öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. İstenilen çalışmayı yapamayan öğrencinin geri çekilmesi, ağlaması, kendilerinden büyük çocuklar tarafından dışlanmaları, oyuna alınmamaları öğretmen gözlemi olarak belirtilmiştir. Bunun sonucunda öz güven kaybı, bıkkınlık, bocalama, okuldan soğuma, okula gelmek istememe öğretmenlerin gözledikleri istenilmeyen durumlardır. Örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö9: “Çocuklar oyunda bile beden eğitimi dersinde o küçük grubu aralarına almak istemiyorlar. Ebe olurken onlar kendiliğinden dışlanıyor orada ben onları aralarına katıp oynatıyorum. Oyunda bile hemen fark ediliyor. Onlar da

bu sefer kendini kenara çekiyor. Çocuk öz güvenini de kaybediyor bana göre bazı konularda.”

Ö3: “...Fiziksel olarak da zaten küçük oldukları için diğer sorunları da yaşıyorlar. Mesela sürekli ezilen İtilen kakılan bunlar. Aralarında neredeyse bir yaş fark olan çocuklarım var benim. Ocak'ta doğmuş aralıkta doğmuş. Arasında 11 ay fark var. Beden eğitiminde yarış yaptırın biz dengelemeye çalışıyoruz ama beden eğitiminde diğerine göre zayıf kalacak. Birinin topa vurması farklı diğerinin ki farklı oluyor ister istemez istisnalar dışında.”

Ö2: “... Garip bir yazım şekli kendince geliştirmiş ya da olmayınca ağlıyor, bakıyor bakıyor yazıya bir şeye benzemiyor bana bakıyor yazıya bakıyor. bir de çocuk en iyisini yapmak isteyen bir çocuk. Küçük ama bir hırsta var çocukta. En iyisini yapmak isteyen bir çocuk. Yapamayınca kendi kendini yiyor ağlıyor ağlıyor niye ben yapamıyorum bunu diye ben ona ailesine şey verdim parmaklarını çalıştıracak hamurlar ... şimdi çocuktaki o problemimizi aşık. Birkaç ay sonra aşıldı. Aileye de yük bindi tabi.”

Ö2: “Bir tanesinde soğuma oldu. Yapamayınca birinci sınıfta çok oluyor. Uyum sürecinde başarılı bir şekilde götüremezse çocuk okuldan soğuyor. Benim sınıfta oldu bir tane bir öğrenci soğudu.”

Ö7: “Yaş gruplarının küçüklüğünden dolayı fiziki gelişme tam olmadığında ne diyeyim böyle bir bıkkınlık ben beceremiycem, ben yetişemiycem, ben yetişemiyorum arkadaşlarıma. Bazısı fiziklen gelişmiş hızlıca yazıp geri yaslanıyor ama öteki saatlerce bocalıyor, ağır yazıyor ne diyeyim çok pratik gelişmediği için ön aşamalarda alt yapısı tam yerleşmediği için çocukta bocalama oluyor. Bocalama yaşanan çocukta kendine güven zedeleniyor. Arkadaşım yapıyor ben neden yapamıyorum. Çocukta geri tepme oluşuyor öz güven eksikliği oluşuyor. Oysa yaşça fiziklen belli dönemlerini tamamlamış çocuklar seviyeli gelen çocuklar daha kendine güvenerek geliyor. Hem kaslar geliştiği için zorlanmıyor.”

Ö9: “Bir grup çocuk da annemi özledim diye ağladı. Bir sıra yazıyor ağlamaya başlıyor. Özledim demesinin sebebi bana göre yazı yazarken

sıkılıyor, yazmak zor geliyor. Oyunla, eğlenceyle dikkati dağıtmaya çalıştım. Beş altı tane de böyle öğrenci vardı.”

4.5 Okul Öncesi Eğitim Alma ve Okul Uyumunu ile İlgili Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı okul öncesi eğitim alan öğrencilerin uyum problemi yaşamadıklarını, okul öncesi eğitimin okula uyumu kolaylaştırdığını belirtmiştir. Bu konuda Ö1'in görüşü şu şekildedir:

Ö1: “Birkaç gün ağlayan oldu ama benim beklediğim gibi olmadı çocukların. Ama bir sebebi var benim çocuklarımın yüzde doksanı anasınıfından gelme. Anasınıfından geldikleri için uyumsuzluk problemi pek olmuyor.”

Öğretmenlere göre okul öncesi eğitim, çocukları okula hazır hale getirmektedir. Okula hazır hale gelen çocuk da okula uyum problemi yaşamamaktadır. Öğretmen görüşlerinden yola çıkılarak okul öncesi eğitimin hangi açılardan çocuğu ilkokula hazırlayarak okula uyumunu kolaylaştırdığı konusunda bir sınıflamaya gidilmiş ve öğretmenlerin aşağıda Tablo 10'da belirtilen kategorilerde birleştikleri görülmüştür.

Tablo 10: Okul Öncesi Eğitimin Okul Uyumuna Katkıları

Kategoriler	Öğretmen	f
Yazmada zorlanmama	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9	9
Okul ve sınıf kurallarından -en azından- haberdar olma	Ö2, Ö4, Ö7, Ö8, Ö9	5
Öğretilenleri çok çabuk kavrama	Ö1, Ö2, Ö5	3
Sınıftaki diğer çocuklarla aynı mekânı paylaşıp iletişime geçebilme	Ö4, Ö7, Ö8	3
Okulun nasıl bir yer olduğunu bilme	Ö4, Ö8	2

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı okul öncesi eğitim alıp gelmiş çocukların hazırbulunuşluklarından söz ederken mutlaka ve öncelikle yazmada zorlanmadıklarını belirtmişlerdir. Okul öncesi eğitimin çocukları yazmaya hazırlamasından sonra öğretmenlerin en çok belirttikleri husus, çocukların öğretilenleri çok çabuk kavramaları olmuştur. Bunların yanında okul ortamını bilme, sınıftaki diğer çocuklarla beraber olma, dönem dönem ihlal etse de okul ve sınıf kurallarından en azından haberdar olma öğretmenlerin belirttikleri okul öncesi eğitim alan çocuklarda görülen uyumu kolaylaştıran üstünlüklerdir. Bu konudaki öğretmen görüşlerinden örneklere kategorileriyle aşağıda yer verilmiştir.

Öğretmenlerin tamamına göre, okul öncesi eğitimi alıp gelen çocuklar yazmada zorlanmamaktadırlar. Öğretmenlerin belirttiğine göre, bu çocukların küçük kaslarının (el kasları) ve el göz koordinasyonunun gelişimi okul öncesi eğitim kurumlarında desteklendiği için, kalemi doğru bir şekilde tutmakta, harfleri düzgün yazmakta, çizgileri düzgün çizmektedirler. Bununla ilgili olarak örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö1: “Çocuk yatkın oluyor yani yatkın olması bizim için kolaylık. Kalemi tutuyor olması harfleri yuvarlak ve güzel yapıyor olması bizim için çok büyük avantaj.”

Ö3: “El alıştırmalarına ayırdığımız süreyi bu okul öncesi eğitim şey yapıyor azaltıyor kısaltıyor çünkü çocuk kalem tutmuş falan oluyor.”

Ö5: “Şimdi bakıyorum bir kıyaslama yapıyorum da o çocukları hiçbir şey bilmeden böyle geliyorlardı yapılmamış yani el kasları gelişme çalışması yapılmamış hiçbir şey yapılmamış onları yerleştirme ne kadar 1 dönem gidiyordu zaten. Hatta bazı çocuğa göre değişiyor iki senede bile anca düzeliyor çocuklar yani çok önemli şimdi rahatsız yani o konuda.”

Ö6: “Okul öncesi eğitim almış olmak tabii ki çizgisel boyutlarda falan göz kas koordinasyonu gelişmesi konusunda yazı çalışmaları konusunda faydası var.”

Ö9: “Söylediğim gibi onlarda yazmada, kalem tutmada sorun olmuyor.”

Öğretmenlere göre (Ö2, Ö4, Ö7, Ö8, Ö9), okul öncesi eğitim alan çocuklara, daha önceki sınıflarında da kurallar konulduğu için birinci sınıftaki kurallara uymakta zorluk çekmemektedirler. Ayrıca öğretmenler, bu çocuklara kuralları öğretmek için de ekstra bir zaman harcanmasına gerek kalmadığını belirtmişlerdir. Bununla ilgili olarak örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö7: “Okul kurallarını biliyor, orda alıyor. En azından birlikte hareket etmenin ne olduğunu kendi başına hareket etmiyor. Evde çocuk kendi başına hareket ediyor yani ailenin kurallarıyla baş başa okulda toplu kurallar var, sosyal yönden kuralları bilerek geliyor. Birlikte oturma, birlikte yeme, doğru yanlış daha net oturtuluyor yerine. Burada çocuk kuralları bilerek geliyor. Kuralları bilmeyen bir çocuğa ayrıyeten bir kural üzerinde zaman harcamak gerekiyor. Sürekli kuralsız davranan bir çocuk sınıfta sorun oluşturuyor.”

Ö4: “Kurallara uymayı az çok öğrenmişler okulun ne olduğunu öğrenmişler arkadaşlarıyla uyum sağlamayı öğrenmişler tek başına hiç anasınıfına gitmeyen bir çocukla anasınıfına giden bir çocuk arasında çok fark var.”

Öğretmenlere göre (Ö1, Ö2, Ö5), okul öncesi eğitim alan çocukların ilkokulda öğrenilecekler için hazırbulunuşlukları yüksektir. Çünkü bu kurumlarda ilkokula hazırlık için çalışmalar yapılmaktadır. Bundan dolayı da bu çocuklar öğretmenlere göre hızlı kavramakta / öğrenmektedirler. Bununla ilgili olarak örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö1: “Benim öğrencilerim anasınıfından geldiği için hiç zorlanmadım çok kolay aldılar ince ince izah etmeme hiç gerek kalmadı.”

Ö2: “Tabi daha iyiydi hemen aldılar.”

İki öğretmene göre (Ö4 ve Ö8), bu çocuklar daha önce okula gittikleri için okul nasıl bir yerdir bilmektedirler. Bununla ilgili olarak iki öğretmenin görüşü şu şekildedir:

Ö8: “Okul öncesine giden öğrenci, okula gitmeyi biliyor.”

Ö4: “Bizim okulda mesela aynı okuldalar müdür odasını tanıyor müdürü tanıyor öğretmenleri tanıyor bizi belki daha önceden görmüş oluyor.”

Kantininden, tuvaletinden her şeyinden haberdar. O zaman daha az sorun yaşıyorlar.”

Öğretmenlere göre (Ö4, Ö7, Ö8), bu çocuklar diğer çocuklara daha kolay uyum sağlamaktadırlar, diğer çocuklarla ilişkilerini daha iyi düzenlemektedirler. Çünkü bu kurumlarda çocukların pek çok çocukla iletişime geçme fırsatı olmaktadır. Bununla ilgili Ö8’in görüşü şu şekildedir:

Ö8: “Ama okul öncesine gitmesi çocuk biliyor okula geliyor. Arkadaşlarıyla bir paylaşımında bulunmuş daha önce az çok en azından kafasında bu var.”

Okul öncesi eğitim okula uyumu kolaylaştırmaktadır. Ancak okul öncesi eğitim sınıflarıyla ilkökul sınıflarının düzeninin farklı olması, yapılan çalışmaların farklı olması ve bunlara bağlı olarak çocukların ana sınıflarında daha özgür hareket etmelerinden dolayı okul öncesi eğitim sınıflarından gelen çocuklarda da sınıfa uyum güçlükleri görülmektedir. Sınıf öğretmenlerine göre; bu çocuklar anasınıfından alıştıkları için ders yapmak yerine resim yapmayı, müzik etkinliğini, oyun oynamayı istemektedirler. Çünkü çocuklar anasınıflarında bu çalışmaları yapmaktadırlar. Öğretmenlere göre, bu çocuklar da görülen sırada oturmaktan sıkılma ve sınıf içinde dolaşma alışkanlığı yine anasınıfından kaynaklanmaktadır. Anasınıfının özgür ortamından sonra ilkökulun yapılandırılmış ortamı çocuklara zor gelmektedir. Çalışmaya katılan öğretmenler okul öncesi eğitim sınıflarından gelen çocukların kalemi doğru tutamadıklarını ve çizgi çizerken yönüne dikkat etmediklerini (Yukarıdan aşağıya, soldan sağa) belirtmiştir. Anasınıflarında kalemi yanlış tutmayı öğrenen çocukların tutuş bozukluklarını, çizgi yönlerini düzeltmek çok zaman almaktadır. Bu konudaki öğretmen görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Okul öncesi eğitim alıp gelen çocuklar sırada oturmaktan sıkılmakta ve sınıf içinde dolaşmaktadırlar. Öğretmenler göre (Ö1, Ö2, Ö9) bunun nedeni, bu çocuklar anasınıflarında halının üzerinde oturmakta ayrıca sınıfta daha özgür hareket etmektedirler. Bununla ilgili olarak örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö9: “Aynı anasınıfındaki oyun, resim yapma, müzik, sürekli, sınıf içinde dolaşma gibi onları devam ettirmeye çalıştılar. Otur dediğin zamanda bu sefer sıkıldılar. Bu anlamda da çocuğu zoraki oturtturmuş oluyorsun. Bu seferde

çocuk uyumsuz muş gibi oluyor. Öğrenci sayısı eskiden bir iki taneyken beş, altı, yedi. Dolaşan öğrenci sürekli.”

Ö2: “Okul öncesi eğitim alanlarda bile bahsettiğim sorunlar oluyor. Neden sorun oluyor ana sınıfındaki rahatlık sıraya oturmak beklemek bir çocuk için çok zor bir şey. Okul öncesinde halının üzerinde yatıyordu yuvarlanıyordu.”

Öğretmenlere göre (Ö1 ve Ö9), okul öncesi eğitim alıp gelen çocuklar anasınıfında yapmaya alıştıkları oyun oynama, resim yapma, müzik etkinliklerini talep etmektedirler. Bununla ilgili Ö1’in görüşü şu şekildedir:

Ö1: “Çünkü anasınıfında kural yok çoğu zaman yani istediğini yapıyor çocuk sürekli okul hayatı oyunla geçiyor eğlenceli geçiyor. Şimdi etkisinden kurtulamıyor bazıları.”

Öğretmenlerden bazıları (Ö1, Ö3, Ö4), anasınıfından gelen öğrencilerin kalemi doğru tutamadığını belirtmişlerdir. Öğretmen bu durumun kendileri ve çocuk için çok sıkıntı yarattığını kalemi yanlış tutmayı öğrenen çocukların tutuş bozukluklarını düzeltmenin çok zaman aldığını belirtmişlerdir. Bununla ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö3: “Bu sene özellikle benim gözlemim önceki senelerde mezuniyet listemize bu kadar yoktu okul öncesinde gerek harflerin yazımı gerek kalem tutulması konusunda yeterince ya bir çalışma yapılmadı ya da eksik bir şeyler olduğunu düşünüyorum. Çocukların çoğu kalemlerinin yanlış tutmayı alışmış olarak geldi.”

Ö1: “Şimdi anasınıfından gelmiş. Çok güzel kalem tutanlarda var hiç kalem tutmasını Bilmeyenler de var anasınıfından geldiği halde şaşırtacak derecede kalem tutamayanlar vardı neden kaynaklanıyor artık çocuğun yeteneğinden midir?”

Bir öğretmen çocukların harfleri yazarken zorlandıklarını çünkü okul öncesi öğretmenlerinin çizgi çalışmalarını yaparken çizgi çizerken çizgi yönüne dikkat etmediklerini (yukarıdan aşağıya, soldan sağa) düşündüğünü belirtmiştir.

Ö1: “Şu tablo anasınıfı öğretmenlerinin elinde olmalı harflerin yönü tablosu. Çizgi çekmiyorlar mı çizginin yukarıdan aşağıya çizileceğini aşağıdan yukarıya çizilmeyeceğini bilmiyorlar mı?”

Okul öncesi eğitim sınıflarının ilkokulla aynı binada olması konusunda öğretmen görüşleri (Hemen hemen tüm Avrupa ülkelerinde çocukların geçiş sürecini kolaylaştırmak ve kişisel işbirliğini geliştirmek amacıyla anasınıflarıyla ilköğretimin benzer mekânda olması sağlanmaktadır. Bundan dolayı öğretmenlerin bu konudaki görüşleri öğrenilmek istenmiştir).

Öğretmenlerin tamamına yakını (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9) çocuğun ilkokula gideceği okulun anasınıfında okul öncesi eğitim almalarının daha iyi olacağını düşünmektedirler. Öğretmenlere göre, tanıdık, bildik ortamın çocukta kaygıyı azaltması, anasınıfındaki arkadaşlarının ilkokulda da sınıf arkadaşları olacağı dolayısıyla ilkokul sınıflarında sosyal uyuma katkı sağlaması, anasınıfı öğretmenlerinden çocukla ilgili önceden bilgi alma fırsatı vermesi, herhangi bir problem yaşandığında fikir alış verişi, beraber problem çözme fırsatı sağlaması (Anasınıfı öğretmenin çocukla ilgili en az bir yıllık gözlemi vardır) gerekçeleriyle ilkokullarının anasınıflarından gelen çocukların okula uyumları daha kolay olmaktadır. Örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö7: “Bence olumlu bir etken. Uyum sağlamayı olumlu etkiliyor. Çocuk alıştığı okul ortamından tekrar başka bir okul ortamına uyum sağlamaya çalışmıyor. Çocuk çevreyi daha bilerek geldiği için çekimser davranışlar sergilemiyor. Arkadaş gruplarını tanıyor. Biz büyükler bile tanımadığımız bir yere gidince kaygı yaşamıyor muyuz?”

Ö4: “Biz soruyoruz çocukları. Ben mesela listemdeki çocukları ön bilgi edinmek için anasınıfı öğretmenine sordum. Bu çocuk nasıldır neyi yapar neyi yapamaz. Ailesi hakkında bilgi aldım. Birebir aynı çıktı anasınıfı öğretmenin tespiti devam etti.”

Ö4: “Çocuğun özel durumunu bilmek bizim için de iyi oluyor çocuğa nasıl davranmamız gerektiğini. Çok özel durumu annesi olmayan babası olmayan çocuklar var. Tabi bu çocuklarla konuşurken itinalı olmak lazım özel durumu

bilerek davranmak lazım. O konuda anasınıfları öğretmenlerinden mutlaka ön bilgi aldık.”

Ö1: “Anasınıftan çıkıp gelmiş çocuk için bence ihtiyacı yok (Uyum haftasını kastediyor). Çünkü tanıyor buraları yabancılaşmıyor (öğretmen eliyle gösterdi) anasınıfları sınıfının karşısında.”

Öğretmenlerden sadece bir tanesi (Ö6) anasınıfları ve ilkokulun aynı binada olmasını çocukların okul uyumlarıyla ilişkilendirmemiştir. Bakıldığı zaman bu öğretmenin çalıştığı okulda anasınıfları ilkokulla aynı binadadır ancak anasınıfları, çocukların giriş kapıları dâhil ana binadan kopuktur. Anasınıftaki çocuklar ilkokul öğretmenlerini, öğrencilerini ve derslikleri görmemektedirler diğerleri de onları. Diğer okulların tümünde anasınıfları ve ilkokul iç içedir. Bununla ilgili olarak Ö6'nın ifadesi şöyledir:

Ö6: “Anasınıflarında çocuklar zaten teneffüse çıkmıyor hep içerde geçiriyorlar onlar bizim okulda var mı yoksa tanımıyoruz. Mesela ben kaç yıldır oradayım bir tane ana sınıfı öğrencisini tanıyor musunuz diye sorarsanız ben tanımam. Bizim çocuklar onları onlar bizim çocukları görmüyor sadece aynı binada. Dolayısıyla yani anasınıfları çocuğu eğitim öğretime hazırlama konusunda yardımcı oluyorlar ama sınıfa adaptasyon konusunda yardımcı olamazlar. Sınıfa adapte olabilmeleri için öğretmeni arkadaşını tanıması lazım. Tanıması için de buna öncelikle öğretmenin yardımcı olması gerekiyor.”

4.6 Okul Uyumsuzluğunun Nedenleri İle İlgili Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Sınıflarında uyum güçlüğü yaşayan çocukların uyum güçlükleri nedenleri öğretmenlerden gelen görüşlere göre gelişimsel gerilik, ilk defa evden ayrılma ve aileyle ilgili faktörler olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Uyum güçlüğü nedenleri incelendiğinde aileyle ilgili faktörlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Anne- çocuk arasındaki bağlanma tarzı (çocuğun anneden ayrılmak istememesi), anne babaların çocuklarını yetiştirirken sınır koymamaları, şımartmaları, tüm isteklerini yerine getirmeleri, çocuklarına sorumluluk vermemeleri, çocuğun evin içinde değer görmemesi, anne-baba çatışması, anne babanın boşanması, çocuğun anne babasıyla

yaşamaması (Çocuk yurdunda kalması), ailenin göç etmesi çocuğun okula uyumunu etkileyen faktörler olarak öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu konudaki öğretmen görüşlerine kategorileriyle beraber aşağıda yer verilmiştir.

Öğretmenler göre, çocukların okul uyumlarını en fazla etkileyen etmen anne- baba- çocuk ilişkisinin niteliğine yöneliktir. Bu konuda görüş bildiren öğretmenler (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9) daha çok, anne- çocuk arasındaki bağlanma tarzına vurgu yapmışlardır. Okula uyum güçlüğü olan bir grup çocuğun, aslında annelerinden ayrı kalmak istemedikleri için okulda durmak istemediklerini belirtmişlerdir. Bununla ilgili olarak Ö9'un ifadesi şöyledir:

Ö9: “Aileden ayrılmak istemeyen öğrenciler de vardı. Hatta ikisi bir hafta boyunca sürekli ağladı. Anne de çocuk ağladığı için sınıftan gitmek istemedi.”

Öğretmenlere göre annelerinden ayrılmak istemeyen bu çocukların problemlerinin ana nedeni çocuklar değil annelerdir. Çünkü bu problemi yaşayan çocukların anneleri çocuklarının üzerine gereğinden fazla düşmekte, sınıftan gitmeleri söylenmesine rağmen okulda çocuklarına beklemekte ısrar etmektedirler. Öğretmenlerin bahsi geçen annelerle ilgili başka bir tespitleri de bu anneler, çocuklarının her istediğini yapmaktadırlar. Örnek öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö3: “Kesinlikle problem anneden kaynaklanıyor çocuktan değil. Anneye de aynen bunu dedim. Sen eve git diyorum anneye gitmiyor. Anne kıyamıyor teneffüste falan bir kere sınıfa çıkıp göreyim dedim diyor. Çocuk tekrar ağladı. Anne de artık onun bilincinde eşiyile de görüşüyorum onlar da farkında.”

Ö8: “Aileye çok bağımlı bir çocuk anasınıfına da hiç gitmemiş. Aileden ayrılmamış. Ailede her istediği yapılmış. O yüzden çocuk kesinlikle ailesinden ayrılmayı kabul edemedi.”

Anne babaların çocuklarını yetiştirirken sınır koymamaları, şımartmaları, tüm isteklerini yerine getirmeleri öğretmenlere göre okula uyumu en çok engelleyen başka bir faktördür. Bununla ilgili örnek öğretmen görüşler şöyledir.

Ö1: “Ben daha fazla köyde çalıştım. Köydeki çocuklar okula gelene kadar hiç okul görmüyorlar nerdeyse çünkü uzak yerlerden hepsi taşıma ile geliyor. Köyünde de okulu yok zaten. Ama o çocuklarda çok daha kolay adaptasyon oluyor nedense çocuk kabulleniyor. Bizim bu uyum problemi olan çocuklar mızızlanan çocuklar annesini kapıda görüyor O yüzden uyum problemi yaşıyor.”

Ö5: “Bir iki öğrenci de işte agresif tavırlar var. Biraz da ailenin yetiştirmesinden kaynaklı büyüklerin yanında yetişmiş çocuklar. Halk arasında ne derler mızızlanma. Her istediğim olsun istiyor her şeye karışıyor arkadaşlarına hoşgörüsüz davranıyor bağılıyor çağırıyor.”

Anne babaların çocuk yetiştirirken çocuklarına sorumluluk verip vermedikleri de öğretmenlere göre çocukların okula uyumlarının önünde bir engeldir. Bu çocuklar, tüm işlerinin aileleri tarafından yapılmasına alışmış çocuklardır. Bununla ilgili olarak Ö5’in ifadesi şöyledir:

Ö5: “Çocukların yetiştirilmesi çok önemli çocukların özgüveni olmayan çocuklar oluyor annesi babası yapmış hep tepemde annem babam olsun istiyorlar çantasından bir defteri bile çıkartmayan çocuklar oluyor çantasını düzeltmeyen masasını toplamayan annem gelecek hep toplayacak hep düzelterek sanıyor.”

Çocuğun evin içinde gördüğü değer, ailenin çocuğa öğrettikleri/ öğretmedikleri de çocukların okula uyumlarıyla ilişkilendirilmiştir. Bununla ilgili olarak Ö2’nin ifadesi şöyledir:

Ö2: “O ana kadar evde aldığı davranışlar evde ona ne verilmiş. Ne kadar söz dinlemiş ne kadar sözü dinlenmiş. Aile ona ne kadar değer vermiş nerede hata yapmış. Bunlar evdeki tutum ve davranışlar oradaki süreci çok etkiliyor.”

Anne babanın boşanması da çocuk için okula uyumu engelleyen önemli yaşam olaylarından biridir. Öğretmene göre bu durum çocuğun annesinden ayrılmak istememesine neden olmaktadır. Bununla ilgili olarak Ö5’in ifadesi şöyledir:

Ö5: “Bir tanesi de işte anne baba ayrı ailesi her şeyi etkiliyor... Acaba dedim ben bunu nasıl alıştırayabilirim annesiyle bu bağı nasıl koparabilirim. Bağ koparmak derken okula gidiş gelişlerinde annesinden ayrılamıyor ağlıyor.”

Yeni bir kardeşin doğumu çocuğun evden ayrılmak istememesine dolayısıyla okula gitmek istememeye neden olmaktadır. Bununla ilgili olarak Ö9’un ifadesi şöyledir:

Ö9: “Asıl neden şeydi. Evde küçük kardeşi vardı. Annesini evde küçük kardeşiyle bırakmak istemediği için.”

Çocuğun anne babasıyla yaşamaması da okula uyumda önemlidir. Bir öğretmen, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki çocuk yuvasından gelen çocukların da okula uyum problemi yaşadıklarını belirtmiştir. Bu çocuklar daha çok arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar göstermekte dönem dönem de şiddet uygulamakta ve sınıf düzenini bozmaktadırlar. Öğretmene göre, bir aile ortamında yetişemedikleri için bu çocukların problemleri vardır. Çünkü çocuklar için ilk öğretmen aileleridir. Bununla ilgili olarak Ö2’nin ifadesi şöyledir:

Ö2: “Ailede tutum ve davranış bir sorumluluk anlayışı verilmemişse zor oluyor.”

Ö2: “İkisi sevgi evlerinden. Oyun oynarken bunları zapt etmek (duraksama) bu çocuklar farklılar bu çocuklarla sınıfta toplandığı zaman oyun oynamak bile kâbus oluyor. Gürültü yapıyorlar kafalarına göre şey yapıyorlar garip sesler çıkarıyorlar ortamı karıştırıyorlar, gereksiz şeyler yapıyorlar bir süre sonra zaten oyundan sıkılıyorlar.”

İki öğretmenin sınıfında Kuzey Irak’tan göç eden ailelerin çocukları bulunmaktadır. Bu öğretmenler için okula uyumsuzluğun asıl nedeni ailenin göç etmesidir. Çünkü göç, çocuğun eğitim dilini bilmemesinden kaynaklı uyum güçlüğüne neden olmaktadır. Bununla ilgili olarak Ö1’in ifadesi şöyledir:

Ö1: “Mesela bu okulda yaşadığımız en önemli uyumsuzluk, bu okulda yabancı öğrenciler çok yoğun Iraklılar var.”

Bir öğretmen, çocuğun ilk defa evden ayrılması / okul öncesi eğitim kurumuna gitmemesinin de okula uyumunu etkileyen bir faktör olduğunu belirtmiştir. Çünkü bu çocuklar için öğretmeniyle, diğer çocuklarla iletişime geçmek zorunda, onlarla aynı ortamı paylaşmak zorundadır. Evden farklı olarak okulun uyulması gereken kuralları vardır. Bununla ilgili olarak Ö8'in ifadesi şöyledir:

Ö8: “Okula hiç gitmemiş evinden ayrılmamış öğrenci onu kavramakta zorlanıyor. Çünkü hiç okul ortamında sosyal bir çevrede bulunmamış. Hep evinde ailesiyle birkaç kardeşiyle zaman geçirmiş. Şimdi biranda sınıfa giriyor. Kendinde sorumluluk hissediyor. Acaba ne olacak ne göreceğim burada neler olacak küçücükler zaten yaşta küçük olunca çocuk illa ki bunun kaygısını hissediyor. Annesinden babasından ayrılıyor... Evde bu kurallar bu düzen yok sonuçta. Belli saate yapması gereken şeyler. Çocuk bu düzene uyum sağlamakta zorluk çekiyor.”

Çocuktaki gelişimsel gerilik de okula uyumu engelleyen faktörlerden biridir. Çocuğun yazabilmesi için parmak, el, kol kaslarının gelişiminin tam olması gerekir. Öğretmenlerden biri böyle bir güçlüğü değinmiştir. Bununla ilgili olarak Ö7'nin ifadesi şöyledir:

Ö7: “Fizikken gelişmemiş çocuklarda problem oluyor. Kasları gelişmediği için kalemle yazamıyor. Yazsa bile hemen yoruluyor. Böyle bir öğrencim vardı.”

4.7 Çocukların Okula Kolay Uyum Sağlamaları Konusunda Öğretmen Tavsiyelerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çocukların okula kolay uyum sağlamaları konusundaki tavsiyelerine yönelik görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 11'de sunulmuştur:

Tablo 11: Çocukların Okula Uyumları Konusunda Öğretmen Tavsiyeleri

Kategoriler	Öğretmen	f
Bütün çocuklar okul öncesi eğitim almalıdır	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8	7
Erken yaşlardan itibaren anne baba eğitimi yapılmalıdır	Ö3, Ö4, Ö5, Ö7; Ö8	5
Çocuklar küçük yaşta okula başlatılmamalıdır	Ö9	1
İlkokuldaki çocukların okulda durma saatleri kısaltılmalıdır	Ö2	1
Birinci sınıf öğretmenleri ayrı (uzman öğretmen) olmalıdır	Ö1	1
Anasınıfı öğretmenleri ilkokul sınıflarına gezi düzenlemelidir.	Ö9	1

Tablo 11’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlere göre çocukların okula kolay uyum sağlayabilmeleri için; bütün çocuklar okul öncesi eğitim almalıdır, çocuklar küçük yaşta okula başlatılmamalıdır, anne baba eğitimi çocuk okula başladığında değil çok daha önce olmalıdır, ilkokulların okulda durma saatleri kısaltılmalıdır, birinci sınıf öğretmenleri ayrı (uzman öğretmen) olmalıdır, anasınıfı öğretmenleri çocukların ilkokulun sınıf düzenine uyum sağlamaları için ilkokul sınıflarına gezi düzenlemelidir. Bu konudaki öğretmen görüşlerine kategorileriyle birlikte aşağıda yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8) çocukların ilkokula başlamadan önce okul öncesi eğitim almaları durumunda okula uyumlarının daha kolay olacağını belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre okul öncesi eğitim alan çocuklarda – bireysel problemi olmadığı takdirde -okula uyum güçlüğü

görülmemektedir. Bununla ilgili olarak örnek öğretmen görüşlerinden birkaçı şu şekildedir:

Ö1: “Anasınıflarının Türkiye’de zorunlu olması gerektiğine inanıyorum ben zorunlu olmalı en az bir yıl.”

Ö5: “Anasınıfından iyi bir şekilde gelen çocuklar sıkıntı çıkartmıyorlar bir sorun olmuyor uyumda.”

Ö6: “Uyumun kesinlikle şartı anaokulu.”

Öğretmenlerin bazılarına (Ö3, Ö4, Ö5, Ö7; Ö8) göre de çocukların okula uyumu konusunda öncelikle üzerinde çalışma yapılması gereken grup ailelerdir. Bu öğretmenlere göre, çocukların okula uyumlarının sağlanması için öncelikle aileleri eğitilmelidir. Öğretmenlerin kastettiği aile eğitimi, sadece okul açılmadan bir hafta önce ailelere verilecek eğitim değil, çok daha önce çocuğun doğumuyla başlayan bir eğitimidir. Bununla ilgili olarak örnek öğretmen görüşlerinden birkaçı şu şekildedir:

Ö3: “Çocuk okula başlayacağı zaman aileye yapılan bir eğitimin bana bir faydası olmuyor. Ondan sonra belki faydalı olabilir. Mesela çocuğa bir öğretmen korkusu vermişse aile çocuk kafadan okula gitmekten korkuyor. Öğretmen bana kötü davranacak diye. Ailenin genel eğitimi ile alakalı.”

Ö4: “Çocuğun uyumunda benim kanaatim çocuğun erken gelmesi ile bir hafta erken gelmesi ile falan çözülecek gibi değil. Asıl problem çocuğun ailesiyle ilgili olan sorun. Benim kanaatim çocuk ailesiyle iyi bir ilişki kurmuşsa, ailesi çocuğa kendi kendine olmayı kendi kendine iş yapma becerisini öğretmişse bu çocuk problem yaşamıyor. Ama çocuğu bebek gibi yetiştirmişse aile hiç yanından ayırmamışsa sıkıntıyı onlar yaşıyor diğer çocuklar sıkıntı yaşamıyor. Uyum haftası yapılsın belki zararı olmaz ama uyum hastasını ailelere yapmak lazım esas problem kesinlikle aileler. Problem çocuk da değil problem ailede.”

Ö5: “Bence velilerin ayrı bir eğitimden geçmesi lazım. Çocuklara yaklaşım konusunda hayata hazırlaması yönünde çocuklarını yanlış hazırlayanlar bizi uğraştırıyorlar.”

Ö7: “Uyum aileden, anasınıfından başlar. Uyum için bir haftalık süreç problem çözmede yeterli değil ki. Bazı olumsuz davranışların düzelmesi için çok uzun zaman gerekiyor... Çocuklar kreşlere anasınıflarına başladığında bir uzman bir psikolog gözleminde aileye yardımcı olmak açısından, çocuğun uyum aşamaları değerlendirilebilir, gözlemlenebilir, yanlışlar düzeltiler. Doğruyu yanlış aile de bilmeyebilir sonuçta. Biz de sonuçta çocuğu zamanla tanıyoruz, aileden çocukla ilgili bilgileri öğrenmeye çalışıyoruz.”

Okula başlama yaşı da bir öğretmen (Ö9) tarafından okula uyumun önünde büyük bir engel teşkil ettiği gerekçesiyle dile getirilmiştir. Öğretmene göre çocukların okula uyum sağlamaları için belli bir yaşa gelmeleri şarttır. Bununla ilgili Ö9’un görüşü şu şekildedir:

Ö9: “Ben her zaman küçük yaşta okula başlamaya karşıyım. Çocuk çok zorluyor. Ben şöyle örnek veriyorum altı aylık bir bebeği yürümeye zorlamak gibi geliyor. Mesela bir yaşındaki çocuk yürüyor, hatta koşuyor Ama altı aylık çocuğun biz onunla aynı kulvarda yürümesini bekliyoruz...”

Okul öncesi eğitim almak okula uyumu kolaylaştırmaktadır. Ancak anasınıfının özgür, sırasız düzenine alışan çocuklar ilkokulun sıralarına, sınıflarına kolay uyum sağlayamamaktadırlar (Bu problem değişik boyutlarıyla okul öncesi eğitim ve okul uyumu başlığı içinde irdelenmiştir). Öğretmenlerden biri de (Ö9) özellikle bu konunun problem yarattığını belirtmiş ve anasınıflarından gelen öğrencilerin sınıfa uyumunu kolaylaştıracak bir tavsiyede bulunmuştur. Bu öğretmene göre çocuklar, anasınıfındayken ilkokul sınıflarını ziyaret etmeli ve bazı etkinlikleri bu sınıflarda yapmalıdırlar. Bununla ilgili Ö9’un görüşü şu şekildedir:

Ö9: “Bir sonraki öğretim döneminde ilkokula başlayacak çocuklarla sınıf düzenine ait bir çalışma yapılamaz mı? Örneğin sıra düzeninde oturma düzeni anasınıflarında? Aslında biz dışarıdayken (Beden eğitimi vb. kastediyor) anasınıfı öğrencileri bizim sınıfımıza gelebilirler.”

Bir öğretmen (Ö1), çocukların okula uyumları için ilkokul öğretmenlerinin de branşlaşması gerektiğini belirtmiştir. Ö1’e göre, birinci sınıfa başlayan çocuğun derslerde güçlük yaşamaması okuldan soğumasına neden olacaktır. Özellikle bazı

öğrenciler için dersler çok zor olabilmektedir. Çocuğun öğrenme güçlüğü konusunda ona ancak öğretmeyi iyi bilen, materyalleri bol bir öğretmen yardım edebilir. Bu düşünceyle bu öğretmene göre, özellikle okuma yazma öğretmenliği ayrı bir branş olmalıdır. Bununla ilgili Ö1'in görüşü şu şekildedir:

Ö1: “Şu olsa ben eskiden beri şunu savunurum. İlkokul öğretmenin de branşı olmalı. Bence ikinci sınıf öğretmeni birinci sınıf öğretmeni olmalı. Çünkü ben motor beceriler için materyal hazırlıyorum kullanıp atıyorum bir daha dört sene sonra işime yarayacak ne olacak saklamıyorum ki. Biri de (Birinci sınıf) bir daha okutur muyum okutmaz mıyım belli değil. Her türlü materyal her zaman hazır olur hem kendim hangi tarihte neyi anlatacağım konusunda çok daha tecrübeli olurum. Bence okuma yazma öğretmeni ayrı bir branş olması lazım. Materyal birinci sınıfta çok daha önemli görsellik.”

Bir öğretmene göre de (Ö2) birinci sınıfların okulda kalma süreleri çok fazladır ve bu durum çocukları fazlasıyla yormaktadır. Çocukların okula uyumları için okulda geçirecekleri zaman sınıflarına göre belirlenmelidir. Böyle olursa çocuklar okula daha istekle geleceklerdir. Bununla ilgili Ö2'nin görüşü şu şekildedir:

Ö2: “Bana sorarsanız birinci sınıflarla dördüncü sınıflar aynı sürede okula gelmemeliler. Birinci sınıflar 3 saat gelmeli okula. 3 saat sonra birinci sınıfları eve göndereceksin. O çocuğun akşama kadar orada oturması dördüncü sınıfla yedinci sekizinci sınıflar aynı olamaz. Bu çocuk kademe kademe yükselterek (okulda kalma süresini kastediyor) gidilmeli.”

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmaya ilişkin sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1 Sonuçlar

1. Araştırmaya katılan öğretmenler için okula uyumun en önemli göstergesi, öğrencinin okuldaki kurallara uymasındır. Öğretmenler, çocuğun okula uyumunu tanımlarken sosyal, duygusal ve davranışsal uyuma vurgu yapmışlar, çocukların akademik uyumuyla ilgili olarak görüş beyan etmemişlerdir.

2. Sınıfta, okula uyumda güçlük çeken çocukların olması öğretmen ve sınıftaki diğer öğrenciler açısından bir takım olumsuz durumlara neden olmaktadır. Öğretmenlere göre uyumsuz çocuklar, onları yormakta, eğitim öğretimi aksatmakta, sınıf düzenini bozmakta ve diğer çocuklara (özellikle sınıfa ebeveyniyle gelen çocukların) olumsuz örnek olmaktadır. Bu durumda çocukların yaşadıkları uyumsuzluk sadece çocuğun kendisi açısından değil sınıftaki öğretmen ve diğer öğrenciler açısından da problem yaratmaktadır.

9. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı uyum haftası konusunda bir bilgilendirme toplantısına katılmamış ya da bu konuyla ilgili görüşleri alınmamıştır.

10. Öğretmenlerin tamamı, okulun açıldığı ilk haftanın en azından birkaç gününü uyum çalışmalarına ayırmışlardır. Yapılacak çalışmaları öğretmenler kendileri belirlemişlerdir. Okulda ya da ilde bir komisyonun ortak kararıyla çalışmalar belirlenmemiştir. Okulun bölümlerinin tanıtılması bütün öğretmenler tarafından yapılmıştır. Öğretmenlerden iki tanesi okul açılmadan velilerle tanışma toplantısı düzenlemiştir. Çocuğun okula uyumu konusunda en önemli faktörün aile ilgili olduğunu belirtmelerine rağmen öğretmenler, -iki öğretmen dışında- velilerin okula uyumu konusunda herhangi bir çalışma yapmamışlardır.

11. Öğretmenlerin tamamına yakını, 2015- 2016 öğretim yılında uyum haftasının okullar açıldıktan sonraki ilk hafta yapılmış olmasını bir eksiklik olarak görmemektedirler. Öğretmenlere göre çocukların okula uyumlarında bir farklılık yoktur. Ancak bu öğretmenlerin sınıflarındaki çocukların tamamına yakını (bir iki çocuk dışında) okul öncesi eğitim kurumuna gitmiştir. Zaten araştırmaya katılan öğretmenler de uyum problemi yaşanmama gerekçesi olarak da sınıflarındaki çocukların okul öncesi eğitim almış olmalarını söylemişlerdir.

12. Okuldaki ve sınıftaki öğrenci sayısı fazla olan öğretmenlere göre, uyum haftası (erken okula alma) gerekli görülürken, öğrenci sayısı az ya da taşınmalı okul öğretmenlerine göre uyum haftası gereksizdir.

13. Araştırmaya katılan öğretmenlere göre, özellikle çekingen çocuklar için ve ilk defa evden ayrılan, okul öncesi eğitim kurumuna gitmemiş çocuklar için uyum haftası etkili olabilir. Okul öncesi eğitim kurumundan gelen- özellikle de aynı okulun anasınıfından gelen- çocuklar için beş günlük uyum haftası gereksizdir.

14. Merkezdeki okullarda uyum haftasına katılımı ilgili problem görülmezken taşınmalı okullarda uyum haftasına katılımı da problem yaşanmaktadır. Üstelik bu okullarda okul öncesi eğitimden faydalanmayan çocuk sayısı daha fazladır. Uyum haftasından beklenen sonucun alınabilmesi için uyum haftası çalışmalarına bütün çocukların katılması önemlidir. Çünkü öğretmenlere göre, herhangi bir nedenle uyum haftasına katılmamış çocuklar, uyum haftasına katılmış ve sürecini tamamlamış çocukları olumsuz etkilemektedir.

15. Araştırmaya katılan öğretmenlere göre, okul öncesi eğitim almış olsa da birinci sınıftaki bir çocuğun öğretmeniyle ilk tanışması kalabalık bir ortamda olmamalıdır. Diğer çocuklar okula gelmeden çocuğun sınıfını görmesi öğretmeniyle tanışması çocuktaki okul ve öğretmen korkusunu azaltmaktadır.

6. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıflarındaki çocukların uyum güçlüğü nedenleri incelendiğinde aileyle ilgili faktörlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Anne- çocuk arasındaki bağlanma tarzı (çocuğun anneden ayrılmak istememesi), anne babaların çocuklarını yetiştirirken sınır koymamaları, şımartmaları, tüm isteklerini yerine getirmeleri, çocuklarına sorumluluk vermemeleri, çocuğun evin içinde değer

görmemesi, anne-baba çatışması, anne babanın boşanması, çocuğun anne babasıyla yaşamaması (Çocuk yurdunda kalması), ailenin göç etmesi öğretmenler tarafından belirtilen çocuğun okula uyumunu etkileyen ailesel faktörlerdir.

3. Çocuğun okula başlama yaşı, okul uyumunda önemli bir faktördür. Küçük yaşta okula başlama okul uyumsuzluğuna neden olmaktadır.

4. Okul öncesi eğitim alan çocuklar okula uyum problemi yaşamamaktadırlar. Öğretmenlere göre, birinci sınıfa başlamadan çocukların okul öncesi eğitim almaları durumunda okula uyum güçlüğü yaşanmayacaktır.

5. Öğretmenlere göre, çocukların, ilkokula gidecekleri okulun anasınıfında okul öncesi eğitim almaları okul uyumlarına katkı sağlayacak bir faktördür.

7. Göçmen aile çocukları okula uyumda güçlük çekmektedirler. Bu çocuklar, dil bilmemelerinden dolayı derslere katılamamakta bundan dolayı derslerde sıkılmakta, diğer çocuklarla dil problemi yüzünden iletişime geçememekte, kendileri gibi göçmenlerle bir arada kalmayı tercih etmektedirler. Öğretmenler, bu problemi nasıl aşacaklarını bilememektedirler.

8. Özellikle küçük kas gelişimindeki gerilik, çocukların okul uyumlarını engellemektedir.

17. Araştırmaya katılan öğretmenlere göre çocukların okula uyumları için: bütün çocuklar okul öncesi eğitim almalıdır, çocuklar küçük yaşta okula başlatılmamalıdır, anne baba eğitimi çocuk okula başladığında değil çok daha önce olmalıdır, ilkokulların okulda durma saatleri kısaltılmalıdır, birinci sınıf öğretmenleri ayrı (uzman öğretmen) olmalıdır, anasınıfı öğretmenleri çocukların ilkokulun sınıf düzenine uyum sağlamaları için ilkokul sınıflarına gezi düzenlemelidir.

5.2 Tartışma

5.2.1 Okula Uyum Göstergeleri İlgili Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgulara İlişkin Tartışma

Araştırmaya katılan öğretmenler, okula uyumu tanımlarken öğrencinin okulun/ sınıfın kurallarına uyması, diğer öğrencilerle ilişki kurması/geçinmesi ve anneden kolay

ayrılabilmesinden bahsetmişlerdir. Öğretmenler için okula uyumun en önemli göstergesi, öğrencinin okuldaki kurallara uymasındır. Öğretmenler, hem uyumlu hem de uyumsuz öğrenci davranışlarını belirtirken öğrencinin kurallara uyup uymamasını ilk sırada söylemişlerdir. Öğretmenler, çocuğun okula uyumunu tanımlarken sosyal, duygusal ve davranışsal uyuma vurgu yapmışlar, çocukların akademik uyumlarıyla ilgili görüş beyan etmemişlerdir. Alan yazında bu bulguyu destekler nitelikte çalışmalar mevcuttur. Dockett ve Perry (2003), Avusturalya’da okula başlarken neler önemlidir, sorusuna yönelik bir araştırma yapmışlardır. Bu çalışmada öğretmenlerin, çocuğun okulun normlarına uygun hareket etmesi ve çocuğun büyük grup içerisinde dikkatini toplayabilmesini, okula uyum olarak tanımladıkları bulunmuştur (aktaran Kapçı ve diğerleri, 2013).

Amerika’da eğitimciler ile ilgili olarak yapılan başka bir çalışmada da öğretmenler, neredeyse okula başlayan yarıya yakın çocuğun okula hazır olmadığını, bu yüzden de uyum sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Çalışmada eğitimciler çocukların sosyal ve duygusal becerilerinin okula başlamadan önce geliştirilmesini önemli bulmakta ve çocuğun sayıları, harfleri tanıması gibi akademik beceriler açısından gelişmiş olmasını okula hazırlık açısından yeterli bulmamaktadır (Lynn, 2003; McCubbins, 2004; aktaran İnal, 2010).

Sınıfta, okula uyumda güçlük çeken çocukların olması öğretmen ve sınıftaki diğer öğrenciler açısından bir takım olumsuz durumlara neden olmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenler, uyumsuz çocukların kendilerini yorduklarını, eğitim öğretimi aksattıklarını, sınıf düzenini bozduklarını ve diğer çocuklara (özellikle sınıfa ebeveyniyle gelen çocukların) olumsuz örnek olduklarını belirtmişlerdir. Elde edilen bu bulgular, Güder, Alabay ve Güner (2018) tarafından yapılan çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Yapılan çalışmaya göre öğretmenler, sınıfında davranış sorunu olan çocukların akranlarına “olumsuz model” olduğu, bu sorunlu davranışların eğitim sürecini olumsuz etkileyerek sınıf yönetiminde “zamanı aksatma/gecikme”, “sınıftan çıkma ve çocukla konuşma” ve “etkinliği yarıda kesme” durumlarını oluşturarak zorlaştırdığını dile getirmişlerdir.

Bu durumda çocukların yaşadıkları uyumsuzluk sadece çocuğun kendisi açısından değil sınıftaki öğretmen ve diğer öğrenciler açısından da problem yaratmaktadır. Bundan dolayı uyumsuzluk sadece çocuğun problemi olarak değerlendirilemez.

5.2.2 Uyum Haftasıyla İlgili Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgulara İlişkin Tartışma

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı uyum haftası konusunda bir bilgilendirme toplantısına katılmadıklarını ya da bu konuyla ilgili görüşlerinin alınmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin uyum haftası ve yapılacak çalışmalar konusundaki bilgileri, eğitim öğretim yılı başında okullara gönderilen uyum haftası uygulama yazısından ibarettir. Bilgili (2007) ve Çeliktürk (2011) tarafından yapılan araştırmalarda da öğretmenler uyum haftası ve yapacakları çalışmalar konusunda Milli Eğitim Bakanlığı ya da okul idareleri tarafından bilgilendirilmediklerini belirtmişlerdir. Oysa eğitimdeki yenileşme çabalarının başarısı büyük oranda öğretmenlerin sistemi benimsemesi ve yeniliğin gerektirdiği bilgi ve beceriye sahip olmalarıyla mümkündür (Ada ve Küçükali, 2009). Bundan dolayı yeni uygulamalar öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin alınması, konuyla ilgili hizmet içi seminere/ seminerlere tabi tutulmaları istenilen sonucun alınmasında önemlidir.

Öğretmenler, uyum haftasının yapılma gerekçesini çocuğun okulu tanınması, okula alışması, sınıfta uyulması gereken kuralların öğrenilmesi/öğrencileri okul kurallarından haberdar etme olarak sıralamışlardır. Okula uyumdan bahsederken çocukların ailelerinin de okula başlamaya uyum sağlamalarından hiç bahsedilmemiştir.

Çocuklar gelişimleri ve öğrenme hızları konusunda bireysel farklılıklara sahiptir. Bu farklılıkların azaltılmasında ailelerin etkisi çok fazladır. Çocukları okula ve bir üst öğrenim kademesine hazırlama da öncelikli görev anne babalarıdır. Anne babaların çocuklarıyla okula ilişkin sohbet etmeleri, temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek sorumluluklar vermeleri, sosyal becerilerini ve temel sorumluluk duygularını geliştirir. Gerek okula başlama gerekse de yeni bir kademeye geçişte, sadece çocuklar için değil, çoğu zaman aileler için de önemli bir boyuttur. Aileler de bu geçiş dönemlerinde birtakım kaygılar yaşayabilirler. Bütün bunların yanında çocukların ve ailelerin okula aidiyet duygularının geliştirilmesi okula uyum için çok önemlidir. Uyum sürecinde

veliler, okul yönetimi ve öğretmenlerin birbirleriyle kaynaşacakları faaliyetler düzenlemek, ortak bir kültürün oluşmasına ve aidiyet duygusunun gelişimine katkı sağlayacaktır (MEB, 2016).

Öğretmenlerin tamamı, uyum haftasına yönelik çalışma yapmıştır. Okulun bölümlerinin tanıtılması, uyum haftası denilince öğretmenlerin aklına ilk gelen ve mutlaka yapılan çalışmalardır. Okulda çocuğun rahat hareket edebilmesi kendini güvende hissetmesiyle mümkündür. Kendini güvende hissedebilme de ortamı tanımakla oluşacak bir duygudur. Çünkü bilinen tanıdık olan çocuğu korkutmaz. Dolayısıyla öğretmenlerin öncelikle çocuklara mekânı tanıtmaları önemlidir. Uyum haftası uygulamasına başlanıldığından beri bütün genelgelerde öğretmenlerin okul ortamını tanıtma çalışmalarına yönelik çalışmalar yapılması gerektiği mutlaka belirtilmiştir.

Uyum haftası kapsamında ayrıca aşağıdaki çalışmalar yapılmıştır. Okulun açıldığı ilk günün kalabalığından kendi sınıfındaki öğrencilerin ürkmesini istemediğini söyleyen bir öğretmen, bayramdan önceki hafta velileri ve öğrencileri okula davet etmiştir. Öğretmen, sınıfındaki öğrencilerle ilk karşılaşmasının kalabalık ortamda olmasını tercih etmediğini, önceden tanışıldığında çocukların öğretmen ve okul korkusunun azalacağını belirtmiştir. Bir öğretmen de sınıfındaki velileri tek tek telefonla aramış bayram öncesi toplantıya davet etmiştir. Bunu yapmadaki amacının velilerin kendisini tanımalarını sağlamak ve velileri yapacağı /yapacakları çalışmalar konusunda bilgilendirmek olduğunu belirtmiştir. İki öğretmen anasınıfındaki öğretmenlerden sınıfına kayıt olan çocuklarla ilgili bilgi alarak uyumlarını kolaylaştırmaya çalışmıştır. Rehberlik servisi olan okullar, velilere yönelik toplantı yapmıştır. Rehberlik servisi olmayan okullardaki öğretmenler de veli toplantısı yapmıştır. Ancak bu toplantılar daha çok genel konulara yöneliktir. İlkokula başlamadan kaynaklı çocuk ve velinin kaygısını giderme çabasından uzak görünmektedir. Bir öğretmen sınıfını süslemiştir.

Yukarıdaki çalışmalar uyum haftasının ilk birkaç günü içinde yapılan çalışmalardır. İlk birkaç günden sonra öğretmenler, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına başlamışlardır. Uyum haftasında ilk tanışma ve okulun bölümlerinin tanıtılmasından sonraki ilk birkaç günden sonra çocukların okuma yazma çalışmalarına geçmek istedikleri programın ilk kez uygulandığı 2006-2007 öğretim yılında fark edilmiştir. 2007-2008 eğitim öğretim yılında okullara gönderilen uyum haftası genelgesinde,

öğrencilerin bu süreler içinde (okul açılmadan önceki beş yarım gün) okuma yazmayla karşılaşmamasının öğrencilerde isteksizliğe yol açtığı bundan dolayı sürenin sonuna doğru okuma yazmaya da yer verilmesi gerektiğine yönelik uyarı yer almaktadır (MEB, 2007) Ancak 2012-2013 eğitim öğretim yılında okula başlama yaşının düşürülmesiyle beraber çocuklara yönelik okula uyum çalışmaları da değişmiştir. Ancak görünen o ki okul öncesinden gelen çocuklar için ve ilkokul sınıf düzeninde çocukları nasıl oyalayacaklarını bilmeyen öğretmenler için biran önce okuma yazma, matematik vb. çalışmalarına geçilmesi arzulanmaktadır.

Öğretmenlerin tamamına yakını, 2015- 2016 öğretim yılında uyum haftasının okulların açıldığı ilk hafta yapılmış olmasının çocukların okul uyumlarını olumsuz etkilediğini düşünmemektedirler. Bu şekilde görüş bildiren öğretmenlerin sınıflarındaki öğrencilerin neredeyse tamamı- birkaç öğrenci dışında- okul öncesi eğitim almıştır. Zaten öğretmenler uyum problemi yaşanmama gerekçesi olarak da sınıflarındaki çocukların okul öncesi eğitim almış olmalarını söylemişlerdir. Bir kez daha görülmüştür ki okul öncesi eğitim almak okula uyumu kolaylaştırmaktadır. Bu araştırmanın sonuçları okul öncesi eğitimi alan çocukların ilkokula daha kolay uyum sağladıklarını gösteren araştırma sonuçlarıyla (Ensar ve Keskin, 2014; Günindi, 2008; Gürkan, 1987; Işıkoğlu Erdoğan ve Şimşek, 2014; Koç ve diğerleri, 2002; Oktay, 2010; Şahin ve diğerleri, 2013; Tekin ve diğerleri, 2013; Topçu, 2012; Yeşil, 2008; Yoleri ve Tanış, 2014) örtüşmektedir.

Araştırmaya katılan bir öğretmen de öğrenci sayısı az olan ya da taşınmalı olan okullar da uyum haftasının gerekli olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Bu öğretmene göre, öğrenci sayısı az olduğu için uyum haftası çalışmalarının okul açıldıktan sonra yapılması durumunda bir problemle karşılaşmayacaktır. Üstelik okul taşınmalı bir okul olduğu için çocuklar birtakım güçlüklerle (ortak mekânı paylaşma, okula gelip gitme, yemek yeme vb.) ancak okul açıldıktan sonra karşılaşmaktadırlar. Çocuklar için uyum sağlanması zor olan güçlükler de bunlardır. Öğrenci sayısı az olan okullarda (Köy ilköğretim okulları) uyum haftası uygulamasının gereksiz olduğu bulgusuna Çeliktürk'ün (2011) araştırmasında da ulaşılmıştır.

Okuldaki öğrenci sayısı ve sınıf mevcudu en fazla okulda çalışan bir öğretmen ise bu eğitim öğretim yılında uyum haftası olmadığı için zorlandığını söylemiştir. Çünkü

diğer sınıfların da bulunduğu kalabalık ortamda okulu ve bölümlerini tanıtmak çok zor olmuştur. Üstelik çocukların okulla ve öğretmenleriyle ilk karşılaşmalarının bu kalabalık ortamda olması öğretmene göre, çocukların korkmasına neden olmuştur.

Okul öncesi eğitim almış çocuklar için ve öğrenci sayısı az olan okullar için -mevcut uygulanma şekliyle - uyum haftası uygulamasının etkili olmadığı hatta gereksiz olduğunu düşünen öğretmenler olmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenler, özellikle çekingen çocuklar için ve İlk defa evden ayrılan, okul öncesi eğitim kurumuna gitmemiş çocuklar için uyum haftasının etkili olabileceğini düşünmektedirler. Işıkoğlu Erdoğan ve Şimşek (2014) tarafından yapılan araştırmada da öğretmenler uyum haftasının, özellikle okula ilk defa gelen öğrencilerin okulu tanımalarına, sınıfın yerini öğrenmelerine, kuralları öğrenmelerine katkı sağladığını bunun da çocukların okula uyumlarını kolaylaştırdığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin bir kısmı uyum haftasının daha farklı planlanması gerektiğini düşünmektedirler. Okul öncesi eğitim kurumundan gelen çocuklar için – özellikle de aynı okulun anasınıfından gelen- beş günlük uyum haftası uzun bir süredir. Çünkü bu çocuklar için okul ortamı, sınıf çok tanıdıktır. Üstelik bu çocukların bir kısmı kendi okullarının anasınıflarından gelmektedir. Dolayısıyla çocuklar için okul ortamı, sınıf arkadaşları hatta öğretmen bile tanıdık olabilmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler, her hangi bir güçlük yaşanmayan bu sınıflarda uyum haftasının ilk bir iki gününden sonra okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına başladıklarını belirtmiştir.

Öğretmenlerin tamamına yakını okul öncesi eğitim almış olsa da birinci sınıftaki bir çocuğun öğretmeniyle ilk tanışmasının kalabalık ortamda olmaması gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmenler, uyum haftasının etkili yönlerinden bahsederken özellikle okul ortamının kalabalık olmamasının avantajlarını dile getirmiştir. Çünkü kalabalık okul ortamı çocuğu korkutmaktadır. İlk tanışmanın daha sakin bir ortamda olmasının çocuğu daha az tedirgin edeceğini düşünmektedirler. Özellikle öğrenci mevcudu fazla okullarda okulu ve bölümlerini tanıtmaya çalışmalarının kalabalık ortamda yapılması güç olmaktadır. Birinci sınıftaki bazı öğrenciler için üst sınıflardaki öğrenciler korku kaynağı olabilmektedir. Hem okulun fiziki mekânına hem de üst sınıflardaki büyüklere aynı anda uyum sağlamak güç olmaktadır. Aynı zamanda özellikle okuldan ayrılma saatinde kalabalıkta çocuklar velilerini göremeyince tedirgin

olmaktadırlar. Diğer sınıfların olmadığı ilk günlerde bu tür problemler aşıldığı için uyum haftası, çocuğun kaygısının azalmasına katkı sağlamaktadır. Çeliktürk (2011) tarafından öğretmen veli ve öğrencilerin uyum haftasına yönelik görüşlerinin araştırıldığı çalışmada da uyum haftası süresince okulun kalabalık olmamasının öğrencilerin daha rahat hareket edebilmesini sağladığı, bu durumda çocukların okula uyumlarını kolaylaştırdığı veli görüşü olarak belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenler, okul açılmadan veliyle ve öğrenciyle tanışmayı önemli görmektedirler. Hatta iki öğretmen uyum haftası uygulaması olmamasına rağmen kendi sınıflarında bayramdan önceki hafta velilerle tanışma toplantısı yapmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlere göre uyum haftası, öğrenciyi ve veliyi tanımaya yardımcı olmaktadır. Bu durum öğretmen ve veli ilişkisini güçlendirmektedir. Aynı zamanda çocuğun öğretmeniyle dersler başlamadan tanışması, ders yapacağı sınıfı öğrenmesi çocuktaki okul korkusunu azaltmaktadır. Bilgili (2007) tarafından öğretmen veli ve öğrencilerin uyum haftasına yönelik görüşlerinin araştırıldığı çalışmada da uyum haftası süresince öğretmen ve öğrencilerin birbirlerini tanıma fırsatı bulunduğu, öğrencilerin okul ortamında güven hissettikleri ve bu güvenle daha rahat davranmalarını sağladığı, öğrenci-öğretmen ilişkisini artırdığı, veli-öğretmen ilişkisini artırdığı ortaya konulmuştur. Benzer bir bulguya Taşçı ve Sığırtmaç'ın çalışmasında (2014) da ulaşılmıştır. Taşçı ve Sığırtmaç (2014) tarafından okula uyum haftasının öğretmen görüşlerine göre incelendiği çalışmada uyum haftasının, çocukların okula ve öğretmene alışmaları, okulu tanımaları, öğretmen-veli-öğrenci kaynaşmasını başlattığı öğretmenler tarafından belirtilmiştir.

Öğretmenlerden birinin görüşüne göre uyum haftasına bütün çocukların ve velilerin katılmaması uyum haftasından beklenen sonucun alınmasını engellemektedir. Taşçı ve Sığırtmaç (2014) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenler, uyum haftasından sonra okula başlayan çocukların uyum sürecini tamamlamış çocukları olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Okula uyum uygulamalarına sınıfın tamamının katılmamasının istenilen sonucu almayı engellediği bulgusu, orta öğretime uyum programı pilot uygulama ve değerlendirme raporunda da (Yeşilyaprak ve diğerleri, 2014) yer almaktadır. Uyum haftasına çocukların tamamının katılmaması tam

kaynaşmanın sağlanamamasına, okula yeni başlayanların kaygılarının bir hafta önce başlayanlara da bulaşmasına neden olacaktır.

5.2.3 Okula Başlama Yaşının Çocuğun Okul Uyumuna Etkisi ile İlgili Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgulara İlişkin Tartışma

Bu çalışmada kendisiyle görüşülen 9 öğretmenin tamamı, 66-69 ay arasındaki çocukların okula uyum güçlüğü çektiklerini ve yaşın okula uyumda önemli bir faktör olduğunu belirtmişlerdir. İlkokula başlama yaşı küçüldüğünde çocukların okula uyum sağlamada zorlandıkları bulgusuna birçok çalışmada rastlanmaktadır (Boz ve Yıldırım, 2014; Calp ve Calp, 2015; Cerit ve diğerleri, 2014; Dirlik, 2014; Doğan ve diğerleri, 2014; Ensar ve Keskin, 2014; Gürkan, 1987; Işıkoğlu Erdoğan ve Şimşek, 2014; Külekçi, 2013; Memişoğlu ve İsmetoğlu, 2013; Özarslan, 2014; Sağlam ve Besen, 2015; Ünal, 2013; Ünver ve diğerleri, 2015; Yoleri, 2014; Yoleri ve Tanış, 2014)

Okula uyum sürecinin kısa sürede atlatılması genellikle yeni okul ortamının gerektirdiği bilgi ve beceriler ile çocuğun sahip olduğu sosyal-duygusal, davranışsal ve bilişsel becerilerin örtüşmesiyle olasıdır (MEB, 2016). Bu beceriler de ancak yaşa bağlı olarak edinilebilir. Çocukların fiziksel, bilişsel (zekâ) ve ruhsal (psikolojik) gelişimleri birkaç evrede tamamlanmaktadır. Her evrenin kendine özgü gelişim özellikleri vardır. Her evre yeni gelişen bazı becerileri ortaya çıkartır (TTB, 2012). Çocuklar 6 yaşlarını (72 ay) tamamladıkları zaman daha önce üstesinden gelemedikleri bilişsel, dil, motor, sosyal gelişim alanlarında okul için gerekli olan olgunluğa erişmişlerdir. Bu yaştan sonra çocuğun, okuldaki beklentileri yerine getirmesi çok daha kolay olacaktır.

Öğretmenlerin yaşı uyumda önemli bir faktör olarak görmelerinin nedeni küçük yaştakilerin (66-69 ay arasındaki çocuklar) büyük yaştakilerle kıyaslandığında akademik becerilerde gerilik göstermeleri, kurallara uymamaları, oyun oynama istekleri, çok fazla tekrar istemeleri, bebeksi davranışlar sergilemeleri ve öz bakım becerilerinde gerilik göstermeleri olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre, küçük yaştaki çocukların akademik becerilerindeki yetersizliğin nedenleri; çocukların küçük kas gelişimlerinin istenilen

düzeyde olmaması, dikkat sürelerinin kısa olması ve çabuk sıkılmaları, çocukların ilkokulun, yapılacak çalışmaların farkında ve bilincinde olmaması, dil gelişimindeki geriliklerdir.

İlkokula başlanıldığında üstesinden gelmesi gereken en önemli güçlük okuma ve yazmadır. Yazma da doğrudan çocuğun küçük kas gelişimiyle ilgilidir. Küçük kas gelişimindeki yetersizliğin çocuğun okuldaki öğrenmelerini, başarısını yapılan çalışmalarda zorlanmasını, sıkılmasını dolayısıyla okula uyumunu etkilediği görülmektedir. ERG (2013) ile Aykaç ve diğerlerinin (2014) araştırmalarıyla da tespit edilen küçük yaştakilerin özellikle küçük kas gelişimi gerektiren becerilerde (kalem tutma, çizgi çizme, yazı yazma) zorluk yaşadıkları bu araştırmada da altı öğretmen tarafından dile getirilmiştir.

Diğer gelişim alanlarında olduğu gibi motor becerilerdeki gelişim yaşa bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Okul öncesi dönemdeki çocuklar (36-72 ay) yazı yazmak için gereken el hareketlerini, bilekten yönlendirememekte kol veya omuzdan yönlendirebilmektedirler (Tekin ve diğerleri, 2013). Ayrıca okulöncesi dönem çocuklarının görme duyusu ve ince kasları yeterli düzeyde olgunlaşmadığı için çocuklar, yeterli el ve göz koordinasyonunu sağlayamazlar. Bu nedenle, çok ince motor becerileri gerektiren küçük objeler ile ilgili işlerde, gerekli başarıyı gösteremezler (Ceyhan, 2011). Fakat ilköğretimin ilk yılından itibaren (72 ay sonrası) küçük kaslar oldukça gelişme gösterir. Öğrenciler okulöncesi dönemle karşılaştırıldığında daha küçük objelerle (kalem, fırça vb.) çalışabilirler. (Senemoğlu, 2000). İlkokul çağında küçük kaslar oldukça gelişmiş olduğundan, okulöncesine oranla el becerisi farklılık gösterir. Makası kullanır, boyama - resim yapar, birçok araç ve gereci rahat kullanır (Yavuzer, 2002). Yine de bu dönemin ilk zamanlarında ince kaslar (bilek, parmak, kemik) yeterli olgunluğa erişmemiştir. Öğretmenler, ilk yıllarda çocukların, küçük kas ve motor kontrolü isteyen işlerde beceri gösteremeyebileceklerini bilmelidirler (Selçuk, 1999). Küçük kas becerisi gerektiren el yazısı ile yazma 7 yaşın sonuna doğru daha düzgün yapmaktadırlar (Kulaksızoğlu, 2003). Yedi yaşındaki bir çocuk yazı yazarken parmakları üzerinde tam kontrol olmayışından ve el göz uyumu yetersizliğinden dolayı yazıları iri ve eğridir. 8-10 yaş aralığında çocuğun parmaklar üzerinde kontrolü artar yazılar ve çizgiler düzelir. 10-12 yaşa geldiğinde artık ellerini bir yetişkin gibi kullanabilir (Arı, 2005).

Uyarıcıların seçilmesi, dikkatin odaklanması yaşla birlikte değişir (San Bayhan, 2004). 72 aylık çocukların dikkat süreleri 30 dakika civarında iken okulöncesi dönem çocuklarında bu süre çok daha kısalmaktadır. Bu nedenle aynı anda duyuları kullanarak bilgi toplamak için farklı kanallardan gelen bütün uyarıcılara dikkat etmek mümkün değildir (White ve Coleman, 2000; aktaran Dağlıoğlu, 2011, s. 211).

Dünyada dil ve konuşma bozukluklarının okul çağı çocuklarda görülme sıklığının % 5 civarında olduğu saptanmıştır. 5 yaş ve öncesi çocuklarda ise bu oran %5-20 arasındadır. Sesletim sorunları ve sesbilgisel sorunlar yaşın artması ile azalmaktadır (Maviş, 2013). Belirli sesbirimlerin telaffuzu daha geç edinilir. Ancak 5 yaşında /s, ş, z, c, ç/ gibi seslerin sesletimi edinilebilir. 6-7 yaş çocukları için bile /r/ sesi, hâlâ çok zor olabilir (Topbaş, 2013).

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre küçük yaştaki çocuklar, akademik becerilerde gerilik yaşadıkları zaman geri çekilme, ağlama davranışları göstermektedirler. Bu çocuklar, kendilerinden büyük çocuklar tarafından dışlanmakta, oyuna alınmamaktadırlar. Bunun sonucunda öz güven kaybı, bıkkınlık, bocalama, okuldan soğuma, okula gelmek istememe öğretmenlerin çocuklarda gözledikleri davranışlardır.

Altı yaşından önce el-göz koordinasyonunun, küçük kas becerilerinin, işlemsel düşüncenin, soyutlama, odaklanma ve dikkati sürdürme becerilerinin yeterince gelişmemiş olması dolayısıyla çocukların derslerde zorlanmaları kaçınılmazdır. Araştırmalar göstermektedir ki eğitimin daha başında başarısızlık algısı kazanan çocuklar, zekâları normal olsa bile, okuldan çabuk soğumakta ve eğitime uzun süre devam edememektedirler. Ayrıca erkenden edinilen başarısızlık ve güvensizlik duygularının çocuğun ileriki yıllardaki psikolojik ve zihinsel gelişimini, kimlik ve kişilik oluşumunu olumsuz etkilediği ve psikiyatrik hastalık geliştirme riskini arttırdığı araştırmalarca ortaya konmuş gerçeklerdir (TTB, 2012).

Çocuğun ilk okuma yazma öğretimi sürecinde başarısız olduğu algısını yaşaması onun akademik benlik algısını da olumsuz yönde etkiler. Akademik benlik tasarımı çocuğun kendi başarı ya da başarısızlığı karşısında inancı ve özgüvenidir (Çelenk ve Baycan, 2013). İlk dönemlerde çocuğun okuma-yazma ve diğer öğrenme etkinliklerinde başarısızım algısına kapılırsa bir daha bu algıyı yıkmak oldukça zor olacaktır (Bayat, 2015).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı, küçük yaştaki çocukların kurallara uymadıklarını belirtmiştir. Görüşler incelendiğinde öğretmenlerin, küçük yaştaki çocukların daha çok kuralları unuttuklarını, kuralın ne anlama geldiğini (işlevini bilmediklerini), kurallardan hoşlanmadıklarını belirttikleri görülmüştür. Çocukların yaşlarının küçülmesine bağlı olarak sınıfın ve okulun kurallarına uymakta zorlandıkları başka çalışmalarda da bulgulanmıştır (Aykaç ve diğerleri, 2014; Gündüz ve Çalışkan, 2013; Gürkan, 1987; Kerimoğlu, 2014; Özarslan, 2014). Ders sırasında ders dışı etkinliklere yönelme, sınıf düzenini bozacak davranışlarda bulunma (Kerimoğlu, 2014), yerinde duramama, sürekli hareket etme gibi hiperaktivite problemleri ve başkalarının konuşması ya da faaliyetlerinde araya girme gibi dürtüsel sorunlar (Kapçı ve diğerleri, 2013) özellikle yaş küçüldükçe daha çok görülmektedir.

Piaget, 6–7 yaşından daha küçük çocukların ortak kurallar çerçevesinde etkileşime girme yeteneğinde olmadıklarını belirtmiştir. Piaget'in ilk ortaya koyduğu şeylerden biri de 4–7 yaş arası çocukların oyunlarında ortak kuralların farkına varmadıkları ve kuralları takip edemedikleridir. Ancak çocuklar oyunu kurallarına göre oynadıkları konusunda ısrar ederler (Özgün, 2018). İşlem öncesi dönemdeki çocuklar, diğer konuşanları doğru olarak anlama ve algılama, kuralları anımsama konusunda çok zayıftırlar (Ceyhan, 2013). Çocuk ahlak kurallarına yetişkin baskısına saygı duymaksızın boyun eğer; kuralları anlamaz. Peygamber, Tanrı, polis gibi dış otoriteler tarafından bildirilmiş gibi bozulamaz, değiştirilemez ve kutsal olarak görülen kurallar çocuğu düşüncede bağlar; fakat uygulamada kısıtlayamaz. Çünkü çocuk ahlaki sorumluluğun gerektirdiği gibi davranmaya niyetlendiğinde benmerkezcilik bu niyete uygun davranmasına engel olur. Çocuk kuralların baskısını hisseder; fakat kurallar çocuğun davranışını yönetmezler. Çünkü uygulamada, çocuklar bu dokunulmaz kuralları öznel şemalarına uydururlar/benzetirler (Aypay, 2007).

7 yaş çocuğu daha sakin ve uyumludur. 6 yaş çocuğu 2,5 yaşında olduğu gibi biraz huzursuzluk gösterebilir (Kulaksızoğlu, 2003). Aynı sınıfta okuyan ve yaşı daha küçük olanların kendilerinden 11 ay daha büyük olanların 2 katı oranında davranış problemi gösterdiği görülür. Bu da, davranış problemlerinin yaşa bağlı olarak azaldığını göstermektedir. Öz denetim becerisi özellikle 7 yaş (84 ay ve sonrası) civarı çocukların yarısında gelişmiş, yaklaşık %40'ında ise tam olmasa da 'idare' edecek kadar

mevcuttur. Beyinde öz denetim becerisinden sorumlu bölgeler (başta prefrontal korteks) 7 yaş civarında yaklaşık aynı oranlarda olgunluğa erişirler (Yazgan, 2012).

Henüz işlem öncesi dönemdeki (2-7 yaş) bir çocuk için pek çok kuralı olan okul ortamına uyum sağlamak çok güç görülmektedir. Bu yaş çocuklarının kurallara uyamaması gelişimsel olarak beklenen bir durumdur.

Öğretmenler daha küçük olan çocukların ders yapmak istemediklerini oyun oynamak istediklerini belirtmişlerdir. Küçük yaştakilerin oyundan kopamamaları (ERG, 2013; Gürkan, 1987), ders sırasında ders dışı etkinliklere yönelmeleri (Kerimoğlu, 2014) alan yazınla da desteklenen bir durumdur.

Çocuklar, 72 aya kadar olan dönemde okul öncesi ya da oyun çocuğu olarak anılırlar. Şaşırtıcı olan bu aylardaki çocukların oyun talebi değil bu yaşta henüz “bir ders saati boyunca dikkatlerini derse verecek gelişimsel düzeye ulaşmamış, dürtü kontrolü gelişmediği için davranışlarını denetleyemeyen (TTB, 2012)” oyun oynama isteğiyle dolu çocukların ilkökul sınıflarına oturtulmasıdır. Sınıf öğretmenleri tarafından çocukların oyun talepleri problem davranış olarak belirtildiğine göre, çocukların bu taleplerinin sınıflarda pek de karşılık bulduğu söylenemez. Bu da oyun oynama ihtiyacı olan bir çocuğun oyun hakkının gaspını akla getirmektedir.

Oyun, mutlu bir çocukluk yaşantısı oluşturmak için en gerekli yaşamsal ihtiyaçtır ve her çocuk için sağlık, beslenme ve eğitim gibi gerekli bir haktır. Birleşmiş Milletler tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen ve 1990 yılında Türkiye tarafından imzalanan Çocuk Hakları Sözleşmesinin 31. Maddesiyle de çocukların oyun hakkına vurgu yapılmaktadır. Bu madde de belirtildiği gibi “Taraflar Devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerinde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar” ifadesiyle çocukların oyun hakları güvence altına alınmıştır. Tuğrul ve Metin (2006) tarafından da belirtildiği gibi oyun oynanması engellenen çocuklar da aslında istismar edilmiş olur.

Üç öğretmen çocukların bebeksi tavırlarıyla ilgili görüş belirtmiştir. Daha önce böyle davranışlarla karşılaşmadıkları için “aklına geleni yapıp aklına geleni söyleyen” “her şeye ağlayan” bu çocuklar öğretmenlere çok garip gelmektedir. Çocukların okula

başlama yaşları küçüldükçe; aşırı duygusallık (hemen ağlama, sinirlenme) (Gürkan, 1987; Kapçı ve diğerleri, 2013; Kerimoğlu, 2014) ve bebeksi davranışlar (Gündoğan Çögenli ve Uçansoy, 2014) gösterdikleri alan yazınla da desteklenen bir durumdur.

7 yaş öncesi çocuklarla dil yoluyla anlaşma yapmak zordur. 7 yaşından itibaren çocuklar, dilin daha etkin kullanımıyla birlikte çevrelerindeki insanların farklılıklarını, onların bakış açılarını anlamaya başlarlar. Giderek daha mantıklı, anlamlı ve dil bilgisi açıdan benimsenebilir bütünlük taşıyan yazıların ne anlama geldiğini anlama ve üretme yetisine sahip; dinleyicinin ihtiyaçlarına, neyi ne kadar bilmesi gerektiğine duyarlı hale gelen yetkin ve etkili iletişimciler olurlar. Edilgen cümlelerin anlaşılması ve üretilmesi ancak 6 yaşından sonra mümkündür (Topbaş, 2013). Dil aracılığıyla kendini anlatamayan çocuk da ancak ağlayarak, küserek, bağırarak kendini anlatmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenler, küçük yaştaki çocukların öz bakım becerilerinde problem yaşadıklarını belirtmişlerdir. Küçük yaştaki çocukların fiziksel ve öz-bakım becerileri ile sosyal alanda yaşam açısından çeşitli güçlüklerle karşılaştıkları bulgusuna başka araştırmalarda da rastlanmıştır (Aslan, 2014; Aykaç ve diğerleri, 2014; Gündüz ve Çalışkan, 2013; Kerimoğlu, 2014; Özenç ve Çekirdekçi, 2013). Bunun nedenini çocukların bedenlerini 72 aydan sonra daha iyi kontrol edebilmeleri ve buna bağlı olarak giyinip soyunma ve tuvalet konusunda yardım almaya bu aylardan sonra ihtiyaç duymamalarıdır (Oktay, 2004).

5.2.4 Okul Öncesi Eğitim Alma Durumunun Çocukların Okul Uyumlarına Etkisi ile İlgili Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgulara İlişkin Tartışma

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı okul öncesi eğitim almış öğrencilerin uyum problemi yaşamadıklarını, okul öncesi eğitimin okula uyumu kolaylaştırdığını belirtmiştir. Öğretmenlere göre okul öncesi eğitim, çocukları okula hazır hale getirmektedir. Okula hazır hale gelen çocuk da uyum problemi yaşamamaktadır. Öğretmen görüşlerinden yola çıkılarak okul öncesi eğitimin hangi açılardan çocuğu ilkokula hazırlayarak uyumu kolaylaştırdığı konusunda bir sınıflamaya gidilmiştir. Öğretmenlerin tamamı okul öncesi eğitim alıp gelmiş çocukların hazırlanışlarından söz ederken mutlaka ve öncelikle yazmada zorlanmadıklarını

belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre, bu çocukların küçük kaslarının ve el göz koordinasyonunun gelişimi desteklediği için, kalem doğru bir şekilde tutmakta, harfleri düzgün yazmakta, çizgileri düzgün çizmektedirler. Okula başlanıldığında çocuklar için üstesinden gelinmesi gereken en önemli güçlüğü okuma ve yazma olması göz önüne alındığında öğretmenlerin tamamının okul öncesi eğitimin yazmaya hazırlamasından bahsetmeleri kaçınılmazdır. Ondan sonra en çok belirttikleri husus, çocukların öğretilenleri çok çabuk kavramaları olmuştur. Bunların yanında okul ortamını bilme, sınıftaki diğer çocuklarla iletişime geçebilme ve ortak mekânı paylaşma, dönem dönem ihlal etse de okul ve sınıf kurallarından en azından haberdar olma öğretmenlerin belirttikleri okul öncesi eğitim alan çocuklarda görülen uyumu kolaylaştıran üstünlüklerdir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında, çok çeşitli uyarıcı koşullar sağlanarak, çocukların bütün gelişim alanları desteklenmektedir. Ayrıca, aile katılımı ve eğitimi okul öncesi eğitimin vazgeçilmez parçalarındandır. Okuldaki kazanımların ve çocuğun bütün gelişim alanlarının ayrıca evde de desteklenmesi, okul ile ev arasında koordinasyonun sağlanabilmesi için, anne-baba katılımı etkinliklerine büyük önem verilmektedir (MEB, 2006b). Böylece okul aile işbirliği ile çocuğun bütüncül olarak gelişimi sağlanmaktadır.

Okul öncesi eğitim programı çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyen bir program olmasının yanında aynı zamanda programın bütünü bir ilkokula hazırlık programıdır. Programda ilkokula hazırlık çalışmaları; çocukların okul öncesi eğitim kurumlarına devam ettikleri sürece sosyal ve duygusal, motor, zihinsel, dil-konuşma ve öz bakım becerileri gibi tüm alanların aynı oranda desteklendiği, çalışmaların bütününe içermektedir (MEB, 2013a).

İlkokul öncesi okul öncesi eğitim kurumuna giden ve gitmeyen öğrencilerle yapılan çalışmalar, okul öncesi eğitimin çocukların okula hazırbulunuşluğunu arttırdığını göstermektedir. Okulöncesi eğitim kurumundan yararlanmış olan çocukların yararlanmamış olan çocuklara oranla hazırbulunuşlukları daha yüksektir (Altıntaş, 2015; Erkan ve Kırca, 2010; Kırca, 2007; Koçyiğit, 2009; Unutkan, 2003). Genel olarak sınıf içerisindeki diğer çocuklara göre okul öncesi eğitimden faydalanmamış öğrencilerin hazırbulunuşlarının eksik olduğu görülmektedir (Uzun ve Alat, 2014).

Yine yapılan araştırmalarla, okul öncesi eğitim kurumuna giden öğrencilerin bilişsel hazırbulunuşluluk düzeyinin daha yüksek (Oktay, 2010); daha başarılı (Gürkan, 1987); daha çabuk öğrendikleri, el becerilerinin gelişmiş ve dil gelişimlerinin daha iyi düzeyde (Koç ve diğerleri, 2002); sosyal beceri düzeylerinin daha gelişmiş (Erbay, 2008; Öztürk, 2008); matematik becerileri ve öz bakım becerilerinin daha iyi olduğu (Kılıç, 2008) tespit edilmiştir. Okul öncesi eğitimden yararlanmamış çocukların okul olgunluğu puanları daha düşük iken buna karşın, okul öncesi eğitime devam etmiş birinci sınıf öğrencilerinin okul olgunluğu puanları daha yüksektir (Cinkılıç, 2009; Yazıcı, 2002).

Çocuğun okuldaki öğrenmeler için hazır olması, herhangi bir zorluğa ve kırıklığa uğramadan öğrenebilmesini dolayısıyla ilkokula rahat bir geçiş yapmasını sağlayacaktır. Bu da okula uyum problemlerini en aza indirecektir. Yapılan çalışmalarla bu durum da ortaya konulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, okul öncesi eğitimden yararlanmamış çocuklar evden ve aileden ayrılma korkusu, utangaçlık, içe dönüklük ve korkama davranışları sergilemekte ve öğretmeni ve sınıf arkadaşları ile iletişim kurma, grup içi etkinlik ve sırasını bekleme gibi sosyal becerilerde sıkıntı yaşarken (Tantekin Erden ve Altun, 2014) okulöncesi eğitimden faydalanmış çocuklarda ise ilköğretime başlarken sorun yaşama durumlarının daha az, hatta hiçbir sorunla karşılaşmadığı tespit edilmiştir (Ülkü, 2007); okul öncesi eğitimi alan çocuklar ilkokula daha kolay uyum sağlamaktadırlar (Ensar ve Keskin, 2014; Gürkan, 1987; Işıkoğlu Erdoğan ve Şimşek, 2014; Koç ve diğerleri, 2002; Oktay, 2010; Şahin ve diğerleri, 2013; Tekin ve diğerleri, 2013; Topçu, 2012; Yeşil, 2008; Yoleri ve Tanış, 2014); okul öncesi eğitimde geçen sürenin artışına paralel olarak çocukların uyum puanları artmakta, uyumsuzluk puanları azalmaktadır (Günindi, 2008).

Okul öncesi eğitim okula uyumu kolaylaştırmaktadır. Ancak okul öncesi eğitim sınıflarıyla ilkokul sınıflarının düzeninin farklı olması, yapılan çalışmaların farklı olması, çocukların ana sınıflarında daha özgür hareket etmelerinden dolayı okul öncesi sınıflarından gelenlerde de sınıfa uyum güçlükleri görülmektedir. Bu araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine göre; bu çocuklar anasınıfından alıştıkları için ders yapmak yerine resim yapmayı, müzik etkinliğini, oyun oynamayı istemektedirler. Çünkü çocuklar anasınıflarında bu çalışmalarını yapmaktadırlar.

Öğretmenlere göre, Bu çocuklarda görülen sırada oturmaktan sıkılma ve sınıf içinde dolaşma alışkanlığı yine anasınıfından kaynaklanmaktadır. Anasınıfının özgür ortamından sonra ilkokulun yapılandırılmış ortamı çocuklara zor gelmektedir. Şahin, Sak ve Tuncer (2013) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. İlgili araştırmada sınıf öğretmenleri, okul öncesi eğitim alıp gelen çocukların daha çok oyun istediklerini, disiplin problemi yaşadıklarını, sınıf kurallarına uymada zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden dört tanesi, okul öncesi eğitim sınıflarından gelen çocukların kalemi doğru tutamadıklarını belirtirken bir öğretmen de çocukların çizgi çizerken çizgi yönüne dikkat etmediklerini (yukarıdan aşağıya, soldan sağa) belirtmiştir. Çocukların kalemi nasıl tutacakları, çizgi çalışmalarının nasıl yapılacağı ilk defa 2013 yılında hazırlanılan programda yer almaktadır. 2013 programına kadar hazırlanılan programlarda bu çalışmalara yer verilmemiştir. 2013 yılı okul öncesi eğitim programı incelendiğinde en son hazırlanılan okul öncesi eğitim programına kadar) daha önceki okul öncesi eğitim programlarında böyle bir kazanım ya da gösterge yer almaktadır. 2013 yılı okul öncesi eğitim programına motor gelişimle ilgili kazanımlardan biri olan “İnce kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar (kazanım: 4)” kazanımına yönelik yapılacak çalışmalar içine “Kalemi olması gerektiği gibi tutar, kalemin denetimini sağlar” göstergeleri ve çalışmalara yönelik açıklamalar eklenmiştir. Böylece okul öncesi eğitim programındaki bir eksiklik giderilmiştir. Çünkü ilk defa okul öncesi eğitim sınıflarında kalemle tanışan bir çocuğa kalemi nasıl tutacağını öğretecek okul öncesi öğretmenidir. Bu araştırma yapıldığında okul öncesi programı iki yıl önce hazırlanmıştı. Sınıf öğretmenlerinin yakınmalarından anlaşılacağı üzere son okul öncesi eğitim programı öğretmenler tarafından dikkatle uygulanmamaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “eskiden bu kadar yoktu” ifadeleri göz önüne alındığında da bu problemin nedeni olarak çocukların okula başlama yaşı akla gelmektedir. Çünkü bu çocuklardan bazıları henüz 5,5 yaşındayken (66 ay) okula alınmıştır. Bu çocukların henüz küçük kas gelişimlerini tamamlamadıkları düşünüldüğünde kalem tutmada zorlanmaları kaçınılmazdır.

Okul öncesi eğitim sınıflarının ilkokulla aynı binada olması, çocukların ilkokulu okuyacakları okulun anasınıfına gitmeleri öğretmenler tarafından onaylanan bir düşüncedir. Öğretmenlerden tamamına yakını çocukların, ilkokula gidecekleri okulun anasınıfında okul öncesi eğitim almalarının daha iyi olacağını düşünmektedirler. Öğretmenlere göre, tanıdık, bildik ortamın çocukta kaygıyı azaltması, anasınıfındaki arkadaşlarının ilkokulda da sınıf arkadaşları olacağı dolayısıyla ilkokul sınıflarında sosyal uyuma katkı sağlaması, anasınıfı öğretmenlerinden çocukla ilgili önceden bilgi alma fırsatı vermesi, herhangi bir problem yaşandığında fikir alış verişi, beraber problem çözme fırsatı sağlaması (Anasınıfı öğretmenin çocukla ilgili en az bir yıllık gözlemi vardır) gerekçeleriyle ilkokullarının anasınıflarından gelen çocukların okula uyumları daha kolay olmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarının, ilköğretim binalarından bağımsız olmaması gerektiği bulgusuna Şahin, Sak ve Tuncer (2013) tarafından yapılan çalışmada da yer verilmiştir. İlgili çalışmada bir okul öncesi öğretmeni, çocuğun ilköğretim çocuklarını görmesinin, onları teneffüs saatlerinde arkadaşları ve öğretmenleri ile gözlem ve deneyimlemesinin ya da okulun fiziksel özelliklerinin farkına varmasının önemli olduğunu dile getirmiştir.

Hemen hemen tüm Avrupa ülkelerinde okul öncesini dönem bittikten sonra, ilköğretime geçiş sürecinde çocuklara yönelik çeşitli önlemler vardır. Bunlardan biri, anasınıfı ile ilköğretimin benzer mekânlarda bulunmasıdır. Örneğin, Belçika (tüm toplulukları) ve Fransa'da, çocukların geçiş sürecini kolaylaştırmak ve kişisel işbirliğini geliştirmek amacıyla okul öncesi ve ilköğretim aynı binalarda bulunmaktadır (Avrupa Komisyonu /EACEA/Eurydice/Eurostat, 2014). Aynı bina içinde olmak ilkokul öğretmenlerinin çocukla ilgili ön bilgi almasını kolaylaştıracaktır. Böylece erken tespit ve müdahale İlköğretimin ilk yıllarında ortaya çıkabilecek güçlükleri tanımlama, öğrencilerin öğrenimlerinin önündeki uzun vadeli güçlüklerle ait yanlış algılamaları ve uyumu engelleyici stratejileri önleyebilir (European Commission/EACEA/Eurydice, 2012).

5.2.5 Okul Uyumsuzluğunun Nedenlerine Yönelik Öğretmen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgulara İlişkin Tartışma

Sınıflarında uyum güçlüğü yaşayan çocukların uyum güçlükleri nedenleri Öğretmenlerden gelen görüşlere göre gelişimsel gerilik, ilk defa evden ayrılma ve

aileyle ilgili faktörler olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Uyum güçlüğü nedenleri incelendiğinde aileyle ilgili faktörlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Anne- çocuk arasındaki bağlanma tarzı (çocuğun anneden ayrılmak istememesi), anne babaların çocuklarını yetiştirirken sınır koymamaları, şımartmaları, tüm isteklerini yerine getirmeleri, çocuklarına sorumluluk vermemeleri, çocuğun evin içinde değer görmemesi, anne-baba çatışması, anne babanın boşanması, çocuğun anne babasıyla yaşamaması (Çocuk yurdunda kalması), ailenin göç etmesi çocuğun okula uyumunu etkileyen faktörler olarak öğretmenler tarafından belirtilmiştir

Öğretmenler göre, çocukların okul uyumlarını en fazla etkileyen etmen anne- baba- çocuk ilişkisinin niteliğidir. Öğretmenler bu konuda daha çok, anne- çocuk arasındaki bağlanma tarzına vurgu yapmışlardır. Okula uyum güçlüğü olan çocukların aslında annelerinden ayrı kalmak istemedikleri için okulda durmak istemediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre annelerinden ayrılmak istemeyen bu çocukların problemlerinin ana nedeni çocuklar değil annelerdir. Çünkü bu problemi yaşayan çocukların anneleri, çocuklarının üzerine gereğinden fazla düşmekte, sınıftan gitmelerini söylenmesine rağmen okulda çocuklarına beklemekte ısrar etmektedirler. Öğretmenlerin bahsi geçen annelerle ilgili başka bir tespitleri de anneler, çocukların her istediğini yapmaktadırlar.

Öğretmenlerin annelerinden ayrılamayan çocuklarla ilgili tespitleri literatürle doğrulanmaktadır. Bu çocukların okula gitmedeki güçlükleri, ayrılık anksiyetesi bozukluğu, okul reddi, okul fobisi olarak, anksiyöz okul reddi (Bahalı ve Tahiroğlu, 2010) olarak adlandırılmaktadır. Özellikle küçük yaştaki çocukların okul reddi ayrılık kaygısı bozukluğu (AKB) ile ilişkilidir (Bahalı ve Tahiroğlu, 2010). Çalışmalar, özellikle ilkökul çağı çocukların % 5'inin okul korkusu nedeninden kaynaklı eğitim etkinliklerinden geri kalmakta olduğunu göstermektedir (Soysal ve Bodur, 2004).

Literatürde ayrılma anksiyetesinin yoğunluğuna ilişkin verilerin daha çok annenin çocuğa aşırı ilgisi üzerine odaklandığı görülür (Bellibaş ve diğerleri, 2005). Ayrılık kaygısını yoğun yaşayan aileler değerlendirildiğinde bunların çocuklarının anneleri tarafından aşırı özenle büyütüldükleri görülmektedir. Aşırı özenli annelerin devamlı çocuklarını memnun etmek, onların sevgisini kazanmak çabası içinde oldukları, tüm gereksinimlerini karşıladıkları, onları daima hayal kırıklığına uğramaktan koruma

çabası içinde oldukları dikkati çekmektedir. Aşırı özen ve koruma çabası içinde olan anneler, çocuklarıyla psikolojik ve fizyolojik yakın olma ihtiyacı içindedirler. Hatta bundan dolayı çocuklarını arkadaşlarının evine bile oyun oynamaya göndermekten kaçındıkları görülür (Yavuzer, 1993). Aile bireylerinin birbirine endişeli bağlı ve bağımlı olduğu bir yapı oluşmuştur. Bu da diğerine ya da kendisine bir şey olacağı endişesini yaşamasına neden olur (Tüzün ve Sayar, 2006). Çocuğun annesinden sağlıklı ve gelişim düzeyine uygun bir şekilde ayrılabilmesi, bebekken annesiyle geliştirdiği güvenli bağlanma ilişkisiyle ilişkilidir (Bellibaş ve diğerleri, 2005). Anne ve çocuk arasındaki bağlanma ilişkisinin ne derece sağlıklı yapılandığı ilk resmi ayrılığın yaşandığı, ilkokula başlama ile test edilir (Soysal ve Bodur, 2004).

Öğretmenlere göre, anne babaların çocuklarını yetiştirirken sınır koymamaları, şımartmaları, tüm isteklerini yerine getirmeleri, çocuklarına sorumluluk vermemeleri, çocuğun evin içinde değer görmemesi, anne babanın boşanması, çocuğun anne babasıyla yaşamaması (Çocuk yurdunda kalması) da çocuğun okula uyumunu etkileyen aile ile ilgili diğer faktörlerdir.

Çocuğun içine doğduğu sosyal çevreye uyum tarzının, biçimlenerek oluştuğu ilk yer ailesidir. Aile içi ilişkiler, çocuğun hem kişiliğinin biçimlenmesinde hem de buna bağlı olarak sosyal çevreye nasıl uyum göstereceğinde, anne-baba tutumları önemli bir yere sahiptir. Çocukların sosyal ortamlara, örneğin okula yeni başlamak gibi, farklı biçimlerde uyum gösterdikleri gözlemlenir. Çocukların uyum biçimlerindeki farklılıklar aslında içine doğdukları ailelerin çeşitliliğinin birer yansımasıdır.

Ekşi'ye göre (1990), okula gitmek istemeyen, karşılaştıkları farklı çevreye uyum zorluğu çeken çocukların, anne-çocuk ilişkisine bakıldığında, çocuklarına aşırı düşkünlük gösteren, aşırı koruyucu anne tutumları olduğu gözlenmektedir. Görülmüştür ki, aşırı baskıcı tutum gibi, aşırı düşkünlük - koruyuculuk da çocuklarda çeşitli sosyal duygusal bozukluklara neden olmaktadır.

Anaokulu çocukları üzerinde yapılan gözlem ve görüşmeler sonucunda sosyal çevreye, eve ve en önemlisi okula en iyi uyum sağlamış çocukların, anne babalarının çocuklarına sıcak, destekleyici, aynı zamanda denetleyici yaklaşıtları, yüksek beklenti içinde oldukları ortaya çıkmıştır (Ekşi, 1990).

İlkokul çağındaki çocukların boşanma sonrası gösterdikleri tepkiler abartılı üzüntü, korku ve kaygıdır. Anne-baba boşandıktan sonra ailenin verdiği güven algısı ortadan kalkınca, çocuklar kimse tarafından istenmeme ve anne-babalarını kaybetme korkularına kapılmaktadırlar. Çocuk beraber yaşamasına karar verilen ebeveyninin de kendisini terk edeceği düşüncesiyle onun yanından ayrılmak istememektedir. Çocuk için okul, kendisini annesinden (babasından) ayıran bir ortam olduğu için okula gitmek istememektedir. Bu endişeyle okula gitse bile dikkatini öğrenilecekler üzerine toplayamamaktadır (Mağden ve Temel, 1991).

Uzun (2013) tarafından hazırlanılan yüksek lisans tezinde anne babası boşanmış ve boşanmamış çocukların özellikleri karşılaştırılmıştır. Uzun'un araştırmasına göre; boşanmış ailelerin çocukları, boşanma sırasında çocuk hangi yaşta olursa olsun, çocukta içe kapanma, üzüntü, karamsarlık, mutsuzluk, gibi belirtiler görülmektedir. Boşanma sonrasında çocuklar hem baba, hem de annelerini kaybetmiş duygusu içindedirler. Boşanma, çocukların yaşamlarında kökten değişikliğe neden olmaktadır. Boşanma sonrası anne-babadan birinin evden ayrılması, başka bir okul, yeni arkadaşlar ve ev düzeninde değişimler çocukların uyumlarını zorlaştırarak, sosyal ilişki becerilerini olumsuz etkilemektedir. Çocukların yaşamlarındaki bu zorunlu ve keskin dönüşümler, ilişkilerde geri çekilmeye, sosyal beceri yetersizliğine neden olurken, depresyon gibi rahatsızlıklara da kaynaklık edebilmektedir.

Araştırmaya katılan iki öğretmen, sınıflarındaki yabancı ülkeden olan çocukların (Kuzey Iraklı) uyum güçlüğü çektiklerini dolayısıyla göçmen olmanın uyum güçlüğü'nün nedenlerinden biri olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda görüş belirten öğretmenlerden biri, çocukların dil bilmemelerinden dolayı derslere katılmadıkları bundan dolayı derslerde sıkıldıkları, diğer çocuklarla dil problemi yüzünden iletişime geçemedikleri, kendileri gibi göçmenlerle bir arada kalmayı tercih ettiklerini söylemiştir. Çocukların sınıftaki bu durumu öğretmeni üzmemekte ancak öğretmen bu problemin çözümü konusunda ne yapacağını bilmemekte ve idarecilerin kendisini bu konuda yalnız bıraktığını düşünmektedir. Diğer öğretmenin sınıfındaki öğrenci ise dil problemi yüzünden okula devam etmemektedir.

Öngören, Özkan, Yüksel, Sever (2017)'in araştırma sonucunda öğretmenlerin göçmen çocukların uyum problemleri ile baş edemedikleri ve bu konuda kendilerini çaresiz

hissettikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenler özellikle dil probleminden dolayı sorun çözmede yetersiz kalmakta ve kendilerini çaresiz hissedebilmektedirler.

Çocukların okula uyumlarında etkili faktörlerden biri de çocuğun evinde konuşulan dil ile okuldaki resmi dilin farklı olması ve ebeveynlerin eğitim dilini konuşup konuşamama durumlarıdır. Gökşen ve diğerleri (2008), tarafından yapılan araştırma sonucuna göre, özellikle ilkokulun birinci ikinci sınıflarında çocukların derslerde başarısız olmalarının ve okuldan soğuma hatta ayrılmalarının başında Türkçeyi anlamamak ve dili doğru kullanamamak gelmektedir. Evde Türkçe konuşuluyorsa, Türkçe konuşulmayan eve göre, çocuğun okulu terk etmeme olasılığı % 40 artmaktadır. Aynı zamanda ebeveynlerin eğitim dilinden farklı bir dil konuşuyor olmaları okul aile işbirliğini sekteye uğratan bir durumdur. Gökşen ve diğerlerinin (2008) araştırma sonucuna göre, ailenin okulla ilgili olması çocuğun okulda kalma ihtimalini % 141 arttırmaktadır. Oysa bu ailelerin eğitim dilini bilmemelerinden kaynaklanan okul aile işbirliği sorunları yaşandığı görülmektedir (Sarıtaş ve diğerleri, 2016; Topsakal ve diğerleri, 2013). Ayrıca bu aileler dil ve eğitim yetersizlikleri nedeniyle çocuklarının ödevlerine destek olamamakta (Şeker ve Aslan, 2015) bu durum da çocukların akademik başarısını olumsuz etkilemektedir.

Türkiye’de büyük çoğunluğu Suriyeli olmak üzere 4 milyonu aşkın mülteci yaşamaktadır ve bunların yaklaşık 1.74 milyonu çocuktur. Ocak 2019 verilerine göre, okula kayıtlı olan 645 bin mülteci çocuğa karşı, yaklaşık 400 bin mülteci çocuk hala okul dışındadır (UNICEF, 2019). Okul dışında kalan bu çocukların okula alınması, alınanların da okula uyumunun sağlanmasına yönelik tedbirlerin alınması önemlidir. Bu önlemler alınmadığı ya da geç kalındığında ise, şimdilik önemsiz görünen uyum sorunları giderek artacak, çocuğun örgün eğitimden kopmasına, oradan sokağa, maddeye ve suça yönelmesine neden olabilmektedir.

Büyük şehirlerde madde kullanan, sokağa ve suça yönelen çocukların çoğunluğunun göç eden ailelerden gelmiş olması dikkate alındığında (Akduman ve Baran, 2010; Erkan ve Erdoğan, 2006) göç sonrası okula uyumun önemli bir önleyici etken olarak kabul edilebileceği söylenebilir. Okul değişikliği, yeni arkadaşlar, yeni programlar, yeni öğretmen her şeyden öte farklı bir dille öğrenmeye uyumu gerektirdiği için göç, çocukların baş etmesi gereken önemli bir stres kaynağıdır. Bu stres kaynağının aynı

zaman da stresle baş etme ve kurtulmada da etkili olduğu görünüyor. Çünkü okul, yeni girilen çevreye başarılı bir uyum gerçekleştirmek için uygun ortamı ve hizmetleri sunduğu için okulda uyumu gerçekleştiren çocukların göçün olumsuz etkilerini daha kolay tolere edebileceği düşünülmektedir (Polat Uluocak, 2009).

Kaslardaki özellikle de yazmada kullanılan kaslardaki gerilik çocukların okul uyumlarını engellemektedir. Çünkü bu tür bir gelişimsel gerilik birinci sınıf öğrencisinin en büyük uğraşlarından biri olan yazma becerisinin önünde engeldir. Böyle bir engel, çocuğun okul başarısızlığına dolayısıyla okuldan kopmasına neden olacaktır. Olumlu gelişimsel özellikler de okula uyumda belirleyici bir faktördür. Işıkoğlu Erdoğan ve Şimşek (2014) tarafından yapılan araştırmada öğretmenler ve veliler özellikle çocukların küçük kaslarının gelişmiş olmasının birinci sınıfa uyumlarını olumlu etkilediğini belirtmişlerdir.

Çocukların kaslarının gelişimi yazı yazmada çok önemlidir. Çünkü yazı yazarken omuz, bilek, kol ve parmak kasları kullanılmaktadır. Formal yazıya başlamadan önce bir çocuk yatay, diyagonal çizgileri, yuvarlakları, kareleri, üçgenleri yapabilmelidir (Akyol, 2007). Ancak yeterli kas gelişimi olmayan çocuklar için bu çalışmaları yapmak çok zordur. Çünkü kasları yeterince gelişmeyen çocuklar kalemi kavrayamamakta, kalemi rahat hareket ettirememekte ve harf şekillerini yapamamaktadırlar (Pilten, Temur, Şahin ve Demir, 2009).

5.2.6 Çocukların Okula Kolay Uyum Sağlamaları Konusunda Öğretmen Önerileri ile İlgili Bulgulara İlişkin Tartışma

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre çocukların okula uyumları için: bütün çocuklar okul öncesi eğitim almalıdır, çocuklar küçük yaşta okula başlatılmamalıdır, anne baba eğitimi çocuk okula başladığında değil çok daha önce olmalıdır, ilkokulların okulda durma saatleri kısaltılmalıdır, birinci sınıf öğretmenleri ayrı (uzman öğretmen) olmalıdır, anasınıfı öğretmenleri çocukların ilkokulun sınıf düzenine uyum sağlamaları için ilkokul sınıflarına gezi düzenlemelidir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı, çocukların ilkokula başlamadan önce okul öncesi eğitim almaları durumunda okula uyumlarının daha kolay olacağını

belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre okul öncesi eğitim alan çocuklarda – bireysel problemi olmadığı takdirde -okula uyum güçlüğü görülmemektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarına giriş ve okul öncesi eğitim kurumlarından ilköğretime geçiş bazı çocuklar için güçtür ve bu güçlük onların öğrenmelerini ve davranışlarını etkileyebilir düşüncesiyle Avrupa’da geçiş için bir takım tedbirler alınır. Bunlar da genelde okul öncesi eğitim kurumlarına devam ve bunlar arasında işbirliği sağlamaktır (Avrupa Komisyonu /EACEA/Eurydice/Eurostat, 2014).

Birçok Avrupa ülkesi ya yasal yolla ya da en azından son okul öncesi yılını zorunlu eğitim kapsamına almaya çalışmaktadır. Yunanistan, Kıbrıs, Macaristan ve Polonya’da okulöncesi öğretimin son yılı bütün çocuklar için zorunlu iken Litvanya ve Lüksemburg’da ise son iki yılı zorunludur (Eurydice, 2011). Sadece yedi ülke, yani Hırvatistan, İtalya, Litvanya, Romanya, Slovakya, İzlanda ve Türkiye, ne yasal hak ne de zorunlu okul öncesi eğitim katılımını oluşturmuşlardır (Avrupa Komisyonu /EACEA/Eurydice/Eurostat, 2014).

Türkiye’de okul öncesi eğitime katılım son 10 yılda artış göstermiştir ancak okullaşma oranları hem Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ortalamasının hem de Avrupa Birliği ülkelerinin altındadır. 2014 yılına ait en güncel okullaşma oranları OECD ortalamasında 3 yaş için %71, 4 yaş için %86, 5 yaş için ise %95.1 (ERG, 2017). Ortalamada AB-28’de, bu yaş grubundaki çocukların %93’ü hâlihazırda okul öncesi eğitimden faydalanmaktadır (Avrupa Komisyonu /EACEA/Eurydice/Eurostat, 2014). Türkiye’de 2016-17 yılında okul öncesi eğitim net okullaşma oran; 3-5 yaş için %35,2; 4-5 yaş için %45; 7,5 yaş için ise %58,8’dir (ERG, 2017).

Öğretmenlerin bazılarına göre de çocukların okula uyumu için öncelikle aileler eğitilmelidir. Öğretmenlerin kastettiği aile eğitimi, sadece okul açılmadan bir hafta önce ailelere verilecek eğitim değil, çok daha önce çocuğun doğumuyla başlayan bir eğitimidir.

Çocuklar, öğrenmelerine ve gelişmelerine imkân tanıyan birçok fiziksel, sosyal ve psikolojik yetenekler ile dünyaya gelirler. Çocuk çeşitli yönleriyle tanınmaz ve bu yeteneklerin farkına varılmaz, yönlendirilmezse bu yetenekler zamanla kaybolabilir. Bilimsel olarak; erken yaşların çocuğun zekâ, kişilik ve sosyal gelişiminde çok önemli

olduğu ve bu yaşlardaki ihmalin olumsuz etkilerinin sonraki dönemleri de etkilediği kanıtlanmıştır. Aile, çocuğun doğumundan itibaren hayatı, diğer bireyleri ve kendisini tanımaya başladığı, ilk deneyimlerini edindiği yani ilk eğitimi aldığı yerdir (Erkan, 2010).

Son yıllarda dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de anne-baba eğitiminin önemi daha iyi anlaşılmaya başlanmıştır. Çocukların davranış problemlerinin çözülmesinde, daha sağlıklı bir kişilik ve benlik gelişiminin oluşmasında öncelikle anne-babaların eğitilmesinin gerektiği görüşü ağır basmaktadır (Özel ve Zelyurt, 2016). Çünkü çocukların ilk öğretmenleri anne babalarıdır (UNESCO, 2008) ve ne yazık ki anne babaların hepsi çocuk bakımı ve eğitimi konularında yeterince bilgi ve beceriye sahip değildir. Bu nedenle de anne babalara, anne babalık rollerinde yardımcı olmak önemlidir. Ailelerin bu gereksinimleri, aile eğitimi çalışmaları kapsamında planlanıp uygulanarak ve değerlendirilerek karşılanabilir (MEB, 2013b). Bu programların, ailelerin anne baba olmadaki sorumluluklarını kazanmalarına yardımcı olmak, aile bağını güçlendirmek, çocuk eğitimi ve gelişimi konusunda aileleri bilgilendirmek, destek olmak ve çocukları okula başlarken öğrenmeye hazır hale getirmek gibi amaçları vardır (Tezel şahin ve Özbey, 2007).

Anne babaları anne babalık becerileri konusunda eğitim almış çocukların tüm alanlardaki gelişimlerinin almamış olanlardan daha iyi olduğu araştırmalarla kanıtlanmıştır. Bu çocukların okul başarılarının daha üst düzeyde olduğu, okula daha kolay uyum sağladıkları görülmüştür (Erkan, 2010). Bu bilgiyle okulöncesi eğitim kurumlarında aile eğitimi ve katılımı çalışmaları önemle üzerinde durulan çalışmalardır. 2013 yılında güncellenen okul öncesi eğitim programıyla beraber Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER) hazırlanmıştır. OBADER kadar kapsamlı olmamakla birlikte 2006 programında da aile eğitim ve katılım çalışmalarına yer verildiği görülmektedir. Bu durumda sadece okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların değil aynı zamanda ailelerinin de gelişiminin önemsendiği görülmektedir. Okulöncesi eğitim kurumlarında yürütölen aile eğitimi çalışmaları okul öncesi eğitime devam edip ilkokula başlayan çocukların okul uyumunu arttıran faktörlerden biri olarak düşünölebilir. Okul öncesi eğitimden faydalanamayan çocukların ailelerine yönelik de MEB Hayat Boyu öğrenme Genel

Müdürlüğü bünyesinde çalışmaların yapılması anne babaları çocuk yetiştirme konusunda desteklerken çocukların okul uyumlarına katkı sağlayacaktır.

Okula başlama yaşı da bir öğretmen tarafından okula uyumun önünde büyük bir engel teşkil ettiği gerekçesiyle dile getirilmiştir. Öğretmene göre çocukların okula uyum sağlamaları için belli bir yaşa gelmeleri şarttır. Mevcut yönetmeliğe göre de çocuklar, okul olgunluğuna erişmeden okula başlamaktadırlar.

Öğrenme yoğunluğu ve hızı açısından yaş, önemli bir değişkendir (Aydın, 1999). Çocukların kendilerinden beklenen davranışı gösterebilmeleri için öğrenebilecekleri yaşa, yani o davranışın gerektirdiği bilişsel, fiziksel, motor, sosyal olgunluk düzeyine ulaşmış olmaları gerekir. Aksi takdirde öğreten ve öğrenen açısından pek çok olumsuzluk yaşanacaktır. 1983-1985 yılında 5 yaşında okula alma uygulaması ve 2012-2013 eğitim öğretim yılında 60 aylıkken okula başlayanların yaşadıkları güçlükler, bize yaşın ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. Yaş arttıkça, okul olgunluk puanının arttığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Bayat, 2015; Gündüz ve Çalışkan, 2013).

Belli bir yaşa erişildiğinde ancak, okul olgunluğuna sahip olunabileceği düşüncesiyle yaş, okula başlamada en yaygın kullanılan ölçüttür (Gündüz ve Çalışkan, 2013). AB ülkelerinin çoğunda bu yaş 6 olarak belirlenmiştir. 14 ülkede, gerekli yaşa erişmiş olmak öğrencilerin ilköğretimin ilk yılına kabul için tek kriterken bazı ülkelerde de (Litvanya, Polonya, Romanya, Slovakya, Finlandiya, İsveç ve Türkiye) durum benzerdir, fakat aileler çocuklarının ilköğretime başlamasını erteleyebilirler. Ancak bazı ülkelerde, yaşa ek olarak, eğitim yetkilileri tarafından belirlenmiş kriterler vardır. En yaygın kriter ise, çocuğun ilköğretime başlamak için belirli bir gelişim, olgunluk veya hazırbulunuşluk düzeyi kazanmış olması gerekliliği temeline dayanır. İlköğretime başlamak için yeterli hazırbulunuşluğu olmayan çocuklar, ilkokulun yenedünyasına ve onun taleplerine hazır olmak için gerekli olan ek bir yıl daha okulöncesinde kalırlar (Eurydice, 2011).

Zorunlu ilköğretime başlama yaşının altı olduğu ülkelerin bazılarında, kayıt oranı oldukça düşüktür. Danimarka'da oran yaklaşık sadece %2 iken, Macaristan, Romanya ve Hırvatistan'da bu oran yaklaşık %22'dir. Bu durum şu şekilde açıklanmaktadır; bu ülkelerde, giriş yaşına ek olarak, öğrencilerin gerekli düzeye ulaşmış olmaları gerekir.

Ayrıca aileler, bir değerlendirme sonrasında çocukları okula hazır sayılır olsa bile bunu erteleme hakkına sahiptir (Eurydice, 2011). Görüldüğü gibi ilköğretime erkenden çocukları başlatmak gibi bir telaş anlamsızdır.

Okul öncesi eğitim almak okula uyumu kolaylaştırmaktadır. Ancak anasınıfının özgür, sırasız düzenine alışan çocuklar ilkokulun sıralarına, sınıflarına kolay uyum sağlayamamaktadırlar (Bu problem değişik boyutlarıyla okul öncesi eğitim ve okul uyumu başlığı içinde irdelenmiştir). Öğretmenlerden biri de özellikle bu konunun problem yarattığını belirtmiş ve anasınıflarından gelen öğrencilerin sınıfa uyumunu kolaylaştıracak bir tavsiyede bulunmuştur. Bu öğretmene göre çocuklar, anasınıfındayken ilkokul sınıflarını ziyaret etmeli ve bazı etkinlikleri bu sınıflarda yapmalıdırlar.

Neredeyse tüm Avrupa ülkelerinde, okul öncesi eğitim kurumlarından ilköğretime geçişte yeni ortamlara uyumda çocuklar ve ailelerine yardım etmek için bazı önlemler uygulanmaktadır. Bu tür önlemlerin amacı iki yönlüdür: çocukların yeni ortama, duruma ve insanlara uyum sağlamasına yardım etmek ve okul personeli ile aileler arasındaki ilişkinin gelişmesini sağlamaktır. Bu amaçla bazı ülkelerde (Örn. Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Hırvatistan, Litvanya ve Lihtenştayn), okul öncesi eğitimin son yılı okul için hazırbulunuşluğa odaklanılır ve çocukların okul için olgunluğu ve hazırbulunuşluğuna dair kayıt tutulur. Bu bilgiler, çocukların ilköğretime uyumunu kolaylaştırmak için ilköğretim öğretmenlerine açıktır. Bazı ülkelerde de çocukların bir üst kademeye geçişini kolaylaştırmak ve kişisel işbirliğini sağlamak için okul öncesi ve ilköğretim genelde aynı binada yer almaktadır. Bazı ülkelerde ise üst kademeye geçişle ilgili düzenlemeler müfredatın içine entegre edilmiştir. Ortak müfredatın yapısı okul öncesi ve ilköğretim arasındaki öğrenmenin devamlılığını sağlar. Son olarak okul öncesinden ilköğretime geçişini kolaylaştıran faaliyetler arasında çocukların okul öncesi eğitim kurumundayken ilköğretim okullarına gerçekleştirilen ziyaretlerle çocuklar, yeni öğrenme ortamlarına aşinalık kazandırılmaya çalışılmaktadır. (Örn. Belçika (Flaman Topluluğu) ve Slovakya) (Avrupa Komisyonu /EACEA/Eurydice/Eurostat, 2014).

2006 okul öncesi eğitim programının VI. bölümünde (Okul öncesi eğitimden ilköğretime geçişte öğretmenin, anne-babanın görev ve sorumlulukları) yer alan

ilköğretime geçişte öğretmenin sorumlulukları arasında benzer bir çalışmaya yer verildiği görülür. Programa göre okul öncesi eğitim öğretmenleri, ilköğretim okulunun nasıl bir yer olduğu ve ilköğretimde neler yapıldığına, farklılıkların neler olduğuna dair çocukları bilgilendirmelidirler. Bunun için ilköğretim okullarına gezi düzenlenmeli ve birinci sınıfların dersine 10-15 dakika katılmalıdırlar (MEB, 2006b).

2006 okul öncesi eğitim programından sonra 2013 yılında programın güncellemesi yapılmıştır. 2013 yılında yukarıdaki bahsi geçen bölüm ve uyarılara yer verilmemiştir.

Birinci sınıfa başlayan çocuğun derslerde güçlük yaşaması okuldan soğumasına neden olacaktır. Özellikle bazı öğrenciler için dersler çok zor olabilmektedir. Çocuğun öğrenme güçlüğü konusunda ona ancak öğretmeyi iyi bilen, materyalleri bol bir öğretmen yardım edebilir. Bu düşünceyle bir öğretmen, çocukların okula uyumları için ilköğretim öğretmenlerinin de branşlaşması gerektiğini düşündüğünü belirtmiştir. Bu öğretmene göre, özellikle okuma yazma öğretmenliği ayrı bir branş olmalıdır.

İlkokul dönemindeki bir çocuk, aile dışındaki çevreye kendisini kanıtlayabilmesi için – okul başarısı, olumlu akran ilişkileri gibi- kendisiyle ilgili olumlu bir duyguya ihtiyaç duyar. Bundan dolayı da kendisini başarılı hissettirecek, başarılı olamadığı zamanlardaysa iyi olduğunu düşündürecek etkinlikler ya da etkileşimler arar. Çocuğun kendini iyi hissetmesini sağlayacak başarıyı yakalayamaması durumunda yetersizlik, utanç duygusu çocuğa hâkim olacaktır (Yavuzer, 2002). Çocuk için başarısız olunan ortama girmemek ya da başarısızlık yaşanan bu ortamdan uzaklaşmak tek çözüm olacaktır. Gökşen ve diğerleri (2008) tarafından altı ilde okulu bırakmış çocuklar, çocukları okulu bırakmış anne-babalar ve ilköğretim okullarında çalışan öğretmen ve yöneticiler ile yapılan çalışma bu bilgiyi doğrular niteliktedir. Bu araştırmaya göre okul başarısızlığı, okul terkine sebep olan etmenlerden biridir.

Avrupa ülkelerinde öğrencilerin başarısızlığının önüne geçmek, ders başarılarını arttırmak için bir takım tedbirler alınmaktadır. Erken tespit ve müdahale, öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerinin tespit ve takibi için çeşitli değerlendirme araçlarının kullanımı, öğrenmeye motivasyonu artırmaya yönelik çalışmalar yapma, bireysel destek için telafi programları, küçük gruplarla çalışma ve uzman öğretmenlerin ders vermesi alınan tedbirlerdir. Uzman öğretmenler, özellikle bazı dersler konusunda uzmanlaşmışlardır ve ders başarısı düşük olup bireysel desteğe ihtiyaç duyan

öğrencilerle çalışırlar. Alanında uzman olanlarca verilen bireysel destek ile okuma zorluğu çeken çocuklarda olumlu gelişmeler olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, çok yaygın olmamakla birlikte okuma, yazma yada matematik gibi konularda zorluk çeken öğrencilere bu konularda uzmanlaşmış öğretmen ya da sınıf öğretmenlerine yardımcı olan asistan uygulaması sadece birkaç Avrupa ülkesinde vardır. Örneğin okuma bakımından, İrlanda, Malta, Polonya, Birleşik Krallık ve beş Kuzey ülkesindeki ilkokul öğretmenleri kendilerine yardım etmeleri için uzman okuma öğretmenleri talep edebilmektedirler (European Commission/EACEA/Eurydice, 2012).

Her yaşın gelişimsel özelliği birbirinden farklıdır. Ancak çocukların okulda geçirecekleri süreler belirlenirken bu durum göz ardı edilmiş görünmektedir. Buradan hareketle bir öğretmene göre de birinci sınıfların okulda kalma süreleri çok fazladır. Bu durum çocukları fazlasıyla yormaktadır. Çocukların okula uyumları için okulda geçirecekleri zaman sınıflarına göre belirlenmelidir. Böyle olursa çocuklar okula daha istekle geleceklerdir.

Her ülke, çocukların okula uyumlarının sağlanması konusunda farklı tedbirler almaktadır. Bu tedbirlerden bir tanesi de okulların çocuklara uydurulmasıdır. Her yaş grubunun gelişimsel özellikleri farklıdır dolayısıyla ihtiyaçları da farklıdır. Ülkelerin çoğunda ilkokul seviyesindeki bütün sınıflar benzer sayıda saate sahipken, on yedi ülkede (Bulgaristan, Çekya, Danimarka, Almanya, Letonya, Macaristan, Avusturya, Romanya, Slovenya, Slovakya, Birleşik Krallık (Galler ve Kuzey İrlanda), Bosna-Hersek, İsviçre, Lihtenştayn, Karadağ ve Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti) yıllık öğretim süresinin ilk sınıflarda daha düşük olduğu görülmektedir. Eğitim sistemlerinin büyük çoğunluğunda ortaokul eğitiminde varsayımsal her bir yıl için minimum öğretim süresi ilkokul eğitiminden ortalama 23% daha yüksektir. Bulgaristan ve Romanya'da %60'dan daha fazla yüksektir (European Commission/EACEA/Eurydice, 2017).

5.3 Öneriler

Aşağıda araştırmada elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak geliştirilen, yapılacak araştırmalara ve uygulamalara katkı sunabilecek uygulama önerileri sıralanmaktadır.

1. Bu araştırmadan elde edilen bulgular ve alan yazın, okul öncesi eğitim alan çocukların okula uyumda her hangi bir güçlük yaşamadıklarını göstermektedir. Çünkü okul öncesi eğitim kurumları çocukların sosyal, duygusal, bilişsel, motor hazırbulunuşluğunu arttırmakta aynı zamanda temel alışkanlık ve becerilerin edinilmesi konusunda desteklemektedir. AB üyesi ülkelerde de çocukların ilkokula uyumlarını arttırmak için ilkokul öncesi çocukların en az bir yıl okul öncesi eğitim almaları sağlanmaktadır. Bundan dolayı ülkemizde de okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamına alınıp çocukların ilkokula başlamadan önce en az bir yıl okul öncesi eğitimden faydalanmaları sağlanabilir.

2. Okul öncesi eğitim öğretmenleri çocukların, ilkokul sınıf düzenine aşına olmaları için ilkokullara çocuklarla gezi düzenleyebilir, bazı derslere kısa süreli katılabilirler.

3. Çocukların okula uyumunu etkileyen faktörler incelendiğinde aileyle ilgili faktörlerin ağırlıkta olduğu alan yazın ve bu araştırmanın bulgularıyla desteklenmektedir. Özellikle anne- çocuk bağlanma tarzı ve ebeveyn tutumları okul uyumunda engel yaratmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında -mutlaka- uygulanan aile eğitim etkinlikleri içinde; “anne-çocuk bağlanması, sağlıklı anne baba tutumları, ilkokula uyumda ailelerin yapması gerekenler” konularına yönelik ailelere bilgi verilebilir. Gerekirse bu konunun uzmanlarından yardım alınabilir. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam edemeyen çocukların ailelerine yönelik de MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından ilgili çalışmalar yürütülebilir.

4. Birinci sınıf öğretmenlerinin çocuklarla ilgili ön bilgilerinin olması çocukların okula uyumda yaşayabilecekleri olası güçlükleri fark edip gerekli tedbirleri almalarını sağlayacaktır. Bundan dolayı çocuklara ait gelişim kayıtları okul öncesi eğitim kurumlarında düzenli tutulup ve ilkokul öğretmenlerinin erişimine açılabilir.

5. Bazı ülkelerde çocukların ilkokul ortamına uyumunu kolaylaştırmak ve okul öncesi öğretmenleriyle ilkokul öğretmenleri arasında işbirliğini geliştirmek için okul öncesi eğitim kurumu ve ilkokulun aynı binada olmasına dikkat edilmektedir. Benzer bir uygulama bizim ülkemizde de yapılabilir. Anne babalar çocuklarını hangi ilkokula göndereceklerse anasınıfına da o okulda gitmeleri sağlanabilir.

6. Alan yazın ve bu araştırmanın bulguları göz önüne alındığında 66 ayda ilkokula başlayan çocuklar zorlanmaktadırlar. Her ne kadar çocukların okula başlama yaşını düzenleyen yönetmelik, anne babalara çocukların kayıtlarını bir yıl erteleme hakkı veriyorsa da dünyanın diğer ülkelerinde ilkokula başlama yaşı göz önüne alındığında ülkemizde de çocukların en az 6 yaşlarını (72 ay) tamamladıktan sonra ilkokula alınmaları sağlanmalıdır.

7. Eğitimdeki değişim ve yenileşme hareketlerinden istenilen sonucun alınabilmesi için uygulayıcıların uygulama öncesinde ve süreç içinde bilgilendirilmeleri, gerekirse bu konuda eğitilmeleri istenilen sonucun alınmasında etkindir. Oysa bu araştırmaya katılan öğretmenler ve farklı araştırmacılar tarafından yürütülen uyum haftası araştırmalarına katılan öğretmenler, uyum haftası başlamadan önce ya da süreç boyunca genelgeler dışında bir bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Günümüze gelinceye kadar çocukların uyumlarına yönelik pek çok çalışma MEB tarafından yürütülmüş ancak tekrarı olmadan ve uygulayıcıları bilgilendirilmeden uygulamadan vaz geçilmiştir. 2012-2013 yıllarında uygulanan uyum ve hazırlık programı, 2015-2016 yılında hazırlanıp 2017-2018 de tamamen farklı içeriklerle hazırlanan uyum kılavuzlarının uygulama sonuçları uygulayıcılarla paylaşılabilir.

8. Bu araştırmaya katılan öğretmenler, okul öncesi eğitim alanlar için beş günlük uyum haftasına gerek olmadığını belirtmiştir. Ancak mutlaka okulun kalabalığına dâhil olmadan çocuk ve veliyle tanışmak gerektiği üzerinde durmuşlardır. Bu çalışma dokuz öğretmenle sınırlıdır. Farklı illerde sınıflarında okul öncesi eğitim almış ve almamış çocukların olduğu sınıf öğretmenleriyle de benzer çalışmalar yapılabilir.

9. Alan yazın incelendiğinde okula uyumla ilgili ülkemizde yapılan çalışmaların sayısı sınırlıdır. Özellikle okula uyumda zorluk yaşayan çocuklara yönelik öğretmenlerin yaptığı çalışmalar, okula uyumsuzluğun nedenleri, okul uyumsuzluğunun çocuk üzerindeki uzun süreli etkileri, anne babaların okula uyumları, dünyanın diğer ülkelerinde ilkokula başlayacak çocukların okula uyumlarına yönelik alınan tedbirler konularında araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş., ve Küçükali, R. (2009). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akbağ, M. (2007). Gelişim psikolojisi konularına giriş. M. E. Deniz (Ed.), *Eğitim psikolojisi* içinde (s. 23–46). Ankara: Maya Akademi.
- Akduman, G. G., ve Baran, G. (2010). Suça karışan çocuklarda akran istismarının işlediği suçun özellikleri, göç ve okul durumu değişkenleri açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(14), 33-41.
- Akhunlar, M. N. (2010). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile uyum süreçleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Akın Sarı, B. (2018). Mizaç özellikleri ve gelişime etkileri. *Türkiye Klinikleri J Child Psychiatry-Special Topics*, 4(1), 5–9.
- Akyol, H. (2007). *Türkçe ilkökuma yazma öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Al Şensoy, S., ve Sağsöz, A. (2015). Öğrenci başarısının sınıfların fiziksel koşulları ile ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 16(3), 87–104.
- Altıntaş, E. (2015). *1. Sınıflarda uygulanan uyum ve hazırlık çalımlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize.
- Ankara Üniversiteler Derneği. (2012). 4+4+4 Sistemi hakkında Eğitim Bilimleri Fakültesi'nin görüşü. Ankara Üniversiteler Derneği. 10 Ekim 2014 tarihinde Erişim adresi: [http://www.ankder.org.tr/444-sistemi-hakkında-egitim-bilimleri-fakültesinin görüşü/](http://www.ankder.org.tr/444-sistemi-hakkında-egitim-bilimleri-fakültesinin-görüşü/)
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı [AÇEV]. (2012). 222 Sayılı ilköğretim ve eğitim kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi ile ilgili görüş ve öneriler. Erişim adresi: http://www.acev.org/docs/defaultdocument-library/yeni_kanun_teklifi_okul_öncesi_egitim.pdf.
- Argon, T., ve Kızılcı, C. (2012). İlköğretim kurumlarında ailelerin eğitim sürecine katılımlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 80–95.
- Arı, R. (2005). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Arifoğlu, B., ve Öz, F. (2008). Boşanmış aile çocuklarına hemşirelik yaklaşımı. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15(1), 76–84.
- Aslan, M. (2014). *60-72 aylık çocukların ilkökula başlama durumlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Atkinson, R., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J., ve Hoeksema, S. N. (2010). *Psikolojiye giriş* (Hilgard's Introduction to Psychology 12th Edition). (Y. Alagon, Çev.). Arkadaş Yayınevi.
- Avrupa Komisyonu /EACEA/Eurydice/Eurostat. (2014). *Avrupa'da erken çocukluk eğitim ve bakımı* (2014 Baskı.). Lüksemburg: Publications Office of the European Union.
- Aydın, A. (1999). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aydın, A. (2007). *Sınıf yönetimi* (8. Baskı.). Ankara: Tek Ağaç Eylül Yayıncılık.
- Aykaç, N., Kabaran, H., Atar, E., ve Bilgin, H. (2014). İlkokul 1. sınıf öğrencilerinin 4+4+4 uygulaması sonucunda yaşadıkları sorunların öğretmen görüşlerine

- dayalı olarak değerlendirilmesi (Muğla ili örneği). *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 335–348.
- Aypay, A. (2007). Ahlak (törel) gelişimi. M. Engin Deniz (Ed.), *Eğitim psikolojisi* içinde (s. 161–192). Ankara: Maya Akademi.
- Bacanlı, H. (2002). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bahalı, K., ve Tahiroğlu, A. Y. (2010). Okul Reddi: Klinik Özellikler, Tanı ve Tedavi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2(3), 362–383.
- Bakırcıoğlu, R. (2010). *Çocuk ve ergende ruh sağlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bakırcıoğlu, R. (2012). *Ansiklopedik eğitim ve psikoloji sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bakkaloğlu, H., ve Sucuoğlu, B. (2018). Okul öncesi sınıflardaki özel gereksinimli olan ve olmayan çocukların okula uyumları. *İlköğretim Online*, 17(2), 580–595.
- Bayat, S. (2015). İlkokuma yazma öğretiminde 60-66 aylık çocuklar ile ilgili yaşanan güçlüklerle ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 172–185.
- Beleli, Ö. (2012). *Okul Dışındaki Çocuklar Küresel Girişimi: Türkiye Ülke Raporu*. Ankara.
- Bellibaş, E., Büküşoğlu, N., ve Eremiş, S. (2005). Ayrılma anksiyetesi bozukluğu tanımlı bir grup çocukta mizaç özellikleri. *Ege Tıp Dergisi*, 44(1), 39–44.
- Bilgili, F. (2007). *İlköğretim I. sınıfa yeni başlayan öğrencilere uygulanan eğitim-öğretime hazırlık çalışmalarının öğrenci, öğretmen ve veli görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Bilgili, F., ve Yurtal, F. (2009). İlköğretim birinci sınıflara uygulanan eğitim-öğretim hazırlık çalışmalarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 37(181), 277–288.
- Bilir, A. (2005). İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özellikleri ve ilk okuma yazma öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(1), 87–100.
- Birsel, G. (2012, 9 Eylül). 66 ay mağduruyum. *Sabah Gazetesi*. Erişim adresi: <https://www.sabah.com.tr/yazarlar/pazar/birsel/2012/09/09/66-ay-magduruyum>
- Bogdan, R. C., ve Biklen, S. K. (2007). *Qualitative research for education: An introduction to theories and methods*. Boston: Allyn and Bacon.
- Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi. (2012). 5.1.1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi Hakkında Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin Güncellenen Görüşü. Erişim adresi: <http://www.fed.boun.edu.tr>
- Boz, T., ve Yıldırım, A. (2014). 4+4+4 eğitim sisteminde birinci sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı zorluklar. *Başkent University Journal of Education*, 1(2), 54–65.
- Bozan, İ., ve Kaştan, Y. (2018). Göç yaşamış öğrencilerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri: bir durum çalışması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(10), 225–248.
- Calp, Ş., ve Calp, M. (2015). Branş ve sınıf öğretmenlerinin bakış açısıyla 4+4+4 eğitim sistemi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(11), 383–406.
- Can, G. (2011). Gelişimin Doğası. E. Ceyhan (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim-1* içinde (s. 15-16). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Can, G. (2012). Kişilik Gelişimi. B. Yeşilyaprak (Ed.), *Eğitim psikolojisi* içinde (s. 141–146). Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Celep, C. (2002). *Sınıf yönetimi ve disiplini*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cerit, Y., Akgün, N., Yıldız, K., ve Soysal, M. R. (2014). Yeni eğitim sisteminin (4+4+4) uygulanmasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri (Bolu il örneği). *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 59–82.
- Ceyhan, A. A. (2011). Okul öncesinde fiziksel gelişim. E. Ceyhan (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim-I* içinde (s. 139–157). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ceyhan, E. (2013). Kişilik gelişimi. G. Can (Ed.), *Eğitim psikolojisi* içinde (s. 83–93). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Ceyhan, E. (2013). Gelişimin temelleri. G. Can (Ed.), *Eğitim psikolojisi* içinde (s. 19–39) içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Cinkılıç, H. (2009). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim 1.sınıf öğrencilerinin okul olgunluğuna etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Creswell, J. W. (2017). *Nitel araştırmacılar için 30 temel beceri*. (H. Özcan, Çev.) (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cura, Ü. (2015). *Uluslararası öğrencilerin akademik uyumuna kültürleşme stresi ve sosyal desteğin etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitimi Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı, Konya.
- Cüceloğlu, D. (1997). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çeçen, A. R. (2007). Bilişsel gelişim ve dil gelişimi. M. E. Deniz (Ed.), *Eğitim psikolojisi* içinde (s. 79–124). Ankara: Maya Akademi
- Çelenk, S. ve Baycan, D. (2013) İlkokuma yazma öğretiminin tarihçesi, hedefleri, önemi ve ilkeleri. Çelenk S. (Ed), *İlkokuma Yazma Programı ve Öğretimi* (s.1-11). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çeliktürk, Z. (2011). *İlköğretim birinci sınıfa uyum haftasına ilişkin öğretmen ve veli görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Çığ, M. İ. (2010). *Sumerli Ludingirra*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Dağlı, Y. (2013). Çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden velilerin ilkokula hazırlanışları ile ilgili görüşleri. *EKEV Akademi Dergisi*, 16(52), 231–243.
- Dağlıoğlu, E. (2011). *Okulöncesinde bilişsel gelişim*. Esra Ceyhan (Ed.). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim-I* içinde (s. 197- 216). Eskişehir: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Demir, O., ve Ersöz, Y. (2016). 4+4+4 eğitim sistemi kapsamında sınıf öğretmenlerinin ilkokuma ve yazma eğitiminde yaşadıkları güçlüklerin değerlendirilmesi. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 7(1), 1–27.
- Demirbaş, H., ve Bekaroğlu, E. (2013). Evden uzakta olmak: sığınmacıların/mültecilerin psikolojik sorunları ve alınacak önlemler. *Kriz Dergisi*, 21(1), 11–24.
- Demirli Yıldız, A. (2015). Mevsimlik tarım işçisi ailelerin 0-6 yaş çocuklarının gelişim özelliklerinin değerlendirilmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, V(1), 207–220.
- Demirtaş-Zorbaz, S. (2016). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumu: Bir model testi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Dinçer, Ç. (2005). *Çocukların yaşam değişikliklerine uyumu*. A. Oktay ve Ö. P. Unutkan (Ed.), *Okulöncesi Eğitimde Güncel Konular* (s. 101–130) içinde. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Dirican, R. (1993). Sağlığı Etkileyen Önemli Fiziksel Etmenler ve Bunların Zarar Vermesini Önleme Yöntemleri. *Halk Sağlığı (Toplum Hekimliği) (2. Baskı.)*. Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Dirlik, C. (2014). *4+4+4 eğitim sisteminde 60-66 aylık öğrencilerin okula hazırbulunuşlukta sosyal uyum düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi ile Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, S., Demir, S. B., ve Pınar, M. A. (2014). 4+4+4 kesintili zorunlu eğitim sisteminin sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *İlköğretim Online, 13(2)*, 503–518.
- Dönmez, B. (2008). Okul ve sınıf ergonomisi ya da insanı incelemek. *Eğitime Bakış Dergisi, 4(11)*, 10–14.
- Durmuşçelebi, M., ve Bilgili, A. (2014). Yeni (12 yıllık) eğitim sistemi, karşılaşılan sorunlar ve dünyadaki uygulamalardan bazılarının incelenmesi. *Electronic Turkish Studies, 9/2*, 603–621.
- Eğitim ve Bilim İş görenleri Sendikası [Eğitim-İş]. (2012). 6287 sayılı ilköğretim ve eğitim kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair 2012 tarihli görüş yazısı. Erişim adresi: <http://www.egitimis.org.tr>
- Eğitim-Sen. (2012). Eğitim-Sen Bülteni Eylül-Ekim 2012, (23), 18-21.
- Eğitim Reformu Girişimi [ERG]. (2013). *Eğitim İzleme Raporu 2012*. Erişim adresi: <https://www.egitimreformugirisimi.org/egitim-izleme-rapor-2013/>
- Eğitim Reformu Girişimi [ERG]. (2015). *İlköğretimde Öğrenci Devamsızlığının Azaltılması Politika Analizi ve Öneriler*. Erişim adresi: <http://www.egitimreformugirisimi.org/>
- Eğitim Reformu Girişimi [ERG]. (2017). *Türkiye’de erken çocukluk bakımı ve okul öncesi eğitime katılım*. Erişim adresi: <http://www.egitimreformugirisimi.org/>
- Ekşi, A. (1990). *Çocuk, genç, ana babalar*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Ensar, F. ve Keskin, U. (2014). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumları üzerine bir inceleme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama, 10(2)*, 459–477.
- Erbay, E. (2008). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Erdoğan, M. Y. (2012). Sokakta çalışan çocukların depresif belirti düzeylerinin taranması: karşılaştırılmalı çalışma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (28)*, 77–87.
- Ermiş, S., Bellibaş, E., Özbaran, B., Demiral Büküşoğlu, N., Altıntoprak, E., Bildik, T., ve Korkmaz Çetin, S. (2009). Ayrılma anksiyetesi bozukluğu olan okul öncesi yaş grubu çocukların annelerinin mizaç özellikleri. *Türk Psikiyatri Dergisi, 20(1)*, 14–21.
- Erkan, R., ve Erdoğan, M. Y. (2006). Göç ve çocuk suçluluğu. *Aile ve Toplum Dergisi, 3(9)*, 79–90.
- Erkan, S. (2010). Aile ve aile eğitimi ilgili temel kavramlar. F. Temel (Ed.). *Aile eğitimi ve erken çocukluk gelişiminde aile katılım çalışmaları* içinde (s. 3- 43). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Erkan, S. ve Kırca, A. (2010). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazırbuluşluklarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 94–106.
- Erkan, S. (2011). Farklı sosyoekonomik düzeydeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 186-197.
- Erten, H. (2012). *Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri, akran ilişkileri ve okula uyum düzeyleri arasındaki ilişkilerin izlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- European Commission/EACEA/Eurydice. (2012). Developing key competences at school in Europe: Challenges and opportunities for policy. *Eurydice Report*. Erişim adresi: https://www.ddooss.org/informes/School_in_Europe.pdf
- European Commission/EACEA/Eurydice. (2017). *Avrupa'da tam zamanlı zorunlu eğitimde tavsiye edilen yıllık öğretim süresi–2016/17*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Erişim adresi: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/96d6a299-7278-11e7-b2f2-01aa75ed71a1/language-tr/format-PDF>
- Eurydice. (2011). *Avrupa'da zorunlu eğitim süresince sınıf tekrarı: Yönetmelikler ve istatistikler*. Erişim adresi: http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar/Avrupada_zor_egit_boyunca_si_tekrari/Avrupada_zor_egit_boyunca_si_tekrari.pdf
- Gay, L. R., Mills, G. E., ve Airasian, R. (2006). Educational research: Competencies for analysis and applications. *Upper Saddle River, NJ*: Pearson/Merrill/Prentice Hall.
- Gençöz, F. (1998). Uyum psikolojisi. *Kriz Dergisi*, 6(2), 1–7. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/kriz/issue/41094/496660>.
- Gökşen, F. , Cemalcılar, Z., ve Gürlesel, C. F. (2008). Türkiye'de ilköğretim okulu terk ve izlenmesi ile önlenmesine yönelik politikalar çalışması. İstanbul.
- Gözütok, F. D., Ulubey, Ö., Akçatepe, A. G., Koçer, E., ve Rüzgar, M. E. (2014). 4+4+4 yapılanması kapsamında hazırlanan uyum ve hazırlık çalışmaları kitaplarının değerlendirilmesi. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 47(1), 327–350.
- Güder, S. Y., Alabay, E., ve Güner, E. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları davranış problemleri ve kullandıkları stratejiler. *İlköğretim Online*, 17(1), 414–430.
- Gülay, H. (2011). 5-6 yaş grubu çocuklarda okula uyum ve akran ilişkileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 1–10.
- Gülay, H., ve Erten, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuklarının akran kabullerinin okula uyum değişkenleri üzerindeki yordayıcı etkisi. *E-International Journal of Educational Research*, 2(1), 81–92.
- Güler Yıldız, T. (2008). *Okul öncesi eğitimde ailenin önemi ve okul aile işbirliği*. G. Haktanır (Ed.), Okul öncesi eğitime giriş (s. 9) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gün, Z., ve Bayraktar, F. (2008). Türkiye'de iç göçün ergenlerin uyumundaki rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(2), 167–176.
- Günaydın Balta, R. (2015). *Öğrencelerin okula uyumunda okul yönetimi ve öğretmenlerin etkinlikleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

- Gündoğan öğenli, A., ve Uçansoy, A. (2014). Sınıf öğretmenlerinin uyum ve hazırlık çalışmalarına ilişkin görüşleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 4(1), 01–26.
- Gündüz, F., ve alışkan, M. (2013). 60-66, 66-72, 72-84 aylık çocukların okul olgunluk ve okuma yazma becerilerini kazanma düzeylerinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(8), 379–379.
- Günindi, N. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal uyum becerileri ile anne-babalarının empatik becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürkan, T. (1987). *Temel Eğitimde 6 Yaş Uygulamasının Değerlendirilmesi (Ankara ilinde bir inceleme)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Hacettepe Üniversitesi (HÜ). (2012). 05.01.1961 Tarih 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değerlik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne İlişkin Görüşler. Erişim adresi: www.hacettepe.edu.tr/Eklenti/238
- Hatun, ř. (2002). ocuk Hakları Sözleşmesinin 13. Yılında Yoksulluk ve ocuklar Üzerine Etkileri. İstanbul: Türk Tabipler Birliği
- Işıklar, A., Bilgin, M., ve Bilgin, M. (2015). İlkokul öğrencilerinin okula sosyal uyum düzeylerinin incelenmesi. *Bitlis Eren Üniversitesi SBE Dergisi*, 4(2), 29–44.
- Işıkoğlu Erdoğan, N., ve şimşek, Z. C. (2014). Birinci sınıfa başlayan çocukların, velilerin ve öğretmenlerin okula uyumlarının incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 3(2), 62–70.
- İkiz, E. (2007). Öğrenmenin kapsamı ve etkileyen faktörler. M. E. Deniz (Ed.). *Eğitim Psikolojisi içinde* (s. 195- 248). Ankara: Maya Akademi
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değerlik Yapılmasına Dair Kanun (2012, 11 Nisan). *Resmi Gazete* (Sayı: 28261). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/>
- İnal, G. (2010). Okula Başlama ve Uyum Süreci. F. A. Sinanoğlu (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları içinde* (s. 68- 86). Ankara: Pegem Akademi.
- İnam, B. Ö. (2013). *İlkokul 1. Sınıf Uyum Programının Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Jersild, A. T. (1979). *ocuk psikolojisi*. (G. Günce, ev.). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kalkınma Atölyesi. (2011). Mevsimlik Tarım İşçilerinin 0-6 Yaş Grubu ocuklarının Yaşam Halleri. Ankara.
- Kapçı, E. G., Artar, M., Avşar, V., Daşcı, E., ve elik, E. G. (2013). *İlkokul Birinci Sınıfa Farklı Yaşlarda Başlayan ocukların Ruhsal ve Sosyal Gelişim ile Akademik Benlik Algıları Açısından Karşılaştırılması*. Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri, (Proje No: 12H5250001).
- Karakoç Demirkaya, S. ,ve Abalı, O. (2012). Annelerin ocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi dönem davranış sorunları ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(1), 67–74.
- Karip, E. (2012, 19 Haziran). 4+4+4'lük Ayar. *Takvim Gazetesi*. 22 Nisan 2014 tarihinde Erişim adresi: <https://www.takvim.com.tr/siyaset/2012/06/19/444luk-ayar>

- Kaya, Ö. S., ve Akgün, E. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(4), 1311–1324.
- Kerimoğlu, F. (2014). *Farklı yaştaki çocukların oluşturduğu ilkököl 1. Sınıflara ilişkin öğretmen değerlendirmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kıldan, A. O. (2011). Öğretmen-çocuk ilişkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 103-120.
- Kılıç, Z. (2008). *İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin gelişim becerilerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kırca, M. A. (2007). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf çocuklarının okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kızıltepe, Z. (2015). *Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları*. F. N. Seggie ve Y. Bayyurt (Ed.), İçerik Analizi (s. 253–266) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Koç, A. A., Taylan, E. E., ve Bekman, S. (2002). *Türkiye’de okulöncesi eğitimi: Hizmete duyulan ihtiyaçların saptanması ve çocuğun dil yetisi düzeyinin değerlendirilmesi araştırma raporu*. Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/105633488-Turkiye-de-okul-oncesi-egitimi-hizmete-duyulan-ihiyaclarin-saptanmasi-ve-cocugun-dil-yetisi-duzeyinin-degerlendirilmesi-arastirma-raporu.html>
- Koçyiğit, S. (2009). *İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin görüşleri ışığında okula hazır bulunuşluk olgusu ve okul öncesi eğitime ilişkin sonuçları* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kol, S. (2015). Ebeveynlerin okul öncesi eğitime yönelik algılarının belirlenmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(18), 316–330.
- Kotil, Ç. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumuna yeni başlayan 5 yaş çocukların sosyal-duygusal uyum düzeylerine annenin ebeveyn öz yeterlik algısı ile okul beklentilerine uyum düzeyinin etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kulaksızoğlu, A. (2003). *Farklı gelişen çocuklar*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Külekçi, E. (2013). 4+4+4 Eğitim sistemi kapsamında birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 369–377.
- Kültür, S. E. Ç., Tiryaki, A., ve Ünal, F. (2003). Ayrılık kaygısı bozukluğu olan çocuklarda sosyodemografik ve klinik özellikler. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 10(1), 3–8.
- Mağden, D. ve Temel, Z. F. (1991). Anne-babası boşanmış ve boşanmamış olan 7-9 yaş çocuklarının okul başarıları arasındaki farkların incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 15(80), 36–42.
- Maviş, İ. (2013). Okulöncesinde Dil ve Konuşma Gelişimi. E. Ceyhan (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim II* içinde (s. 23-47). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Memişoğlu, S. P., ve İsmetoğlu, M. (2013). Zorunlu eğitimde 4+4+4 uygulamasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 14–25.
- Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber. Görüşmelerin etkin yönetimi. (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2006a). “Birinci sınıf öğrencilerinin eğitim-öğretime hazırlanması hakkında genelge (2006/ 70)”
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2006b). *Okul öncesi eğitim programı (36- 72 Aylık Çocuklar İçin)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2007). “Okul öncesi ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin eğitim-öğretime hazırlanması hakkında genelge (B.08.0.İGM.0.08.04.02.531/13664)”. İlköğretim Genel Müdürlüğü
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2012). *İlkokul 1. sınıf uyum ve hazırlık çalışmaları öğretmen kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013a). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013b). *Okul öncesi eğitim programıyla bütünleştirilmiş aile destek eğitim rehberi (OBADER)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2016). *İlkokul birinci sınıf okula uyum programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *11-15 Eylül 2017 Okula uyum haftası*. Ankara: Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. Erişim adresi: tegm.meb.gov.tr
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018a). *10- 14 Eylül Okula uyum haftası*. Ankara: Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. Erişim adresi: tegm.meb.gov.tr
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018b). *Çocuğum okula başlıyor. Ebeveynler için bilgi kılavuzu*. Ankara: MEB Yayınları
- Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (2012, 21 Temmuz). *Resmi Gazete* (Sayı: 28360). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/>
- Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (14 Ağustos, 2013). *Resmi Gazete* (Sayı: 28735). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/>
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] ve UNICEF. (2013). *Ortaöğretimde sınıf tekrarı ve okul terk sebepleri ve örgün eğitim dışında kalan çocuklar politika önerileri raporu*. Ankara: Aydoğdu Ofset Matbaacılık.
- Obalar, S. (2009). *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilk okuma yazma becerileri ile sosyal duygusal uyum ve zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- ODTÜ Eğitim Fakültesi. (2012). 5.1.1961 tarih ve 222 sayılı ilköğretim ve eğitim kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi hakkında ODTÜ eğitim fakültesi ilköğretim bölümü görüşü. Erişim adresi: <http://www.fedu.metu.edu.tr>
- Ogelman, H. G., ve Erten, H. (2013). 5-6 Yaş çocuklarının akran ilişkileri ve sosyal konumlarının okula uyum düzeyleri üzerindeki yordayıcı etkisi (boylamsal çalışma). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 153–163.
- Oğuzkan, Ş., ve Oral, G. (2000). *Orta Dereceli kız teknik öğretim okulları okulöncesi eğitimi* (9. baskı.). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- Okday, A. (2004). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Okday, A. (2010). İlköğretime hazır oluş ve hazır oluşu etkileyen temel faktörler. Ayla Okday (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları içinde* (s. 21–34) içinde. Ankara: Pegama Yayıncılık.
- Önder, A., ve Gülay, H. (2010). 5-6 Yaş çocukları için okula uyum öğretmen değerlendirme ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1), 204–224.
- Öngider, N. (2013). Boşanmanın çocuk üzerindeki etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(2), 140–161.
- Öngören, S., Özkan, A., Yüksel, B., ve Sever, D. (2017). Göçmen çocukların yaşadıkları uyum problemlerinin öğretmen görüşleri açısından incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(59), 147–159.
- Orçan, M. (2011). *Sosyal Gelişim*. M. Engin Deniz (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim içinde* (ss. 123–175). Ankara: Maya Akademi.
- Özarslan, N. (2014). *Birinci sınıfta öğrenim görmekte olan (60-71 ve 72-84 aylık) öğrencilerin okul olgunluğu düzeyleri ve bu öğrencileri okutmakta olan öğretmenlerin gözlediği okula uyum ve sınıf yönetimi sorunları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Özay, Y. (2013, 21 Ağustos). 60 Aylıklara Kurs Desteği. *Sabah Gazetesi*. Erişim adresi: <https://www.sabah.com.tr/egitim>
- Özcan, Ö., ve Aysev, A. (2009). Okul fobisi olan çocuklarda ruhsal bozuklukların sıklığının araştırılması. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 16(1), 13–17.
- Özdemir, S. M., Benzer, H., ve Akbaş, O. (2009). Almanya’da yaşayan 15-19 yaş Türk gençlerinin eğitim sorunlarına ilişkin bir inceleme (Kuzey Ren Vestfalya örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 10(1), 23–40.
- Özdemir, S., ve Sezgin, F. (2011). İlköğretim okulu öğrencilerinin yönetici ve öğretmen desteği algılanan şiddet ve okul memnuniyetine ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 181–199.
- Özdemir, Y., ve Sağkal, A. S. (2018). Mizaç temelli müdahale programının annelerin ebeveynlik ve öğretmenlerin sınıf yönetimi öz-yeterlik algıları üzerindeki etkileri. *Ege Eğitim Dergisi*, 19(2), 425–445.
- Özel, E., ve Zelyurt, H. (2016). Anne baba eğitiminin aile çocuk ilişkilerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 16(36), 9–34. Erişim adresi: [doi:http://dx.doi.org/10.21560/spcd.60151](http://dx.doi.org/10.21560/spcd.60151)
- Özen, Ş., Antar, S., Özbulut, Ö., Altındağ, A., ve Oto, R. (2001). İç göç yaşayan bir grup lise öğrencisinde ruhsal belirti şiddetinin cinsiyet ile ilişkisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 8(3), 156–162.
- Özenç, M., ve Çekirdekçi, S. (2013). İlkokul 1. sınıfa kaydolun okul öncesi dönem çağındaki öğrencilerin (60-69 ay) yaşadıkları sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 177–192.
- Özgün, Ö. (2018). *Ahlak Gelişimi*. M. Engin Deniz (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim* (s. 261–278) içinde. Ankara: Pegama Yayıncılık.
- Öztürk, A. (2008). *Okulöncesi eğitimin ilköğretim 1. ve 3. sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Pilten, G., Temur, T., Şahin, A., ve Demir, E. (2009). *İlk okuma ve yazma öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Pirpir, D. A. (2011). *Anne eğitim programının 5–6 yaş çocuklarının temel eğitime hazır bulunuşluk düzeyine etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye Giriş*. (T. Geniş, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Polat, E. (2014). *12 Yıllık zorunlu ve kademeli eğitim sisteminde ilkokul birinci sınıflarda yaşanan sorunların öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Polat, S., ve Evliyaoglu, N. (2008). *Göçmen Çocuklar*. Türkiye Klinikleri. *Journal of Pediatric Sciences*, 4(6), 52–55.
- Polat Uluocak, G. (2009). İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okulda uyumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (26), 35–44.
- Sağlam, H. İ., ve Besen, T. (2015). Investigating classroom teachers' views on age of starting primary school for 60-66 months old children. *International Online Journal of Educational Sciences*, 7(2).
- San Bayhan, P. ve Artan, İ. (2004). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa.
- Sarıer, Y. (2019). Türkiye’de öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler: bir meta-analiz çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(3), 609–627.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü., ve Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 208–229.
- Seçer, Z., Gülay Ogelman, H., Şimşek, H., Önder, A., ve Bademci, D. (2014). Akran şiddetine maruz kalan ve kalmayan 5-6 yaş okul öncesi çocukların okula uyumlarının analizi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 351–372.
- Selçuk, Z. (1999). *Gelişim ve öğrenme* (6. Baskı.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Semerci, P. U., Müderrisoğlu, S., Karatay, A., Akkan, B. E., Kılıç, Z., Oy, B., ve Uran, Ş. (2012). *Eşitsiz Bir Toplumda Çocukluk - Çocuğun İyi Olma Halini Anlamak*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Senemoğlu, N. (2000). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Seven, S. (2011). Okula uyum öğretmen değerlendirmesi ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 29-42. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr>.
- Sevimli, M. (2010). *Annelerin Bakış Açısından Okul Fobisinin Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Sezer, Ş. (2018). Öğretmenlerin sınıf yönetimi tutumlarının öğrencilerin gelişimi üzerindeki etkileri: Fenomenolojik bir çözümleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 534–549.
- Sezer, Ş., ve Can, E. (2018). Okul mutluluğu: Okul mutluluğu için gerekli niteliklere ilişkin veli görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24(1), 191–220.
- Soysal, Ş., ve Bodur, Ş. (2004). Bir büyüme masalı : Okul korkusu. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi (Sted)*, 13(6), 234–236.
- Sucuoğlu, H. (2006). Anne baba ilgisi çocuğun başarısını artırıyor. *Çoluk Çocuk Anne Baba Eğitimci Dergisi*, (56), 14–15.

- Susar Kırmızı, F. (2015). 12 Haftalık uyum ve hazırlık süreci uygulamalarına ilişkin 1. sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Education and Science*, 40(179), 147–162.
- Şahin, İ. T., Sak, R., ve Tuncer, N. (2013). Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin ilköğretime hazırlık sürecine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 13(3), 1708–1714.
- Şeker, B. D., ve Aslan, Z. (2015). Eğitim sürecinde mülteci çocuklar: sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(1), 86–105.
- Şenol, S. (2004). Okul ve çocuk. *Çocuk Çocuk Dergisi*, Eylül(42), 12–15.
- Şenol, S. (2006). *Çocuk ve gençte ruh sağlığı*. Ankara: HYB Yayıncılık.
- Tantekin Erden, F., ve Altun, D. (2014). Sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitim ve ilköğretime geçiş süreci hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 13(2), 481–502.
- Taşçı, N., ve Dikici Sığırtmaç, A. (2014). Okula uyum haftasının okul öncesi öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, (202), 101–116.
- Tekin, U., Yorgun, N. ve Akın, N. (2013). *Farklı yaşta ilkokula başlayan öğrencilerle eğitim*. İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Platformu. Erişim adresi: http://egitimplatformu.aydin.edu.tr/gundem/dosyalar/Z53_farkli-yasta-okula-baslayan-cocuklar.pdf
- Temiz Yılmaz, N. (2009). Anaokulundan ilköğretime giderken. *Çocuk Çocuk Dergisi*, (91), 16-19.
- Tezel Şahin, F. (2003). *Çocuğun Gelişim ve Eğitiminde Babanın Rolü*. M. Sevinç (Ed.), Gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar içinde (s. 459- 463). İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- Tezel Şahin, F., ve Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına niçin gereksinim duyulmuştur? Aile eğitim programları neden önemlidir? *Aile ve Toplum*, 3(12), 7–12.
- Topbaş, S. S. (2013). Okulun ilk yıllarında dil ve konuşma gelişimi. E. Ceyhan (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim II* içinde (s. 49- 72). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Topçu, Z. (2012). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve Türkçe dil becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Topsakal, C., Merey, Z., ve Keçe, M. (2013). Göçle gelen ailelerin çocuklarının eğitim-öğrenim hakkı ve sorunları üzerine nitel bir çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(27), 539–553.
- Tuğrul, B. A. (1992). *Anaokulu eğitimi alan ve almayan çocukların ilkokul birinci sınıftaki akademik başarı ve ruhsal uyum davranışlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tuğrul, B., ve Metin, Ö. (2006, Kasım). *Çocukların Oyun Oynama Hakkı*. 3. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi içinde. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde gerçekleştirilen kongre, İstanbul.
- Türk Tabipler Birliği [TTB]. (2012). *Çocukların gelişim süreçleri ve okula başlama*. Ankara: Türk Tabipler Birliği Yayınları.
- Türkbay, T. (1999). *Ayrılık kaygısı bozukluğunda psikolojik, ailesel ve sosyal etmenlerin araştırılması* (Tıpta uzmanlık tezi). Genel Kurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanlığı, Ankara.

- Tüzün, O., ve Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1), 24–39.
- Uğurlu, C. T. (2014). *Sınıfın fiziksel düzeni*. İ. Çınar (Ed.), Sınıf yönetimi içinde. Ankara: Eğiten Kitap.
- Ülgen, G. (1997). *Eğitim Psikolojisi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Ülkü, Ü. B. (2007). *Anasınıfı ve ilköğretim 1. sınıfa devam eden çocukların velileri ve öğretmenlerinin, çocukların okul olgunluğu hakkındaki görüşlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Ünal, D. P. (2013). Sınıf öğretmenlerinin 4+4+4 uygulamasına yönelik görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 324–337.
- UNESCO. (2008). *7 Çok geç! Erken çocukluk eğitiminin önemi üzerine düşünceler ve öneriler*. (N. Sucuka, D. Şenocak, D. Kaplan ve S. Özkök, Çev.). İstanbul: AÇEV.
- UNICEF. (2011). *Türkiye’de Çocukların Durumu Raporu 2011*. Erişim adresi: <http://www.unicef.org.tr>.
- UNICEF (2019). *Türkiye’deki mülteci çocuklar*. UNICEF basın merkezi. Erişim adresi: <http://www.unicef.org.tr>.
- Unutkan, Ö. P. (2003). *İlköğretime hazır oluş ölçeğinin geliştirilmesi ve standardizasyonu* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uysal, M., Sayılan, F., Yıldız, A., Eylem, Türkmen, N. ve Korkmaz, N. (2016). Mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının temel eğitim sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 49(1), 183-202.
- Uzun, Ç. (2013). *Anne-babası boşanmış ve boşanmamış çocuklarda depresyon ve sosyal becerilerin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uzun, E. M., ve Alat, K. (2014). İlkokul birinci sınıf öğretmenlerinin 4+4+4 eğitim sistemi ve bu sistem sonrasında ilkokula başlayan öğrencilerin hazırbulunuşlukları hakkındaki görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 15–44.
- Ünver, G. B., Dikbayır, A., ve Yurdakul, B. (2015). Kesintili zorunlu eğitim ilkököl birinci sınıf uygulamalarının incelenmesi. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(4), 1647–1664.
- Yavuzer, H. (1993). *Çocuk psikolojisi* (11. Basım.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2001). *Ana- baba ve çocuk* (14. Baskı.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2002). *Okul çağı çocuğu* (8. Baskı.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazgan, Y. (2012). *Beyin gelişimi ve davranış olgunluğu*. Erişim adresi: <http://www.yankiyazgan.com/beyin-gelisimi-ve-davranis-olgunlugu/>
- Yeşil, D. (2008). *Okulöncesi eğitim almış ve almamış öğrencilerin okula uyumlarının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yeşilyaprak, B., Temüroğlu Sungur, Y., ve Eşkisü, M. (2014). *Ortaöğretime uyum programı pilot uygulama ve değerlendirme raporu*. Erişim adresi: <http://www.meb.gov.tr/earged/unicef/ortaogretime>
- Yıldıran, G. (2012, Ekim). *4+4+4 Eğitim sisteminin değerlendirilmesi*. Panel Konuşmaları. 7. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi içinde. Ankara: TEGV.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yoleri, S. (2014). Yaş, cinsiyet ve mizaç özelliklerinin okul öncesindeki çocukların okula uyumları üzerindeki etkileri. *International Journal of Educational Research*, 5(2), 54–66.
- Yoleri, S., ve Tanış, H. M. (2014). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeylerini etkileyen değişkenlerin incelenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 130–141.
- Yörükoğlu, A. (2003). *Çocuk ruh sağlığı* (3. Baskı.). İstanbul: Özgür Yayınları.

EKLER

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME SORULARI

Değerli Öğretmen Arkadaşım,
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Yüksek Lisans Öğrencisiyim. Aynı zamanda Sinop Üniversitesinde Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktayım. Yüksek lisans çalışmamda ilkökula yeni başlayan öğrencilerin okula uyumlarına ilişkin bir çalışma yapmaktayım. Okula uyum haftası kapsamında bir hafta önce okula başlayan birinci sınıf öğrencilerinin uyumları için yapılan hazırlıklar ve etkinliklerin neler olduğu ve bu çalışmalara ilişkin sizlerin görüş ve önerilerinizi almak için sizinle görüşme yapmak istiyorum. Bu çalışmada geçen görüşme gizli kalacak ve adınız hiçbir yerde geçmeyecektir. Bir sakıncası yoksa görüşmeyi ses kayıt cihazıyla kaydetmek istiyorum. Görüşmemiz yaklaşık 25 -30 dakika sürecektir. Başlamadan önce sormak istediğiniz bir soru yoksa görüşmeye başlayabiliriz. Şimdiden teşekkür ederim.

Öğr.Gör. Nülifer YILMAZ

Görüşme Tarihi:	
Görüşme Yeri:	
Cinsiyet:	K () E ()
Mesleki Kıdem:	
Mezun Olunan Okul:	

1. Okula uyum nedir?
2. Okula uyumlu öğrenci kimdir?
3. Okula uyumsuz öğrenci kimdir?
4. Okul uyumsuzluğu yaşayan öğrencilerin size ve sınıftaki diğer öğrencilere etkisi olmakta mıdır?
5. Okul uyumsuzluğunun nedenleri hakkında düşünceleriniz nelerdir?
6. Öğrencilerin yaş farklılığına göre uyumlarında bir değişiklik tespit ettiniz mi?
7. Okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin okula uyumlarında bir farklılık gözlemlediniz mi?
8. Birinci sınıf öğrencilerinin okullar açılmadan bir hafta önce okula başlatılmasının gerekçeleri hakkında bilginiz var mı?
9. Öğrencilerin okula uyumlarını kolaylaştırmak için ne gibi hazırlıklar yaptınız?
10. Daha önce 1. sınıf okuttunuz mu? Okuttuysanız o dönemde okula uyum çalışmaları konusunda ne gibi çalışmalar yürütüyordunuz?
11. Okula uyum haftası boyunca üst sınıftaki öğrencilerin okulda olmaması bu çalışmayı sizce (olumlu ya da olumsuz) nasıl etkilemektedir?
12. Okula uyum haftasının etkililiği konusunda düşünceleriniz nelerdir?
13. Okula uyum konusunda gözden kaçan sorunlar nelerdir? Önerileriniz nelerdir?

Ek 2: Araştırma izni

T.C.
SİNOP VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 33785526/349/2439483

12/09/2013

Konu: Dilekçeniz.

Sayın: Nilüfer YILMAZ
Sinop Üniversitesi Okul Öncesi Anabilim dalı
SİNOP

Müdürlüğümüze kayıtlı dilekçeniz komisyonumuzca incelenmiş olup; İl Merkezindeki okullarda görev yapan öğretmen ve yöneticilere uygulamak isteğiniz görüşme formunun uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi rica ederim.

Ahmet DEMİR
Müdür a.
Şube Müdürü

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Hükümet Konağı 57000 SİNOP
<http://sinop.meb.gov.tr>
sinopmem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Ahmet DEMİR
Tel: (0368) 2611987
Faks: (0 368) 2611507